

HRVATSKI SABOR

KLASA: 021-12/15-09/54

URBROJ: 65-15-02

Zagreb, 1. srpnja 2015.

**ZASTUPNICAMA I ZASTUPNICIMA
HRVATSKOGA SABORA**

**PREDSJEDNICAMA I PREDSJEDNICIMA
RADNIH TIJELA**

Na temelju članka 33. stavka 1. podstavka 3. Poslovnika Hrvatskoga sabora u prilogu upućujem *Izvešće o radu Hrvatske energetske regulatorne agencije za 2014. godinu i Izvešće o ostvarenju proračuna Hrvatske energetske regulatorne agencije za 2014. godinu*, koje je predsjedniku Hrvatskoga sabora, sukladno odredbi članka 33. stavka 1. Zakona o regulaciji energetske djelatnosti ("Narodne novine", broj 120/12) dostavila Hrvatska energetska regulatorna agencija, aktom od 30. lipnja 2015. godine.

PREDSJEDNIK

Josip Leko

Republika Hrvatska

Hrvatska energetska regulatorna agencija

GODIŠNJE IZVJEŠĆE

ZA 2014. GODINU

Zagreb, lipanj 2015.

HRVATSKA ENERGETSKA REGULATORNA AGENCIJA
GODIŠNJE IZVJEŠĆE ZA 2014. godinu

Sadržaj

1	UVOD	3
2	SAŽETI PREGLED ENERGETSKOG SEKTORA.....	8
2.1	Električna energija	8
2.2	Prirodni plin.....	12
2.3	Nafta, naftni derivati i biogoriva	16
2.4	Toplinska energija.....	17
3	ORGANIZACIJSKA STRUKTURA, OVLASTI I AKTIVNOSTI HERA-E.....	19
3.1	Organizacija	19
3.2	Zakonski okvir.....	20
3.3	Djelatnost.....	21
3.4	Općenito o aktivnostima i radu HERA-e u 2014.....	23
3.4.1	Zaštita kupaca	23
3.4.2	Električna energija	23
3.4.3	Prirodni plin	25
3.4.4	Nafta i naftni derivati.....	26
3.4.5	Biogoriva.....	27
3.4.6	Toplinska energija	27
3.4.7	Međunarodna suradnja	28
4	ELEKTRIČNA ENERGIJA	30
4.1	Značajni događaji na tržištu električne energije	30
4.2	Regulirane mrežne djelatnosti u sektoru električne energije.....	33
4.2.1	Prijenosni i distribucijski sustav	33
4.2.2	Gubici u prijenosnoj i distribucijskoj mreži	35
4.2.3	Planovi razvoja prijenosne i distribucijske mreže	37
4.2.4	Tarife za korištenje prijenosne i distribucijske mreže.....	39
4.2.5	Razdvajanje djelatnosti.....	40
4.3	Veleprodajno tržište električne energije	42
4.3.1	Razvoj veleprodajnog tržišta električne energije.....	42
4.3.2	Dodjela prekograničnih prijenosnih kapaciteta i upravljanje zagušenjima	44
4.3.3	Uravnoteženje elektroenergetskog sustava	49
4.4	Maloprodajno tržište električne energije.....	51
4.4.1	Osnovne značajke potrošnje električne energije	51
4.4.2	Razvoj maloprodajnog tržišta električne energije	55
4.4.3	Opskrba električnom energijom koja se obavlja kao javna usluga	57
4.4.4	Cijene električne energije za krajnje kupce	59
4.4.5	Kvaliteta opskrbe električnom energijom.....	62
4.4.6	Zaštita krajnjih kupaca	67
4.4.7	Sustav jamstva podrijetla električne energije	70
4.5	Sigurnost opskrbe električnom energijom	72
4.6	Poticanje proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora energije i kogeneracije	78

5	PRIRODNI PLIN	84
5.1	Uređenje zakonskog okvira za prirodni plin	84
5.2	Regulirane djelatnosti u sektoru prirodnog plina	90
5.2.1	Transport prirodnog plina	90
5.2.2	Skladištenje prirodnog plina	95
5.2.3	Distribucija plina	98
5.2.4	Razdvajanje djelatnosti	101
5.3	Tržište plina	103
5.3.1	Bilanca prirodnog plina	103
5.3.2	Opskrba prirodnim plinom i krajnja potrošnja prirodnog plina	104
5.3.3	Kvaliteta opskrbe plinom	105
5.3.4	Cijene prirodnog plina	107
5.3.5	Zaštita kupaca	116
5.4	Sigurnost opskrbe prirodnim plinom	117
5.5	Obveza javne usluge u sektoru plina	117
6	NAFTA I NAFTNI DERIVATI	119
6.1	Uređenje zakonskog okvira za naftu i naftne derivate	119
6.2	Regulacija transporta nafte naftovodom	119
6.3	Razvoj tržišta nafte i naftnih derivata	121
6.3.1	Skladištenje nafte i naftnih derivata	121
6.3.2	Proizvodnja naftnih derivata i trgovina naftnim derivatima	122
6.4	Sigurnost opskrbe naftom i naftnim derivatima	124
7	BIOGORIVA	126
7.1	Uređenje zakonskog okvira za biogoriva	126
7.2	Razvoj tržišta biogoriva	126
8	TOPLINSKA ENERGIJA	128
8.1	Uređenje zakonskog okvira za toplinsku energiju	128
8.2	Organizacija, aktivnosti i pokazatelji sektora toplinske energije	130
8.2.1	Organizacija sektora toplinske energije	130
8.2.2	Aktivnosti u sektoru toplinske energije	133
8.2.3	Cijene toplinske energije	135
8.2.4	Zaštita kupaca	139
9	POPIS TABLICA I SLIKA	141
9.1	Popis tablica	141
9.2	Popis slika	142
10	DODATAK – DOZVOLE ZA OBAVLJANJE ENERGETSKIH DJELATNOSTI	145

1 UVOD

Poštovani,

Zadovoljstvo mi je predstaviti Vam **Godišnje izvješće Hrvatske energetske regulatorne agencije (dalje: HERA) za 2014. godinu** koje je pripremljeno i podnosi se Hrvatskom saboru sukladno Zakonu o regulaciji energetskih djelatnosti. Ovo Godišnje izvješće sadrži informacije o provedenim aktivnostima i postignutim rezultatima iz djelokruga zakonskih obveza HERA-e, kao i izvješće o njezinom financijskom poslovanju i ostvarenju proračuna za 2014. godinu.

Godišnje izvješće obuhvaća prikaze rezultata provedbe regulatornih postupaka, praćenja izvršenja obveza energetskih subjekata te analize stanja reguliranih komponenti hrvatskog energetskog sektora. Izvješće uključuje i zapažanja vezana uz razvoj hrvatskog energetskog tržišta i javnih usluga u energetskom sektoru.

Ulaskom Republike Hrvatske u Europsku uniju kompletan korpus energetskih propisa EU postao je dijelom domaćeg zakonodavstva. Tijekom 2013. i 2014. godine relevantne Smjernice (*Directives*) EU ugrađivane su u hrvatske zakonske propise iz područja energetike, dok su Uredbe (*Regulations*) EU neposredno preuzimane i postajale direktno obvezujuće. 2014. godina je tako bila prva (potpuna) godina u kojoj je HERA djelovala iz pozicije kako hrvatskog tako i EU regulatora energetskih djelatnosti.

U 2014. godini nastavljeni su procesi reforme i prilagodbe hrvatskog energetskog sektora načelima i provedbenom okviru europske energetike. Ovo se prije svega odnosi na daljnji razvoj tržišta i tržišnih odnosa u svim energetskim djelatnostima koje mogu biti izložene konkurenciji, te na stvaranje razvidnog i efikasnog regulatornog okruženja za regulirane energetske djelatnosti (koje su ujedno i javne usluge). Rezultati ovih procesa u protekloj su godini pokazali i određene konkretne pozitivne pomake i rezultate.

U području *reguliranih* energetskih djelatnosti i javnih usluga pozitivnim rezultatima protekle godine mogu se smatrati razumno stabilni i predvidivi uvjeti poslovanja, kao i poznati parametri kvalitete opskrbe i usluga, uz cijene korištenja i naknada za priključenje na energetske infrastrukturne sustave i mreže utvrđene prema razvidnim i unaprijed određenim uvjetima.

U *tržišnim* segmentima, daljnji razvoj tržišta vidljiv je i mjerljiv kroz ključne pokazatelje: porast kvalitete usluga uz sve razvidniju i efikasniju zaštitu korisnika i kupaca, povećanje broja promjena opskrbljivača električnom energijom i plinom te – kao posljedica konkurentne tržišne utakmice između opskrbljivača energijom – uspostavljeni trend pritiska prema smanjivanju cijena električne energije i plina za krajnje kupce.

Naravno, energetskom sektoru Republike Hrvatske – kao jednoj od najvažnijih poluga gospodarske stabilnosti i rasta – još uvijek predstoje važne strukturne prilagodbe i poboljšanja okvira poslovanja. Zadaća nacionalnog regulatornog tijela u tom je smislu posebno osjetljiva, jer svojim neovisnim djelovanjem na kontroli prirodnih monopola te promociji i unapređenju tržišta energije treba predstavljati garanciju stabilnosti i zaštite kupcima energije, energetskim subjektima i investitorima.

Sve energetske sektore u Republici Hrvatskoj u 2014. obilježile su značajne promjene i unapređenje zakonskog okvira, donošenje akata i odluka kojima su uređeni odnosi, odgovornosti i način rada energetskih subjekata i korisnika, odnosno kupaca energije.

U 2014. godini primjetan je i daljnji pad potrošnje energije, dijelom zbog porasta efikasnosti korištenja energije i primjene mjera štednje energije, ali ipak dominantno zbog pada gospodarskih aktivnosti i pada kupovne moći stanovništva.

U sektoru **električne energije**, ukupna potrošnja električne energije hrvatskog elektroenergetskog sustava u 2014. godini iznosila je 16,9 TWh, što predstavlja pad od 2,6 % u odnosu na 2013. godinu i nastavak petogodišnjeg trenda pada ukupne potrošnje električne energije u Republici Hrvatskoj. Elektrane na teritoriju Republike Hrvatske u 2014. godini proizvele su ukupno 12,2 TWh električne energije kojom je podmireno 72% domaćih potreba. Povoljna je okolnost da je u hidroelektranama proizvedeno 8,4 TWh električne energije, najviše u zadnjih 10 godina, što je približno 69 % ukupno proizvedene električne energije na teritoriju Republike Hrvatske u 2014. godini. Ostatak domaćih potreba (28%) pokriven je uvozom, pri čemu je 3,0 TWh (15% ukupnih potreba) podmireno proizvodnjom električne energije u Nuklearnoj elektrani Krško.

Snaga svih elektrana na teritoriju Republike Hrvatske na kraju 2014. godine iznosila je 4.528 MW. U sustavu poticanja proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora energije i kogeneracija (koji je na snazi od 2007.) imamo 412 MW proizvodnih kapaciteta, od čega vjetroelektrane čine 339 MW. U ukupnoj potrošnji električne energije u Republici Hrvatskoj udio električne energije proizvedene u proizvodnim postrojenjima koja koriste obnovljive izvore i kogeneracije, a koji su uključeni u sustav poticanja iznosio je 5,51 %.

Prijenos električne energije i distribucija električne energije su regulirane djelatnosti koje se obavljaju kao javna usluga. U 2014. godini nije bilo promjena iznosa tarifnih stavki za prijenos i distribuciju električne energije.

Tijekom 2014. godine provodile su se pripremne aktivnosti vezane uz certificiranje HOPS-a prema modelu neovisnog operatora prijenosa (ITO). Certifikacija je iznimno zahtjevan proces prilagodbe Hrvatskog operatora prijenosnog sustava d.o.o. (HOPS) strogim uvjetima propisa EU u pogledu neovisnosti operatora prijenosnog sustava koji završava izdavanjem certifikata – dokumenta kojim nacionalni regulator, uz mišljenje Europske komisije, potvrđuje i garantira trajnu usklađenost rada operatora sa svim zahtjevima tzv. 3. paketa energetske propisa EU. HERA je stoga i tijekom 2014. godine provodila prethodne neformalne konzultacije s HOPS-om, kako bi i formalna procedura certifikacije uspješno završila u propisanom roku.

U svibnju 2014. godine osnovano je trgovačko društvo Hrvatska burza električne energije d.o.o. (CROPEX) čiji su osnivači HOPS i Hrvatski operator tržišta energije d.o.o. (HROTE). Osnivanje burze je prvi korak u uspostavi kratkoročnog veleprodajnog tržišta električne energije i pretpostavka za daljnje povezivanje hrvatskog elektroenergetskog tržišta sa susjednim tržištima. U 2014. godini nastavljen je i razvoj mehanizama dodjele i korištenja prekograničnih prijenosnih kapaciteta i upravljanja zagušenjima u prijenosnoj mreži.

HERA je i u 2014. godini nastavila i s unaprjeđenjem mehanizma obračuna energije uravnoteženja te je donijela Izmjene Metodologije za određivanje cijena za obračun električne energije uravnoteženja subjektima odgovornim za odstupanje.

Prosječna ukupna prodajna cijena električne energije (ukupna prodajna cijena obuhvaća naknadu za korištenje prijenosne i distribucijske mreže te cijenu električne energije, ali ne sadrži naknade i poreze) za krajnje kupce iz kategorije kućanstvo u 2014. godini iznosila je 0,79 kn/kWh. Prosječna cijena električne energije za krajnje kupce iz kategorije kućanstvo u okviru univerzalne usluge u 2014. godini iznosila je 0,46 kn/kWh. Prosječna cijena električne energije za krajnje kupce na tržištu (izvan opskrbe u okviru javne usluge) u 2014. godini iznosila je 0,38 kn/kWh. U 2014. godini zabilježen je lagani pad cijena električne energije u odnosu na 2013. godinu.

Tijekom 2014. godine dovršen je i zakonski okvir za sustav jamstava podrijetla električne energije. Time je opskrbljivačima omogućeno da se natječu za krajnje kupce s tarifnim modelima u kojima jamče strukturu električne energije po izvorima energije. Primanjem Hrvatskog operatora tržišta energije d.o.o. (HROTE) krajem 2014. godine u punopravno članstvo Međunarodne udruge tijela

nadležnih za izdavanje jamstava podrijetla električne energije (engl. *Association of Issuing Bodies - AIB*) (dalje: AIB) ostvaren je preduvjet za povezivanje Registra jamstava podrijetla električne energije HROTE-a s registrima jamstava podrijetla električne energije u drugim državama članicama EU, a što omogućava međunarodni prijenos odnosno trgovinu jamstava između registara.

Osnovna obilježja sektora **prirodnog plina** u 2014. godini su nastavak trenda stvarnog otvaranja tržišta, početak primjene nove regulacije cijena za korištenje plinske infrastrukture i za opskrbu plinom krajnjih kupaca koji koriste javnu uslugu, uvođenje novog modela uravnoteženja plinskog sustava i uspostava virtualne točke trgovanja te donošenje nove i dodatno unaprijeđenje postojeće podzakonske regulative. I u 2014. godini nastavljen je višegodišnji trend pada ukupne potrošnje prirodnog plina.

U 2014. godini krajnjim kupcima priključenima na plinski transportni sustav ukupno je isporučeno 13.054 milijuna kWh plina, što je smanjenje za 12,8% u odnosu na isporučene količine u 2013. Ukupne količine plina koje su opskrbljivači plinom u 2014. isporučili krajnjim kupcima priključenima na distribucijski sustav iznosile su 8.929 milijuna kWh, pri čemu je isporučeno i 151 milijuna kWh kaptažnog plina. Od toga je krajnjim kupcima koji koriste javnu uslugu isporučeno 5.157 milijuna kWh plina, što je smanjenje za 16,2%, a krajnjim kupcima na distribucijskom sustavu koji se opskrbljuju prema tržišnim uvjetima ukupno je isporučeno 3.772 milijuna kWh plina, što je smanjenje za 16,1% u odnosu na isporučene količine u 2013.

Od 1. travnja 2014. započelo je novo razdoblje u poslovanju operatora sustava skladišta plina. Od tog je datuma pristup skladišnim kapacitetima otvoren svim opskrbljivačima plinom. Raspolaganje skladišnim kapacitetima predstavlja za opskrbljivače značajan alat fleksibilnosti kako za trgovanje plinom na veleprodajnoj, tako i za opskrbu plinom krajnjih kupaca na maloprodajnoj razini, i to na sezonskoj i dnevnoj razini.

U maloprodajnom segmentu tržišta plina, zamjetan je daljnji nastavak otvaranja tržišta plina. U 2014. godini višestruko je porastao broj promjena opskrbljivača plinom u odnosu na 2013. Povećana konkurencija i ponuda, uz ostale nove okolnosti na tržištu, doprinijela je padu cijene prirodnog plina za krajnje kupce, pri čemu je prosječna prodajna cijena prirodnog plina za sve krajnje kupce na tržištu plina u 2014. bila prosječno 6,45% niža u odnosu na 2013. godinu. Broj energetske subjekata s dozvolom za obavljanje energetske djelatnosti opskrbe plinom porastao je s 49 na 55, od kojih je opskrbu plinom aktivno obavljalo 44 energetska subjekta.

Potreba za daljnjim razvojem učinkovitog tržišta i dalje se očituje u razini krajnjih cijena plina, koje su za industrijske kupce u Republici Hrvatskoj u drugom dijelu 2014. bile prosječno za 5,4% više u odnosu na prosjek u zemljama EU. Ipak, navedena je razlika bitno manja nego u 2013. godini, kada je iznosila 13%. Za krajnje kupce u obvezi javne usluge, odnosno za kućanstva i zajedničke kotlovnice, krajnja cijena plina bila je na razinama iz 2013. godine, odnosno bila je prosječno za 31,7% niža u odnosu na prosjek u zemljama EU.

U dijelu opskrbe krajnjih kupaca koji koriste javnu uslugu, na snazi su bile odluke Vlade Republike Hrvatske iz 2014. godine kojima je određen opskrbljivač na veleprodajnom tržištu plina, kao i cijena po kojoj je isti dužan prodavati plin opskrbljivačima u obvezi javne usluge za potrebe krajnjih kupaca koji koriste javnu uslugu.

Tijekom 2014. godine provedene su daljnje prilagodbe i dorade pojedinih elemenata modela tržišta plina, te propisane odgovarajuće nadležnosti i postupanja sudionika na tržištu plina. Među ostalim, uvedene su promjene modela uravnoteženja plinskog sustava koje uključuju obračun odstupanja bilančnih skupina na temelju iskorištene energije uravnoteženja, a omogućeno je i davanje ponuda za energiju uravnoteženja na dnevnoj razini od strane dnevnih ponuditelja energije uravnoteženja.

Pored navedenih aktivnosti vezanih za razvoj tržišta električne energije i prirodnog plina u Republici Hrvatskoj, HERA je u 2014. godini bila uključena i u aktivnosti radi stvaranja učinkovitog zajedničkog tržišta plina Europske unije, a koje su u 2014. uključivale provedbu ili pripremu provedbe okvira za usklađenje (harmonizaciju) niza komercijalnih i tehničkih pravila, od pravila za pogon mreža do tarifa za korištenje prekograničnih kapaciteta.

Stanje u sektoru **nafte, naftnih derivata i biogoriva** u 2014. godini obilježio je nastavak pada proizvodnje naftnih derivata, povećanje uvoza naftnih derivata, te ukidanje ograničenja cijena na maloprodajnom tržištu naftnih derivata. Naime, od veljače 2014. tržište tekućih naftnih derivata i ukapljenog naftnog plina potpuno je otvoreno u pogledu formiranja cijena.

Proizvodnja biogoriva u 2014. godini iznosila je 35.279 t te je zabilježila relativni rast od 5,5% u odnosu na proizvedenu količinu u 2013. godini.

Stanje u sektoru **toplinske energije** u 2014. dominantno su obilježile promjene koje je donio Zakon o tržištu toplinske energije a koje se odnose na uređenje, organizaciju i funkcioniranje sektora toplinske energije, s ciljem razvoja tržišta, novih investicija u toplinske sustave, te stvaranja uvjeta za kvalitetnije i efikasnije odnose između sudionika na tržištu toplinske energije.

Kako bi se pokrenule aktivnosti na povećanju energetske učinkovitosti u zgradama i omogućilo korisnicima rješavanje problema oko stručnog upravljanja, rukovanja i održavanja unutarnjih instalacija, uveden je novi sudionik – kupac toplinske energije. Nadalje, kao mjeru za postizanje ušteda i unapređenja efikasnosti korištenja energije u zgradama, zakon je propisao obvezu i rokove za ugradnju uređaja za regulaciju odavanja topline i uređaja za lokalnu razdiobu isporučene toplinske energije ili mjerila toplinske energije.

Tijekom 2014. HERA je donijela Mrežna pravila za distribuciju toplinske energije, Opće uvjete za opskrbu toplinskom energijom, Opće uvjete za isporuku toplinske energije, Metodologiju utvrđivanja iznosa tarifnih stavki za proizvodnju toplinske energije i Metodologiju utvrđivanja iznosa tarifnih stavki za distribuciju toplinske energije. Ministarstvo gospodarstva je donijelo Pravilnik o načinu raspodjele i obračunu troškova za isporučenu toplinsku energiju. Također, HERA je sukladno metodologijama utvrđivanja iznosa tarifnih stavki za proizvodnju i distribuciju toplinske energije u kolovozu 2014. godine za centralne toplinske sustave u gradovima Zagrebu, Osijeku, Sisku, Velikoj Gorici, Samoboru, Rijeci, Karlovcu, Slavonskom Brodu i Vukovaru donijela iznose tarifnih stavki za proizvodnju i distribuciju toplinske energije. Uz donesene podzakonske propise i nove iznose tarifnih stavki koji su stupili na snagu 1. rujna 2014., u cijelosti je uređen zakonski okvir za početak funkcioniranja tržišta toplinske energije.

Bitna nadležnost i stalna obveza HERA je i nadzor nad provedbom propisa koji uređuju pitanja razdvajanja mrežnih djelatnosti od djelatnosti proizvodnje i opskrbe kao i razvidnog i nepristranog pristupa energetske mrežama. HERA također prati i provedbu aktivnosti u okviru regionalne suradnje i prekogranične razmjene energije, te aktivno sudjeluje u stvaranju razvidnih uvjeta za jačanje tržišnog natjecanja bez diskriminacije sudionika tržišta. Značajan dio obveza energetske regulatornog tijela je i praćenje i provedba mjera u pogledu efikasne zaštite energetske subjekata i krajnjih kupaca. Ovo Godišnje izvješće o svemu tome također daje odgovarajuće prikaze i analize.

HERA je tijekom 2014. aktivno surađivala s energetske tijelima Europske unije, susjednih zemalja i regije. Najveći dio suradnje odvijao se kroz članstvo u udruženjima regulatornih tijela na EU razini, odnosno kroz rad u stručnim radnim grupama tih udruženja. Od pristupanjem Republike Hrvatske Europskoj uniji HERA je članica Agencije za suradnju energetske regulatora (engl. *Agency for the Cooperation of Energy Regulators*, ACER) te Vijeća europskih energetske regulatora (engl. *Council of European Energy Regulators*, CEER). Predsjednik Upravnog vijeća HERA-e član je ACER-ovog Odbora regulatora i Glavne skupštine CEER-a, a u veljači 2014. godine izabran je za potpredsjednika

i člana upravnog odbora CEER-a. Na regionalnoj razini, HERA sudjeluje u radu Vijeća regulatora Energetske zajednice (engl. *Energy Community*), a član je i Mediteranske udruge energetskih regulatora – MEDREG i Regionalnog udruženja energetskih regulatora – ERRA.

Jednom od bitnih sastavnica djelovanja regulatora u uvjetima dinamičnih promjena na hrvatskom energetskom tržištu HERA smatra uspostavu i održavanje dijaloga sa svim sudionicima energetskog tržišta.

U praksu HERA-e uvedene su javne rasprave sa stručnom i zainteresiranom javnošću - kao redoviti dio procedure donošenja novih ili izmjena postojećih propisa za čije je donošenje agencija nadležna. Tijekom 2014. godine intenzivirana je i neposredna komunikacija sa sudionicima tržišta i dionicima aktualnih procesa na hrvatskoj energetskoj sceni – u prvom redu s reguliranim energetskim subjektima i njihovim udruženjima. U prostorijama agencije održano je tako više otvorenih stručnih radionica na kojima su izlagani i diskutirani primjenjivani i planirani regulatorni koncepti.

Osim održavanja postignute razine kontakata s energetskim subjektima, HERA smatra svojom obvezom i unapređenje neposredne komunikacije s potrošačima energije. Odnos regulatora s kupcima energije i na europskom horizontu širi se s područja zaštite i na područje informiranja i educiranja kupaca. Stoga je jedan od prioriteta predstojećeg perioda za HERA-u intenziviranje dijaloga s kupcima energije i njihovim udrugama – pri čemu će težište biti stavljeno na jačanje uloge agencije u informiranju kupaca o njihovim pravima i mogućnostima na liberaliziranom energetskom tržištu.

Ono na što želimo posebice ukazati je kontinuirana potreba poboljšanja uređenja okvira i programa zaštite i osiguranja opskrbe energijom za ranjive i ugrožene kategorije kupaca.

HERA je tijekom 2014. godine započela i s pripremama za implementaciju više novih energetskih propisa EU kojima je cilj konačna uspostava funkcionirajućeg unutrašnjeg tržišta energije i njegovog efikasnog nadzora. Osim obvezujućih operativnih mrežnih kodeksa (*Network Codes*) koji na jedinstveni način reguliraju funkcioniranje unutrašnjih tržišta električne energije i prirodnog plina, valja istaknuti i nove zahtjevne propise poput Uredbe o integritetu i transparentnosti veleprodajnih tržišta energije (REMIT) – koja će u skoroj budućnosti predstavljati veliki izazov za resurse HERA-e.

Europsko tržište energije, čijim je jedinstvenim dijelom postalo i hrvatsko energetsko tržište, predstavlja jedan od dijelova europskog gospodarstva koji prolaze kroz najintenzivnije i najdinamičnije promjene. Izazovi takvih promjena – kako za sudionike hrvatskog energetskog tržišta tako i za HERA-u kao hrvatskog energetskog regulatora – obilježili su proteklu 2014. godinu, a obilježavati će i godine koje dolaze.

U okruženju moderne energetike – u kojem ne postoje laka i kratkoročna rješenja, nego samo dobro informirani i razumni izbori između opcija – Hrvatska energetska regulatorna agencija nastavit će raditi na poboljšanju svojih kapaciteta i sposobnosti kako bi što uspješnije ispunjavala svoje rastuće obveze kao neovisni regulator energetskih djelatnosti.

Predsjednik Upravnog vijeća

Tomislav Jureković, dipl. ing.

2 SAŽETI PREGLED ENERGETSKOG SEKTORA

2.1 Električna energija

Sektor električne energije u Republici Hrvatskoj u 2014. godini obilježio je daljnji razvoj maloprodajnog tržišta te unaprjeđenje zakonskog okvira.

Ukupna potrošnja električne energije hrvatskog elektroenergetskog sustava u 2014. godini iznosila je 16,9 TWh, što je manje u odnosu na prethodnu godinu za 2,6 %. Već petu godinu za redom imamo zabilježen pad ukupne potrošnja električne energije u RH.

U elektranama na teritoriju Republike Hrvatske u 2014. godini proizvedeno je ukupno 12,2 TWh električne energije čime je podmireno 72% potreba. Ostalih 28% potreba, u iznosu od 4,7 TWh, podmireno je iz uvoza, no od toga je 3,0 TWh podmireno proizvodnjom električne energije iz Nuklearne elektrane Krško u Sloveniji, koja je u 50 % vlasništvu HEP-a d.d.

U 2014. godini u hidroelektranama u vlasništvu HEP-a d.d. proizvedeno je 8,4 TWh, što je najveći iznos električne energije proizveden u hidroelektranama u zadnjih deset godine.

Priključna snaga svih elektrana na teritoriju Republike Hrvatske na kraju 2014. godine iznosila je 4.528 MW i u stalnom je porastu prvenstveno zbog priključenja na elektroenergetski sustav postrojenja koja koriste obnovljive izvore energije i koja su u sustavu poticanja proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora energije i kogeneracija. Koristeći sustav poticanja obnovljivih izvora energije i kogeneracije, koji je na snazi od srpnja 2007. godine, izgrađeno je ukupno 412 MW novih proizvodnih kapaciteta, od čega 339 MW u vjetroelektranama.

Maksimalno opterećenje elektroenergetskog sustava u 2014. godini zabilježeno je 31. prosinca i iznosilo je 2.974 MW, a minimalno opterećenje elektroenergetskog sustava zabilježeno je 11. svibnja i iznosilo je 1.166 MW. Razina sigurnosti opskrbe električnom energijom u proteklom razdoblju bila je zadovoljavajuća.

Prijenos električne energije i distribucija električne energije su regulirane djelatnosti koje se obavljaju kao javna usluga. U Republici Hrvatskoj postoji jedan operator prijenosnog sustava – Hrvatski operator prijenosnog sustava d.o.o. (*dalje: HOPS*) i jedan operator distribucijskog sustava – HEP-Operator distribucijskog sustava d.o.o. (*dalje: HEP-ODS*).

U 2014. godini nije bilo promjena iznosa tarifnih stavki za prijenos i distribuciju električne energije, a ostvarene prosječne cijene, uključujući sve kategorije kupaca, su bile 8,5 lp/kWh za prijenos i 22,5 lp/kWh za distribuciju.

Hrvatska energetska regulatorna agencija (*dalje: HERA*) je dala prethodnu suglasnost na Desetogodišnji plan razvoja hrvatske prijenosne mreže (2014. - 2023.). i mišljenje o Desetogodišnjem planu razvoja distribucijske mreže (2014.-2023.).

Gubici električne energije u prijenosnoj mreži u 2014. godini iznosili su 430 GWh ili 1,9 % ukupno prenesene električne energije. Gubici električne energije u distribucijskoj mreži iznosili su 1.257 GWh ili 8,1 % nabave električne energije za distribucijsku mrežu.

U skladu sa Zakonom o tržištu električne energije („Narodne novine“, br. 22/13), odnosno u skladu s Direktivom 2009/27/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 13. srpnja 2009. godine o zajedničkim pravilima za unutrašnje tržište električne energije i opoziv Direktive 2003/54/EZ, tijekom 2014. godine provodile su se aktivnosti vezane uz certificiranje operatora prijenosnog sustava HOPS-a kao neovisnog operatora prijenosa.

U pogledu neovisnosti operatora distribucijskog sustava, HEP-ODS je podnio HERA-i Izvešće o provedbi Programa za osiguranje i primjenu načela razvidnosti, objektivnosti i nepristranosti rada HEP-ODS-a za 2014. godinu.

Na koncu 2014. godine na tržištu električne energije u RH vrijedile se 22 dozvole za opskrbu električnom energijom, 16 dozvola za trgovinu električnom energijom, i 4 dozvole za trgovanje, posredovanje i zastupanje na tržištu energije i 31 dozvola za proizvodnju električne energije. Uvjeti za nastupanje na tržištu električne energije u RH su: važeća dozvola za obavljanje energetske djelatnosti, EIC oznaka (engl. *Energy Identification Code*) koju izdaje Hrvatski ured za izdavanje EIC oznaka pri HOPS-u, potpisan ugovor o energiji uravnoteženja s HOPS-om, potpisan sporazum o reguliranju međusobnih odnosa na tržištu električne energije s Hrvatskim operatorom tržišta energije d.o.o. (*dalje: HROTE*) te odobren zahtjev za sudjelovanje u dodjeli prekograničnih prijenosnih kapaciteta (u slučaju uvoza ili izvoza električne energije). Ove uvjete u 2014. godini zadovoljilo je 17 opskrbljivača, 17 trgovaca i jedan proizvođač.

U svibnju 2014. godine osnovano je trgovačko društvo Hrvatska burza električne energije d.o.o. (engl. *Croatian Power Exchange Ltd. – CROPEX*) (*dalje: CROPEX*) čiji su osnivači HOPS i HROTE, pri čemu svaki od osnivača ima jednak vlasnički udio. CROPEX-ovo osnivanje je značajan korak u budućem povezivanju hrvatskog elektroenergetskog tržišta sa susjednim tržištima. Kao i u prijašnjim godinama, u 2014. godini sva trgovina električnom energijom odvijala se putem bilateralnog tržišta. Udio HEP-a d.d., zajedno s njegovim ovisnim društvima, u ukupnom obujmu trgovanja u 2014. godini iznosio je oko 75 %.

Također treba spomenuti da je osnivanjem Hrvatske burze električne energije osigurana prva pretpostavka za daljnji razvoj mehanizama dodjele i korištenja prekograničnih prijenosnih kapaciteta, a posebice u smislu održavanja implicitnih dodjela prekograničnih kapaciteta u budućnosti.

U 2014. godini nastavljen je razvoj mehanizama dodjele i korištenja prekograničnih prijenosnih kapaciteta i upravljanja zagušenjima u prijenosnoj mreži kao nužnoj pretpostavci za razvoj veleprodajnog tržišta električne energije. Uz postojeće koordinirane dodjele na granicama sa Slovenijom i Mađarskom, u 2014. godini započela je zajednička dodjela ukupnog prekograničnog prijenosnog kapaciteta u oba smjera na granici sa Srbijom.

U 2014. godini, donesena su Pravila o dodjeli kapaciteta Ureda za dodjelu prekograničnih kapaciteta u jugoistočnoj Europi (engl. *South East Europe Coordinated Auction Office – SEE-CAO*) (*dalje: SEE-CAO*) sa sjedištem u Podgorici. Na temelju tih pravila započela je koordinirana dodjela prekograničnih prijenosnih kapaciteta za 2015. godinu na granici s Bosnom i Hercegovinom u oba smjera.

HERA je i u 2014. godini nastavila s unaprjeđenjem mehanizma obračuna energije uravnoteženja te je donijela Izmjene Metodologije za određivanje cijena za obračun električne energije uravnoteženja subjektima odgovornim za odstupanje („Narodne novine“, br. 132/14). Razvidan, djelotvoran i troškovno utemeljen postupak alociranja troškova odstupanja tržišnog sudionika od njegovog ugovornog rasporeda važan je preduvjet za konkurentno nastupanje na tržištu. Primjećuje se da su u 2014. godini pojedini opskrbljivači počeli prijavljivati kvalitetnije ugovorne rasporede što u konačnici ima za posljedicu za njih manje troškove za energiju uravnoteženja.

Kada govorimo o elektranama u sustavu poticanja obnovljivih izvora energije i kogeneracije možemo istaknuti da su one imale značajan učinak na fizičko uravnoteženje elektroenergetskog sustava, prvenstveno zbog promjenjivog karaktera proizvodnje iz vjetroelektrana, čija je ukupna snaga na kraju 2014. godine iznosila približno 339 MW. Stoga su sve očitija potreba i nužnost daljnje razrade modela uravnoteženja elektroenergetskog sustava te uloge povlaštenih proizvođača u planiranju

rada njihovih proizvodnih postrojenja i plaćanju energije uravnoteženja. Također je potrebno dodatno razraditi način raspodjele energije otkupljene od povlaštenih proizvođača, odnosno prodaju električne energije proizvedene u sustavu poticanja svim opskrbljivačima električne energije u RH.

U hrvatskom elektroenergetskom sustavu još nije uspostavljeno tržište pomoćnih usluga tako da HOPS sve pomoćne usluge kupuje od HEP-Proizvodnje d.o.o. Te troškove za pomoćne usluge nadoknađuju svi krajnji kupci električne energije putem naknade za korištenje prijenosne mreže.

Zakon o tržištu električne energije definira opskrbu električnom energijom koja se obavlja kao javna usluga kao kupnju električne energije i prodaju električne energije prema reguliranim uvjetima onim krajnjim kupcima koji imaju pravo na takav način opskrbe, bilo da ga slobodno izaberu ili koriste po automatizmu. U 2014. godini HEP-ODS je obavljao javnu uslugu opskrbe električnom energijom. HEP-ODS je prilikom nabave električne energije za potrebe opskrbe električnom energijom u okviru univerzalne opskrbe obvezan primjenjivati najbolju poslovnu praksu i mjere kojima se postižu najprihvatljivije cijene za krajnje kupce.

U pogledu maloprodajnog tržišta električne energije, na kraju 2014. godine, uz HEP-ODS bilo je aktivno 9 opskrbljivača električnom energijom, od kojih je njih 7 opskrbljivalo krajnje kupce iz kategorije kućanstvo. Na tržištu električne energije, izvan okvira javne usluge, opskrbljivano je 6,9% obračunskih mjernih mjesta krajnjih kupaca iz kategorije kućanstvo i 66,97% obračunskih mjernih mjesta krajnjih kupaca iz kategorije poduzetništvo. U 2014. godini opskrbljivači izvan okvira javne usluge isporučili su 9,3% električne energije krajnjim kupcima iz kategorije kućanstvo i 93,71% električne energije krajnjim kupcima iz kategorije poduzetništvo.

Kupcima iz kategorije kućanstvo prodano je 40,4 %, dok je kupcima iz kategorije poduzetništvo prodano 59,6 % električne energije.

U 2014. godini krajnjim kupcima prodano je 14,9 TWh električne energije. Prosječna prodaja električne energije po obračunskom mjernom mjestu krajnjeg kupca kategorije kućanstvo u 2014. godini iznosila je 2.811 kWh.

Prosječna ukupna prodajna cijena električne energije (ukupna prodajna cijena obuhvaća naknadu za korištenje prijenosne i distribucijske mreže te cijenu električne energije, ali ne sadrži ostale naknade i poreze) za krajnje kupce iz kategorije kućanstvo u 2014. godini iznosila je 0,79 kn/kWh. Prosječna cijena električne energije (cijena električne energije bez naknade za korištenje prijenosne i distribucijske mreže i bez ostalih naknada i poreza) za krajnje kupce iz kategorije kućanstvo u okviru univerzalne usluge u 2014. godini iznosila je 0,46 kn/kWh. Prosječna cijena električne energije za krajnje kupce na tržištu (izvan opskrbe u okviru javne usluge) u 2014. godini iznosila je 0,38 kn/kWh. Cijene električne energije u 2014. godini manje su u odnosu na 2013. godinu.

Kako bi dovršila definiranje zakonskog okvira sustava jamstava podrijetla električne energije, Vlada Republike Hrvatske je, početkom veljače 2014. godine, donijela Uredbu o izmjenama i dopunama Uredbe o uspostavi sustava jamstva podrijetla električne energije („Narodne novine“, br. 20/14). Nakon toga, HROTE je, uz prethodnu suglasnost HERA-e, u travnju 2014. godine donio Pravila o korištenju registra jamstava podrijetla električne energije. HERA je početkom studenoga 2014. godine donijela Metodologiju utvrđivanja podrijetla električne energije („Narodne novine“, br. 133/14). Navedena metodologija obvezuje opskrbljivače da jednom godišnje svakom krajnjem kupcu dostave izvješće o strukturi električne energije koja mu je prodana tijekom prethodne godine. Kako je prvo izvještajno razdoblje 2015. godina, kupci će u 2016. godini dobiti svoje prvo izvješće u kojem će biti vidljivo podrijetlo električne energije. Ovakav zakonski okvir omogućava opskrbljivačima da se natječu za krajnje kupce nudeći različite tarifne modele u kojima jamče određeno podrijetlo električne energije, te da se na taj način razlikuju od svojih konkurenata. Dakle,

omogućeno je svim opskrbljivačima da se natječu ne samo nižim cijenama i popustima već i strukturom podrijetla energije koju nude kupcima. HROTE je krajem 2014. godine primljen u punopravno članstvo Međunarodne udruge tijela nadležnih za izdavanje jamstava podrijetla električne energije (engl. *Association of Issuing Bodies - AIB*) (*dalje: AIB*). Punopravno članstvo je preduvjet za povezivanje Registra jamstava podrijetla električne energije HROTE-a s registrima jamstava podrijetla električne energije u drugim državama članicama EU-a, a što omogućava međunarodni prijenos jamstava između registara, odnosno međunarodnu trgovinu jamstvima u Hrvatskoj.

Kvaliteta opskrbe električnom energijom definira se i prati obzirom na pouzdanost napajanja, kvalitetu napona i kvalitetu usluga.

Od ključnih pokazatelja pouzdanosti napajanja, važno je istaknuti kako je u mreži HOPS-a u 2014. godini zabilježen 40 prekida napajanja, pri čemu je ukupno trajanje prekida napajanja bilo 2.410 minuta, a procijenjena neisporučena električna energija bila je 485 MWh. U mreži HEP-ODS-a prosječni godišnji broj prekida napajanja po kupcu u 2014. godini iznosio je 4,34, dok je prosječno godišnje trajanje prekida napajanja po kupcu iznosilo 662 minute.

Na kvalitetu napona u distribucijskoj mreži pristiglo je ukupno 232 prigovora, od čega su 103 bila opravdana.

Govorimo li o kvaliteti usluga, jedan od važnijih pokazatelja koji se prati duži broj godina je prosječno vrijeme izdavanja prethodne elektroenergetske suglasnosti (*dalje: PEES*) od uredno podnesenog zahtjeva. HEP-ODS je u 2014. godini izdao 18.080 PEES-a za krajnje kupce iz kategorije kućanstvo, s prosječnim vremenom izdavanja od 20 dana.

Najviše žalbi i prigovora koji su pristigli u HERA-u u 2014. godini odnosilo se na priključenje na elektroenergetsku mrežu (44 %). U području zaštite krajnjih kupaca HERA je donijela 3 mišljenja o provedenom nadzoru. U svezi zaštite krajnjih kupaca, odnosno zaštite prava potrošača, HERA je zaprimila 159 žalbi i prigovora krajnjih kupaca električne energije. U odnosu na 2013. godinu porastao je broj žalbi i prigovora krajnjih kupaca električne energije.

Uzrok povećanja broja žalbi i prigovora u 2014. godini prigovori su na rad opskrbljivača koji se odnose na zavaravajuće poslovanje opskrbljivača električnom energijom na maloprodajnom tržištu, posebice na lažno predstavljanje prodajnih agenata.

Proizvodnja električne energije iz obnovljivih izvora energije i kogeneracije u Republici Hrvatskoj potiče se još od 2007. godine, na način da HROTE sklapa dugoročne ugovore o otkupu električne energije po poticajnoj cijeni s povlaštenim proizvođačima. Na dan 31. prosinca 2014. ukupna snaga svih postrojenja u sustavu poticanja iznosila je 412 MW, od čega je 339 MW (82%) vjetroelektrana.

HROTE je tijekom 2014. godine sklopio 251 ugovor o otkupu električne energije iz postrojenja koja koriste obnovljive izvore energije i kogeneracije ukupne priključne snage 68,33 MW. Na dan 31. prosinca 2014. godine HROTE je isplaćivao poticajnu cijenu za isporučenu električnu energiju temeljem 1.067 ugovora o otkupu za postrojenja ukupne priključne snage 412 MW sklopljenih prema tarifnim sustavima za proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora energije i kogeneracije. Povlaštenu proizvođači u sustavu poticanja proizveli su 929,26 GWh električne energije te im je HROTE za to isplatio 824,68 milijuna kuna (887 kn/MWh ili 116 €/MWh).

U ukupnoj potrošnji električne energije u Republici Hrvatskoj (16.9 GWh), udio električne energije proizvedene u sustavu poticanja iznosio je 5,51 %.

Godišnja kvota otkupa električne energije iz sunčanih elektrana za 2014. godinu ispunjena je 1. siječnja 2014. godine. Godišnja kvota definirana je tarifnim sustavom za proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora energije i kogeneraciju i za 2014. godinu iznosila je 5 MW za integrirane

sunčane elektrane, 2 MW za integrirane sunčane elektrane koje su na objektima u vlasništvu tijela državne uprave, jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i 5 MW za neintegrirane sunčane elektrane. HERA je u 2014. godini provela nadzor nad HROTE-om po pitanju sklapanja ugovora o otkupu električne energije iz sunčanih elektrana u 2013. i 2014. godini. Iako je status povlaštenog proizvođača preduvjet za ostvarivanje prava na poticajnu cijenu u sustavu poticanja, status povlaštenog proizvođača bi trebao omogućiti i prioritet u isporuci električne energije u elektroenergetsku mrežu. Za postrojenja koja nisu u sustavu poticanja, rješenje o stjecanju statusa povlaštenog proizvođača omogućava izdavanje jamstava podrijetla električne energije. HERA je u 2014. godini izdala 31 prethodno rješenje o stjecanju statusa povlaštenog proizvođača i 34 rješenja o stjecanju statusa povlaštenog proizvođača. Manji broj rješenja u odnosu na prethodne godine prvenstveno je posljedica gradnje sve većeg broja malih elektrana koje se smatraju jednostavnim građevinama za koje nije potrebno ishoditi rješenja o stjecanju statusa povlaštenog proizvođača električne energije. Ono što možemo primijetiti je sve veći udio složenih kogeneracijskih postrojenja na biomasu i bioplin te fosilna goriva među zahtjevima za stjecanje statusa povlaštenih proizvođača koji se zaprimaju u HERA-i.

2.2 Prirodni plin

Osnovna obilježja sektora prirodnog plina u razdoblju od zadnjeg izvješća HERA-e su nastavak trenda stvarnog otvaranja tržišta, početak primjene nove regulacije cijena za korištenje plinske infrastrukture i za opskrbu plinom krajnjih kupaca koji koriste javnu uslugu, uvođenje novog modela uravnoteženja plinskog sustava i uspostava virtualne točke trgovanja, donošenje nove i dodatno unaprjeđenje postojeće podzakonske regulative.

Daljnji razvoj i otvaranje tržišta plina, na veleprodajnoj i na maloprodajnoj razini, obilježilo je i 2014. godinu, čime je nastavljen trend koji je započeo krajem 2012. i koji je poprimio intenzivniji karakter tijekom 2013. godine.

Dok je u 2013. godini, na veleprodajnoj razini, 80% udjela prema prodanim količinama plina zauzimao Prirodni plin d.o.o., a 20% udjela preostalih 7 aktivnih opskrbljivača, u prvom kvartalu 2014. godine je udio Prirodnog plina d.o.o., kao dominantnog opskrbljivača na veleprodajnoj razini, smanjen na približno 68%. Navedeni udio je dalje smanjen u travnju 2014. na približno 55%, kao rezultat provedbe odluka Vlade RH donesenih sukladno Izmjenama i dopunama Zakona o tržištu plina („Narodne novine“, br. 28/13, 14/14). Na razini cijele 2014. godine udio Prirodnog plina d.o.o. na veleprodajnom tržištu iznosio je 39%.

Najčešće korištena mjera za utvrđivanje koncentracije tržišne moći je Herfindahl – Hirschmanov indeks (*dalje: HHI*) koji na konkurentnom tržištu - na kojem niti jedan od sudionika nema prevladavajući utjecaj, općenito iznosi manje od 2.000. Na veleprodajnom tržištu plina Republike Hrvatske HHI je u 2012. godini iznosio 8.722, dok je u 2013. godini HHI iznosio 6.782, što upućuje na iznimno visoku koncentraciju tržišne moći dominantnog opskrbljivača. U 2014. godini HHI na veleprodajnom tržištu plina smanjen je na 2.397, što je pokazatelj značajnog razvoja tržišta ostvarenog tijekom 2014. godine, pri čemu je trend pada tržišne koncentracije primjetan i u 2015. godini. Bitno je naglasiti da se navedeni pokazatelj koncentracije odnosi na veleprodajno tržište koje uključuje i transakcije prodaje plina za opskrbu u obvezi javne usluge po reguliranim uvjetima.

Od 1. travnja 2014. započelo je i novo razdoblje u poslovanju operatora sustava skladišta plina, od kada se po prvi puta, uz opskrbljivača plinom Prirodni plin d.o.o., pojavljuju i novi korisnici sustava skladišta plina – opskrbljivači plinom Hrvatska elektroprivreda d.d., Prvo plinarsko društvo d.o.o. i MET Croatia Energy Trade d.o.o. Naime, s obzirom na istek višegodišnjeg ugovora o skladištenju

plina za Prirodni plin d.o.o. s 31. ožujkom 2014., operator sustava skladišta plina Podzemno skladište plina d.o.o. proveo je propisani postupak raspodjele te je s opskrbljivačima plinom ugovorio zakup skladišnih kapaciteta za naredne skladišne godine, počevši od 1. travnja 2014. Raspolaganje skladišnim kapacitetima opskrbljivačima plinom predstavlja značajan alat fleksibilnosti kako za trgovanje plinom na veleprodajnoj, tako i za opskrbu plinom krajnjih kupaca na maloprodajnoj razini, na sezonskoj (ljetno – zima) i dnevnoj razini.

U maloprodajnom segmentu tržišta plina, zamjetan je daljnji nastavak otvaranja tržišta plina. Tijekom 2014. godine zabilježeno je 1.852 promjena opskrbljivača plinom, što čini stopu promjene od 0,29% s obzirom na broj kupaca, odnosno stopu promjene 3,49% s obzirom na isporučene količine plina. U odnosu na 2013., stopa promjene opskrbljivača plinom u 2014. višestruko je porasla (oko 250% u broju pojedinačnih promjena). Intenziviranje promjene opskrbljivača dovodi do trajnog pritiska na smanjivanje cijena plina za krajnje kupce, tako da je prosječna prodajna cijena prirodnog plina za sve krajnje kupce na tržištu plina u 2014. bila prosječno 6,45% niža u odnosu na 2013. godinu. Osim toga, porastao je i broj energetskih subjekata s dozvolom za obavljanje energetske djelatnosti opskrbe plinom s 49 na 55, od kojih je opskrbu plinom aktivno obavljalo 44 energetska subjekta.

HHI je na maloprodajnom tržištu plina Republike Hrvatske, prema podacima koje HERA prikuplja na kvartalnoj razini od svih opskrbljivača plinom, u 2012. godini iznosio 5.560, u 2013. godini 4.620, a u 2014. godini HHI je iznosio 1.589. Navedeno se odnosi na maloprodajno tržište koje ne uključuje kućanstvo, odnosno kupce koji koriste opskrbu u obvezi javne usluge po reguliranim uvjetima. Ukoliko se u razmatranje uključe i količine plina prodane kupcima koji koriste javnu uslugu, HHI za 2014. iznosi 1.461. Navedeno je, uz podatke o sve većem broju opskrbljivača plinom i ostvarenih promjena opskrbljivača plinom, pokazatelj smanjenja koncentracije i značajnog razvoja maloprodajnog tržišta.

Potreba za daljnjim razvojem učinkovitog tržišta i dalje se očituje u razini krajnjih cijena plina, koje su za industrijske kupce u Republici Hrvatskoj u drugom dijelu 2014. bile prosječno za 5,4% više u odnosu na prosjek u zemljama EU. Međutim, navedena razlika bitno je manja nego u 2013. godini, kada je ista iznosila 13%. Za krajnje kupce koji koriste javne usluge, odnosno za kućanstva i zajedničke kotlovnice, krajnja cijena plina bila je na razinama iz 2013. godine, odnosno bila je prosječno za 31,7% niža u odnosu na prosjek u zemljama EU.

U dijelu opskrbe krajnjih kupaca koji koriste javnu uslugu, na snazi su bile odluke Vlade Republike Hrvatske iz 2014. godine kojima je određen opskrbljivač na veleprodajnom tržištu plina, kao i cijena po kojoj je isti dužan prodavati plin opskrbljivačima u obvezi javne usluge za potrebe krajnjih kupaca koji koriste javnu uslugu. Također, HERA je donijela metodologiju kojom su utvrđeni iznosi tarifnih stavki za javnu uslugu opskrbe plinom i zajamčenu opskrbu koji su stupili na snagu 1. travnja 2014. i primjenjivali se do kraja 2014. Ovakav model regulacije cijene plina koncipiran je za prijelazno razdoblje, odnosno sve do ispunjenja nužnih preduvjeta za potpunu deregulaciju cijene. Navedeni preduvjeti uključuju unapređenje sustava zaštite krajnjih kupaca i mehanizama zaštite ugroženih kupaca, uspostavu odgovarajuće razine razvijenosti veleprodajnog tržišta, unapređenje organizacijske i tehničke kvalificiranosti opskrbljivača u obvezi javne usluge, uspostavu efikasnog postupka promjene opskrbljivača plinom na razini kućanstva te raspoloživost plina proizvedenog u Republici Hrvatskoj, kao i pravo pristupa ukupnim kapacitetima sustava skladišta plina, svim sudionicima na tržištu plina pod jednakim uvjetima.

U prvom dijelu 2015. godine, za razdoblje od 1. siječnja do 31. ožujka 2015. na snazi je bila odluka Vlade Republike Hrvatske kojom je nastavljena regulacija krajnje cijene plina za krajnje kupce koji koriste javnu uslugu, odnosno za opskrbu plinom koja se obavlja po reguliranim uvjetima za kućanstvo i opskrbu plinom onih energetskih subjekata, pravnih i fizičkih osoba kojom se toplinskom

energijom proizvedenom iz plina opskrbljuju kućanstvo u skladu sa zakonom kojim se uređuje tržište toplinske energije (kotlovnice). HERA pritom ocjenjuje pozitivnom činjenicu da se radi o prijelaznom i vremenski ograničenom razdoblju regulacije cijene usmjerenom samo na manji dio tržišta.

S ciljem ostvarenja preduvjeta za potpunu deregulaciju cijene, HERA će i dalje kontinuirano nadzirati odnose među sudionicima te stupanj razvoja veleprodajnog i maloprodajnog tržišta plina, te će tijekom prijelaznog razdoblja na temelju provedenog istraživanja funkcioniranja tržišta plina, u okviru svojih nadležnosti, odrediti potrebne i razmjerne mjere za promoviranje učinkovitog tržišnog natjecanja i osiguranje optimalnog funkcioniranja tržišta plina u Republici Hrvatskoj.

U dijelu tehničke i operativne organizacije tržišta plina, tijekom 2014. godine bilo je nužno prilagoditi pojedine elemente modela tržišta, te adekvatno propisati odgovarajuće nadležnosti i postupanja. Uvedene promjene modela uravnoteženja plinskog sustava uključuju obračun odstupanja bilančnih skupina na temelju iskorištene energije uravnoteženja, a omogućeno je i davanje ponuda za energiju uravnoteženja na dnevnoj razini od strane dnevnih ponuditelja energije uravnoteženja. Osim toga, unaprijeđena je raspodjela dnevnih količina preuzetog plina na izlazima iz transportnog sustava, odnosno na ulazima u distribucijski sustav, na temelju koje se obračunavaju odstupanja. Modificirani model uravnoteženja plinskog sustava je stupio na snagu 1. siječnja 2015., temeljem izmjena i dopuna Pravila o organizaciji tržišta plina, Mrežnih pravila transportnog sustava i Pravila korištenja sustava skladišta plina na koja je, u prosincu 2014. godine HERA dala suglasnost. Promjene modela tržišta su provedene i kroz nova Mrežna pravila plinskog distribucijskog sustava koja je u prosincu 2014. donijela HERA, a koja su također stupila na snagu od 1. siječnja 2015.

Bitna novost na veleprodajnom tržištu plina u Republici Hrvatskoj predstavlja uvođenje trgovine plinom na virtualnoj točki trgovanja (*dalje: VTT*). VTT je zamišljeno (virtualno) mjesto unutar plinskog sustava (transportnog sustava i sustava skladišta plina) na kojem voditelji bilančnih skupina mogu međusobno trgovati plinom. Transakcije se dogovaraju bilateralno, te potvrđuju i provode putem sustava koji osigurava operator tržišta plina – HROTE d.o.o. Osim toga, pojedine transakcije se odnose na vremensko razdoblje plinskog dana, a moguće ih je dogovoriti i prijaviti za naredni plinski dan. U 2014. je na VTT-u bilo aktivno 10 voditelja bilančnih skupina koji su trgovali s ukupno 7.170.431 MWh plina.

U dijelu razvoja maloprodajnog tržišta, radi učinkovitije provedbe postupka promjene opskrbljivača plinom, operator tržišta - HROTE d.o.o. je unaprijedio sustav razmjene podataka pri provedbi postupka, te je od veljače 2014. započelo korištenje elektroničke platforme za razmjenu podataka sudionika promjene opskrbljivača plinom.

Vezano uz praćenje kvalitete opskrbe, HERA je od listopada 2014., po prvi puta, započela prikupljati podatke o ostvarenim pokazateljima ispunjavanja kvalitete opskrbe za garantirane standarde kvalitete opskrbe. Isto tako, operatori sustava i opskrbljivači plinom su do 1. ožujka 2015. godine HERA-i po prvi puta bili dužni dostaviti godišnje izvješće o kvaliteti opskrbe plinom za 2014. godinu. Prikupljanje podataka je temelj za utvrđivanje poticajnih mjera i nadoknade za neodgovarajuću kvalitetu usluge, koje se planiraju početi primjenjivati od 2017. godine.

U 2014. godini nastavljene su aktivnosti na primjeni Uredbe (EU) br. 994/2010 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. listopada 2010. o mjerama zaštite sigurnosti opskrbe plinom i stavljanju izvan snage Direktive vijeća 2004/67/EC (*dalje: Uredba 994/2010*). Vlada Republike Hrvatske je, u skladu s navedenom Uredbom, donijela Plan intervencije o mjerama zaštite sigurnosti opskrbe plinom Republike Hrvatske.

Sve navedeno upućuje da tržište plina u Republici Hrvatskoj očekuju daljnje promjene usmjerene na razvoj tržišta i postizanje konkurentnih cijena plina, zaštitu krajnjih kupaca plina, povećanje kvalitete usluge te unaprijeđenje sigurnosti opskrbe plinom.

Pored nabrojanih aktivnosti vezanih za razvoj tržišta plina u Republici Hrvatskoj, HERA je uključena i u aktivnosti radi stvaranja učinkovitog zajedničkog tržišta plina Europske unije, a koje su u 2014. uključivale provedbu ili pripremu provedbe okvira za usklađenje komercijalnih i tehničkih pravila.

Kao prvo, treba istaknuti mjere upravljanja ugovornim zagušenjem na interkonekcijama transportnih sustava. Navedena mjera ima za cilj osigurati optimalno korištenje tehničkih kapaciteta transportnih sustava, odnosno spriječiti namjerno ili nenamjerno zauzeće kapaciteta bez stvarne potrebe. Mjere upravljanja ugovornim zagušenjem propisuje Odluka Europske komisije 2012/490/EU, kojom je Prilog I, Uredbe EC 715/2009 dopunjen Smjernicama za upravljanje postupcima zagušenja. Mjere iz navedenih smjernica je operator transportnog sustava – Plinacro d.o.o. primijenio u lipnju 2014., a temeljem dopuna Mrežnih pravila transportnog sustava. Pri davanju suglasnosti na mjere za upravljanje postupcima zagušenja, HERA je zatražila i uzela u obzir mišljenje nacionalnih regulatora susjednih država članica EU.

Nadalje, zajednička komercijalna i tehnička pravila na tržištu plina su dodatno uređena s obzirom na upravljanje kapacitetima. Uredba Komisije (EU) br. 984/2013 o uspostavi mrežnog kodeksa za mehanizme raspodjele kapaciteta u transportnim sustavima za plin propisuje utvrđivanje standardiziranih mehanizama raspodjele kapaciteta u transportnim sustavima za plin, te načina suradnje susjednih operatora transportnih sustava kako bi se olakšala prodaja kapaciteta. Na osiguravanju uvjeta za punu primjenu Uredbe se u okviru radnih timova radi od sredine 2014. godine, a Uredba se planira primijeniti od 1. studenog 2015.

Pripreme za punu provedbu Uredbe Komisije (EU) br. 312/2014 o uspostavljanju mrežnih pravila o uravnoteženju plina u transportnim mrežama kojom se propisuju pravila za uravnoteženje su također u tijeku od sredine 2014. godine, a Uredba se u Republici Hrvatskoj planira primijeniti od 1. listopada 2016. godine, što je u skladu s odredbama Uredbe.

U narednom razdoblju se očekuje primjena Uredbe Komisije (EU) 2015/703 o uspostavi mrežnih pravila interoperabilnosti i razmjene podataka, donesene u travnju 2015. godine, te donošenje mrežnih pravila za harmonizaciju strukture tarife za transportne sustave.

Tijela EU energetske regulatora – Agencija za suradnju energetske regulatora (engl. *Agency for the Cooperation of Energy Regulators - ACER*) (dalje: ACER) i Vijeće europskih energetske regulatora (engl. *Council of European Energy Regulators, CEER*) (dalje: CEER), kontinuirano rade na istraživanju odgovarajućih primjenjivih koncepata modela razvoja tržišta plina u Europskoj uniji. U tom kontekstu, 2011. godine je predstavljen prvi prijedlog ciljanog modela tržišta plina, tzv. Gas Target Model (GTM). S obzirom da je u međuvremenu došlo do značajnih promjena okolnosti bitnih za tržište, ACER i CEER su u rujnu 2014. godine objavili konzultacijsko izvješće „Bridge to 2025“, koje kao temeljne preporučene ciljeve prepoznaje:

- uspostavljanje likvidnog, konkurentnog i integriranog veleprodajnog tržišta energije,
- jačanje Europske sigurnosti opskrbe,
- razvoj prema nisko ugljičnom društvu s jačanjem opskrbe iz obnovljivih izvora, te pametne (engl. *smart*) i fleksibilne opskrbe,
- razvoj efikasnog maloprodajnog tržišta na dobrobit kupaca, te
- stvaranje dijaloga sudionika, suradnja i novi okviri upravljanja.

Nadalje, u siječnju 2015. godine ACER je predstavio dopunu GTM-a. Dopunjeni GTM obrađuje različite aspekte zajedničkog tržišta plina, uključivo:

- konkurentno tržište radi osiguranja sigurnosti opskrbe,
- poboljšano djelovanje veleprodajnog tržišta,

- postupak ocjenjivanja razvijenosti nacionalnih tržišta primjenom predloženih kriterija,
- komplementarnost plina s izvorima električne energije iz obnovljivih izvora, uz prijedlog regulatornog okvira za učinkovitije korištenje elektrana na plin, radi osiguranja fleksibilne podrške obnovljivim izvorima energije,
- nove mogućnosti unutar vrijednosnog lanca plina, uključivo korištenje ukapljenog prirodnog plina (UPP) i stlačenog prirodnog plina (SPP) u transportnom sektoru, primjena UPP i SPP u tehnologijama manjeg obima, razvoj novih tehnologija skladištenja električne energije korištenjem vodika ili sintetičkog plina (engl. *power to gas*).

HERA aktivno surađuje s europskim nacionalnim regulatorima, u okviru organizacije ACER-a i CEER-a, putem radnih grupa (engl. *Working Group*), ciljanih skupina (engl. *Task Force*), kao i regionalne inicijative za plin za južnu i jugoistočnu Europu (engl. *Gas Regional Initiative South South East – GRI SSE*).

Vezano za regionalnu suradnju, HERA, kao član, sudjeluje u radu Mediteranske udruge energetskih regulatora (engl. *Mediterranean Energy Regulators, MEDREG*) (dalje: *MEDREG*), Udruženja regionalnih energetskih regulatora (engl. *Energy Regulators Regional Association, ERRA*) i u radu Energetske zajednice.

2.3 Nafta, naftni derivati i biogoriva

Stanje u sektoru nafte, naftnih derivata i biogoriva u 2014. godini obilježio je nastavak pada proizvodnje naftnih derivata, povećanje uvoza naftnih derivata, te ukidanje ograničenja cijena na maloprodajnom tržištu naftnih derivata.

Novi Zakon o tržištu nafte i naftnih derivata („Narodne novine“, br. 19/14), stupio je na snagu u veljači 2014. godine od kada je tržište tekućih naftnih derivata i ukapljenog naftnog plina potpuno otvoreno u pogledu formiranja cijena. Pritom, Vlada Republike Hrvatske može, radi zaštite potrošača, regulacije tržišta ili drugih opravdanih razloga, uredbom propisati najvišu razinu maloprodajnih cijena za pojedine naftne derivate, za neprekinuto razdoblje od najduže 90 dana.

Jednako tako, donošenjem novog Zakona o tržištu nafte i naftnih derivata prestala je primjena Tarifnog sustava za transport nafte naftovodom („Narodne novine“, br. 39/07) i Odluke o iznosu tarifa za transport nafte naftovodom za 2011. godinu („Narodne novine“, br. 53/11). Energetski subjekt koji obavlja transport nafte naftovodom treba korisnicima omogućiti pristup na nepristran i razvidan način prema načelu pregovornog pristupa treće strane.

U travnju 2014. godine donesena je Uredba o uvjetima za obavljanje trgovine na veliko i trgovine s trećim zemljama za određenu robu („Narodne novine“, br. 47/14), kojom se, uz ostalo, propisuje obveza korištenja skladišnog kapaciteta od najmanje 500 m³ za sve energetske subjekte koji trguju naftnim derivatima i biogorivom propisanih tarifnih oznaka kombinirane nomenklature Europske unije. Navedena obveza odnosi se samo na energetske subjekte koji trguju s trećim zemljama, s tim da se trećim zemljama smatraju sve zemlje osim zemalja koje su članice Europske unije, članice Europskog gospodarskog prostora i Republike Turske.

Proizvodnja biogoriva u 2014. godini iznosila je 35.279 t te je zabilježila relativni rast od 5,5% u odnosu na proizvedenu količinu u 2013. godini. Hrvatski operator tržišta energije d.o.o. je u 2014. godini povlaštenim proizvođačima biogoriva isplatio 61.366.744,50 kn poticaja radi stavljanja na tržište Republike Hrvatske 36.098 tisuća litara biodizela. Ministarstvo gospodarstva redovno određuje i objavljuje najvišu razinu maloprodajne cijene za biogoriva.

2.4 Toplinska energija

Stanje u sektoru toplinske energije u 2014. godini obilježeno je bitnim promjenama koje su propisane Zakonom o tržištu toplinske energije ("Narodne novine", br. 80/13, 14/14 i 102/14). Zakon o tržištu toplinske energije donio je značajne novine u uređenju, organizaciji i funkcioniranju sektora toplinske energije sa ciljem razvoja tržišta, novih investicija u toplinske sustave, te stvaranja mogućnosti za kvalitetnijim i efikasnijim odnosom između sudionika na tržištu toplinske energije. Ovim Zakonom, uz energetske djelatnosti i odnose na tržištu toplinske energije, propisana su i rješenja vezana uz zahtjeve EU direktiva o energetske učinkovitosti, a s ciljem smanjenja potrošnje toplinske energije u zgradama i smanjenja negativnih utjecaja na okoliš.

Zgrade, kao najveći pojedinačni potrošači toplinske energije, predstavljaju veliki potencijal za energetske, ekonomske i ekološke uštede. Jedna od mjera za postizanje ušteda je individualno određivanje, odnosno mjerenje potrošnje toplinske energije. U Zakonu o tržištu toplinske energije propisani su rokovi ugradnje uređaja za regulaciju odavanja topline i uređaja za lokalnu razdiobu isporučene toplinske energije (razdjelnika) ili mjerila toplinske energije (kalorimetri). Iako su aktivnosti na ugradnji navedenih uređaja počele i ranije, stupanjem na snagu Zakona o tržištu toplinske energije te aktivnosti su intenzivirane. S obzirom na broj zgrada u koje se trebaju ugraditi uređaji i s obzirom na kratke rokove propisane Zakonom, može se očekivati da svi vlasnici samostalnih uporabnih cjelina u zgradama neće uspjeti ispuniti zakonske obveze.

Kako bi se pokrenule aktivnosti na povećanju energetske učinkovitosti u zgradama i omogućilo svakoj zgradi da sama odlučuje i rješava probleme oko stručnog upravljanja, rukovanja i održavanja unutarnjih instalacija uveden je novi sudionik na tržištu toplinske energije - kupac toplinske energije.

Djelatnost kupca toplinske energije je tržišna djelatnost koja obuhvaća stručno upravljanje, rukovanje, održavanje unutarnjih instalacija, isporuku toplinske energije, obračun toplinske energije, te izdavanje računa krajnjim kupcima u zgradi, a sve na temelju ugovora o potrošnji toplinske energije sklopljenog s ovlaštenim predstavnikom suvlasnika.

Kako bi se krajnjim kupcima omogućio bolji uvid u stvarne troškove stručnog upravljanja i održavanja unutarnjih instalacija u zgradi, kupac toplinske energije dužan je voditi odvojeno analitičko knjigovodstvo za svaku zgradu. Suvlasnici (krajnji kupci) imaju pravo sami odabrati i promijeniti kupca toplinske energije, te se funkcioniranje tržišta toplinske energije i konkurencija na tom tržištu upravo očekuje u obavljanju djelatnosti kupca toplinske energije.

HERA je, sukladno zakonskim odredbama, uspostavila i na svojoj internetskoj stranici objavila Registar kupaca toplinske energije koji daje krajnjim kupcima osnovne podatke o tvrtkama koje obavljaju djelatnost kupca toplinske energije.

Kupac toplinske energije dužan je dostavljati HERA-i podatke za evidenciju kupaca toplinske energije, a posebno podatke o energetske učinkovitosti kotlovnice ili toplinske podstanice u zgradi, te ostale podatke bitne za praćenje potrošnje toplinske energije.

Zakonom o tržištu toplinske energije predviđeno je prijelazno razdoblje za usklađivanje svih sudionika na tržištu toplinske energije, te je prema novim uvjetima sustav počeo funkcionirati 1. rujna 2014. godine.

U skladu sa Zakonom o tržištu toplinske energije HERA i Ministarstvo gospodarstva donijeli su tijekom 2014. podzakonske propise kojima je omogućeno funkcioniranje svih sudionika na tržištu toplinske energije.

HERA je donijela Mrežna pravila za distribuciju toplinske energije („Narodne novina“, br. 35/14), Opće uvjete za opskrbu toplinskom energijom („Narodne novina“, br. 35/14), Opće uvjete za

isporuku toplinske energije („Narodne novine“, br. 35/14), Metodologiju utvrđivanja iznosa tarifnih stavki za proizvodnju toplinske energije („Narodne novine“, br. 56/14) i Metodologiju utvrđivanja iznosa tarifnih stavki za distribuciju toplinske energije („Narodne novine“, br. 56/14).

Ministarstvo gospodarstva je donijelo Pravilnik o načinu raspodjele i obračunu troškova za isporučenu toplinsku energiju („Narodne novine“, br. 99/14).

Također, HERA je u skladu s metodologijama utvrđivanja iznosa tarifnih stavki za proizvodnju i distribuciju toplinske energije u kolovozu 2014. godine donijela iznose tarifnih stavki za proizvodnju i distribuciju toplinske energije za centralne toplinske sustave u gradovima Zagrebu, Osijeku, Sisku, Velikoj Gorici, Samoboru, Rijeci, Karlovcu, Slavonskom Brodu i Vukovaru .

S donesenim podzakonskim propisima i novim iznosima tarifnih stavki koji su stupili na snagu 1. rujna 2014. u cijelosti je uređen zakonski okvir za početak funkcioniranja tržišta toplinske energije.

Za obavljanje djelatnosti kupca toplinske energije registrirali su se svi postojeći opskrbljivači toplinskom energijom, ali i druge tvrtke koje obavljaju slične djelatnosti, te je na kraju 2014. u Registar kupaca toplinske energije bilo upisano 25 poslovnih subjekata (pravnih i fizičkih osoba).

Međutim, većina ovlaštenih predstavnika suvlasnika nije, sukladno odredbama Zakona o tržištu toplinske energije, do 1. lipnja 2014. s kupcem toplinske energije sklopila ugovor o potrošnji toplinske energije. Iz tog razloga, a kako bi se zakonski osigurala isporuka toplinske energije nakon 1. rujna 2014., Vlada Republike Hrvatske je donijela Uredbu o dopuni Zakona o tržištu toplinske energije („Narodne novine“, br. 102/14) kojom je propisano da "do sklapanja ugovora o potrošnji toplinske energije od strane ovlaštenog predstavnika suvlasnika i gospodarskog subjekta koji je registriran za obavljanje djelatnosti kupca, za kupca toplinske energije određuje se dosadašnji opskrbljivač toplinskom energijom koji opskrbljuje krajnje kupce toplinskom energijom".

Iako se u Registar kupaca toplinske energije upisao dovoljan različitih poslovnih subjekata, djelatnost kupca toplinske energije većinom obavljaju postojeći opskrbljivači toplinskom energijom, te do sada nije došlo do razvoja konkurencije.

Razlog tome može se tražiti u cijeni usluge kupca toplinske energije koju su ponudili postojeći opskrbljivači toplinskom energijom ili u činjenici da je djelatnost kupca toplinske energije zahtjevna djelatnost. Može se očekivati da će se u budućnosti i drugi poslovni subjekti, koji su registrirani za obavljanje djelatnosti kupca toplinske energije, te krajnji kupci koji donose odluku o odabiru i eventualnoj promjeni kupca toplinske energije aktivnije uključiti i iskoristiti sve Zakonom predviđene mogućnosti kako bi se razvila konkurencija postojećim opskrbljivačima toplinskom energijom.

Krajem 2014. došlo je do problema u raspodjeli i obračunu troškova za isporučenu toplinsku energiju na zajedničkom mjerilu toplinske energije u zgradama s ugrađenim razdjelnicima u kojima ima puno stanova koji se ne koriste ili u kojima većina suvlasnika iz bilo kojih razloga nije koristila zajednički sustav grijanja. Naime, u tim zgradama, krajnji kupci koji su koristili grijanje dobili su velike račune za toplinsku energiju. Gledano u postotnom udjelu, u odnosu na ukupan broj krajnjih kupaca u Republici Hrvatskoj, problem je obuhvatio manji broj krajnjih kupaca i pojavio se u nekoliko zgrada u Vukovaru, Slavonskom Brodu, a posebno u Rijeci. Problemi s izrazito visokim računima koje su dobili pojedini krajnji kupci krajem 2014., koji su se nastavili i u 2015., doveli su do izmjena Pravilnika o načinu raspodjele i obračunu troškova za isporučenu toplinsku energiju u ožujku 2015. godine.

3 ORGANIZACIJSKA STRUKTURA, OVLASTI I AKTIVNOSTI HERA-e

HERA je samostalna, neovisna i neprofitna pravna osoba s javnim ovlastima za regulaciju energetskih djelatnosti, osnovana 2004. Zakonom o regulaciji energetskih djelatnosti („Narodne novine“, br. 177/04).

Poslovi HERA-e su od interesa za Republiku Hrvatsku, a HERA ih obavlja na temelju javne ovlasti.

Rad HERA-e je javan te HERA sve poslove obavlja uz osiguranje primjene načela razvidnosti, objektivnosti i nepristranosti u radu.

3.1 Organizacija

Zakonom o regulaciji energetskih djelatnosti („Narodne novine“, br. 120/12) i Statutom HERA-e od 16. listopada 2013. uređeno je ustrojstvo HERA-e.

HERA ima Upravno vijeće, Ured predsjednika Upravnog vijeća i stručne službe.

HERA-om upravlja Upravno vijeće koje je odgovorno za stručni rad HERA-e.

Predsjednik Upravnog vijeća rukovodi radom Upravnog vijeća, predstavlja i zastupa HERA-u, zastupa HERA-u u svim postupcima pred sudovima, upravnim i drugim državnim tijelima te pravnim osobama s javnim ovlastima, poduzima sve pravne radnje u ime i za račun HERA-e, organizira i vodi poslovanje HERA-e i odgovoran je za zakonitost rada HERA-e. Predsjednik Upravnog vijeća ima zamjenika.

U stručnim službama obavljaju se stručni, administrativni i tehnički poslovi HERA-e.

Osnovne organizacijske jedinice stručnih službi su:

- ❖ Sektor za električnu energiju,
- ❖ Sektor za plin i naftu,
- ❖ Sektor za toplinsku energiju,
- ❖ Sektor za pravne poslove i zaštitu kupaca te
- ❖ Sektor za zajedničke poslove.

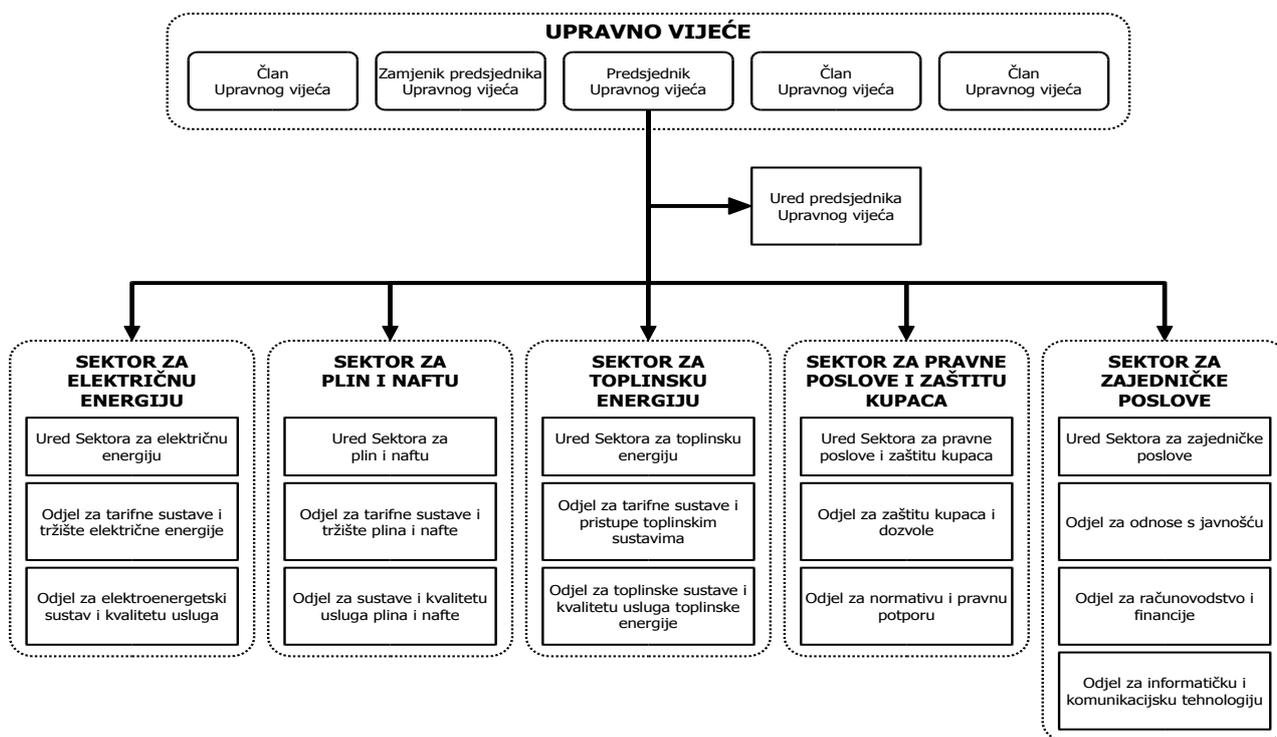
Organizacijska shema HERA-e prikazana je na slici 3.1.1.

Sektorima rukovode direktori koje imenuje predsjednik Upravnog vijeća na temelju javnog natječaja na vrijeme od četiri godine, s mogućnošću ponovnog izbora.

Direktori sektora vode stručni rad sektora, a za svoj rad odgovaraju predsjedniku Upravnog vijeća.

Temeljem Odluke Vlade Republike Hrvatske o visini naknada za obavljanje poslova regulacije energetskih djelatnosti („Narodne novine“, br. 155/08, 50/09, 103/09 i 21/12) sredstva za financiranje rada HERA-e osiguravaju se iz sljedećih izvora:

- naknada u iznosu 0,05% od ukupnoga godišnjeg prihoda od prodaje roba i/ili usluga koji su u prethodnoj godini ostvarili energetski subjekti s osnove obavljanja energetske djelatnosti temeljem dozvole za obavljanje energetske djelatnosti,
- jednokratnih uplata za rad HERA-e, i to naknada za izdavanje dozvola za obavljanje energetskih djelatnosti, naknada za stjecanje statusa povlaštenog proizvođača i naknada za rješavanje žalbi, prigovora i zahtjeva.

Slika 3.1.1. Organizacijska shema HERA-e

Sukladno odredbi članka 8. Zakona o regulaciji energetske djelatnosti, HERA za svoj rad odgovara Hrvatskom saboru.

Nadzor nad zakonitošću rada HERA-e te općih i pojedinačnih akata obavlja Ministarstvo gospodarstva (*dalje: Ministarstvo*).

Nadzor nad financijskim poslovanjem HERA-e obavlja nadležno središnje tijelo državne uprave, odnosno pravna osoba koja ima za to javnu ovlast.

3.2 Zakonski okvir

Pravni okvir za obavljanje poslova iz nadležnosti HERA-e u 2014. godini nalazi se u sljedećim propisima:

- Zakon o regulaciji energetske djelatnosti („Narodne novine“, br. 120/12),
- Zakon o energiji („Narodne novine“, br. 120/12, 14/14),
- Zakon o tržištu električne energije („Narodne novine“, br. 22/13),
- Zakon o tržištu plina („Narodne novine“, br. 28/13, 14/14),
- Zakon o tržištu toplinske energije („Narodne novine“, br. 80/13, 14/14, 102/14),
- Zakon o tržištu nafte i naftnih derivata („Narodne novine“, br. , 19/14),
- Zakon o biogorivima za prijevoz („Narodne novine“, br. 65/09, 145/10, 26/11, 144/12, 14/14),
- Zakon o potvrđivanju Ugovora o energetske zajednici („Narodne novine – Međunarodni ugovori“, br. 6/06 i 9/06),
- Zakon o općem upravnom postupku („Narodne novine“, br. 47/09),
- Pravilnik o dozvolama za obavljanje energetske djelatnosti („Narodne novine“, br. 118/07 i 107/09),
- Odluka o visini naknada za obavljanje poslova regulacije energetske djelatnosti („Narodne novine“, br. 155/08, 50/09 , 103/09 i 21/12),

- Uredba o razdoblju za koje se izdaje dozvola za obavljanje energetskih djelatnosti („Narodne novine“, br. 50/09 i 105/09) te
- ostali podzakonski propisi donijeti temeljem Zakona o energiji i drugih zakona kojima se uređuju pojedina tržišta energije.

3.3 Djelatnost

Djelatnost HERA-e propisana je Zakonom o regulaciji energetskih djelatnosti i obuhvaća sljedeće poslove:

- izdavanje, produženje i prijenos dozvola za obavljanje energetskih djelatnosti te privremeno i trajno oduzimanje dozvola,
- nadzor energetskih subjekata u obavljanju energetskih djelatnosti,
- nadzor provođenja odredbi o razdvajanju u skladu sa zakonom kojim se uređuje energetski sektor i zakonima kojima se uređuje obavljanje pojedinih energetskih djelatnosti,
- nadzor odvojenog vođenja poslovnih knjiga, kako je propisano zakonom kojim se uređuje energetski sektor i drugim zakonima kojima se uređuju pojedina tržišta energije,
- nadzor poštivanja zabrane subvencija između energetskih djelatnosti u skladu sa zakonima kojima se uređuju pojedina tržišta energije,
- nadzor poštivanja načela transparentnosti, objektivnosti i nepristranosti u radu operatora tržišta energije,
- davanje suglasnosti na opće akte organiziranja tržišta električne energije i opće akte organiziranja tržišta prirodnog plina,
- izdavanje rješenja o stjecanju statusa povlaštenog proizvođača energije te privremeno i trajno oduzimanje statusa povlaštenog proizvođača,
- donošenje metodologija, odnosno tarifnih sustava u skladu s ovim Zakonom, zakonom kojim se uređuje energetski sektor i drugim zakonima kojima se uređuju pojedina tržišta energije,
- donošenje ili odobravanje cijena, iznosa tarifnih stavki i naknada u skladu s metodologijama, odnosno tarifnim sustavima poslova iz točke 9. stavaka 1. članka 11. ovoga Zakona,
- odobravanje planova investicija, razvoja i izgradnje sustava u skladu sa zakonima kojima se uređuju pojedina tržišta energije,
- nadzor usklađenosti planova investicija, razvoja i izgradnje operatora prijenosnog sustava i operatora transportnog sustava s razvojnim planovima ENTSO-E i ENTSO-G,
- nadzor operatora prijenosnog, transportnog i distribucijskog sustava, odnosno vlasnika sustava, drugog energetskog subjekta ili korisnika sustava u pridržavanju obveza propisanih ovim Zakonom, zakonom kojim se uređuje energetski sektor i drugim zakonima kojima se uređuju pojedina tržišta energije te Uredbom (EZ) 714/2009 Europskog parlamenta i Vijeća o uvjetima pristupa mreži za prekogranične razmjene električne energije (*dalje: Uredba 714/2009*) i Uredbom (EZ) 715/2009 Europskog parlamenta i Vijeća o uvjetima pristupa mrežama za transport prirodnog plina (*dalje: Uredba 715/2009*),
- suradnja s regulatornim tijelima država članica Europske unije i susjednih država te ACER-om,
- suradnja s regulatornim i drugim tijelima u okviru Energetske zajednice u skladu sa Zakonom o potvrđivanju Ugovora o Energetskoj zajednici,
- provođenje pravno obvezujućih odluka ACER-a i Europske komisije,

- podnošenje godišnjeg izvješća Hrvatskome saboru koje sadrži informacije o poduzetim aktivnostima i postignutim rezultatima vezano za djelokrug poslova iz točki 1. do 8. stavka 1. članka 11. ovoga Zakona,
- izvještavanje drugih mjerodavnih državnih tijela, ACER-a, Europske komisije i drugih tijela Europske unije, odnosno podnošenje godišnjeg izvješća ACER-u i Europskoj komisiji koje sadrži informacije o poduzetim aktivnostima i postignutim rezultatima vezano za djelokrug poslova iz točki 1. do 8. stavka 1. članka 11. ovoga Zakona,
- donošenje uvjeta kvalitete opskrbe energijom u skladu s važećim propisima kojima se uređuje obavljanje pojedinih energetske djelatnosti,
- donošenje općih uvjeta opskrbe energijom,
- donošenje i nadzor nad metodologijom utvrđivanja naknade za priključenje na mrežu/sustav novih i za povećanje priključne snage/kapaciteta energetske subjekata i krajnjih kupaca,
- provođenje analize troška i dobiti te pribavljanje mišljenja predstavnika tijela za zaštitu potrošača za uvođenje naprednih mjernih uređaja za krajnje kupce,
- nadzor kvalitete opskrbe energijom u skladu s važećim propisima kojima se uređuje obavljanje pojedinih tržišta energije,
- nadzor transparentnosti funkcioniranja tržišta energije,
- nadzor stupnja otvorenosti, natjecanja i zlouporaba na tržištu energije i u opskrbi kupaca,
- nadzor ograničavajućih ugovora, a posebno ugovora kojima se ograničava broj opskrbljivača te po potrebi obavještavanje nacionalnog tijela za zaštitu tržišnog natjecanja,
- nadzor slobode ugovaranja u pogledu ugovora o opskrbi s mogućnošću prekida te dugoročnih ugovora, pod uvjetom da su u skladu s pravom i politikama Europske unije,
- nadzor vremena koje operatori prijenosnih, odnosno transportnih i distribucijskih sustava trebaju za izvođenje priključaka i popravaka,
- pružanje pomoći, zajedno s drugim mjerodavnim tijelima u osiguranju primjene učinkovitih i propisanih mjera za zaštitu kupaca,
- objava preporuka vezanih za cijene opskrbe energijom koja se obavlja kao javna usluga, najmanje jednom godišnje,
- osiguranje kupcima prava na pristup podacima o vlastitoj potrošnji energije, odnosno izrađivanje i stavljanje na raspolaganje potrošačima, lako razumljivog i na državnoj razini ujednačenog formata prikazivanja podataka o potrošnji te utvrđivanja postupka ostvarivanja prava potrošača i opskrbljivača na pristup podacima o potrošnji, na način da potrošači imaju mogućnost dati pristup podacima o vlastitoj potrošnji registriranim opskrbljivačima, a stranka nadležna za upravljanje podacima o vlastitoj potrošnji dužna je ustupiti te podatke opskrbljivaču, pri čemu su navedene usluge besplatne za potrošača,
- nadzor povjerljivosti podataka kupaca o potrošnji energije,
- praćenje ulaganja u proizvodne elektroenergetske objekte s obzirom na sigurnost opskrbe,
- certificiranje operatora prijenosnog, odnosno transportnog sustava u skladu s odredbama zakona kojim se uređuje tržište električne energije i zakona kojim se uređuje tržište prirodnog plina,
- nadzor primjene propisanih kriterija za utvrđivanje pristupa sustavu skladišta plina,
- praćenje provedbe mjera koje propisuje Vlada Republike Hrvatske za slučaj kriznih situacija u skladu s odredbama zakona kojim se uređuje energetske sektor,

- poticanje usklađenja razmjene podataka u najvažnijim tržišnim procesima na regionalnoj razini i
- ostali poslovi.

Tijekom 2014. održano je 28 sjednica Upravnog vijeća na kojima je razmatrano ukupno 355 točaka dnevnog reda.

Sve odluke Upravnog vijeća redovito se objavljuju na internetskoj stranici HERA-e.

3.4 Općenito o aktivnostima i radu HERA-e u 2014.

3.4.1 Zaštita kupaca

HERA u okviru svoje nadležnosti aktivno sudjeluje u području zaštite kupaca energije na više načina, i to:

- kroz provođenje nadzora nad energetske subjektima, nadzora nad kvalitetom usluga energetske subjekata te putem prikupljanja i obrade podataka u vezi s djelatnostima energetske subjekata u području zaštite potrošača, sukladno odredbama Zakona o energiji i zakona kojima se uređuje obavljanje pojedinih energetske djelatnosti te kroz suradnju s ministarstvima i nadležnim inspekcijama, sukladno posebnim zakonima,
- rješavanjem pojedinačnih žalbi i prigovora kupaca, a temeljem javnih ovlasti na temelju Zakona o regulaciji energetske djelatnosti.

Zaštitu svojih prava kupci energije pokreću pred HERA-om putem žalbi i prigovora te predstavki i ostalih podnesaka na rad energetske subjekata iz područja električne energije, toplinske energije, prirodnog plina i nafte.

Tijekom 2014. u HERA-i je zaprimljeno ukupno 768 podnesaka kupaca energije, od čega 81 predstavka i 443 upita, te 128 prigovora i 116 žalbi, a protiv postupanja HERA-e u navedenim predmetima pokrenuto je tijekom 2014. ukupno šest sudskih postupaka podnošenjem tužbe nadležnom upravnom sudu.

3.4.2 Električna energija

Aktivnost HERA-e u sektoru električne energije tijekom 2014. godine uglavnom je bila usmjerena na:

- izradu i donošenje podzakonskih akata kojima se uređuje tržište električne energije,
- provedbu Uredbi Europske unije,
- donošenje odluka o iznosu tarifnih stavki na temelju metodologija koje se primjenjuju na energetske subjekte koji obavljaju elektroenergetske djelatnosti u okviru javne usluge,
- odobravanje i praćenje provedbe godišnjih, trogodišnjih i desetogodišnjih planova razvoja i investicija te praćenje gubitaka,
- redovito praćenje primjene pravila o vođenju i raspodjeli kapaciteta spojnih vodova te usklađenost režima dodjele kapaciteta s Uredbom (EZ) br. 714/2009,
- praćenje obračuna energije uravnoteženja sa svrhom unaprjeđenja propisa povezanih s obračunom energije uravnoteženja, uključujući i primjenu nadomjesnih krivulja opterećenja,
- prikupljanje i obradu podataka o kvaliteti opskrbe električnom energijom te na sudjelovanje u izradi godišnjeg izvješća CEER-a o pouzdanosti napajanja električnom energijom,
- primjenu Uredbe Europske unije br. 1227/2011 o cjelovitosti i transparentnosti veleprodajnog tržišta energije (engl. *Regulation on wholesale energy market integrity and transparency, REMIT*)

(*dalje: REMIT*) kojom se sprječava trgovanje na temelju povlaštenih informacija i manipulaciju tržištem u suradnji s ACER-om,

- nadzor razdvajanja energetske djelatnosti te uspostavu razdvojenog računovodstva kod subjekata koji obavljaju elektroenergetske djelatnosti kao javne usluge,
- pripremne aktivnosti vezane uz certificiranje operatora prijenosnog sustava,
- nadzor nad radom povlaštenih proizvođača električne energije i nadzor nad primjenom Tarifnog sustava za proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora energije i kogeneracije,
- izdavanje 9 dozvola za obavljanje energetske djelatnosti (3 dozvole za proizvodnju električne energije, 4 dozvole za opskrbu električnom energijom i 2 dozvole za trgovinu električnom energijom),
- produženje 9 dozvola za obavljanje energetske djelatnosti (3 dozvole za proizvodnju električne energije, 3 dozvole za opskrbu električnom energijom i 3 dozvole za trgovinu električnom energijom),
- izdavanje rješenja vezanih uz status povlaštenog proizvođača električne energije, pri čemu su izdana: 31 prethodno rješenje, 34 rješenja, 10 rješenja o izmjeni prethodnog rješenja, 6 rješenja o izmjeni rješenja, 2 rješenja o produženju prethodnog rješenja, 5 rješenja o obnovi postupka izdavanja prethodnog rješenja, 1 rješenje o odbijanju zahtjeva za prethodno rješenje i 3 rješenja o odbacivanju zahtjeva za produženje prethodnog rješenja te
- rješavanje 618 upravnih i neupravnih predmeta, od čega 159 žalbi i prigovora krajnjih kupaca električne energije.

Nakon provedenog savjetovanja sa zainteresiranom javnošću, u 2014. godini HERA je donijela sljedeće podzakonske akte:

- Izmjene Metodologije za određivanje iznosa tarifnih stavki za opskrbu električnom energijom u okviru univerzalne usluge,
- Izmjene Metodologije za određivanje cijena za obračun električne energije uravnoteženja subjektima odgovornim za odstupanje te
- Metodologiju utvrđivanja podrijetla električne energije.

HERA je izradila i provela savjetovanja sa zainteresiranom javnošću za sljedeće prijedloge podzakonskih akata:

- Prijedlog Općih uvjeta za korištenje mreže i opskrbu električnom energijom,
- Prijedlog Pravila o promjeni opskrbljivača električnom energijom.

HERA je donijela sljedeće odluke o iznosu tarifnih stavki:

- Odluku o iznosu tarifnih stavki za zajamčenu opskrbu električnom energijom te naknadno Odluku o iznosu tarifnih stavki za zajamčenu opskrbu električnom i
- Odluku o iznosu tarifnih stavki za opskrbu električnom energijom u okviru univerzalne usluge.

HERA je donijela sljedeća mišljenja i suglasnosti:

- prethodnu suglasnost HOPS-u na Prijedlog Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o dodjeli i korištenju prekograničnih prijenosnih kapaciteta,
- mišljenje Ministarstvu gospodarstva na Prijedlog Izmjena i dopuna Uredbe o uspostavi sustava jamstva podrijetla električne energije,
- prethodnu suglasnost HROTE-u na Pravila o korištenju registra jamstava podrijetla električne energije,

- suglasnost HOPS-u na prijedlog Okvirnog ugovora o kupoprodaji električne energije za pokriće gubitaka u prijenosnoj mreži,
- suglasnost HOPS-u na prijedlog Okvirnog ugovora o kupoprodaji električne energije za potrebe kompenzacijskog programa hrvatskog elektroenergetskog sustava,
- prethodnu suglasnost HEP-ODS-u na Prijedlog Pravila za raspoređivanje računovodstvenih kategorija na pojedine energetske djelatnosti,
- suglasnost HOPS-u na Godišnji plan gubitaka električne energije u prijenosnoj mreži za 2015. godinu,
- suglasnost HOPS-u na cijenu gubitaka električne energije u 2015. godini,
- prethodnu suglasnost na Desetogodišnji plan razvoja hrvatske prijenosne mreže (2014. - 2023.),
- mišljenje HEP-ODS-u o Desetogodišnjem planu razvoja distribucijske mreže (2014.-2023.),
- suglasnost HOPS-u na Prijedlog Ugovora o opskrbi električnom energijom za razdoblje jedne godine,
- odluku o odbijanju zahtjeva HOPS-a za davanje suglasnosti na prijedloge ugovora o nabavi pomoćnih usluga,
- prethodnu suglasnost HEP-ODS-u na Godišnje izvješće za 2013. godinu o praćenju gubitaka u distribucijskoj mreži i godišnjoj analizi gubitaka, kao i planiranju gubitaka radi nabave,
- suglasnost HOPS-u na Program usklađenosti neovisnog operatora prijenosa te naknadnu suglasnost na prijedlog izmjena i dopuna tog programa,
- prethodnu suglasnost HOPS-u na imenovanje osobe za praćenje usklađenosti (službenik za usklađenost),
- suglasnost HOPS- u na Prijedlog Okvirnog ugovora o kupoprodaji električne energije za potrebe kompenzacijskog programa za razdoblje siječanj - prosinac 2015. godine,
- suglasnost HOPS-u na Prijedlog Okvirnog ugovora o kupoprodaji električne energije za pokriće gubitaka u prijenosnoj mreži za razdoblje siječanj - prosinac 2015. godine,
- suglasnost HOPS-u na Prijedlog Ugovora o isporuci električne energije za pokriće gubitaka u prijenosnoj mreži za razdoblje siječanj - prosinac 2015. godine,
- suglasnost HOPS-u na prijedlog Dodatka broj 1 Ugovoru o obračunu i naplati naknade za korištenje prijenosne mreže koja je obračunata kupcima električne energije koji su priključeni na distribucijsku mrežu te
- suglasnost HOPS-u na prijedlog Ugovora broj U8-41/14 o isporuci licenci sustava "HiPath 4000" proizvođača Unify.

3.4.3 Prirodni plin

Aktivnosti HERA-e u sektoru plina tijekom 2014. godine bile su sljedeće:

- izrada i donošenje Mrežnih pravila plinskog distribucijskog sustava,
- izrada i donošenje Metodologije utvrđivanja iznosa tarifnih stavki za javnu uslugu opskrbe plinom i zajamčenu opskrbu,
- izrada i donošenje Metodologije utvrđivanja naknade za priključenje na plinski distribucijski ili transportni sustav i za povećanje priključnog kapaciteta,
- izrada i donošenje Metodologije utvrđivanja cijene energije uravnoteženja plinskog sustava,
- izrada i donošenje Metodologije utvrđivanja iznosa tarifnih stavki za skladištenje plina,
- donošenje Odluke o iznosu tarifnih stavki za skladištenje plina,

- donošenje Odluke o iznosu tarifnih stavki za distribuciju plina za energetski subjekt ZAGORSKI METALAC d.o.o., Celine 2, Zabok,
- donošenje Odluke o iznosu tarifnih stavki za javnu uslugu opskrbe plinom za 2015. godinu za 34 opskrbljivača plinom u obvezi javne usluge,
- donošenje Odluke o naknadi za priključenje na plinski distribucijski ili transportni sustav i za povećanje priključnog kapaciteta za regulacijsko razdoblje 2014. – 2016. za operatora transportnog sustava i 35 operatora distribucijskog sustava,
- donošenje Odluke o načinu i postupku vođenja razdvojenog računovodstva energetskih subjekata,
- donošenje Odluke o davanju odobrenja energetskom subjektu Plinacro d.o.o. na desetogodišnji plan razvoja transportnog sustava Republike Hrvatske 2014. - 2023.,
- davanje suglasnosti:
  - operatoru tržišta energije na Pravila o organizaciji tržišta plina,
  - operatoru transportnog sustava na Mrežna pravila transportnog sustava,
  - operatoru sustava skladišta plina na Pravila korištenja sustava skladišta plina,
  - operatoru distribucijskog sustava i opskrbljivaču plinom u obvezi javne usluge MEĐIMURJE PLIN d.o.o. na prijedlog cjenika nestandardnih usluga,
- davanje mišljenja na:
  - Odluku o određivanju opskrbljivača na veleprodajnom tržištu plina,
  - Odluku o cijeni plina po kojoj je proizvođač prirodnog plina, prirodni plin proizveden na području Republike Hrvatske dužan prodavati opskrbljivaču na veleprodajnom tržištu plina,
  - Odluku o cijeni plina po kojoj je opskrbljivač na veleprodajnom tržištu plina dužan prodavati plin opskrbljivačima u javnoj usluzi opskrbe plinom za kupce iz kategorije kućanstvo,
  - Odluku o određivanju obveze proizvođaču prirodnog plina prodaje prirodnog plina opskrbljivaču na veleprodajnom tržištu plina,
  - Odluku o određivanju prioriteta prilikom provođenja postupka za raspodjelu kapaciteta sustava skladišta plina opskrbljivaču na veleprodajnom tržištu plina i
  - Odluku o donošenju Plana prevencije o mjerama zaštite sigurnosti opskrbe plinom Republike Hrvatske,
- izdavanje pet dozvola za obavljanje energetske djelatnosti opskrbe plinom,
- produženje 23 dozvole za obavljanje energetskih djelatnosti, od čega 16 dozvola za distribuciju plina, 6 dozvola za opskrbu plinom i jedna dozvola za organizaciju tržišta plina,
- donošenje rješenja kojim se odobrava zahtjev trgovačkog društva za određivanje zatvorenog distribucijskog sustava (1 rješenje).

3.4.4 Nafta i naftni derivati

Aktivnosti HERA-e u sektoru nafte i naftnih derivata tijekom 2014. godine bile su sljedeće:

- izdavanje 10 dozvola za obavljanje energetskih djelatnosti, od čega je šest dozvola za trgovinu na veliko naftnim derivatima, tri dozvole za trgovinu na veliko ukapljenim naftnim plinom i jedna dozvola za skladištenje nafte i naftnih derivata,
- produženje četiri dozvole za obavljanje energetskih djelatnosti, od čega dvije dozvole za trgovinu na veliko naftnim derivatima, jedne dozvole za skladištenje nafte i naftnih derivata i jedne dozvole za trgovinu na veliko ukapljenim naftnim plinom.

3.4.5 Biogoriva

U sektoru biogoriva tijekom 2014. godine HERA je produžila jednu dozvolu za proizvodnju biogoriva, te jednu dozvolu za skladištenje biogoriva.

3.4.6 Toplinska energija

Aktivnosti HERA-e u sektoru toplinske energije tijekom 2014. godine bile su sljedeće:

- izrada i donošenje Mrežnih pravila za distribuciju toplinske energije,
- izrada i donošenje Općih uvjeta za opskrbu toplinskom energijom,
- izrada i donošenje Općih uvjeta za isporuku toplinske energije,
- izrada i donošenje Metodologije utvrđivanja iznosa tarifnih stavki za proizvodnju toplinske energije,
- izrada i donošenje Metodologije utvrđivanja iznosa tarifnih stavki za distribuciju toplinske energije,
- izdavanje dozvole za obavljanje energetske djelatnosti proizvodnje toplinske energije:
  - o Vartop d.o.o. Varaždin
  - o Univerzal d.o.o. Varaždin
  - o Drvni centar Glina d.o.o. Glina,
- izdavanje dozvole za obavljanje energetske djelatnosti opskrbe toplinskom energijom:
  - o Vartop d.o.o. Varaždin
  - o Univerzal d.o.o. Varaždin,
- prijenos dozvola za obavljanje energetske djelatnosti proizvodnje i opskrbe toplinskom energijom s energetskog subjekta Tekija d.o.o. Požega na trgovačko društvo Komunalac Požega d.o.o. Požega,
- produženje dozvole za obavljanje energetske djelatnosti proizvodnje toplinske energije i distribucije toplinske energije energetskom subjektu Ivakop d.o.o. Ivanić-Grad,
- donošenje odluka o iznosima tarifnih stavki za proizvodnju toplinske energije i distribuciju toplinske energije za centralne toplinske sustave u Zagrebu, Osijeku, Sisku, Velikoj Gorici, Samoboru, Rijeci, Karlovcu, Slavanskom Brodu i Vukovaru,
- davanje mišljenja na Prijedlog Uredbe o dopuni Zakona o tržištu toplinske energije,
- davanje mišljenja na Prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o tržištu toplinske energije.

Uz navedene aktivnosti u sektoru toplinske energije, HERA je tijekom 2014. godine dala niz očitovanja i mišljenja, donijela odgovarajuća rješenja i odluke, odgovorila na različite upite i podneske kupaca i krajnjih kupaca toplinske energije, ovlaštenih predstavnika suvlasnika, energetskih subjekata i institucija, te pružala pomoć u osiguranju primjene učinkovitih i propisanih mjera za zaštitu krajnjih kupaca.

Sukladno Zakonu o tržištu toplinske energije HERA je uspostavila i redovito vodi i ažurira Registar kupaca toplinske energije na svojoj internetskoj stranici. Na dan 31. prosinca 2014. godine u Registar kupaca toplinske energije bilo je upisano 25 poslovnih subjekata (pravnih i fizičkih osoba).

Također, HERA vodi i evidenciju kupaca toplinske energije, te su svi aktivni kupci toplinske energije dostavili podatke za evidenciju kupaca toplinske energije, a koji su propisani odredbama Zakona o tržištu toplinske energije.

U prosincu 2014. godine HERA je pokrenula postupak nadzora nad energetskim subjektom Energo d.o.o. u vezi primjene važećih iznosa tarifnih stavki za proizvodnju toplinske energije i važećih iznosa tarifnih stavki za distribuciju toplinske energije za centralne toplinske sustave Gornja Vežica, Vojak i Krnjevo.

3.4.7 Međunarodna suradnja

Važan dio poslova HERA-a, sukladno Zakonu o regulaciji energetskih djelatnosti, odnosi se na suradnju s energetskim regulatornim tijelima država članica Europske unije i susjednih država, ACER-om kao i ostalim regulatornim i drugim tijelima u okviru Energetske zajednice. U tom smislu, HERA o svojim aktivnostima na odgovarajući način izvještava mjerodavna državna tijela, ACER, Komisiju i druga tijela Europske unije.

U pogledu prekograničnih pitanja, HERA se savjetuje i usko surađuje s drugim nacionalnim regulatornim agencijama i ACER-om.

HERA surađuje s drugim nacionalnim regulatornim agencijama na poticanju stvaranja operativnih aranžmana koji omogućuju optimalno upravljanje mrežom, promicanje zajedničkih burzi električne energije i prirodnog plina, dodjelu prekograničnog kapaciteta, osiguravanje primjerenog prekograničnog kapaciteta u regiji i među regijama, a sve to u cilju razvoja učinkovitog tržišnog natjecanja te poboljšanja sigurnosti opskrbe bez diskriminacije među opskrbljivačima iz različitih država članica Europske unije i Energetske zajednice, koordinacije razvoja mrežnih pravila za nadležne operatore prijenosnog, odnosno transportnog sustava i ostale sudionike na tržištu, te koordinacije razvoja pravila za upravljanje zagušenjem.

U skladu s navedenim, HERA surađuje prvenstveno s ACER-om u svrhu osiguravanja usklađenosti regulatornih okvira među regijama u cilju uspostave kompetitivnog tržišta električne energije i prirodnog plina.

HERA surađuje također i sa CEER-om, gdje je Predsjednik Upravnog vijeća HERA-e ujedno i potpredsjednik Upravnog odbora CEER-a.

U okviru suradnje s ACER-om HERA je potvrdila usklađenost Desetogodišnjeg plana razvoja hrvatske prijenosne mreže (2014. - 2023.) s Desetogodišnjim planom razvoja prijenosne mreže Europske unije (engl. *Ten-Year Network Development Plan*, TYNDP), kao i usklađenost Desetogodišnjeg plana razvoja plinskog transportnog sustava Republike Hrvatske 2014. – 2023. s neobvezujućim desetogodišnjim planom razvoja transportnog sustava Europske unije.

Predstavnici HERA-e tijekom 2014. godine aktivno su sudjelovali u radnim grupama za električnu energiju i prirodni plin, na razini EU, za utvrđivanje projekata od zajedničkog interesa (engl. *Projects of Common Interest - PCI*), koji su utvrđeni Delegiranom uredbom Komisije (EU) br. 1391/2013 od 14. listopada 2013. o izmjeni Uredbe (EU) br. 347/2013 Europskog parlamenta i Vijeća o smjernicama za transeuropsku energetska infrastrukturu u vezi s popisom projekata od zajedničkog interesa Unije. Također, HERA je sudjelovala na utvrđivanju liste projekata od interesa Energetske zajednice (PECI projekti).

U svrhu implementacije Uredbe (EU) br. 1227/2011 o cjelovitosti i transparentnosti veleprodajnog tržišta energije (REMIT), HERA je aktivno surađivala s ACER-om na razini Europske unije te u sklopu priprema za nadzor veleprodajnog tržišta na regionalnoj razini s regulatornim agencijama Slovenije, Mađarske i Austrije.

HERA je u sklopu suradnje s ACER-om i CEER-om surađivala na izradi Godišnjeg izvještaja o rezultatima praćenja unutarnjeg tržišta električne energije i plina za 2013. godinu.

HERA je u 2014. godini zajedno s ostalim regulatornim agencijama odobrila pravila za dodjelu prekograničnih prijenosnih kapaciteta Ureda za dodjelu prekograničnih kapaciteta u jugoistočnoj Europi (*SEE-CAO*) i Središnjeg ureda za dodjelu prekograničnih prijenosnih kapaciteta u srednjoj i istočnoj Europi (engl. *Central East Europe Central Allocation Office, CEE-CAO*) (*dalje: CEE-CAO*).

U 2014. godini HERA je u sklopu rane implementacije Uredbe o uspostavljanju smjernica za dodjelu kapaciteta i upravljanje zagušenjima započela intenzivnu suradnju sa slovenskim i talijanskim regulatornim agencijama u svrhu pridruživanja u projekt višeregionalnog povezivanja tržišta (engl.- *Multi-Regional Coupling, MRC*).

Također, HERA je surađivala s nacionalnim regulatorima susjednih država članica EU u sklopu implementacije mjera upravljanja ugovornim zagušenjem, za interkonekcije transportnih sustava za plin, koje propisuje Odluka Europske komisije 2012/490/EU, kao dopuna Priloga I Uredbe EC 715/2009. Prema Zakonu o potvrđivanju Ugovora o energetske zajednici, („Narodne novine – Međunarodni ugovori“, br. 6/06.), HERA je sudjelovala u radu Regulatornog odbora Energetske zajednice – ECRB (engl. *Energy Community Regulatory Board*) te radnim grupama ECRB-a tj. EWG-u (engl. *Electricity Working Group*), CRM-u (engl. *Customer and Retail Markets Working Group*) i GWG-u (engl. *Gas Working Group*), kao i u radu Atenskog foruma (električna energija), Madridskog foruma (prirodni plin) te Socijalnog foruma.

HERA aktivno surađuje s europskim nacionalnim regulatorima, u okviru organizacije ACER-a i CEER-a, putem radnih grupa (engl. *Working Group*), ciljanih skupina (engl. *Task Force*), kao i regionalne inicijative za plin za južnu i jugoistočnu Europu (engl. *Gas Regional Initiative South South East, GRI SSE*).

Vezano za regionalnu suradnju razvoja tržišta plina, HERA, kao član, sudjeluje u radu Mediteranske udruge energetskih regulatora (engl. *Mediterranean Energy Regulators, MEDREG*) (*dalje: MEDREG*), Udruženja regionalnih energetskih regulatora (engl. *Energy Regulators Regional Association, ERRA*) i u radu Energetske zajednice.

4 ELEKTRIČNA ENERGIJA

4.1 Značajni događaji na tržištu električne energije

Događaji u Hrvatskoj

U lipnju 2014. godine HERA je temeljem Metodologije za određivanje iznosa tarifnih stavki za zajamčenu opskrbu električnom energijom po prvi put odredila iznose tarifnih stavki za zajamčenu opskrbu električnom energijom za razdoblje od 1. srpnja do 31. prosinca 2014. godine. Također, u prosincu 2014. godine HERA je odredila iznose tarifnih stavki za zajamčenu opskrbu za razdoblje od 1. siječnja do 30. lipnja 2015. godine.

Na temelju Metodologije za određivanje iznosa tarifnih stavki za opskrbu električnom energijom u okviru univerzalne usluge, u prosincu 2014. godine HERA je po prvi put odredila iznose tarifnih stavki za opskrbu u okviru univerzalne usluge za razdoblje od 1. siječnja do 30. lipnja 2015. godine.

HERA je u studenome 2014. godine HOPS-u potvrdila cijenu električne energije za pokriće gubitaka u 2015. godini koja se koristi za provedbu ITC sporazuma (engl. *Inter-Transmission System Operator Compensation Clearing and Settlement Agreement*) odnosno kompenzacijskog mehanizma uspostavljenog među europskim operatorima prijenosnih sustava radi troškova gubitaka u nacionalnim prijenosnim mrežama uslijed prekogranične razmjene električne energije.

HERA tijekom 2014. godine nastavila je s izradom ključnih podzakonskih akata kojima se uređuju odnosi krajnjih kupaca s energetske subjektima. U prosincu 2014. godine pokrenute su javne rasprave sa zainteresiranom javnošću o prijedlogu Pravila o promjeni opskrbljivača električnom energijom i prijedlogu Općih uvjeta za korištenje mreže i opskrbu električnom energijom.

HOPS je 31. ožujka 2014. godine podnio HERA-i zahtjev za provedbu postupka certifikacije operatora prijenosnog sustava (prema odabranom modelu neovisnog operatora prijenosa), na dopunu kojeg ga je HERA pozvala zaključcima od dana 30. svibnja 2014. godine (kojem je HOPS djelomično udovoljio dopunom zahtjeva dostavljenom 1. kolovoza 2014.) i zaključkom od 1. listopada 2014. godine.

Vlada Republike Hrvatske je početkom veljače 2014. godine donijela Uredbu o izmjenama i dopunama Uredbe o uspostavi sustava jamstva podrijetla električne energije („Narodne novine“, br. 20/14) kojima je uskladila predviđeni sustav jamstva podrijetla električne energije s praksom u drugim državama članicama EU-a. Uklanjanjem barijera iz Uredbe o uspostavi sustava jamstva podrijetla električne energije („Narodne novine“, br. 84/13) omogućeno je donošenje drugih podzakonskih akata u tom području.

HERA je početkom studenoga 2014. godine donijela Metodologiju utvrđivanja podrijetla električne energije („Narodne novine“, br. 133/14) koja uređuje korištenje jamstava podrijetla električne energije za dokazivanje udjela pojedinih izvora energije u prodanoj električnoj energiji i izvještavanje opskrbljivača prema krajnjem kupcu. Ovim se po prvi put omogućava opskrbljivačima električne energije da se natječu na tržištu nudeći na razvidan način krajnjim kupcima opskrbu električnom energijom za koju jamče da je proizvedena iz određenog izvora energije.

HROTE kao tijelo nadležno za izdavanje jamstva podrijetla električne energije donio je, uz prethodnu suglasnost HERA-e, u travnju 2014. godine Pravila o korištenju registra jamstava podrijetla električne energije. Tim pravilima uređuje se korištenje Registra jamstava podrijetla električne energije – računalnog sustava u kojem se pohranjuju jamstva podrijetla električne energije i putem kojeg se izdaju, prenose i ukidaju jamstva podrijetla električne energije kao elektronički dokumenti. Registrom se omogućava trgovina jamstvima podrijetla električne energije.

HERA je u listopadu 2014. godine donijela Izmjene Metodologije za određivanje cijena za obračun električne energije uravnoteženja subjektima odgovornim za odstupanje čime je unaprijeđen način određivanja cijena za obračun električne energije uravnoteženja.

HOPS je tijekom 2014. godine započeo s mjerenjem pruženih pomoćnih usluga i aktivirane energije za uravnoteženje elektroenergetskog sustava.

U svibnju 2014. godine osnovano je trgovačko društvo Hrvatska burza električne energije d.o.o. (CROPEX) čiji su osnivači HOPS i HROTE, pri čemu svaki od osnivača ima jednak vlasnički udio. Iako CROPEX do kraja 2014. godine nije uspostavio mogućnost trgovanja, njegovo osnivanje je osnovni preduvjet za povezivanje hrvatskog tržišta električne energije sa susjednim tržištima.

HERA je u 2014. godini dala prethodnu suglasnost na Desetogodišnji plan razvoja hrvatske prijenosne mreže (2014.-2023.). U tom planu HOPS-a navodi se procjena potrebnih ukupnih investicijskih ulaganja za razvoj prijenosne mreže u navedenom razdoblju.

HEP-ODS je u 2014. godini dostavio HERA-i na odobrenje Desetogodišnji plan razvoja distribucijske mreže (2014. – 2023.) na koji je HERA dala mišljenje s primjedbama i smjernicama za izradu sljedećeg Desetogodišnjeg plana za razdoblje 2015. - 2024.

U 2014. godini započela je zajednička dodjela ukupnog prekograničnog prijenosnog kapaciteta električne energije u oba smjera na granici sa Srbijom.

HERA je u 2014. godini odobrila Pravila dodjele kapaciteta Ureda za dodjelu prekograničnih kapaciteta u jugoistočnoj Europi (*SEE-CAO*) na temelju kojih je započela koordinirana dodjela prekograničnih kapaciteta na granici s Bosnom i Hercegovinom u oba smjera.

Hrvatski sabor je na svojoj sjednici 17. listopada 2014. godine donio Zakon o energetske učinkovitosti („Narodne novine“, br. 127/14) kojim se uređuje područje učinkovitog korištenja energije, donošenje i provedba planova za poboljšanje energetske učinkovitosti, mjere energetske učinkovitosti, a posebice djelatnost energetske usluge, utvrđivanje ušteda energije te prava potrošača u primjeni mjera energetske učinkovitosti. Zakonom se također uvode obveze energetskim subjektima, pri čemu treba posebno istaknuti obvezu distributera energije u ostvarivanju energetske učinkovitosti u neposrednoj potrošnji. Nove dužnosti i obveze su dane i HERA-i, a osobito u primjeni kriterija energetske učinkovitosti pri izradi i primjeni tarifnih metodologija za djelatnosti prijenosa, odnosno transporta te distribucije energije.

Međunarodni događaji

Vijeće Europske unije odredilo je 2014. godinu kao godinu do koje se treba završiti uspostava unutarnjeg tržišta električne energije i plina u EU. Iako unutarnje tržište energije nije dovršeno, učinjeni su značajni koraci u tom smislu. Tako je tijekom 2014. godine povezano 17 pojedinačnih tržišta u jedno tržište na kojem se može trgovati dan unaprijed električnom energijom. Tim povezivanjem pokriveno je područje koje opskrbljuje 75% potražnje za električnom energijom u Europskoj uniji. Povezivanje je započelo 4. veljače 2014. godine povezivanjem burzi u sjeverozapadnoj Europi (engl. *North-West Europe (NWE) Market Coupling*). Po istom načelu višeregionalnog povezivanja (engl. *Multi-Regional Coupling - MRC*) nastavljeno je povezivanje s tržištima na Pirinejskom poluotoku 13. svibnja 2014. godine, a Italija i Slovenija povezane su u veljači 2015. godine.

Usporedo s tim, u regiji srednje i istočne Europe (engl. *Central East Europe – CEE*) nastupilo je povezivanje tržišta 19. studenoga 2014. godine (Češka, Slovačka, Mađarska i Rumunjska – tzv. 4MMC - 4 Markets Market Coupling).

Početak 2014. godine operatori prijenosnih sustava i burze električne energije u Europskoj uniji započeli su s projektom XBID čiji cilj je uspostava prekograničnog unutardnevnog trgovanja.

Ured za dodjelu prekograničnih kapaciteta u jugoistočnoj Europi (*SEE-CAO*) održao je 27. studenoga 2014. godine prvu dražbu za godišnje prekogranične prijenosne kapacitete za 2015. godinu na granicama HR-BA te BA-ME. Nakon toga Ured je nastavio s dodjelom mjesečnih i dnevnih kapaciteta.

ACER i CEER su u listopadu 2014. godine objavili Treće godišnje izvješće o rezultatima praćenja unutarnjeg tržišta električne energije i plina (izvješće za 2013. godinu). Izvješćivanje o uklanjanju barijera u unutarnjem tržištu temelji se na pokazateljima iz prijašnjih godina, no naglasak ovog izvješća je na analizi maloprodajnog tržišta električne energije, pravima krajnjih kupaca, postignutim pomacima i uočenim preprekama razvoju veleprodajnog tržišta električne energije te preprekama u pristupu mreži. HERA je tijekom 2014. godine surađivala s ACER-om na izradi navedenog godišnjeg izvješća.

U prosincu 2014. godine donesena je Provedbena Uredba Komisije (EU) br. 1348/14 o izvješćivanju o podacima i provedbi članka 8. stavaka 2. i 6. Uredbe (EU) br. 1227/2011 Europskog parlamenta i Vijeća o cjelovitosti i transparentnosti veleprodajnog tržišta - REMIT. Ovom Uredbom produženi su rokovi za registraciju sudionika na tržištu u Europski registar sudionika na veleprodajnim tržištima električne energije i plina (engl. *Centralised European Register of Energy Market Participants - CEREMP*). Osim toga, pobrojane su vrste ugovora koje su sudionici na tržištu dužni dostavljati ACER-u i aktivnosti o kojima se izvješćuje u pogledu veleprodajnih energetske proizvoda koje se odnose na prijenos električne energije i transport plina te su uvedene odredbe kojima se uređuju standardni i nestandardni ugovori za opskrbu električnom energijom i plinom.

Europska mreža operatora prijenosnih sustava za električnu energiju (engl. *The European Network of Transmission System Operators for Electricity – ENTSO-E*) (dalje: *ENTSO-E*) je, krajem 2014. godine, objavio Desetogodišnji plan razvoja mreže u 2014. godini (engl. *Ten-Year Network Development Plan, TYNDP*) (dalje: *TYNDP*) kojem je priloženo šest regionalnih investicijskih planova te dokument naziva „Scenario Outlook and Adequacy Forecast 2014-2030“. TYNDP obuhvaća period do 2030. godine čime predstavlja poveznicu između zadanih ciljeva Europske unije za 2020. i 2050. godinu. Za procjenu korisnosti projekata za razvoj europske elektroenergetske mreže koristila se analiza koristi i troškova (engl. *Cost Benefit Analysis – CBA*) kako bi se uspostavio zajednički okvir višekriterijske analize koristi i troškova za projekte koji kandidiraju za izbor PCI projekata na razini Europske unije, kao i ostalih projekata navedenih u TYNDP-u.

HROTE, kao tijelo nadležno za izdavanje jamstva podrijetla električne energije, primljen je krajem 2014. godine u punopravno članstvo Međunarodne udruge tijela nadležnih za izdavanje jamstava podrijetla električne energije AIB. Punopravno članstvo je preduvjet za povezivanje Registra jamstava podrijetla električne energije HROTE-a s registrima jamstava podrijetla električne energije u drugim državama članicama EU-a, a što omogućava međunarodni prijenos jamstava između registara, odnosno međunarodnu trgovinu jamstvima u Hrvatskoj.

Energetska zajednica, čiji je rad i djelovanje od iznimnog značaja za Hrvatsku i jugoistočnu Europu, dobiva širi geografski značaj u 2014. godini. Početkom 2014. godine, točnije 20. veljače, Europska komisija i Gruzija započeli su pregovore oko pristupanja Gruzije Energetskoj zajednici kao ugovornoj strani. Također je znakovit i Prvi zajednički okrugli stol Energetske zajednice i MEDREG-a na temu investicija u energetici i zaštite potrošača, a na kojem se odlučilo o pojačavanju suradnje navedenih dviju organizacija te održavanju godišnjih okruglih stolova.

Pravila za mreže (engl. *Network Codes*) su skup obvezujućih smjernica koje za Europsku komisiju priprema ENTSO-E, prema okviru kojeg utvrđuje ACER, a s ciljem ujedinjavanja te ujednačavanja i poboljšanja rada jedinstvenog unutarnjeg tržišta električne energije. Donošenje i primjena pravila

za mreže uređeno je Uredbom (EZ) 714/2009 Europskog parlamenta i Vijeća od 13. srpnja 2009. godine o uvjetima pristupa mreži za prekogranične razmjene električne energije i opoziv Uredbe (EZ) 1228/2003. Napredak izrade pojedinih pravila može se pratiti na ENTSO-E-ovim stranicama.

U 2014. godini, napredak po pojedinim pravilima je bio sljedeći:

- Pravila za dodjelu prekograničnih prijenosnih kapaciteta i upravljanje zagušenjima (engl. *Network Code on Capacity Allocation and Congestion Management - CACM*) su prošla formalno razmatranje Europske komisije te su ih 5. prosinca 2014. godine usvojile države članice EU. Za početak obvezne primjene, potrebno je formalno razmatranje u Europskom Parlamentu i Vijeću te objava u Službenom listu Europske unije.
- Pravila sa zahtjevima za proizvođače električne energije (engl. *Network Code on Requirements for Generators - RfG*) je u 2014. započela formalno razmatrati Europska komisija.
- Pravila za uravnoteženje sustava (engl. *Network Code on Electricity Balancing - EB*) su nakon revizija u ENTSO-E-u upućena ACER-u 2014. godine u postupak dorade.
- Pravila za dodjelu prekograničnih kapaciteta na dugoročnoj osnovi (engl. *Network Code on Forward Capacity Allocation - FCA*) razmatrala je u 2014. godini Europska komisija, nakon što je ACER u svibnju 2014. godine izdao preporuku Europskoj komisiji za usvajanje navedenih pravila.
- Pravila za priključenje (engl. *Network Code on Demand Connection - DCC*) razmatrala je Europska komisija tijekom 2014. godine.
- Pravila za sigurnost pogona (engl. *Network Code on Operational Security - OS*) tijekom 2014. nisu ušla u proces formalnog razmatranja Europske komisije, iako je ACER preporuku za usvajanje izdao u rujnu 2013. godine.
- Pravila za planiranje rada sustava (engl. *Network Code on Operational Planning & Scheduling - OPS*) tijekom 2014. godine nisu ušla u proces formalnog razmatranja Europske komisije, iako je ACER preporuku za usvajanje izdao u studenom 2013. godine.
- Pravila za regulaciju frekvencije i snage razmjene (engl. *Network Code on Load Frequency Control & Reserves - LFCR*) tijekom 2014. godine nisu ušla u proces formalnog razmatranja Europske komisije, iako je ACER preporuku za usvajanje izdao u rujnu 2013. godine.
- Pravila za visokonaponski istosmjerni prijenos (engl. *Network Code on High Voltage Direct Current - HVDC*) razmatrala je Europska komisija tijekom 2014. godine, nakon što je ACER u srpnju 2014. godine izdao preporuku Europskoj komisiji za usvajanje navedenih pravila.
- Pravila za ponovnu uspostavu napajanja (engl. *Network Code on Emergency and Restoration - ER*) ENTSO-E je započeo izrađivati u 2014. godini.

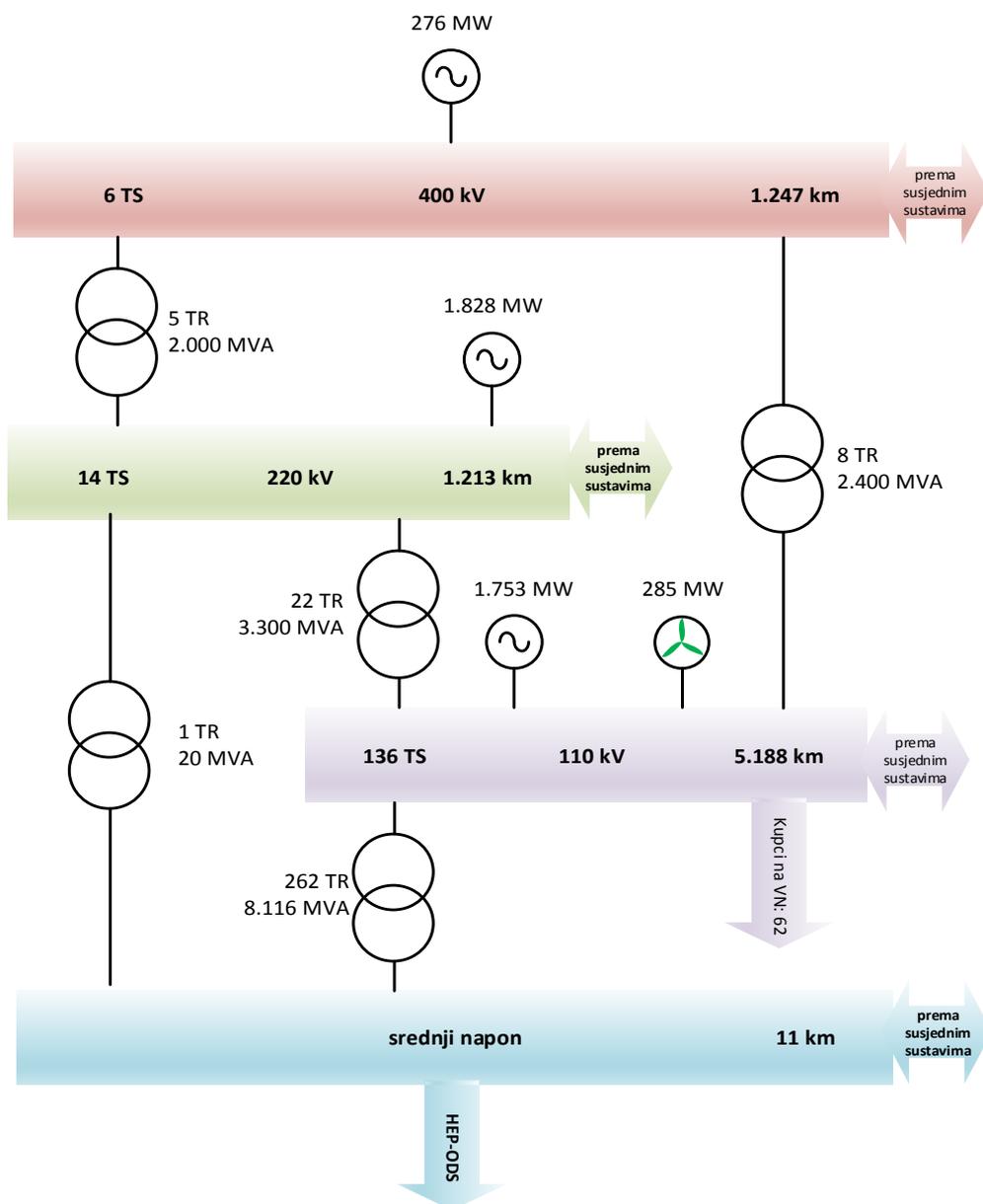
4.2 Regulirane mrežne djelatnosti u sektoru električne energije

4.2.1 Prijenosni i distribucijski sustav

Prijenos i distribucija električne energije su regulirane energetske djelatnosti koje se obavljaju kao javne usluge.

U Republici Hrvatskoj HOPS obavlja javnu uslugu prijenosa električne energije i odgovoran je za pogon, vođenje, održavanje, razvoj i izgradnju prijenosne mreže i prekograničnih prijenosnih vodova te za osiguravanje dugoročne sposobnosti mreže da zadovolji razumne zahtjeve za prijenosom električne energije.

Slika 4.2.1. prikazuje osnovne podatke o broju transformatorskih stanica (TS), duljini vodova te snagama instaliranih transformatora (TR) i priključenim elektranama u prijenosnom sustavu.

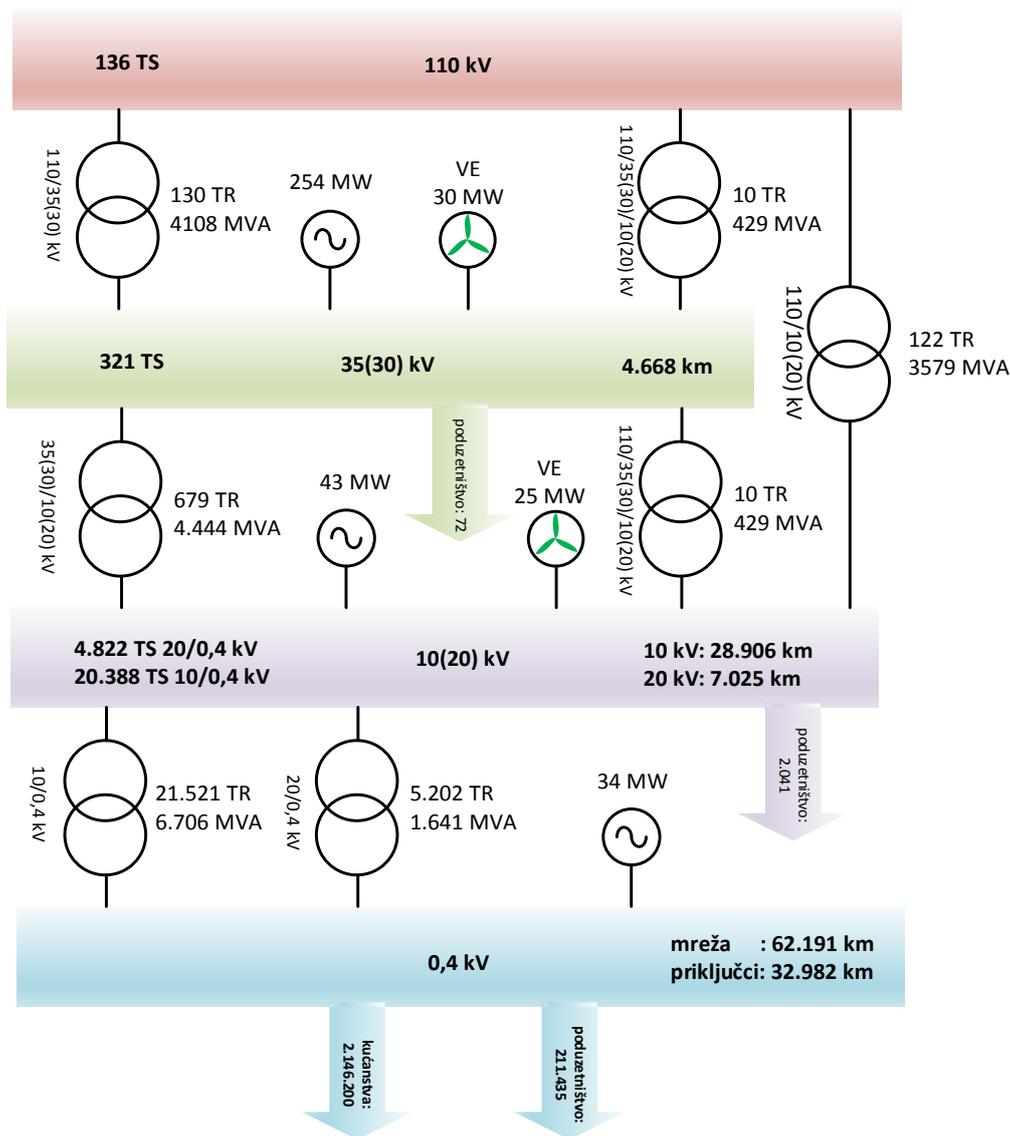

Izvor: HOPS i HEP-ODS

Slika 4.2.1. Osnovni podaci o prijenosnom sustavu na dan 31.12.2014. godine

U Republici Hrvatskoj HEP-ODS obavlja javnu uslugu distribucije električne energije i odgovoran je za pogon i vođenje, održavanje, razvoj i izgradnju distribucijske mreže te za osiguravanje dugoročne sposobnosti mreže da zadovolji razumne zahtjeve za distribucijom električne energije.

Slika 4.2.2. prikazuje osnovne podatke o broju transformatorskih stanica (TS), duljini vodova te snagama instaliranih transformatora (TR) i priključenim elektranama u distribucijskom sustavu.

Izvor: HEP-ODS

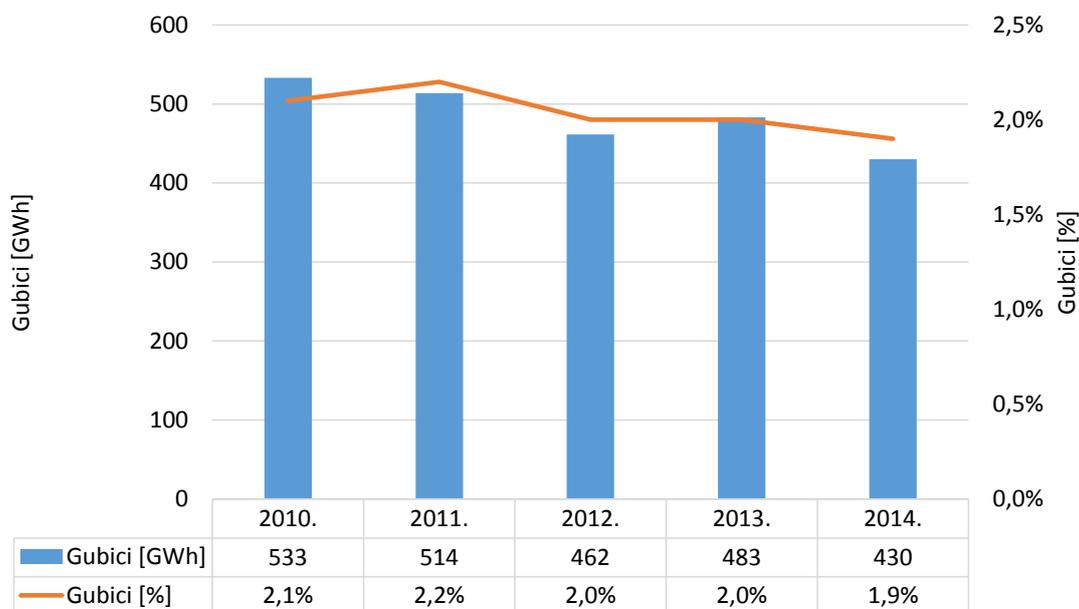
Slika 4.2.2. Osnovni podaci o distribucijskom sustavu na dan 31.12.2014. godine

4.2.2 Gubici u prijenosnoj i distribucijskoj mreži

Gubici u prijenosnoj mreži u 2014. godini

Gubici električne energije u prijenosnoj mreži iznosili su 430 GWh ili 1,9 % ukupno prenesene električne energije (uključuje konzum prijenosa, gubitke i tranzite).

Slika 4.2.3. prikazuje iznose i postotke gubitaka u prijenosnoj mreži od 2010. do 2014. godine.

Izvor: HOPS

Slika 4.2.3. Trend gubitaka električne energije u prijenosnoj mreži od 2010. do 2014. godine

HERA je u 2014. HOPS-u dala suglasnost na godišnji plan gubitaka električne energije u prijenosnoj mreži za 2015. godinu. Planski gubici za 2015. godinu iznose 470 GWh ili 2,1 % planirane ukupno prenesene električne energije u prijenosnoj mreži.

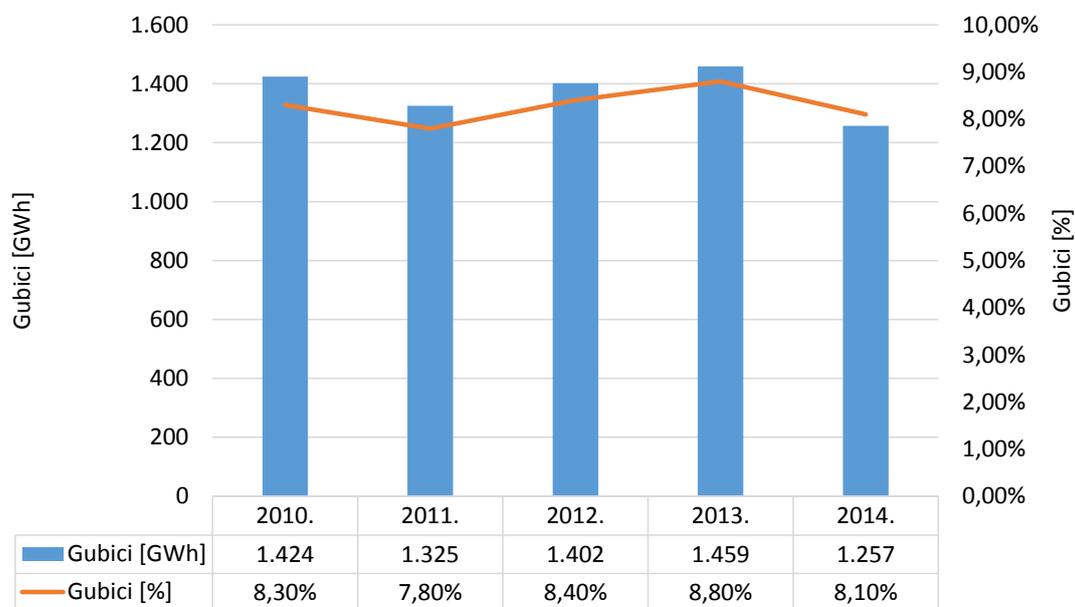
Električna energija za pokriće gubitaka za 2015. godinu nabavljena je na temelju dvaju ugovora s Hrvatskom elektroprivredom d.d. (*dalje: HEP d.d.*) koji je odabran kao najpovoljniji ponuđač. Isporuka 75% električne energije predviđena je godišnjim ugovorom, dok se ostalih 25% nabavlja na kratkoročnoj osnovi putem okvirnog ugovora. HERA je u prosincu 2014. godine dala suglasnost na sklapanje spomenutih ugovora.

ITC sporazum odnosno kompenzacijski mehanizam između europskih operatora prijenosnih sustava, a čiji je potpisnik HOPS, nalaže svim operatorima prijenosnih sustava koji sudjeluju u ITC mehanizmu da ENTSO-E-u dostave cijenu gubitaka električne energije za iduću godinu. Navedenu cijenu trebaju odobriti nacionalne regulatorne agencije u skladu s Uredbom Komisije (EU) br. 838/2010 od 23. rujna 2010. o utvrđivanju smjernica koje se odnose na mehanizam naknade između operatora prijenosnih sustava i na zajednički regulatorni pristup naplati prijenosa.

HERA je u studenom 2014. godine HOPS-u potvrdila cijenu električne energije za pokriće gubitaka u prijenosnoj mreži u 2015. godini od 396,60 kn/MWh odnosno 51,51 EUR/MWh (uz planski tečaj 1 € = 7,7 kn) koja se koristi i za ITC sporazum.

Gubici u distribucijskoj mreži u 2014. godini

Gubici električne energije u distribucijskoj mreži iznosili su 1.257 GWh. U odnosu na nabavu električne energije za distribucijski sustav gubici su iznosili 8,14 %. Slika 4.2.4. prikazuje iznose i postotke gubitaka u distribucijskoj mreži od 2010. do 2014. godine.

Izvor: HEP-ODS

Slika 4.2.4. Trend gubitaka električne energije u distribucijskoj mreži od 2010. do 2014. godine

Gubici u distribucijskoj mreži primarno se dijele na tehničke i netehničke gubitke. Netehnički su prouzrokovani neovlašteno preuzetom električnom energijom, pogreškama u očitavanju/obračunu potrošnje i tehničkim neispravnostima. Gubici također značajno variraju između pojedinih distribucijskih područja.

Zapažanja o gubicima u distribucijskoj mreži u 2014. godini

Gubici električne energije u distribucijskoj mreži jednaki su razlici energije koja je ušla u mrežu, odnosno nabave, te energije prodane kupcima. Međutim, trenutačno korištena metodologija unosi značajnu pogrešku u određivanje gubitaka što je posljedica nekoliko čimbenika. Naime, budući da se potrošnja električne energije procjenjuje na velikom broju obračunskih mjernih mjesta, na kojima se ne očitava potrošnja na mjesečnoj razini ili koja nisu opremljena naprednim brojilima s pohranom krivulje opterećenja, gubitke je teško precizno odrediti. To je također povezano s trenutnim akontacijskim sustavom naplate električne energije kućanstvima gdje se mjesečna potrošnja električne energije pojedinog kupca iz kategorije kućanstvo procjenjuje na temelju prosječne mjesečne potrošnje odgovarajućeg prethodnog šestomjesečnog razdoblja, ne uzimajući u obzir sezonske razlike ni druge moguće čimbenike koji mogu utjecati na potrošnju.

HERA smatra da postupak koji HEP-ODS koristi kod određivanja gubitaka električne energije u distribucijskoj mreži, zasnovan na primjeni podataka iz akontacijskog sustava obračuna potrošnje električne energije, unosi značajne pogreške u izračunu gubitaka električne energije.

U skladu s navedenim, HEP-ODS treba žurno razviti novi postupak određivanja gubitaka električne energije zasnovan na mjerenju nabavljene i prodane električne energije, uz primjenu odgovarajuće korekcije rezultata zbog utjecaja kupaca kod kojih se ne vrši mjesečno očitavanje brojila.

4.2.3 Planovi razvoja prijenosne i distribucijske mreže

Desetogodišnji plan razvoja hrvatske prijenosne mreže (2014. – 2023.)

HERA je u 2014. godini dala prethodnu suglasnost na Desetogodišnji plana razvoja hrvatske prijenosne mreže (2014. - 2023.) čemu je prethodio postupak HERA-inog savjetovanja sa svim stvarnim i potencijalnim korisnicima mreže. Navedeni plan je u velikoj mjeri usuglašen s

neobvezujućim desetogodišnjim planom razvoja prijenosne mreže Europske unije koji se donosi prema Uredbi (EZ) br. 714/2009.

Tablica 4.2.1. prikazuje procjenu ukupnih investicijskih ulaganja u razvoj prijenosne mreže u desetogodišnjem razdoblju (2014. – 2023.), dok tablica 4.2.2. prikazuje ostvarene godišnje investicije u mrežu HOPS-a od 2010. do 2014. godine.

Tablica 4.2.1. Procjena ukupnih investicijskih ulaganja u razvoj prijenosne mreže u desetogodišnjem razdoblju (2014. – 2023.)

Investicije	Iznos [kn]
Vlastite investicije u prijenosnu mrežu	4.695.944.191
Zajednički objekti s HEP-ODS-om	802.383.050
Investicije za priključenje građevina krajnjih kupaca	305.669.399
Investicije za priključenje novih konvencionalnih elektrana	1.455.870.775
Investicije za priključenje vjetroelektrana	391.111.529
Investicije u projekte od zajedničkog interesa Europske unije ¹	1.143.800.000
Ukupno	8.794.778.944

Izvor: HOPS

Tablica 4.2.2. Ostvarene godišnje investicije u mrežu HOPS-a od 2010. do 2014. godine u milijunima kuna

Vrsta investicije	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
Priprema investicija	4,1	5,3	6,1	6,6	7,9
Zamjene i rekonstrukcije	72,1	92,4	147,9	125,4	201,2
Revitalizacije	0,0	0,1	30,8	30,8	49,9
Novi objekti	67,3	133,8	218,4	130,7	85,8
Ostale investicije	0,0	4,8	8,5	46,2	35,1
Elektroenergetski uvjeti i priključenje	90,3	13,1	78,1	76,6	43,8
Ukupno	233,9	249,5	489,8	416,3	423,7

Izvor: HOPS

Desetogodišnji plan razvoja distribucijske mreže (2014.-2023.)

Tablica 4.2.3. prikazuje procjenu ukupnih investicijskih ulaganja u razvoj distribucijske mreže u desetogodišnjem razdoblju (2014. – 2023.), dok tablica 4.2.4. prikazuje ostvarene godišnje investicije u mrežu HEP-ODS-a od 2010. do 2014. godine.

Tablica 4.2.3. Procjena investicijskih ulaganja u razvoj distribucijske mreže u desetogodišnjem razdoblju (2014. – 2023.)

Kategorija investicije	Iznos [kn]
Transformacija 110/x kV i SN mreža 35 kV	1.984.854.400
Srednjonaponska mreža 10(20) kV	2.836.659.099
Niskonaponska mreža	1.066.833.690
SDV, automatizacija SN mreže, mjerni uređaji i nove tehnologije	1.187.820.024
Poslovna infrastruktura	786.667.296
Ukupno	7.862.834.509

Izvor: HEP-ODS

¹ Temeljem Uredbe (EU) br. 347/2013 Europskog parlamenta i Vijeća određen je popis projekata od zajedničkog europskog interesa (engl. Projects of Common Interests-PCI) za elektroenergetsku infrastrukturu

Tablica 4.2.4. Ostvarene godišnje investicije u mrežu HEP-ODS-a od 2010. do 2014. godine u milijunima kuna

Vrsta investicije	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
Priprema investicija	15,7	14,1	17,7	14,4	17,8
Zamjene i rekonstrukcije	87,7	212,7	287,9	206,9	276,8
Revitalizacije	2,1	9,4	7,3	5,7	19,3
Sanacije i obnove	2,1	8,1	4,2	2,6	1,5
Novi objekti	66,6	151,9	234,7	187,8	210,4
Ostale investicije	51,8	88,7	127,1	100,8	133,8
Elektroenergetski uvjeti i priključenje	356,8	372,9	304,5	361,8	219,5
Ukupno	582,8	857,8	983,4	879,9	879,1

Izvor: HEP-ODS

Zapažanja o planovima razvoja prijenosne i distribucijske mreže u 2014. godini

HOPS nije predvidio sredstva za izgradnju 27 novih zajedničkih TS 110/10(20) kV s HEP-ODS-om te predlaže da ta sredstva osigura HEP-ODS kroz plaćanje naknade za priključenje na prijenosnu mrežu, na isti način kao i drugi korisnici prijenosne mreže. Istovremeno, HEP-ODS u Desetogodišnjem planu razvoja distribucijske mreže HEP-ODS-a 2014.-2023. nije predvidio potrebna sredstva za navedena ulaganja. HEP-ODS smatra da se s aspekta gradnje takvih objekata HEP-ODS ne može tretirati kao korisnika mreže.

Operatori sustava moraju usuglasiti planove razvoja u pogledu novih TS 110/x kV za potrebe kupaca na distribucijskoj mreži, a troškove tih investicija treba raspodijeliti i osigurati izvore financiranja uvažavajući razgraničenje vlasništva operatora mreže. Pritom, prilikom usuglašavanja planova operatori trebaju voditi računa o postizanju najmanjih ukupnih troškova izgradnje prijenosne i distribucijske mreže te koristiti tehnološka rješenja koja mogu odgoditi potrebu za novim investicijama.

HOPS je dužan u dogovoru s HEP-ODS-om riješiti način financiranja zajedničkih TS 110/x kV i priključnih vodova 110 kV, gdje prilikom izgradnje TS 110/10(20) kV, koje pretežu u izgradnji TS 110/x kV, HOPS treba izgraditi samo postrojenje 110 kV i priključne vodove 110 kV, dok ostali dio TS 110/10(20) kV (transformatori, postrojenje SN, zgrada, teren) financira HEP-ODS.

HOPS je u 2014. investirao 423,7 milijuna kuna, dok je razina investicija u HEP-ODS-u bila 879,1 milijuna kuna, a pri tome je u svrhu stvaranja uvjeta i priključenja na elektroenergetsku mrežu prijenosa i distribucije investirano 43,8 milijuna kuna odnosno 219,5 milijuna kuna. U odnosu na 2013. godinu, ostvaren je vrlo mali porast investicijskih ulaganja HOPS-a od 1,8 %, a u HEP-ODS-u ostala je praktički ista razina investicijskih ulaganja.

4.2.4 Tarife za korištenje prijenosne i distribucijske mreže

Prosječne naknade za korištenje prijenosne i distribucijske mreže u razdoblju od 2010. do 2014. godine

Temeljem Odluke o visini tarifnih stavki u Tarifnom sustavu za prijenos električne energije, bez visine tarifnih stavki i Odluke o visini tarifnih stavki u Tarifnom sustavu za distribuciju električne energije, bez visine tarifnih stavki („Narodne novine“, br. 49/12), Vlada Republike Hrvatske 2012. godine donijela je nove odluke o iznosima tarifnih stavki za energetske djelatnosti prijenosa električne energije i distribucije električne energije, koje su stupile na snagu 1. svibnja 2012. godine. Nakon toga, nije bilo promjene iznosa tarifnih stavki.

Tablica 4.2.5. prikazuje prosječne naknade za korištenje prijenosne mreže, dok tablica 4.2.6. prikazuje prosječne naknade za korištenje distribucijske mreže u razdoblju od 2010. do 2014. godine, po kategorijama krajnjih kupaca.

Iznosi prosječnih naknada za korištenje prijenosne i distribucijske mreže određeni su prema realiziranim prihodima po kategorijama krajnjih kupaca, dobivenim primjenom odgovarajućih tarifnih stavki iz tarifnih sustava za prijenos električne energije i distribuciju električne energije na ostvarenu prodaju električne energije.

Tablica 4.2.5. Prosječne naknade za korištenje prijenosne mreže u razdoblju od 2010. do 2014.

Kategorija krajnjih kupaca	2010. [lp/kWh]	2011. [lp/kWh]	2012. [lp/kWh]	2013. [lp/kWh]	2014. [lp/kWh]
Poduzetništvo – kupci na VN	7,1	6,9	7,9	7,0	7,0
Poduzetništvo – kupci na SN	6,9	6,9	7,7	7,9	7,9
Poduzetništvo – kupci na NN	7,6	7,6	8,4	8,9	8,9
Kućanstva	7,4	7,4	8,3	8,9	8,9
Prosjek svih kupaca	7,3	7,3	8,2	8,6	8,5

Tablica 4.2.6. Prosječne naknade za korištenje distribucijske mreže u razdoblju od 2010. do 2014.

Kategorija krajnjih kupaca	2010. [lp/kWh]	2011. [lp/kWh]	2012. [lp/kWh]	2013. [lp/kWh]	2014. [lp/kWh]
Poduzetništvo – kupci na VN	–	-	-	-	-
Poduzetništvo – kupci na SN	13,2	13,5	14,4	14,0	14,0
Poduzetništvo – kupci na NN	23,7	24,0	26,1	26,3	26,3
Kućanstva	20,6	20,6	23,0	24,3	24,6
Prosjek svih kupaca	19,8	19,8	21,7	22,4	22,5

Zapažanja o tarifama za prijenos i distribuciju električne energije

Metodologija koja se koristi za utvrđivanje tarifnih stavki operatora prijenosnog sustava i operatora distribucijskog sustava je metoda priznatih troškova.

Osnovne značajke metode priznatih troškova su:

- priznavanje opravdanih troškova poslovanja energetskom subjektu,
- priznavanje razumnog povrata uloženi sredstava energetskom subjektu,
- pridjeljivanje (alokacija) troškova krajnjim kupcima razmjerno iznosu u kojem ih izazivaju i
- trajanje regulatornog razdoblja od godinu dana.

Jedan od bitnih čimbenika i preduvjeta za mogućnost primjene ove metodologije je odobreni plan ulaganja u razvoj elektroenergetske mreže prijenosa i distribucije u budućem desetogodišnjem, trogodišnjem i jednogodišnjem razdoblju.

4.2.5 Razdvajanje djelatnosti

Operator prijenosnog sustava

Certifikacija operatora prijenosnog sustava prema modelu neovisnog operatora prijenosa je postupak kojim se ispituje ispunjavanje uvjeta (osobito uvjeta financijske, materijalne, tehničke i kadrovske opremljenosti) propisanih odredbama Zakona o tržištu električne energije.

HOPS je 31. ožujka 2014. godine podnio HERA-i zahtjev za provedbu postupka certifikacije operatora prijenosnog sustava (prema odabranom modelu neovisnog operatora prijenosa), na dopunu kojeg ga je HERA pozvala Zaključkom od dana 30. svibnja 2014. godine (kojem je HOPS djelomično udovoljio dopunom zahtjeva dostavljenom 1. kolovoza 2014.) i Zaključkom od 1. listopada 2014. godine.

Odredbom članka 22. Zakona o tržištu električne energije predviđeno je kako, neovisno o organizacijskom obliku operatora prijenosnog sustava, HOPS mora donijeti program usklađenosti kojim su pobliže utvrđene mjere kojima se isključuje mogućnost pristranog ponašanja te način praćenja usklađenosti s tim programom, a koji utvrđuje posebne obveze radnika vezane uz ispunjenje zadanih ciljeva. Na program usklađenosti prethodnu suglasnost daje HERA, a usklađenost HOPS-a s programom usklađenosti prati osoba za praćenje usklađenosti. Temeljem odluke Uprave HOPS-a 21. siječnja 2014. godine usvojen je program usklađenosti. Kroz program usklađenosti HOPS je dao pregled mjera kojima se isključuje mogućnost pristranog ponašanja te način praćenja usklađenosti s tim programom. HERA je dala suglasnost na program usklađenosti 7. veljače 2014. godine. Također, HERA je u 2014. godini dala prethodnu suglasnost HOPS-u na imenovanje osobe za praćenje usklađenosti.

U kontekstu ispunjavanja uvjeta za određivanje kao neovisnog operatora prijenosa, HOPS je proveo postupak javnog nadmetanja za nabavu električne energije za pokriće gubitaka u prijenosnoj mreži za 2014. godinu.

Operator distribucijskog sustava

Unutar HEP Grupe provedeno je pravno razdvajanje između pojedinih energetske djelatnosti, osim u dijelu koji se odnosi na obavljanje djelatnosti HEP-ODS-a. Međutim, Zakon o tržištu električne energije HEP-ODS-u omogućava obavljanje energetske djelatnosti distribucije električne energije i energetske djelatnosti opskrbe električnom energijom u dijelu koji se odnosi na krajnje kupce koji koriste opskrbu električnom energijom u okviru javne usluge, odnosno opskrbu električnom energijom u okviru univerzalne usluge i zajamčenu opskrbu električnom energijom.

HEP-ODS je dužan prema Odluci o načinu i postupku vođenja razdvojenog računovodstva energetske subjekata („Narodne novine“, br. 86/14) voditi razdvojeno računovodstvo te u skladu s tim sastavljati posebne financijska izvješća za djelatnosti distribucije električne energije i opskrbe električnom energijom.

Zapažanja o razdvajanju djelatnosti u 2014. godini

Temeljem zakonskih obveza HEP-ODS je donio program za osiguranje i primjenu načela razvidnosti, objektivnosti i nepristranosti rada HEP-ODS-a te je 1. siječnja 2008. godine osnovao povjerenstvo za praćenje i nadziranje ovoga Programa. Povjerenstvo je donijelo Godišnje izvješće o provedbi programa u 2014. te ga dostavilo HERA-i.

HEP-ODS na svojoj internetskoj stranici objavljuje obavijesti vezane uz tarifne modele, cijene električne energije, upute o izračunu potrošnje, planirane radove, savjete za racionalno korištenje električne energije i slično. Na istoj internetskoj stranici također su dostupni svi zakonski i podzakonski propisi te interni propisi HEP-a d.d. i HEP-ODS-a koji se odnose na krajnje kupce električne energije kao i godišnja izvješća HEP-ODS-a sa svim podacima i pokazateljima poslovanja u prethodnoj godini.

4.3 Veleprodajno tržište električne energije

4.3.1 Razvoj veleprodajnog tržišta električne energije

Elektroenergetska bilanca Republike Hrvatske u 2014. godini

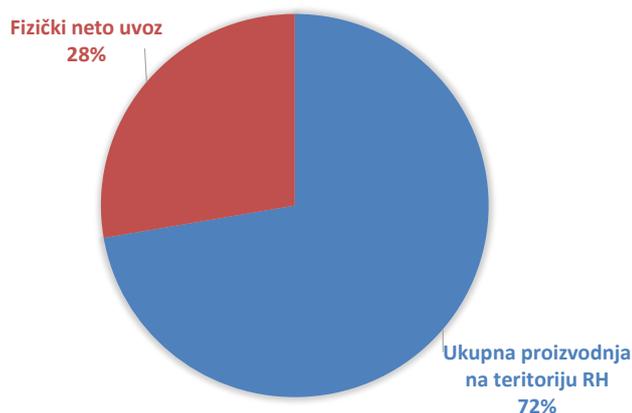
Tablica 4.3.1. prikazuje elektroenergetsku bilancu Republike Hrvatske u 2014. godini.

Tablica 4.3.1. Elektroenergetska bilanca Republike Hrvatske u 2014. godini

R.Br.	Elektroenergetska bilanca	Energija [GWh]
1	Ukupna proizvodnja	12.192
2	Uvoz u Hrvatsku	10.899
3	Ukupna dobava (1+2)	23.091
4	Izvoz iz Hrvatske	6.227
5	Fizički neto uvoz (2-4)	4.672
6	Ukupna potrošnja (3-4)	16.864
7	Neposredna dobava na distribucijskoj mreži	544
8	Gubici u prijenosnoj mreži	430
9	Konzum prijenosa (6-7-8)	15.890
10	Isporuka krajnjim kupcima na prijenosnoj mreži	746
11	Crpni rad RHE Velebit i ostala vlastita potrošnja	171
12	Isporuka u distribucijsku mrežu iz prijenosne mreže (9-10-11)	14.973
13	Tranzit (min(2, 4))	6.227

Izvor: HOPS, HEP-ODS

Slika 4.3.1. prikazuje strukturu nabave električne energije za potrebe hrvatskog elektroenergetskog sustava u 2014. godini. Najveći dio ukupne potrošnje u 2014. godini pokriven je iz proizvodnje elektrana na teritoriju Republike Hrvatske koja je iznosila 12.192 GWh. Fizički neto uvoz iznosio je 4.672 TWh.

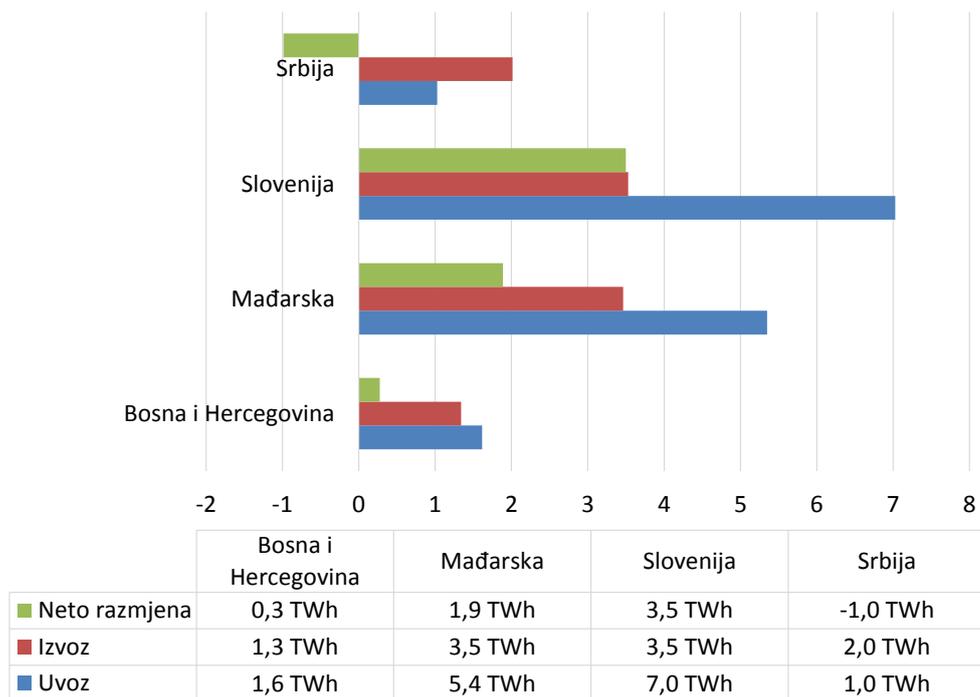
Izvor: HOPS

Slika 4.3.1. Struktura nabave električne energije za potrebe hrvatskog elektroenergetskog sustava u 2014.

Trgovinska razmjena po granicama Republike Hrvatske u 2014. godini

Slika 4.3.2. prikazuje iznose prekograničnog trgovanja (uvoz, izvoz i neto razmjena) po granicama Republike Hrvatske u 2014. godini prema iznosima iz ugovornih rasporeda energetskih subjekata.

Na granici sa Srbijom izvoz je bio veći od uvoza, dok je na ostalim granicama uvoz bio veći od izvoza. U uvoz iz Slovenije uključeno je i preuzimanje električne energije iz NE Krško za HEP d.d.

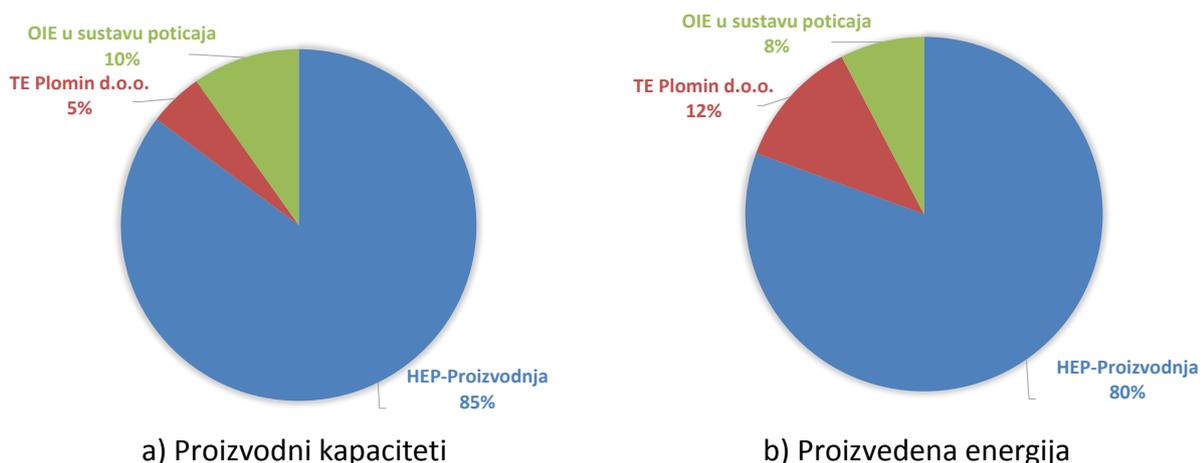
Izvor: HROTE

Slika 4.3.2. Prekogranična trgovina po granicama Republike Hrvatske u 2014. godini prema iznosima iz ugovornih rasporeda energetskih subjekata

Na veleprodajnom tržištu električne energije ukupni obujam prodaje iz ugovornih rasporeda energetskih subjekata iz HEP Grupe je 30,51 TWh, odnosno 74,56 % ukupnog obujma prodaje na veleprodajnom tržištu električne energije u Republici Hrvatskoj.

Pokazatelji koncentracije tržišta električne energije

Slika 4.3.3. prikazuje udjele u proizvodnim kapacitetima i proizvodnji električne energije iz elektrana na teritoriju Republike Hrvatske po energetskim subjektima u 2014. godini. Najveći udio ima HEP-Proizvodnja d.o.o., 85% u proizvodnim kapacitetima i 80% u proizvedenoj energiji. Na slici 4.3.3. proizvodnja naznačena s „OIE u sustavu poticanja“ je električna energija koju su proizveli povlašteni proizvođači koji imaju ugovore sklopljene s HROTE-om prema Tarifnim sustavima za proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora energije i kogeneracije, a koju su opskrbljivači dužni preuzimati. Iako se radi o novim proizvođačima na tržištu, s obzirom da ti proizvođači imaju zagarantiran otkup te je propisana raspodjela njihove proizvedene električne energije proporcionalno svim opskrbljivačima, ti novi proizvođači ne doprinose razvoju tržišta električne energije.

Izvor: HOPS

Slika 4.3.3. Udjeli proizvodnih kapaciteta i proizvodnje električne energije iz elektrana na teritoriju Republike Hrvatske po energetskim subjektima u 2014. godini

Zapažanja o razvoju veleprodajnog tržišta u 2014. godini

Na dan 31. prosinca 2014. godine važećih je bilo 31 dozvola za proizvodnju električne energije, 22 dozvole za opskrbu električnom energijom, 16 dozvola za trgovinu električnom energijom i 4 dozvole za trgovanje, posredovanje i zastupanje na tržištu energije. Jedan proizvođač u Republici Hrvatskoj imao je ispunjene uvjete za nastupanje na tržištu električne energije, dok je te uvjete ispunilo 17 opskrbljivača i 17 trgovaca.

Herfindahl-Hirschmanov indeks (HHI) koncentracije proizvodnih kapaciteta (prema snazi) na teritoriju Republike Hrvatske iznosi 7.300, dok HHI koncentracije proizvodnje električne energije (prema energiji) iz elektrana na teritoriju Republike Hrvatske iznosi 6.660.

Udio proizvodnje električne energije iz postrojenja u sustavu poticaja sa zagarantiranim otkupom iznosio je 8 % u 2014. godini i dodatno će rasti. Zajedno s padom potrošnje i niskim cijenama na tržištu električne energije, investicije u konvencionalne proizvodne kapacitete postaju upitne.

4.3.2 Dodjela prekograničnih prijenosnih kapaciteta i upravljanje zagušenjima

Režimi dodjele prekograničnih prijenosnih kapaciteta u 2014. godini

U skladu sa Zakonom o regulaciji energetske djelatnosti HERA, u suradnji s regulatornim tijelima susjednih država s kojima postoje veze elektroenergetskih sustava, posebice prati pravila o vođenju i raspodjeli kapaciteta spojnih vodova te ustroj kojim se rješava zagušenje unutar nacionalne prijenosne mreže/sustava. Nadzor dodjele prekograničnih prijenosnih kapaciteta jedna je od dužnosti regulatora definirana europskim zakonodavstvom, a posebno Uredbom (EZ) 714/2009 Europskog parlamenta i Vijeća od 13. srpnja 2009. godine o uvjetima pristupa mreži za prekograničnu razmjenu električne energije i opoziv Uredbe (EZ) 1228/2003.

Tablica 4.3.2. prikazuje režime dodjele prekograničnih prijenosnih kapaciteta po granicama u 2014. godini dok tablica 4.3.3. prikazuje režime dodjele prekograničnih prijenosnih kapaciteta po granicama u 2015. godini.

Tablica 4.3.2. Režimi dodjele prekograničnih prijenosnih kapaciteta po granicama RH sa susjednim državama u 2014. godini

Granica	Godišnje dražbe	Mjesečne dražbe	Dnevne dražbe	Unutardnevne dodjele
Slovenija	+	+	+	+
Mađarska	+	+	+	-
Srbija	+	+	+	+
Bosna i Hercegovina	+	+	+	+

Tablica 4.3.3. Režimi dodjele prekograničnih prijenosnih kapaciteta po granicama u 2015. godini

Granica	Godišnje dražbe	Mjesečne dražbe	Dnevne dražbe	Unutardnevne dodjele
Slovenija	+	+	+	+
Mađarska	+	+	+	-
Srbija	+	+	+	+
Bosna i Hercegovina	+	+	+	+

Legenda:

	Koordinirano (CEE CAO)		Bilateralno (ELES-HOPS, EMS-HOPS, NOS BIH-HOPS)
	Koordinirano (SEE CAO)		Ne postoji dodjela
	Jednostrano (HOPS)		

U 2014. i 2015. godini hrvatske granice sa Slovenijom i Mađarskom su uključene u koordinirane dražbe koje se provode u okviru CEE-CAO-a. Ovaj Ured je zadužen za održavanje godišnjih, mjesečnih i dnevnih dražbi za dodjelu prekograničnih kapaciteta u oba smjera na navedenim granicama. Dodatno, na granici sa Slovenijom, slovenski operator sustava održava dodjelu unutardnevnih prekograničnih prijenosnih kapaciteta u oba smjera.

Na granicama s Bosnom i Hercegovinom tijekom 2014. godine HOPS je bio nadležan za dodjelu pola ukupnog prekograničnog kapaciteta u oba smjera. Krajem 2014. godine donesena su Pravila dodjele kapaciteta SEE-CAO čime je započeo operativan rad tog regionalnog ureda za dodjelu kapaciteta i na temelju kojih je započeta koordinirana dodjela prekograničnih prijenosnih kapaciteta za 2015. godinu na granici s Bosnom i Hercegovinom u oba smjera.

Najznačajniji napredak se dogodio na granici sa Srbijom gdje su se HOPS i operator sustava Republike Srbije EMS dogovorili provedbu zajednički dražbi za dodjelu prekograničnih prijenosnih kapaciteta na način da HOPS provodi godišnje i mjesečne, a EMS dnevne dražbe i unutardnevne dodjele za oba smjera za ukupni prijenosni kapacitet.

Tablica 4.3.4. prikazuje prekogranične prijenosne kapacitete dodijeljene na godišnjoj dražbi za 2014. godinu (razdoblje od 1.1.2014. do 31.12.2014.).

Tablica 4.3.4. Kapaciteti dodijeljeni na godišnjoj dražbi po granicama za 2014. godinu

Smjer ²	NTC [MW]	NTC _{HR} [MW]	TRM [MW]	Broj sudionika	Broj sudionika s prihvaćenim ponudama	Dodijeljeno [MW]	Prihod HOPS-a [kn]
HR ← BA	400	200	150	12	8	200	6.570.000
HR → BA	400	200	150	10	8	200	1.069.000
HR ← SI	800	800	200	21	9	800	6.146.299
HR → SI	600	600	200	23	11	600	7.616.067
HR ← RS	100	100	100	14	7	100	2.202.800
HR → RS	100	100	100	13	4	100	1.203.100
HR ← HU	700	700	200	25	10	700	12.158.984
HR → HU	600	600	200	23	11	600	2.204.651
						Ukupno	39.170.901

Izvor: HOPS

Slika 4.3.4. prikazuje prosječne vrijednosti veličina prekograničnih prijenosnih kapaciteta po granicama u 2014. godini. Vrijednosti neto prijenosnog kapaciteta (engl. *Net Transfer Capacity - NTC*) za mjesečne dražbe računaju se na mjesečnoj razini. Ova slika prikazuje kapacitete već dodijeljene na godišnjoj razini (engl. *Already Allocated Capacity - AAC*), kapacitete dodijeljene na mjesečnoj razini („Dodijeljeno“), kapacitete ostavljene za dodjelu na dnevnoj razini („Ostavljeno za dnevne“), granicu sigurnosti prijenosa (engl. *Transmission Reliability Margin - TRM*) te kapacitet koji nije bio dodijeljen („Nedodijeljeno“).

Izvor: HOPS

Slika 4.3.4. Prosječne mjesečne vrijednosti prekograničnih prijenosnih kapaciteta po granicama u 2014. godini

² U tablicama se koriste dvoslovne ISO oznake pojedinih država - HR (Republika Hrvatska), SI (Republika Slovenija), HU (Republika Mađarska), BA (Bosna i Hercegovina) i RS (Republika Srbija).

Tablica 4.3.5. prikazuje prosječne zimske i ljetne vrijednosti NTC-a za 2013. i 2014. godinu. Zimske vrijednosti odnose se na siječanj, veljaču, ožujak, listopad, studeni i prosinac, dok se ljetne vrijednosti odnose na travanj, svibanj, lipanj, srpanj, kolovoz i rujan.

Tablica 4.3.5. Prosječne zimske i ljetne vrijednosti NTC-a po granicama za 2013. i 2014. godinu

Zimske vrijednosti [MW]						Ljetne vrijednosti [MW]					
Smjer		2013.	2014.	Promjena		Smjer		2013.	2014.	Promjena	
HR	←	BA	637	706	11%	HR	←	BA	653	662	1%
HR	→	BA	611	645	6%	HR	→	BA	673	630	-6%
HR	←	SI	1184	1358	15%	HR	←	SI	1200	1328	11%
HR	→	SI	945	1225	30%	HR	→	SI	983	1168	19%
HR	←	RS	450	511	14%	HR	←	RS	361	406	12%
HR	→	RS	525	519	-1%	HR	→	RS	464	443	-4%
HR	←	HU	1200	1161	-3%	HR	←	HU	1200	1200	0%
HR	→	HU	1000	961	-4%	HR	→	HU	1000	1000	0%
Uvoz		3471	3736	8%	Uvoz		3414	3596	5%		
Izvoz		3081	3350	9%	Izvoz		3120	3241	4%		

Izvor: HOPS

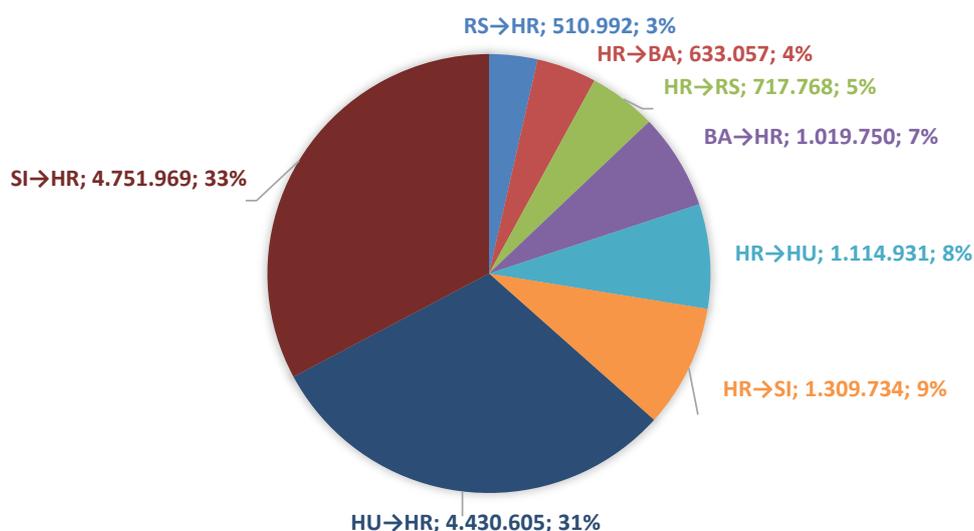
U odnosu na 2013. značajno su porasli iznosi NTC-a na izvoznom smjeru prema Sloveniji.

Većina prihoda od dodjele prekograničnih kapaciteta na godišnjim dražbama ostvarena je na uvoznim smjerovima. Postoji značajna razlika između prekograničnih prijenosnih kapaciteta prema državama EU-a te ostalim susjednim državama. Ukupan prihod HOPS-a od godišnjih dražbi iznosi 39,17 milijuna kuna.

Kapacitet koji nije dodijeljen na mjesečnoj dražbi, kao i onaj koji nije prijavljen za korištenje, ponovno se nudi na dnevnim dražbama.

Iz prethodne slike je vidljivo da je na svim granicama vrijednost NTC-a za uvoz bila veća od iznosa iz izvoz, osim na granici sa Srbijom. Na granicama sa Mađarskom i Slovenijom je dodijeljeno najviše kapaciteta.

Slika 4.3.5. prikazuje strukturu prihoda HOPS-a od mjesečnih dražbi po smjerovima za prekogranične prijenosne kapacitete u 2014. godini.

Izvor: HOPS

Slika 4.3.5. Struktura prihoda HOPS-a od mjesečnih dražbi po smjerovima za prekogranične prijenosne kapacitete u 2014. godini

Osim prihoda, HOPS je imao rashode vezane uz dodjelu prekograničnih kapaciteta. Na granicama sa Slovenijom i Mađarskom HOPS je morao podmiriti trošak CEE-CAO-u za vođenje dodjele prekograničnih kapaciteta kao i sudionicima na tržištu u slučaju preprodaje kapaciteta.

U pogledu sekundarnog tržišta prekograničnih kapaciteta, na svim granicama je moguće prenijeti već dodijeljeni kapacitet novom tržišnom sudioniku, a na granicama sa Slovenijom i Mađarskom dodatno je omogućena i preprodaja prekograničnih kapaciteta, tj. vraćanje već dodijeljenih kapaciteta na godišnjoj i mjesečnoj razini dražbenom uredu uz naknadu. Već dodijeljeni kapacitet na godišnjoj razini može se vratiti dražbenom uredu putem mjesečnih i dnevnih proizvoda, dok se dodijeljeni mjesečni kapacitet može vratiti putem dnevnih proizvoda. Nositelj prava korištenja prekograničnog kapaciteta koji vraća dodijeljeni kapacitet dražbenom uredu ima pravo na naknadu jednaku graničnoj cijeni koja je postignuta na mjesečnoj i/ili dnevnoj dražbi na kojoj je kapacitet ponovno prodan.

Tablica 4.3.6. prikazuje strukturu prihoda i rashoda HOPS-a od dražbi za dodjelu prekograničnih prijenosnih kapaciteta u 2014. godini.

Tablica 4.3.6. Struktura prihoda i rashoda HOPS-a od dražbi za dodjelu prekograničnih prijenosnih kapaciteta u 2014. godini

Prihod/rashod	Iznos [kn]
Godišnja dražba	39.170.901
Mjesečne dražbe	14.488.806
Dnevne dražbe	24.829.914
Preprodaja kapaciteta	-19.159.555
Troškovi CEE-CAO	-1.850.050
Ukupno	57.480.016

Zapažanja o dodjeli prekograničnih prijenosnih kapaciteta i upravljanju zagušenjima u 2014. godini

Većina prihoda od dodjele prekograničnih kapaciteta na godišnjim dražbama ostvarena je na uvoznim smjerovima. Većinu prihoda od mjesečnih dražbi HOPS je ostvario na granicama s Mađarskom i Slovenijom.

U skladu s Uredbom (EU) 714/2009 navedeni prihodi su se koristili na održavanje ili povećavanje prekograničnih kapaciteta kroz investicije u mrežu.

Nacrt Pravila za dodjelu kapaciteta i upravljanje zagušenjima (CACM) propisuje da se kod dnevne i unutardnevne dodjele kapaciteta trebaju koristiti implicitne metode koje dodjeljuju energiju i kapacitet zajedno. U slučaju spajanja tržišta za dan unaprijed treba se koristiti implicitna dražba, a za unutardnevno spajanje tržišta trebaju se koristiti kontinuirane implicitne dodjele. Također je kao prva opcija za izračun prekograničnih kapaciteta propisana metoda tokova snaga (engl. *Flow Base Method*), a tek u posebnim slučajevima dopušteno je korištenje koordinirane NTC metode.

Za navedene odredbe iz nacrta CACM-a potrebno je organizirano trgovanje za dan unaprijed u Republici Hrvatskoj. U skladu s tim nacrtom, HERA u 2015. godini ima obvezu odrediti nominiranu burzu električne energije (engl. *Nominated Electricity Market Operator - NEMO*) koja će biti zadužena za spajanje tržišta dan unaprijed i unutar dana s nominiranim burzama na susjednim tržištima električne energije.

U 2015. godini granice kontrolnog područja HOPS-a trebat će smjestiti unutar regija za izračun prekograničnih kapaciteta (engl. *Capacity Calculation Region*). Mogućnosti su: CEE (engl. *Central East Europe*), CSE (engl. *Central South Europe*) i SEE (engl. *South East Europe*) u ovisnosti o pojedinoj granici. Navedeno pozicioniranje izvršit će se u okviru djelovanja HOPS-a u ENTSO-E-u koji će

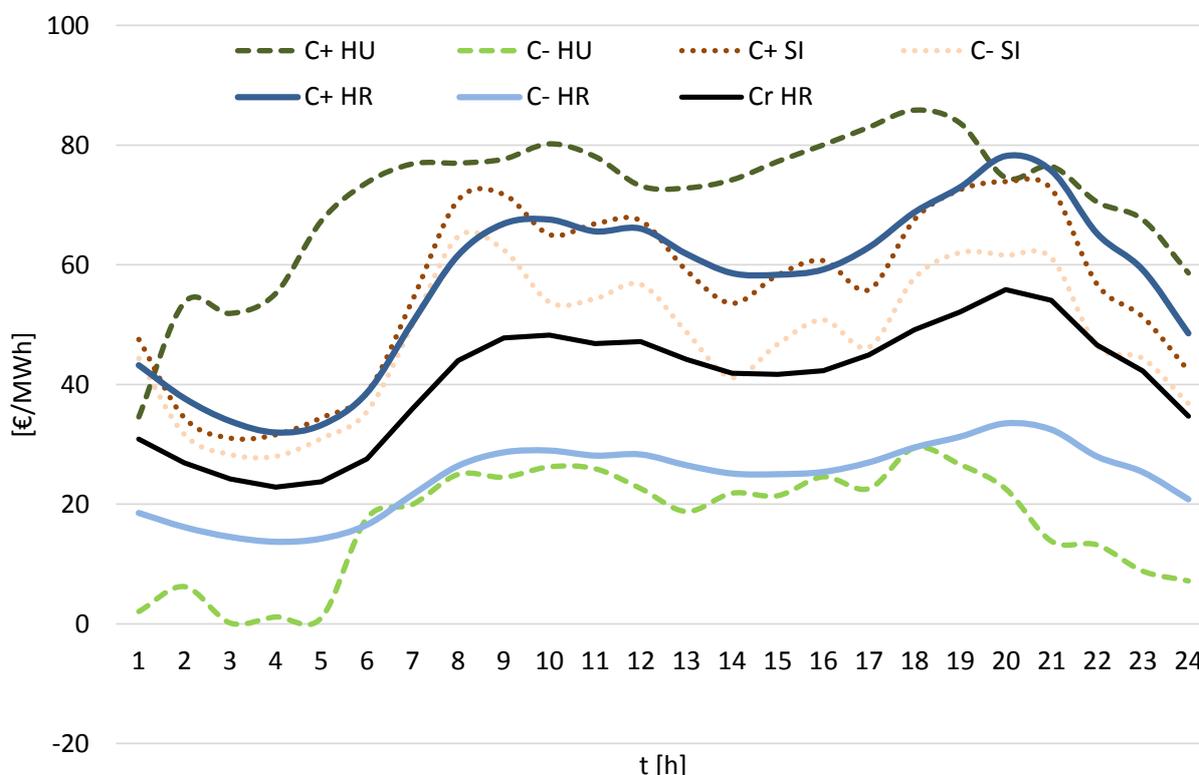
nacionalnim regulatorima putem ACER-a predložiti granice regija za izračun prekograničnih kapaciteta.

4.3.3 Uravnoteženje elektroenergetskog sustava

Cijena električne energije uravnoteženja u 2014. godini

HERA je u rujnu 2013. godine donijela Metodologiju za određivanje cijena za obračun električne energije uravnoteženja subjektima odgovornim za odstupanje („Narodne novine“, br. 121/13 i 82/14) (*dalje: Metodologija uravnoteženja*) koja se primjenjivala tijekom 2014. godine. U listopadu 2014. HERA je donijela Izmjene Metodologije za određivanje cijena za obračun električne energije uravnoteženja subjektima odgovornim za odstupanje („Narodne novine“, br. 132/14).

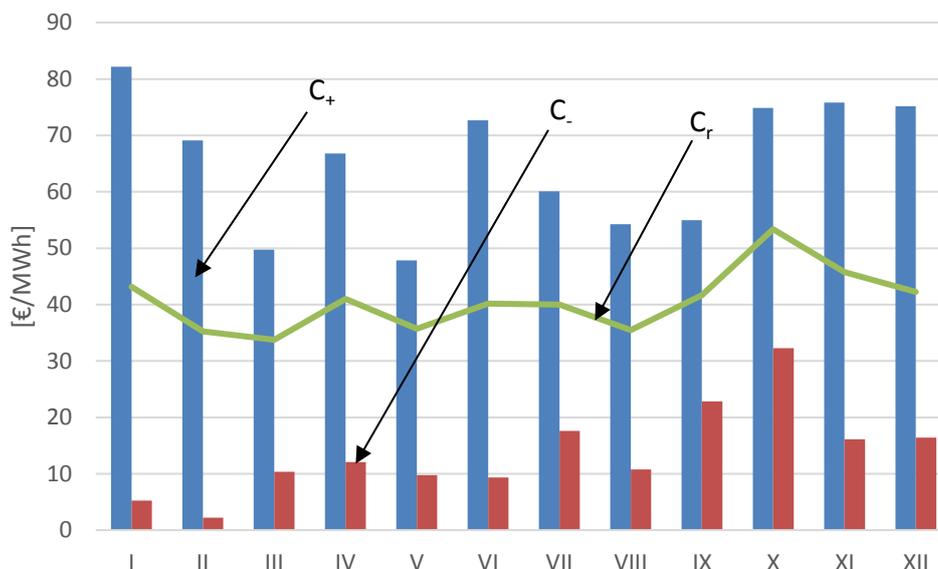
Slika 4.3.6. prikazuje prosječne cijene energije uravnoteženja u Hrvatskoj, Sloveniji i Mađarskoj u 2014. godini.

Slika 4.3.6. Prosječne cijene pozitivnog i negativnog odstupanja u Hrvatskoj, Sloveniji i Mađarskoj u 2014. godini

Cijene za pozitivna odstupanja u Mađarskoj više su od cijena u Hrvatskoj, u Sloveniji su na razini odstupanja u Hrvatskoj, dok su cijene za negativna odstupanja u Sloveniji više, a u Mađarskoj niže od hrvatskih cijena.

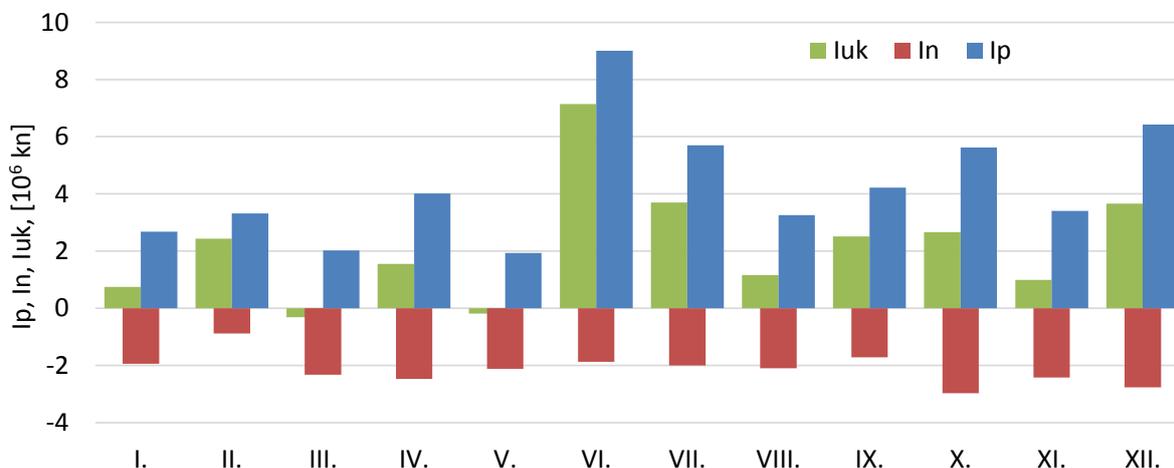
Slika 4.3.7. prikazuje prosječne mjesečne cijene pozitivnih i negativnih odstupanja subjekata odgovornih za odstupanje (*dalje: SOZO*). Najviša prosječna mjesečna cijena za pozitivno odstupanje C₊ postignuta je u siječnju (82 €/MWh), dok je najviša prosječna mjesečna cijena za negativna odstupanja C₋ postignuta u listopadu (31 €/MWh). C_r predstavlja prosječnu mjesečnu vrijednost referentne cijene energije uravnoteženja, odnosno prosječnu vrijednost na slovenskoj i mađarskoj burzi električne energije.

Slika 4.3.7. Prosječne mjesečne cijene pozitivnih i negativnih odstupanja SOZO-a u 2014. godini

Obračunati iznosi energije uravnoteženja u 2014. godini

Slika 4.3.8. prikazuje ukupne obračunate iznose za energiju uravnoteženja (luk- ukupan iznos za energiju uravnoteženja u obračunskom razdoblju, Ip-iznos za pokrivanje odstupanja s negativnim predznakom u obračunskom razdoblju uravnoteženja, iznos za pokrivanje odstupanja s pozitivnim predznakom u obračunskom razdoblju uravnoteženja) bez HEP-ODS-a, kojem se energija uravnoteženja kao nositelju obveze javne usluge opskrbe električnom energijom još ne naplaćuje. U ožujku i svibnju ukupni obračunati iznosi bili su negativni, što znači da je HOPS plaćao SOZO-ima.

Slika 4.3.8. Mjesečni iznosi u obračunu energije uravnoteženja (bez HEP-ODS-a)

Prema podacima HROTE-a, iznos koji je HOPS obračunao za energiju uravnoteženja u 2014. godini iznosio je oko 26,5 milijuna kuna.

Zapažanja o uravnoteženju elektroenergetskog sustava u 2014. godini

Ukupna instalirana snaga povlaštenih proizvođača u sustavu poticaja u 2014. godini iznosila je oko 412 MW, od čega vjetroelektrane čine oko 339 MW, što može imati značajan učinak na fizičko uravnoteženje elektroenergetskog sustava. Imajući u vidu navedeno, povlaštene proizvođače električne energije u sustavu poticaja potrebno je na odgovarajući način uključiti u obračun energije

uravnoteženja, imajući u vidu cijenu po kojoj opskrbljivači otkupljuju električnu energiju iz sustava poticanja od HROTE-a i način na koji povlašteni proizvođači u sustavu poticanja sudjeluju na tržištu.

Ugovorni rasporedi koje HROTE izrađuje za raspodjelu električne energije iz sustava poticanja opskrbljivačima ne uvažavaju očekivanu satnu proizvodnju povlaštenih proizvođača što dovodi do povećane potrebe za tercijarnom regulacijom za uravnoteženje elektroenergetskog sustava.

U sustav obračuna energije uravnoteženja treba dosljedno uključiti opskrbljivača u obvezi javne usluge, operatora distribucijskog sustava i operatora prijenosnog sustava za nabavu energije za pokriće gubitaka te sve proizvođače električne energije.

Za potrebe planiranja potrošnje potrebno je uspostaviti učinkovit mehanizam dostavljanja povijesnih podataka krajnjih kupaca opskrbljivačima za potrebe planiranja potrošnje. Opskrbljivači bi uz odgovarajuće povijesne podatke mogli kvalitetnije planirati ostvarenja svojih kupaca i smanjiti troškove obračuna energije uravnoteženja.

U 2014. godini pojedini opskrbljivači počeli su dosljedno prijavljivati kvalitetnije ugovorne rasporede. Kod pojedinih opskrbljivača nije vidljiv napredak u kvaliteti prijave ugovornih rasporeda, kod nekih opskrbljivača primjetno je izrazito prijavljivanje nerealno visokih ili nerealno niskih ugovornih rasporeda. U 2014. godini po prvi puta su se pojavile srednje apsolutne postotne vrijednosti odstupanja ispod 2,5 % kod tri opskrbljivača.

Model određivanja ukupnog ostvarenja krajnjih kupaca temeljem Pravila primjene nadomjesnih krivulja opterećenja i Pravila o uravnoteženju potrebno je dopuniti uvođenjem naknadnog obračuna energije uravnoteženja.

4.4 Maloprodajno tržište električne energije

4.4.1 Osnovne značajke potrošnje električne energije

Prodaja električne energije u 2014. godini

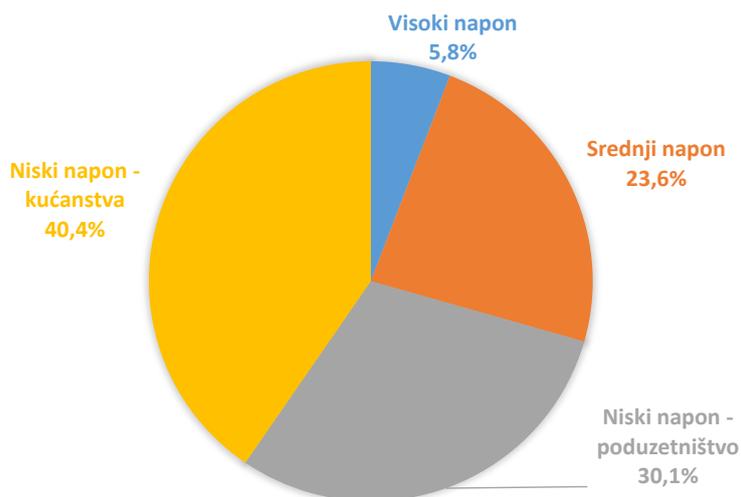
Tablica 4.4.1. prikazuje podatke o broju obračunskih mjernih mjesta (*dalje: OMM*), prodaji i prosječnoj prodaji električne energije po jednom obračunskom mjernom mjestu te udjelima pojedine kategorije potrošnje u ukupnoj prodaji električne energije.

Tablica 4.4.1. Broj obračunskih mjernih mjesta te prodaja, prosječna prodaja i udio prodaje električne energije krajnjim kupcima po kategorijama potrošnje u 2014. godini

Kategorija potrošnje	Broj OMM-ova	Prodaja [MWh]	Prodaja po OMM-u [kWh]	Udio u ukupnoj prodaji [%]	Prodaja 2014./2013. [%]
Visoki napon-110 kV	62	872.389	14.165.998	5,8	5,5
Srednji napon	2.113	3.530.605	1.671.137	23,6	0,7
Ukupno visoki i srednji napon	2.175	4.402.994	2.025.036	29,5	1,6
Niski napon-poduzetništvo (plavi)	45.474	231.285	5.086	1,5	-6,9
Niski napon-poduzetništvo (bijeli)	125.868	1.233.827	9.803	8,3	-5,6
Niski napon-poduzetništvo (crveni)	18.189	2.602.141	143.062	17,4	-1,0
Niski napon-javna rasvjeta (žuti)	21.904	428.833	19.578	2,9	-0,8
Ukupno niski napon - poduzetništvo	211.435	4.496.086	21.266	30,1	-2,6
Niski napon-kućanstvo (plavi)	750.058	1.521.883	2.029	10,2	-2,5
Niski napon-kućanstvo (bijeli)	1.393.057	4.501.633	3.231	30,1	-3,6
Niski napon-kućanstvo (narančasti)		2.436			
Niski napon-kućanstvo (crni)	3.085	6.980	2.262	0,0	-10,5
Ukupno niski napon - kućanstvo	2.146.200	6.032.931	2.811	40,4	-3,3
Ukupno niski napon	2.357.635	10.529.017	4.466	70,5	-3,0
Sveukupno	2.359.810	14.932.011	6.328	100,0	-1,7

Izvor: HEP-ODS, HOPS

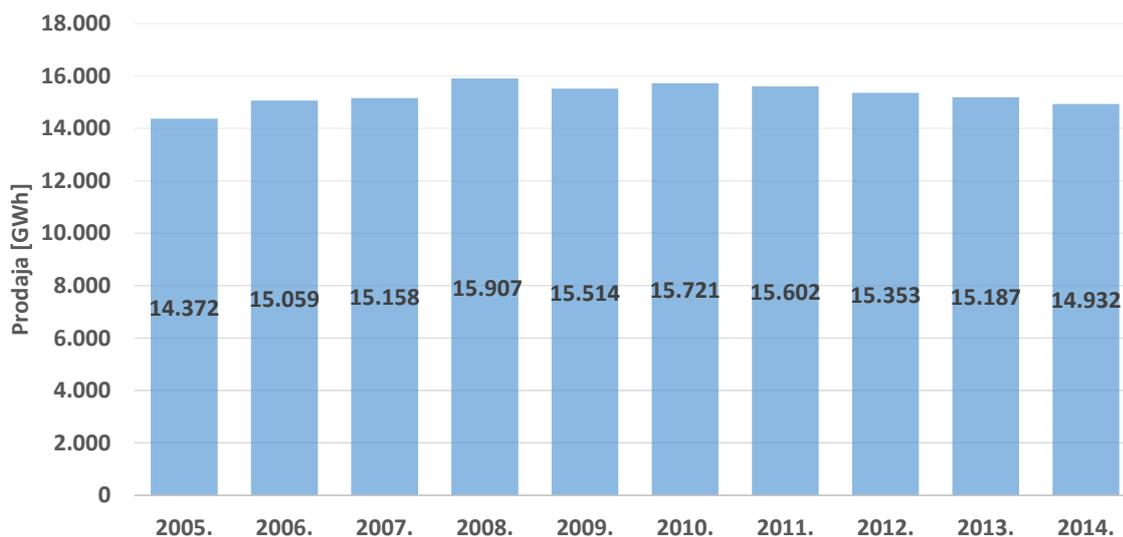
Slika 4.4.1. prikazuje strukturu prodaje električne energije po kategorijama krajnjih kupaca.

Izvor: HEP-ODS

Slika 4.4.1. Udjeli pojedine kategorije krajnjih kupaca u ukupnoj prodaji električne energije

Slika 4.4.2. prikazuje prodaju električne energije krajnjim kupcima u razdoblju od 2003. do 2014. godine.

Izvor: HEP-ODS

Slika 4.4.2. Prodaja električne energije krajnjim kupcima u razdoblju od 2005. do 2014. godine

Razdioba po EUROSTAT-ovim razredima potrošnje

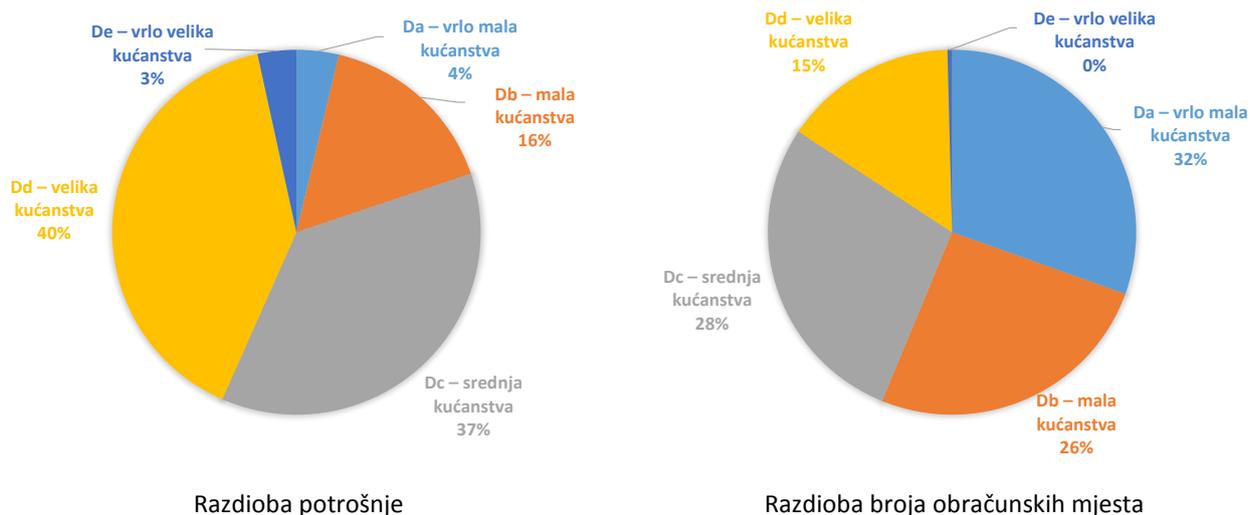
Od 2007. godine europska statistička organizacija EUROSTAT koristi način praćenja prosječnih cijena električne energije, definiran po razredima potrošnje za kategoriju krajnjih kupaca kućanstvo i krajnje kupce koji nisu kućanstvo (*dalje: poduzetništvo*).

Tablica 4.4.2. i slika 4.4.3. prikazuju razdiobu potrošnje i razdiobu obračunskih mjernih mjesta krajnjih kupaca iz kategorije kućanstvo po EUROSTAT-ovim razredima potrošnje.

Tablica 4.4.2. Razdioba potrošnje i razdioba obračunskih mjernih mjesta krajnjih kupaca iz kategorije kućanstvo po EUROSTAT-ovim razredima potrošnje

Razred potrošnje	Najniža potrošnja [kWh/god]	Najviša potrošnja [kWh/god.]	Potrošnja [%]	Broj [%]
Da – vrlo mala kućanstva	1	< 1.000	3,7	30,5
Db – mala kućanstva	1.000	< 2.500	16,1	25,7
Dc – srednja kućanstva	2.500	< 5.000	36,8	28,1
Dd – velika kućanstva	5.000	< 15.000	40,0	15,3
De – vrlo velika kućanstva	≥ 15.000		3,4	0,4

Izvor: EUROSTAT i HEP-ODS

Izvor: HEP-ODS

Slika 4.4.3. Razdioba potrošnje i razdioba broja obračunskih mjernih mjesta krajnjih kupaca iz kategorije kućanstvo po EUROSTAT-ovim razredima potrošnje

Najveći udio prodane električne energije imaju razredi Dd (velika kućanstva) i Dc (srednja kućanstva), dok u pogledu broja obračunskih mjernih mjesta najveći udio imaju razredi Dc (srednja kućanstva) i Da (vrlo mala kućanstva).

Tablica 4.4.3. prikazuje razrede potrošnje električne energije i indikativne vršne snage za kupce iz kategorije poduzetništvo prema EUROSTAT-u, a tablica 4.4.4. prikazuje razdiobu potrošnje i razdiobu obračunskih mjernih mjesta krajnjih kupaca iz kategorije poduzetništvo na niskom, srednjem i visokom naponu po EUROSTAT-ovim razredima potrošnje.

Tablica 4.4.3. Razredi potrošnje električne energije i indikativne vršne snage za kupce iz kategorije poduzetništvo prema EUROSTAT-u

Razred potrošnje	Najniža potrošnja [MWh/god.]	Najviša potrošnja [MWh/god.]	Donja vrijednost [kW]	Gornja vrijednost [kW]
la		< 20	5	20
lb	20	< 500	10	350
lc	500	< 2.000	200	1.500
ld	2.000	< 20.000	800	10.000
le	20.000	< 70.000	5.000	25.000
lf	70.000	≤ 150.000	15.000	50.000

Izvor: EUROSTAT

Tablica 4.4.4. Razdioba potrošnje i razdioba obračunskih mjernih mjesta krajnjih kupaca iz kategorije poduzetništvo na niskom, srednjem i visokom naponu po EUROSTAT-ovim razredima potrošnje

Razred potrošnje	Poduzetništvo na niskom naponu		Poduzetništvo na srednjem naponu		Poduzetništvo na visokom naponu		Ukupno poduzetništvo	
	Potrošnja [%]	Broj [%]	Potrošnja [%]	Kupci [%]	Potrošnja [%]	Kupci [%]	Potrošnja [%]	Kupci [%]
la	9,7	79,4	0,0	0,0	0,0	0,0	9,7	79,4
lb	29,2	19,2	0,2	0,2	0,0	0,0	29,5	19,3
lc	9,9	0,4	1,7	0,2	0,0	0,0	11,6	0,7
ld	2,5	0,0	19,1	0,4	0,1	0,0	21,7	0,5
le	0,0	0,0	16,5	0,1	4,2	0,0	20,7	0,1
lf	0,0	0,0	2,7	0,0	4,0	0,0	6,8	0,0
> 150.000 MWh	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Svi razredi	51,3	99,0	40,3	1,0	8,4	0,0	100,0	100,0

Izvor: HEP-ODS i HOPS

U kategoriji poduzetništvo na niskom naponu najveći udio prodane električne energije je u razredu potrošnje lb, dok je daleko najveći udio broja krajnjih kupaca u razredu izrazito malog poduzetništva la.

Kod krajnjih kupaca na srednjem naponu najviše je električne energije prodano u razredu potrošnje ld u kojem je ujedno i najveći broj krajnjih kupaca (mjernih mjesta). Kod krajnjih kupaca na visokom naponu najviše je električne energije prodano u razredu le.

Zapažanja o osnovnim značajkama potrošnje električne energije u 2014. godini

Uočava se umjereni pad potrošnje električne energije u 2014. godini, od 1,7 % prema potrošnji u 2013. godini. Uzrok smanjenja ukupne potrošnje je smanjenje potrošnje kupaca na niskom naponu, uključujući kućanstva, dok je kod velikih kupaca na srednjem i visokom naponu ostvarena nešto veća potrošnja u odnosu na 2013. godinu.

Kupcima iz kategorije kućanstvo prodano je 40,4 %, dok je kupcima iz kategorije poduzetništvo prodano 59,6% ukupno prodane energije.

4.4.2 Razvoj maloprodajnog tržišta električne energije

Maloprodajno tržište u 2014. godini

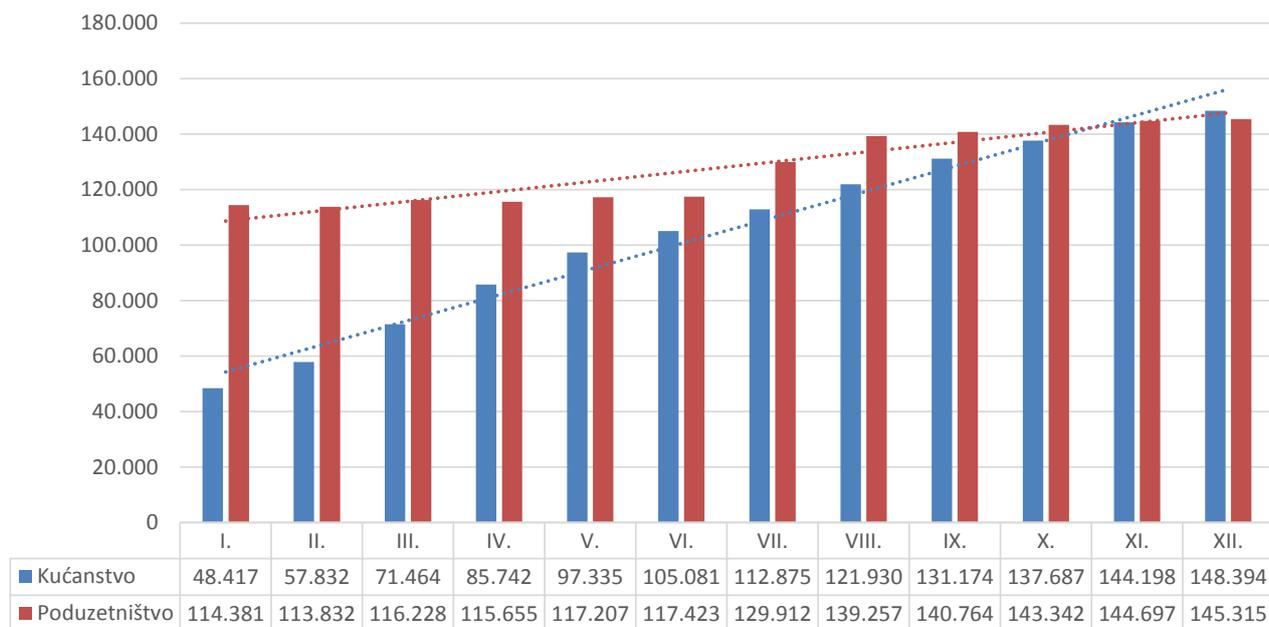
U Republici Hrvatskoj svi krajnji kupci mogu slobodno izabrati opskrbljivača. Međutim, krajnji kupci iz kategorije kućanstvo, ako ne žele izabrati opskrbljivača, mogu se opskrbljivati u okviru univerzalne usluge čije su cijene određene u skladu s Metodologijom za određivanje iznosa tarifnih stavki za opskrbu električnom energijom u okviru univerzalne usluge koju donosi HERA. Kupci iz kategorije poduzetništvo trebali bi odabrati opskrbljivača na tržište, u protivnom opskrbljuje ih zajamčeni opskrbljivač (HEP-ODS), čije cijene su više od prosječnih tržišnih cijena kako bi se motiviralo opskrbljivače na odabir opskrbljivača na tržištu. Cijene za zajamčenu opskrbu električnom energijom određuju se prema Metodologiji za određivanje iznosa tarifnih stavki za zajamčenu opskrbu električnom energijom koju donosi HERA.

Na maloprodajnom tržištu je, osim HEP-ODS-a (koji je opskrbljivač u obvezi javne usluge), na kraju 2014. godine bilo aktivno 9 opskrbljivača, od kojih je 7 opskrbljivalo krajnje kupce iz kategorije kućanstvo.

U 2014. godini su opskrbljivači izvan okvira univerzalne usluge krajnjim kupcima iz kategorije kućanstvo isporučili 9,3% električne energije, dok su opskrbljivači izvan okvira javne usluge krajnjim kupcima iz kategorije poduzetništvo isporučili 93,71% električne energije.

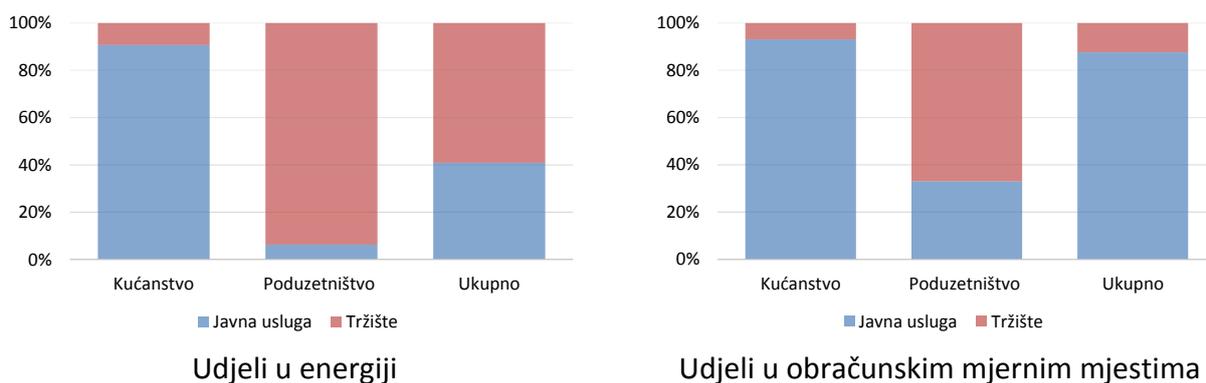
Slika 4.4.4. prikazuje porast broja obračunskih mjernih mjesta krajnjih kupaca koji se opskrbljuju izvan okvira javne usluge u 2014. godini.

Slika 4.4.5. prikazuje udjele opskrbe krajnjih kupaca u okviru javne usluge i tržišne opskrbe, prema energiji i prema broju obračunskih mjernih mjesta, dok slika 4.4.6. prikazuje udjele tvrtki kćeri HEP-a d.d. i ostalih opskrbljivača u opskrbi krajnjih kupaca, prema energiji i prema broju obračunskih mjernih mjesta.

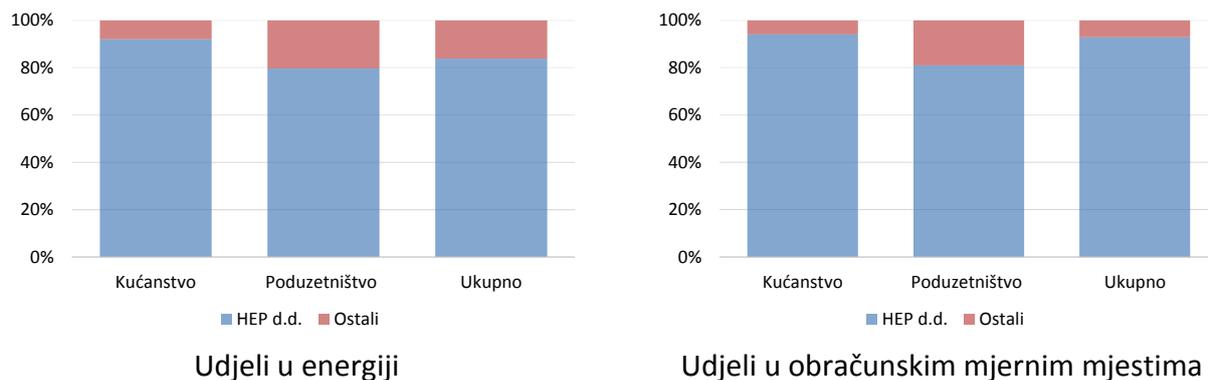

Izvor: HEP-ODS i HOPS

Slika 4.4.4. Porast broja obračunskih mjernih mjesta krajnjih kupaca koji se opskrbljuju izvan okvira javne usluge u 2014. godini

Slika 4.4.5. Udjele opskrbe krajnjih kupaca u okviru javne usluge i tržišne opskrbe, prema energiji i prema broju obračunskih mjernih mjesta krajem 2014. godine

Izvor: HOPS i HEP-ODS

Slika 4.4.6. Udjeli opskrbljivača iz HEP Grupe i ostalih opskrbljivača u opskrbi krajnjih kupaca, prema energiji i prema broju obračunskih mjernih mjesta krajem 2014. godine

Zapažanja o razvoju maloprodajnog tržišta u 2014. godini

U pogledu tržišne koncentracije u prodanoj električnoj energiji na maloprodajnom tržištu u prosincu 2014. godine, tri najveća opskrbljivača imala su tržišni udio od 89% u opskrbi krajnjih kupaca kategorije kućanstvo, dok su u opskrbi krajnjih kupaca iz kategorije poduzetništvo četiri najveća opskrbljivača imala tržišni udio od 94 %.

Tijekom 2014. godine gotovo svi krajnji kupci na visokom naponu i najveći dio krajnjih kupaca na srednjem naponu te niskom naponu (model žuti-javna rasvjeta) imali su sklopljene ugovore o opskrbi električnom energijom s opskrbljivačima koji djeluju na tržištu.

U 2014. godini uočene su situacije kada su krajnji kupci iz kategorije poduzetništvo tijekom kratkog razdoblja (obično mjesec dana) bili bez ugovora o opskrbi električnom energijom zbog proceduralnih problema kod provedbe javne nabave za odabir opskrbljivača. U tom razdoblju te kupce opskrbljivao je HEP-ODS u okviru zajamčene opskrbe.

Dana 24. prosinca 2014. godine HERA je otvorila javnu raspravu sa zainteresiranom javnošću o Prijedlogu Općih uvjeta za korištenje mreže i opskrbu električnom energijom te o Prijedlogu Pravila promjene opskrbljivača električnom energijom.

HERA je 15. srpnja 2014. godine donijela Mišljenje o provedenom nadzoru u kojem HEP-ODS-u nalaže da bez odlaganja započne pregovore sa zainteresiranim opskrbljivačima električnom energijom o sklapanju ugovora o međusobnim odnosima kojima bi regulirali izdavanje jedinstvenog računa za električnu energiju i korištenje mreže.

4.4.3 Opskrba električnom energijom koja se obavlja kao javna usluga

Univerzalna usluga

Univerzalna usluga definirana je kao jedinstveni način prodaje električne energije u okviru opskrbe električnom energijom koja se obavlja kao javna usluga, kojim se osigurava pravo kupca iz kategorije kućanstvo na javnu uslugu opskrbe električnom energijom propisane kvalitete na cijelom području Republike Hrvatske po realnim, jasno usporedivim i transparentnim cijenama.

HEP-ODS, kao elektroenergetski subjekt koji ima obvezu opskrbe električnom energijom koja se obavlja kao univerzalna usluga dužan je osigurati potrebne uvjete za redovitu i sigurnu opskrbu krajnjih kupaca električne energije kupnjom te električne energije od proizvođača, od trgovaca, od drugih opskrbljivača, na organiziranom tržištu električne energije ili iz uvoza.

Samo krajnji kupci iz kategorije kućanstva mogu koristiti opskrbu u okviru univerzalne usluge.

Tarifne stavke za univerzalnu opskrbu određuju se temeljem Metodologije za određivanje tarifnih stavki za opskrbu električnom energijom u okviru univerzalne opskrbe („Narodne novine“, br. 116/13 i 38/14).

Zajamčena opskrba

Krajnji kupci iz kategorije poduzetništvo trebali bi odabrati opskrbljivača na tržištu, u protivnom koriste zajamčenu opskrbu čija je cijena viša od prosječne tržišne cijene. Time se zapravo potiče kupce da čim prije ugovore opskrbu s opskrbljivačima koji djeluju na tržištu.

Zajamčeni opskrbljivač opskrbljuje električnom energijom krajnjeg kupca iz kategorije poduzetništvo bez posebnog zahtjeva krajnjeg kupca u slučaju izlaska njegovog opskrbljivača s tržišta električne energije ako krajnji kupac ne može utjecati na nastale okolnosti i bez zaštite gubi opskrbu. Zajamčeni opskrbljivač može opskrbljivati krajnjeg kupca iz kategorije poduzetništvo u neograničenom trajanju, prema reguliranim uvjetima. Iznosi tarifnih stavki za zajamčenu opskrbu su veći od prosječnih cijena električne energije koju krajnjim kupcima nude opskrbljivači na tržištu električne energije.

Tarifne stavke za zajamčenu opskrbu određuju se temeljem Metodologije za određivanje iznosa tarifnih stavki za zajamčenu opskrbu električnom energijom („Narodne novine“, br. 158/13). Postupak određivanja tarifnih stavki po navedenoj metodologiji prvi put je proveden za razdoblje od 1. srpnja do 31. prosinca 2014. godine.

Zapažanja o opskrbi električnom energijom koja se obavlja kao javna usluga u 2014. godini

U 2014. godini, sukladno prijelaznim i završnim odredbama Metodologije za određivanje iznosa tarifnih stavki za opskrbu električnom energijom u okviru univerzalne usluge, primjenjivalo se načelo gornje granice cijene. Tijekom 2014. godine HEP-ODS je primjenjivao visinu tarifnih stavki koje su bile niže od graničnih iznosa iz navedene metodologije.

U prosincu 2014. godine 93,1% obračunskih mjernih mjesta kućanstava opskrbljivano je u okviru univerzalne opskrbe.

Tijekom 2014. godine došlo je do smanjenog korištenja zajamčene opskrbe, što se tumači utjecajem povećanih tarifnih stavki za tu vrstu opskrbe, nakon 1. srpnja 2014. godine. U prosincu 2014. godine kupci iz kategorije poduzetništvo nabavili su 93,7% električne energije preko opskrbljivača koji djeluju na tržištu. Zajamčenu opskrbu su uglavnom koristili kupci iz kategorije poduzetništvo s malom potrošnjom električne energije.

Posebno želimo ukazati na činjenicu da Europska komisija vrši stalni pritisak na države članice da postupno ukinu regulaciju cijena električne energije, pa tako i za univerzalnu opskrbu.

Isti stav prema regulaciji cijena električne energije očituje se i u godišnjim izvješćima ACER-a i CEER-a³. U spomenutim izvješćima su Njemačka, Austrija, Češka, Slovenija, Velika Britanija, Irska, Švedska i Finska prikazane kao države članice u kojima ne postoji regulacija cijena, dok se Estonija, Grčka, Italija, Poljska, Slovačka, Litva, Latvija, Portugal i Rumunjska navode kao države članice koje planiraju ukidanje reguliranih cijena električne energije u kratkoročnom razdoblju.

---

³ ACER/CEER Annual Report on the Results of Monitoring the Internal Electricity and Natural Gas Markets in 2012, ACER/CEER Annual Report on the Results of Monitoring the Internal Electricity and Natural Gas Markets in 2013

4.4.4 Cijene električne energije za krajnje kupce

Cijene električne energije u Republici Hrvatskoj u 2014. godini

Prosječne ukupne prodajne cijene za krajnje kupce⁴ po tarifnim kategorijama i naponskim razinama u razdoblju od 2008. do 2014. godine prikazane su u tablici 4.4.5. Cijene su određene temeljem iznosa tarifnih stavki iz tarifnih sustava za regulirane energetske djelatnosti u razdoblju od 2008. do 2014. godine te prema podacima opskrbljivača. Tablica 4.4.6. prikazuje prosječne cijene električne energije (bez naknade za korištenje mreže) za krajnje kupce u razdoblju od 2011. do 2014. godine, a tablica 4.4.7. prikazuje prosječne cijene energije za kupce u okviru univerzalne usluge (kućanstva).

Tablica 4.4.5. Prosječne ukupne prodajne cijene električne energije za krajnje kupce u razdoblju od 2008. do 2014. godine [kn/kWh]

Kategorija krajnjih kupaca	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
Kupci na srednjem naponu	0,49	0,58	0,58	0,58	0,61	0,60	0,58
Kupci na NN – poduzetništvo	0,64	0,72	0,74	0,73	0,79	0,78	0,75
Kupci na NN – kućanstva	0,64	0,70	0,70	0,70	0,78	0,82	0,79
Kupci na niskom naponu	0,64	0,71	0,72	0,72	0,79	0,80	0,78

Izvor: HEP-ODS, opskrbljivači na tržištu

Tablica 4.4.6. Prosječne cijene električne energije za krajnje kupce na tržištu (izvan okvira javne usluge) [kn/kWh]

2011.	2012.	2013.	2014.
0,380	0,397	0,389	0,377

Izvor: Opskrbljivači na tržištu (opskrbljivači koji nisu pod obvezom javne usluge)

Tablica 4.4.7. Prosječne cijene električne energije za krajnje kupce u okviru univerzalne usluge (kućanstva) [kn/kWh]

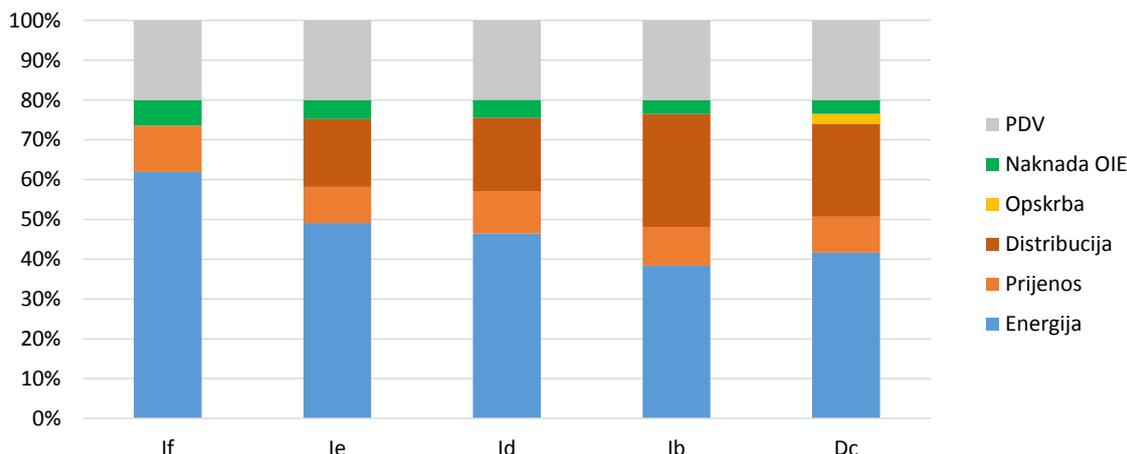
2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
0,385	0,387	0,440	0,472	0,458

Tablica 4.4.8. prikazuje značajke karakterističnih krajnjih kupaca električne energije u Republici Hrvatskoj, po EUROSTAT-ovim razredima potrošnje, u 2014. godini, dok slika 4.4.7. prikazuje strukturu ukupne cijene električne energije za krajnje kupce prema EUROSTAT-ovim razredima potrošnje.

Tablica 4.4.8. Značajke karakterističnih krajnjih kupaca električne energije u Republici Hrvatskoj

Vrsta krajnjeg kupca	Oznaka razreda potrošnje	Potrošnja [MWh/god.]	Vršno opterećenje [MW]	Omjer potrošnje dan/noć	Kategorija po tarifnim sustavima
Vrlo velika industrija	If	100.000	15,00	60/40	Poduzetništvo – VN
Velika industrija	Ie	24.000	4,00	60/40	Poduzetništvo – SN (35 kV)
Srednja industrija	Id	2.000	0,50	65/35	Poduzetništvo – SN (10 kV)
Srednje poduzetništvo	Ib	150	0,05	70/30	Poduzetništvo – NN (crveni)
Srednja kućanstva	Dc	3,5		70/30	Kućanstva (bijeli)

⁴ Ukupna prodajna cijena obuhvaća naknadu za korištenje prijenosne i distribucijske mreže te cijenu energije

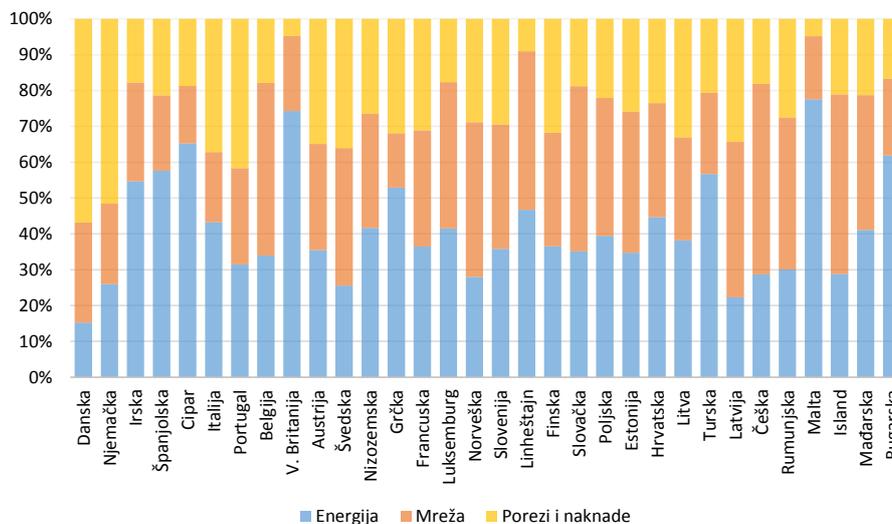

Izvor: HEP-ODS, opskrbljivači na tržištu

Slika 4.4.7. Struktura krajnje cijene električne energije za krajnje kupce prema EUROSTAT-ovim razredima potrošnje

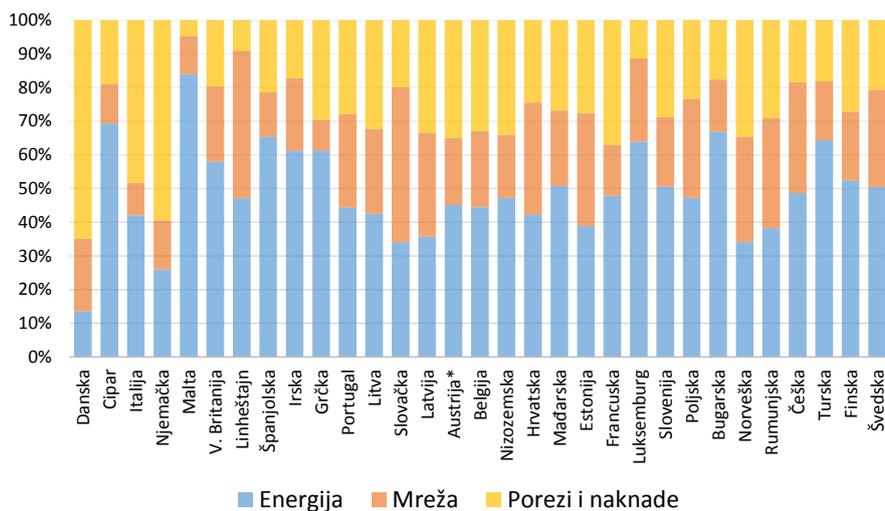
Cijene električne energije u europskim državama u 2014. godini

Slike 4.4.8 i 4.4.9. prikazuju strukturu krajnjih cijena električne energije u državama članicama Europske unije te još nekoliko država čije podatke prati EUROSTAT, za krajnje kupce iz kategorije Dc i Ic, za drugo polugodište 2014. godine.

Izvor: EUROSTAT

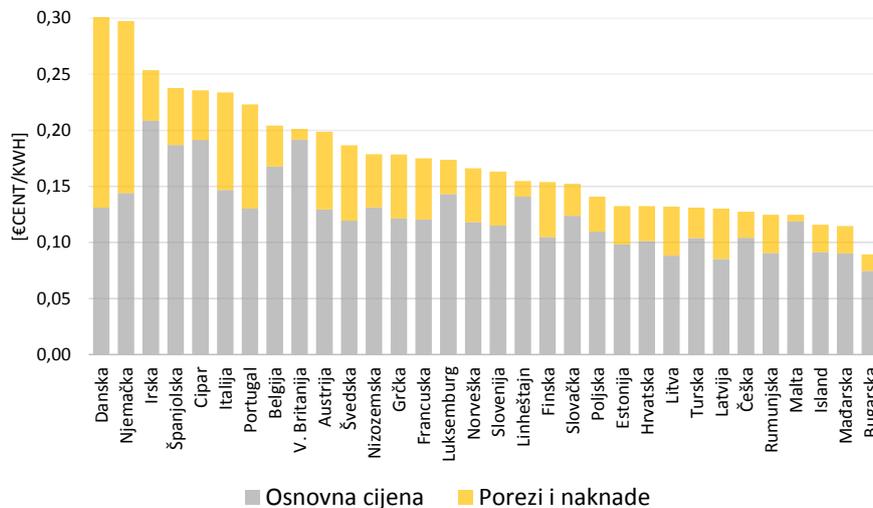
Slika 4.4.8. Prikaz strukture krajnjih cijena električne energije u europskim državama za krajnje kupce iz kategorije kućanstvo iz razreda potrošnje Dc, u drugom polugodištu 2014. godine

Izvor: EUROSTAT

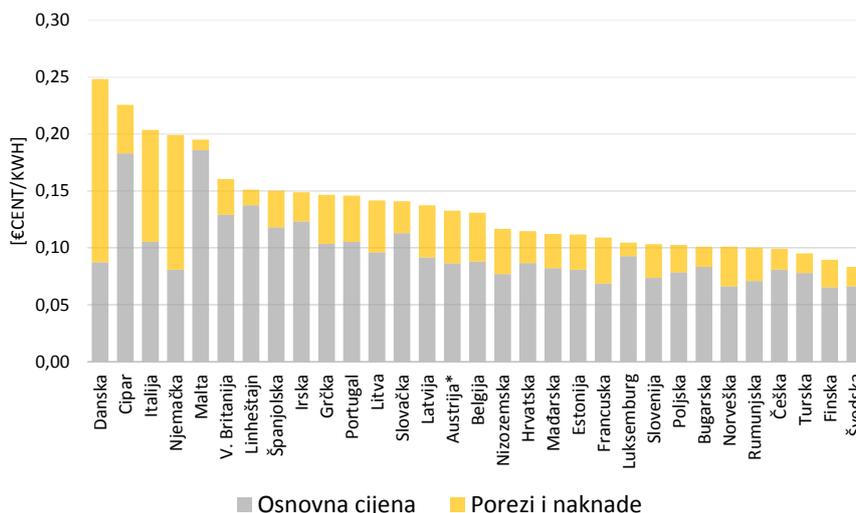
Slika 4.4.9. Prikaz strukture krajnjih cijena električne energije u europskim državama za krajnje kupce iz kategorije poduzetništvo za razred potrošnje Ic, u drugom polugodištu 2014. godine

Slika 4.4.10. i 4.4.11. prikazuju prosječne krajnje cijene električne energije u drugom polugodištu 2014. godine u državama Europske unije, Norveškoj, Islandu, Linheštajnu i Turskoj za kategoriju Dc i Ic.

Izvor: EUROSTAT

Slika 4.4.10. Krajnja cijena električne energije za krajnje kupce iz kategorije kućanstvo za razred potrošnje Dc, s porezima i naknadama u drugom polugodištu 2014. godine

Izvor: EUROSTAT

Slika 4.4.11. Krajnja cijena električne energije za krajnje kupce iz kategorije poduzetništvo za razred potrošnje Ic, s porezima i naknadama u drugom polugodištu 2014. godine

Zapažanja o cijenama električne energije za krajnje kupce u 2014. godini

Na hrvatskom tržištu električne energije uočen je mali pad cijena električne energije u 2014. godini u odnosu na 2013. godinu što je posljedica pozitivnih utjecaja tržišnog natjecanja u opskrbi električnom energijom.

Za krajnje kupce u Hrvatskoj EUROSTAT-ovog razreda Dc (srednja kućanstva), udio cijene električne energije u strukturi krajnje cijene električne energije sudjeluje s 40%, dok ostatak otpada na naknade za korištenje prijenosne i distribucijske mreže, naknadu za opskrbu, naknadu za OIE te PDV.

U 2014. godini za krajnje kupce iz kategorije kućanstvo iz razreda potrošnje Dc prosječan udio poreza i naknada u ukupnoj cijeni električne energije prema EUROSTAT-ovoj statistici iznosi 26%, dok je taj udio u Hrvatskoj 23%, prosječan udio električne energije iznosi 41%, dok je taj udio u Hrvatskoj 45% te prosječan udio naknade za korištene mreže iznosi 33%, dok je taj udio u Hrvatskoj 32%.

Kako bi se krajnjim kupcima električne energije olakšao odabir opskrbljivača, HERA je izradila tarifni kalkulator kojim se kupcima iz kategorije kućanstvo usporedno prikazuju tarifni modeli i cijene različitih opskrbljivača električnom energijom. Tarifni kalkulator omogućava uvid u osnovne tarifne modele pojedinih opskrbljivača, informativne cijene te dodatne informacije o načinu određivanja cijena, strukturi cijene i dr. Izračun je strogo informativnog karaktera i ne uključuje moguće dodatne popuste.

4.4.5 Kvaliteta opskrbe električnom energijom

Kvaliteta opskrbe električnom energijom definira se i prati s obzirom na pouzdanost napajanja, kvalitetu napona i kvalitetu usluga.

Pouzdanost napajanja u 2014. godini

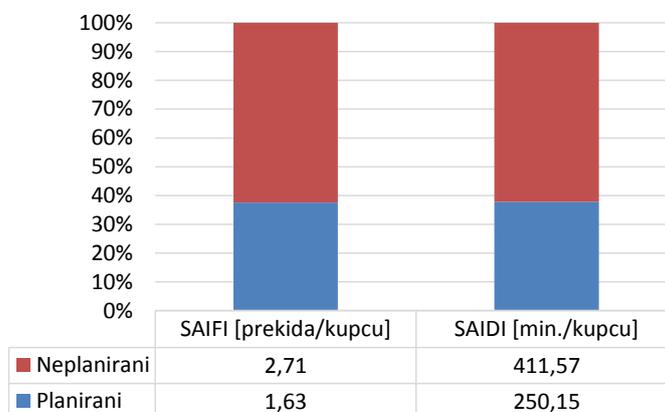
Broj prekida napajanja i trajanje prekida napajanja u mreži HOPS-a od 2008. do 2014. godine prikazani su u tablici 4.4.9.

Tablica 4.4.9. Broj prekida napajanja i trajanje prekida napajanje u mreži HOPS-a od 2008. do 2014. godine

Godina	Broj prekida napajanja	Trajanje prekida napajanja [min]	Procijenjena neisporučena električna energija [MWh]
2008.	131	4.844	666
2009.	144	7.676	1.840
2010.	109	4.916	867
2011.	115	3.587	256
2012.	200	11.855	1.056
2013.	51	2.908	329
2014.	40	2.410	485

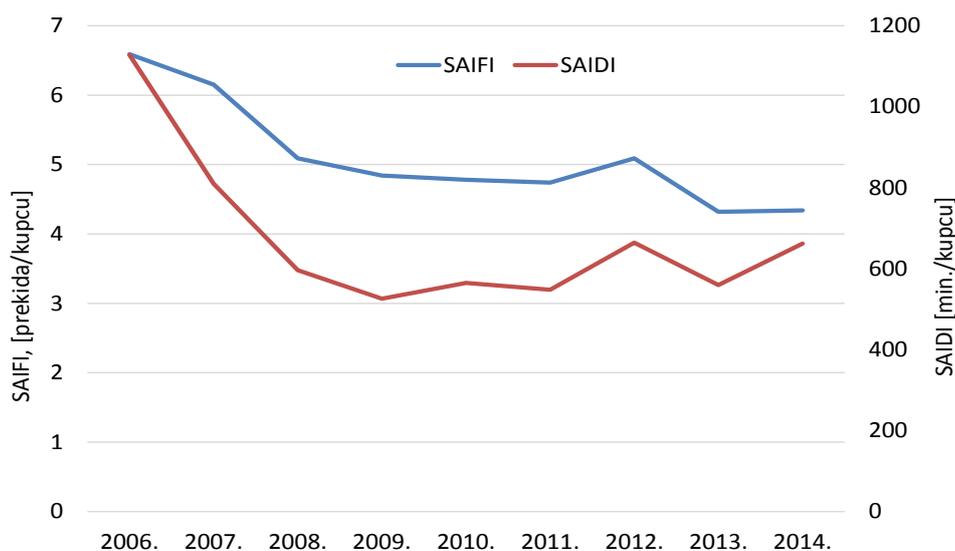
Izvor: HOPS

Slika 4.4.12. prikazuje iznose pokazatelja pouzdanosti napajanja u mreži HEP-ODS-a u 2014. godini, dok slika 4.4.13. prikazuje iznose pokazatelja pouzdanosti napajanja u mreži HEP-ODS-a od 2006. do 2014. godine.

Izvor: HEP-ODS

Slika 4.4.12. Pokazatelji pouzdanosti napajanja u mreži HEP-ODS-a u 2014. godini

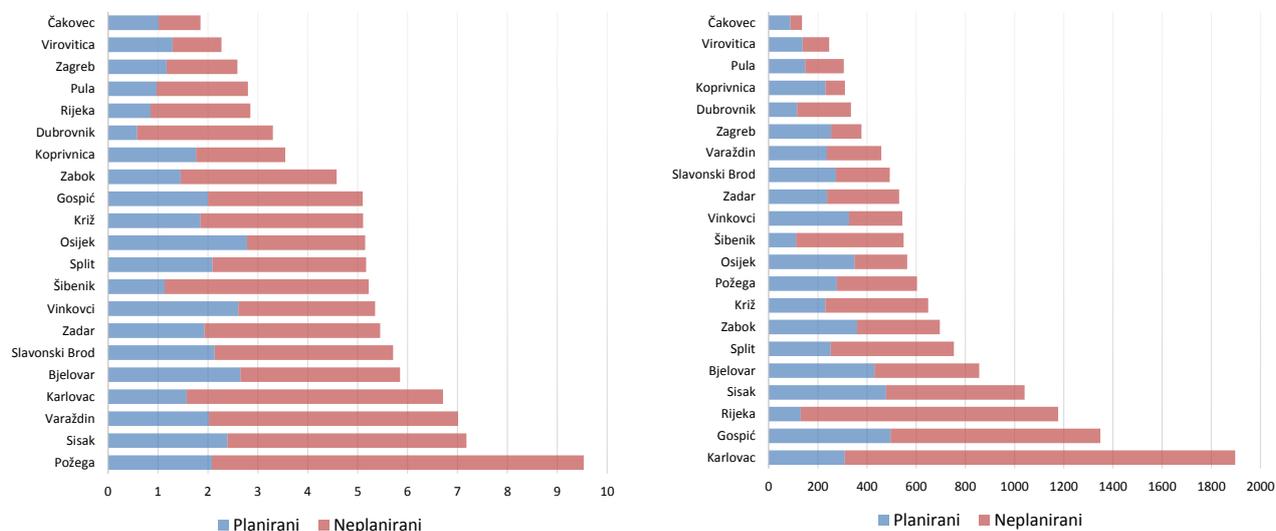

Izvor: HEP-ODS

Slika 4.4.13. Pokazatelji pouzdanosti napajanja u mreži HEP-ODS-a od 2006. do 2014. godine

U čitavoj mreži HEP-ODS-a prosječni godišnji broj prekida napajanja po kupcu u 2014. godini iznosio je 4,34, dok je prosječno godišnje trajanje prekida napajanja po kupcu iznosilo 662 minute.

Slika 4.4.14. prikazuje pokazatelje pouzdanosti napajanja u mreži HEP-ODS-a po distribucijskim područjima u 2014. godini.

Prosječni godišnji broj prekida napajanja po kupcu - SAIFI

Prosječno godišnje trajanje prekida napajanja po kupcu u minutama - SAIDI

Izvor: HEP-ODS

Slika 4.4.14. Pokazatelji pouzdanosti napajanja u mreži HEP-ODS-a po distribucijskim područjima u 2014. godini

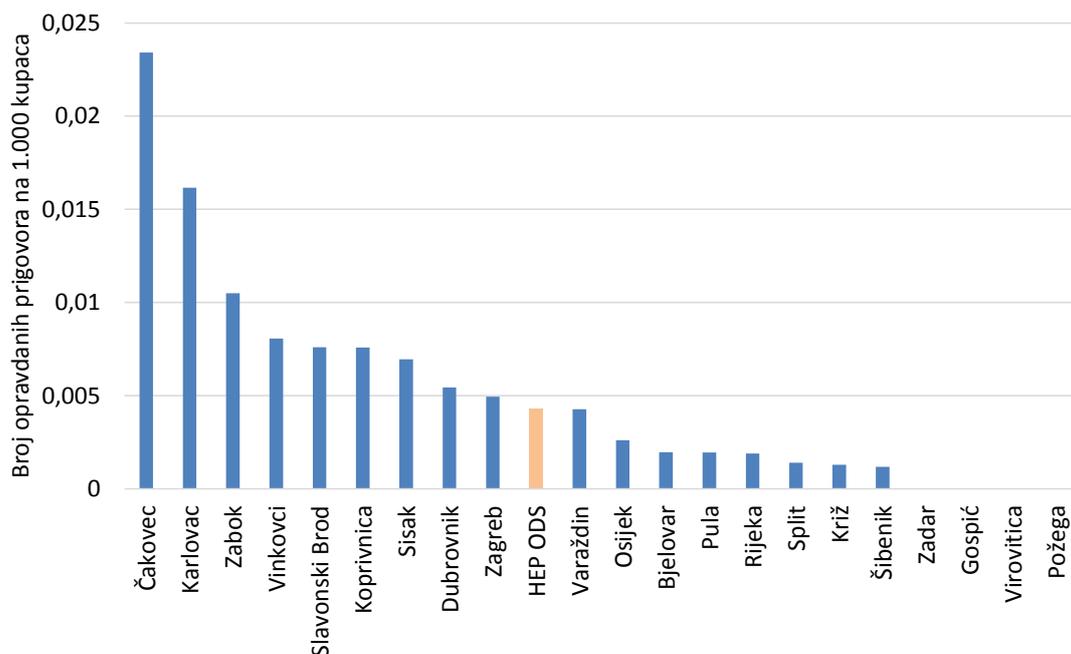
HERA je sudjelovala u izradi izvještaja CEER Benchmarking Report 5.2 on the Continuity of Electricity Supply koji daje pregled pokazatelja pouzdanosti napajanja električnom energijom na području Europske unije za više godina, uključujući i 2014. godinu.

Kvaliteta napona u 2014. godini

Ukoliko korisnik mreže podnese pisani prigovor na razinu kvalitete napona, operator prienosnog sustava ili operator distribucijskog sustava treba provesti mjerenja u roku od 20 dana od dana podnošenja prigovora, a pisano izvješće o rezultatima mjerenja kvalitete napona na obračunskom mjernom mjestu dostaviti korisniku mreže u daljnjem roku od 10 dana.

Na kvalitetu napona u distribucijskoj mreži pristiglo je ukupno 232 prigovora, od čega su 103 bila opravdana.

Slika 4.4.15. prikazuje broj opravdanih prigovora na kvalitetu napona na 1.000 kupaca u distribucijskoj mreži HEP-ODS a po distribucijskim područjima u 2014. godini.

Izvor: HEP-ODS

Slika 4.4.15. Broj opravdanih prigovora na kvalitetu napona na 1.000 kupaca u distribucijskoj mreži HEP-ODS-a po distribucijskim područjima u 2014. godini

Kvaliteta usluga u 2014. godini

Kvaliteta usluga mjeri se vremenom od zaprimanja zahtjeva za uslugom do izvršenja usluge. Kvaliteta usluge je viša što je vrijeme do izvršenja usluge kraće.

Tablica 4.4.10. prikazuje statistiku izdanih prethodnih elektroenergetskih suglasnosti (PEES) i elektroenergetskih suglasnosti (EES) krajnjim kupcima u mreži HEP-ODS-a u 2014. godini, dok tablica 4.4.11. prikazuje statistiku izdanih PEES i EES proizvođačima u mreži HEP-ODS-a u 2014. godini.

Tablica 4.4.10. Izdane PEES i EES krajnjim kupcima u mreži HEP-ODS-a u 2014. godini

Kategorija kupaca	PEES		Broj izdanih EES			
	Broj izdanih	Dani izdavanja	Ukupno	Novi kupci	Priključak gradilišta	Privremeni priključak
SN ⁵	218	18	137	66	4	
NN ⁶ - poduzetništvo	6.601	16	6.976	3.474	1.054	507
NN - kućanstvo	18.080	20	40.903	32.495	295	52
NN - javna rasvjeta	541	16	638	444		1
UKUPNO	25.440		48.654	36.479	1.353	560

Izvor: HEP-ODS

Vrijeme potrebno za izdavanje PEES krajnjim kupcima u mreži HEP-ODS-a najdulje je za krajnje kupce iz kategorije kućanstvo na niskom naponu i iznosi prosječno 20 dana.

⁵ Srednji napon – priključenje na mrežu 10, 20 i 35(30) kV

⁶ Niski napon – priključenje na mrežu 0,4 kV

Tablica 4.4.11. Izdane PEES i EES proizvođačima u mreži HEP-ODS-a u 2014. godini

Naponska razina	PEES		EES
	Broj izdanih	Dani izdavanja	Broj izdanih
SN	54	28	9
NN	725	24	540
UKUPNO	779		549

Izvor: HEP-ODS

Vrijeme potrebno za izdavanje PEES proizvođačima u mreži HEP-ODS-a najdulje je za proizvođače na srednjem naponu i iznosi prosječno 28 dana.

Zapažanja o kvaliteti opskrbe električnom energijom u 2014. godini

Iako u 2014. godini nije došlo do povećanja prosječnog broja prekida napajanja po kupcu, prosječno trajanje prekida napajanja po kupcu je dulje nego u 2013. godini.

Najveći prosječni godišnji broj prekida napajanja po kupcu u mreži HEP-ODS-a bio je u Elektri Požega, dva puta više od prosjeka HEP-ODS-a, dok je prosječno godišnje trajanje prekida napajanja po kupcu bilo najdulje u Elektri Karlovac, tri puta dulje od prosjeka HEP-ODS-a.

Značajan utjecaj na pouzdanost napajanja u mreži HEP-ODS-a imalo je nevrijeme s ledenom kišom na području Pogona Skrad Elektroprimorja Rijeka, u veljači 2014. godine, koje je uzrokovalo velika oštećenja na elektroenergetskim objektima svih naponskih razina. Procjenjuje se da je ukupno 15.000 korisnika mreže imalo prosječno trajanje prekida napajanja sedam dana.

Zbog katastrofalnih poplava u Slavoniji u svibnju 2014. godine, operator distribucijskog sustava pretrpio je značajne materijalne štete, a veći broj krajnjih kupaca na tom području imao je problema s opskrbom električnom energijom dok se nije uspostavio normalan pogon distribucijske mreže.

U odnosu na broj kupaca, specifično najveći broj opravdanih prigovora na kvalitetu napona bio je u DP-u Elektra Čakovec (11 opravdanih prigovora na 47.000 krajnjih kupaca), dok je apsolutno najveći broj opravdanih prigovora (27 opravdanih prigovora na 547 tisuća kupaca) bio u Elektri Zagreb.

Za evidenciju prekida napajanja potrebno je definirati jasne kriterije za klasifikaciju prekida uzrokovanih višom silom ili izvanrednim događajem.

Potrebno je uvesti zajamčene standarde kvalitete opskrbe električnom energijom koji određuju individualne pokazatelje, zajamčenu razinu pokazatelja kvalitete koju svaki energetski subjekt mora postići u svakom pojedinom slučaju, novčanu naknadu korisniku mreže u slučaju nepostizanja zajamčene razine pokazatelja kvalitete te način i uvjete isplate novčane naknade korisniku mreže.

Usporedba CEER-a⁷ za 2014. godinu pokazuju da Republika Hrvatska spada među zemlje koje imaju najviše zabilježenih minuta neisporučene električne energije po kupcu, i to u pogledu planiranih i neplaniranih prekida napajanja.

⁷ CEER Benchmarking Report 5.2 on the Continuity of Electricity Supply

4.4.6 Zaštita krajnjih kupaca

Predmeti iz područja električne energije u 2014. godini

Tablica 4.4.12. prikazuje klasifikaciju predmeta iz područja električne energije zaprimljenih u 2014. godini, a tablica 4.4.13. prikazuje statistiku 159 zaprimljenih žalbi i prigovora iz područja električne energije.

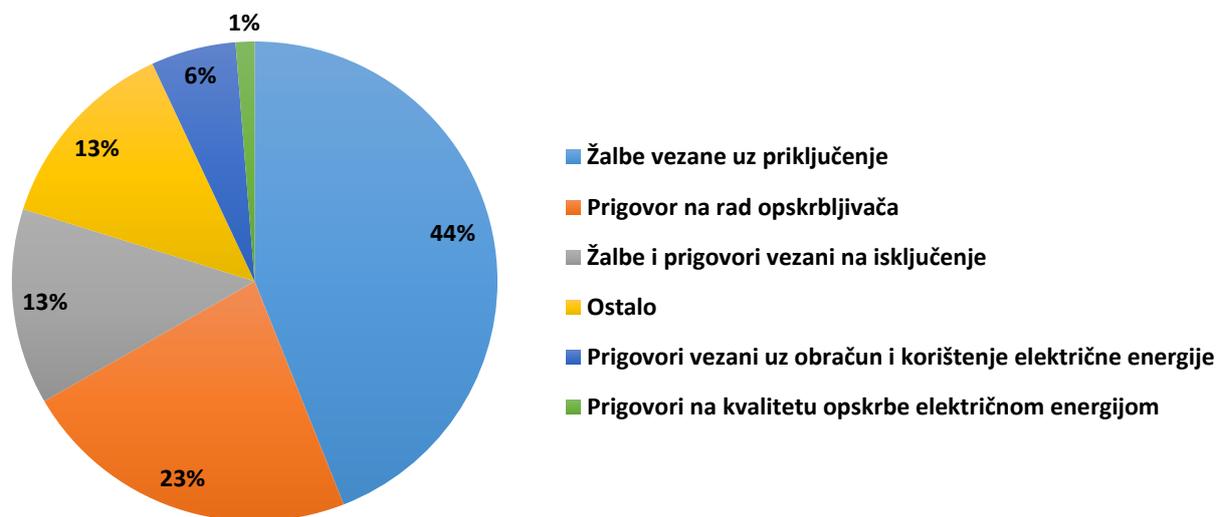
Tablica 4.4.12. Predmeti iz područja električne energije zaprimljeni u 2014. godini

Opis	Broj	Udio [%]
Žalbe i prigovori	159	26
Zahtjev za suglasnost/odobrenje HERA-e	8	1
Traži se mišljenje/tumačenje/uputa od HERA-e	338	55
Nadzor i dostava podataka koje inicira HERA	18	3
Dostavljeni podaci HERA-i	89	14
Traži se izvještaj/upitnik/dostava podataka od HERA-e	6	1
UKUPNO	618	100

Tablica 4.4.13. Statistika žalbi i prigovora iz područja električne energije u 2014. godini

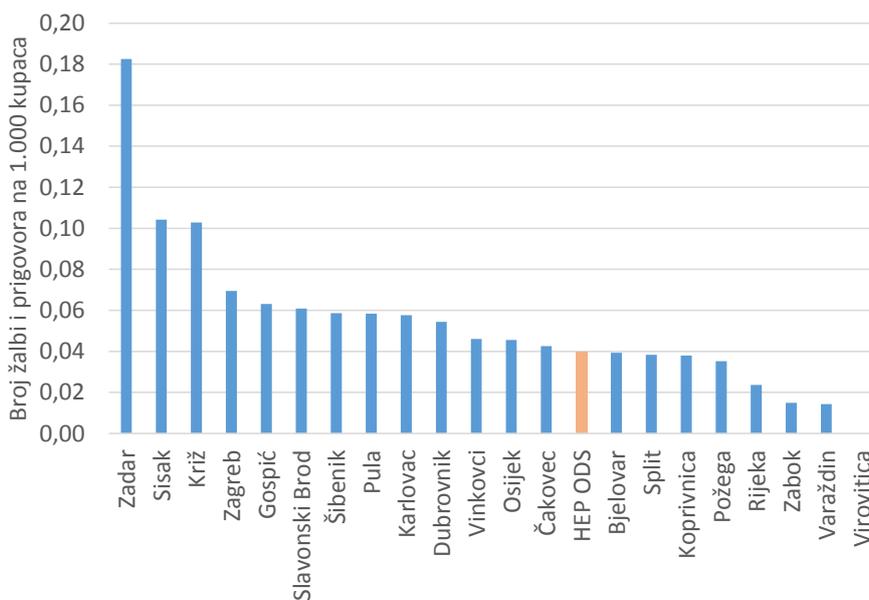
R. br.	Opis	Broj	Udio [%]
1.	Prigovori vezani uz obračun i korištenje električne energije		6
1.1.	Prigovori na neovlašteno korištenje električne energije - prekoračenje snage	0	
1.2.	Prigovori na neovlašteno korištenje električne energije - energija	3	
1.3.	Prigovori na obračun energije uravnoteženja	6	
2.	Prigovori na kvalitetu opskrbe električnom energijom		1
2.1.	Prigovori na pouzdanost napajanja	2	
2.2.	Prigovori na kvalitetu napona	0	
2.3.	Prigovori na kvalitetu usluga	0	
3.	Žalbe vezane uz priključenje		44
3.1.	Žalbe na odbijanje zahtjeva za izdavanje PEES u postupku ishođenja lokacijske dozvole	0	
3.2.	Žalbe na uvjete iz izdane PEES	16	
3.3.	Žalbe na odbijanje zahtjeva za izdavanje PEES	12	
3.4.	Žalbe na neispunjavanje odredbi ugovora o priključenju na mrežu	0	
3.5.	Žalbe na naknadu za ugovor o priključenju	6	
3.6.	Žalbe na uvjete iz izdane EES	7	
3.7.	Žalbe na odbijanje zahtjeva za izdavanje EES	2	
3.8.	Žalba vezane za pristup mreži - ostali razlozi	27	
4.	Žalbe i prigovori vezani na isključenje		13
4.1.	Žalbe na isključenje s elektroenergetske mreže	20	
4.2.	Prigovori na obustavu isporuke električne energije	1	
5.	Prigovor na rad opskrbljivača	36	23
6.	Ostalo	21	13
	UKUPNO	159	100

Slika 4.4.16. prikazuje udjele žalbi i prigovora koje je zaprimila HERA u 2014. godini, od kojih se većina odnosi na priključenje na elektroenergetsku mrežu te na rad opskrbljivača električnom energijom.

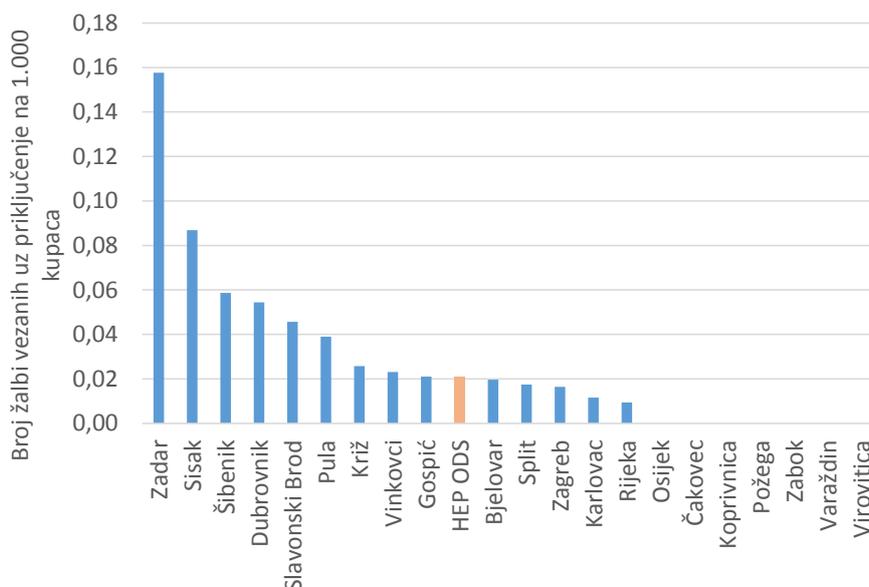

Slika 4.4.16. Udjeli žalbi i prigovora po pojedinim vrstama u 2014. godini

Slika 4.4.17. prikazuje broj žalbi i prigovora na 1.000 kupaca po distribucijskim područjima, dok slika 4.4.18. prikazuje broj žalbi vezanih uz priključenje na 1.000 kupaca po distribucijskim područjima HEP-ODS-a u 2014. godini.

Slika 4.4.17. Broj žalbi i prigovora na 1.000 kupaca po distribucijskim područjima HEP-ODS-a u 2014. godini

Slika 4.4.18. Broj žalbi vezanih uz priključenje na 1.000 kupaca po distribucijskim područjima HEP-ODS-a u 2014. godini

Mišljenja o provedenom nadzoru nad energetskim subjektima u 2014. godini

U području zaštite krajnjih kupaca HERA je u 2014. godini donijela tri mišljenja o provedenom nadzoru:

- Mišljenje o provedenom nadzoru nad energetskim subjektom RWE Energija, od 15. srpnja 2014. godine, odnosi se na zavarujuće načine prodaje prodajnih agenata RWE Energije,
- Mišljenje o provedenom nadzoru nad energetskim subjektom HEP-ODS, od 15. srpnja 2014. godine, povodom potrebe uvođenja jedinstvenog računa za opskrbu električnom energijom i korištenje mreže te
- Mišljenje o provedenom nadzoru nad energetskim subjektom HOPS, od 31. listopada 2014., doneseno je zbog toga što HOPS nije prilikom uvrštenja pojedinih projekata i nositelja projekata razvoja vjetroelektrana na Listu za priključenje na elektroenergetsku mrežu u potpunosti postupao sukladno odredbama Kriterija za uvrštenje projekata vjetroelektrana na listu za priključenje na elektroenergetsku mrežu.

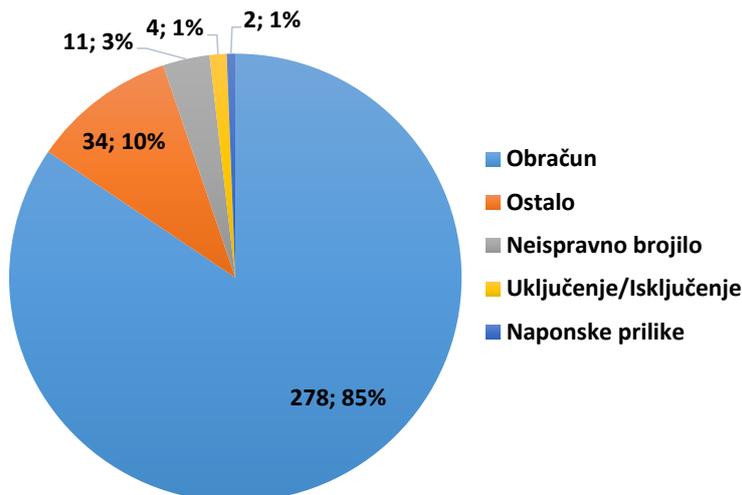
Rad povjerenstva za žalbe i Povjerenstva za reklamacije potrošača HEP-ODS-a u 2014. godini

Tablica 4.4.14. daje pregled žalbi koje je rješavalo Povjerenstvo za žalbe HEP-ODS-a, a slika 4.4.19. prikazuje statistiku rada Povjerenstva za reklamacije potrošača po distribucijskim područjima HEP-ODS-a u 2014. godini.

Tablica 4.4.14. Pregled žalbi koje je rješavalo Povjerenstvo za žalbe HEP-ODS-a u 2014. godini

Vrsta žalbe	Ukupno	Usvojeno	Odbijeno	Neosnovani zahtjev
Odbijanje zahtjeva za izdavanje PEES	6	4	0	2
Neprihvatanje uvjeta iz PEES i/ili naknade za priključenje	15	5	1	9
Ostalo (prigovor na naknadu za neovlaštenu potrošnju, obračun potrošnje i sl.)	14	4	0	10
UKUPNO	35	13	1	21

Izvor: HEP-ODS

Izvor: HEP-ODS

Slika 4.4.19. Struktura žalbi koje je rješavalo povjerenstvo za reklamacije potrošača HEP-ODS-a u 2014. godini

Zapažanja o zaštiti krajnjih kupaca u 2014. godini

Najviše žalbi i prigovora koji su pristigli u HERA-u odnosi se na priključenje na elektroenergetsku mrežu (44%).

U odnosu na prošlu godinu, u 2014. godini u HERA-u je pristiglo više žalbi i prigovora krajnjih kupaca, a najznačajnije povećanje uzrokovali su prigovori na rad opskrbljivača koji se odnose na zavaravajuće poslovanje opskrbljivača električnom energijom na maloprodajnom tržištu, poglavito na lažno predstavljanje prodajnih agenata.

U pogledu transparentnosti i nepristranosti pristupa prijenosnoj mreži HOPS mora dosljedno primjenjivati odredbe Zakona o općem upravnom postupku, odredbe podzakonskih akata koji uređuju pristup mreži, kao i odredbe Postupovnika izdavanja prethodne elektroenergetske suglasnosti za vjetroelektrane, te opće uvjeti ugovora o priključenju vjetroelektrana na elektroenergetsku mrežu.

Za istu kategoriju kupaca pristup u pogledu izdavanja jedinstvenog računa za opskrbu električnom energijom i korištenje mreže treba biti isti. Jedinstveni račun koji bi se primjenjivao samo kao opcija, u ovisnosti o različitom pristupu različitih opskrbljivača, dovelo bi do nejednakog položaja iste kategorije kupaca na maloprodajnom tržištu električne energije.

Daleko najviše žalbi i prigovora na rad HEP-ODS-a odnosi se na distribucijsko područje Elektre Zadar, koja prednjači u broju žalbi vezanih uz priključenje na mrežu. Od ukupno 285 žalbi pristiglih Povjerenstvu za žalbe HEP-ODS-a njih 85% odnosi se na obračun električne energije. Povjerenstvo za žalbe HEP-ODS-a usvojilo je manje od polovice pristiglih žalbi (37%). Povjerenstvo za reklamacije potrošača HEP-ODS-a usvojilo je 16% pristiglih reklamacija.

4.4.7 Sustav jamstva podrijetla električne energije

Metodologija utvrđivanja podrijetla električne energije

HERA je početkom studenoga 2014. godine donijela Metodologiju utvrđivanja podrijetla električne energije koja uređuje korištenje jamstava podrijetla električne energije za dokazivanje udjela pojedinih izvora energije u prodanoj električnoj energiji i izvještavanje opskrbljivača prema krajnjem

kupcu. Utvrđivanje podrijetla električne energije, kao i određivanje udjela pojedinih izvora energije u prodanoj energiji čije podrijetlo nije određeno jamstvima podrijetla, regulirano je Metodologijom utvrđivanja podrijetla električne energije. Ovim se po prvi put omogućava opskrbljivačima električne energije da se natječu na tržištu nudeći na razvidan način krajnjim kupcima opskrbu električne energije za koju jamče da je proizvedena iz određenog izvora energije.

Navedena metodologija također propisuje obvezu opskrbljivačima da jednom godišnje, u razdoblju od 1. srpnja do 31. srpnja tekuće godine, svakom krajnjem kupcu dostave izvješće o strukturi električne energije koja mu je prodana tijekom prethodne godine. Prvo izvještajno razdoblje je 2015. godina, odnosno kupci će u 2016. godini dobiti svoje prvo izvješće u kojem će biti vidljiva struktura električna energija koja je upravo njemu prodana.

HROTE kao tijelo nadležno za izdavanje jamstva podrijetla električne energije donio je, uz prethodnu suglasnost HERA-e, u travnju 2014. godine Pravila o korištenju registra jamstava podrijetla električne energije. Tim Pravilima uređuje se korištenje Registra jamstava podrijetla električne energije – računalnog sustava u kojem se pohranjuju jamstva podrijetla električne energije i putem kojeg se izdaju, prenose i ukidaju jamstva podrijetla električne energije kao elektronički dokumenti. Registrom se omogućava trgovina jamstvima podrijetla električne energije.

HROTE je u svibnju 2014. godine postao punopravni član međunarodne udruge Association of Issuing Bodies - AIB, koja promovira harmoniziran sustav i međunarodnu razmjenu jamstava podrijetla.

Jamstvo podrijetla električne energije (*dalje: jamstvo podrijetla*) je elektronička isprava, pohranjena u Registru jamstava podrijetla električne energije, sa svrhom dokazivanja krajnjem kupcu da je određeni udio ili količina električne energije proizvedena iz određenog izvora energije. Jamstvo podrijetla sadrži podatke o količini električne energije (osnovna jedinica je 1 MWh električne energije), datum početka i završetka proizvodnje električne energije za koju se izdaje jamstvo podrijetla, vrstu primarnog izvora energije, podatke o samom proizvodnom postrojenju, uključujući lokaciju postrojenja te identitet nadležnog tijela koje je izdalo jamstvo podrijetla. Povlaštene proizvođači električne energije koji nisu u sustavu poticanja mogu dobiti jamstva podrijetla koja zasebno prodaju i time ostvaruju dodatan prihod uz prodaju električne energije.

Zapažanja o sustavu jamstva podrijetla električne energije u 2014. godini

Vlada Republike Hrvatske je početkom veljače 2014. godine donijela Uredbu o izmjenama i dopunama Uredbe o uspostavi sustava jamstva podrijetla električne energije („Narodne novine“, br. 20/14) kojima je uskladila predviđeni sustav jamstva podrijetla električne energije s praksom u drugim državama članicama EU-a. Uklanjanjem barijera iz Uredbe o uspostavi sustava jamstva podrijetla električne energije („Narodne novine“, br. 84/13) omogućeno je donošenje drugih podzakonskih akata u tom području.

Tijekom 2014. godine nisu bile uklonjene barijere za registraciju postrojenja u sustav jamstva podrijetla električne energije koje proizlaze iz neusklađenosti određenih podzakonskih akata. Naime, sustav jamstva podrijetla električne energije važan je za postojeće velike hidroelektrane koje nemaju pravo na ulazak u sustav poticanja. Međutim, prema Pravilniku o korištenju obnovljivih izvora energije i kogeneracije nije moguće ishođenje energetske odobrenja hidroelektranama instalirane snage veće od 10 MW, a slijedom toga niti prethodnog, odnosno rješenja o stjecanju statusa povlaštenog proizvođača električne energije, a što je uvjet za ulazak u sustav jamstva podrijetla električne energije. Navedeni problem je naglašen time što u Tarifnom sustavu za proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora energije i kogeneracije istog ograničenja nema. Također, Pravilnikom o korištenju obnovljivih izvora energije i kogeneracije nije uređen opis izgrađenih proizvodnih postrojenja u Registar projekata i postrojenja za korištenje obnovljivih izvora energije i

kogeneracije te povlaštenih proizvođača (Registar OIEKPP) što je preduvjet za stjecanje statusa povlaštenog proizvođača.

4.5 Sigurnost opskrbe električnom energijom

Osnovne razine sigurnosti opskrbe

Sigurnost opskrbe električnom energijom može se promatrati na kratkoročnoj, srednjoročnoj i dugoročnoj razini.

- **Kratkoročna razina sigurnosti opskrbe** odnosi se na pouzdanost distribucijskog sustava i pogonsku sigurnost prijenosnog sustava te se promatra u vremenskom razdoblju od nekoliko minuta do najviše nekoliko dana.
- **Srednjoročna razina sigurnosti opskrbe** povezana je uz dostatnost elektroenergetskog sustava u tipičnom investicijskom ciklusu od tri do pet godina. Dostatnost elektroenergetskog sustava podrazumijeva njegovu dovoljnu izgrađenost da u okvirima nazivnih vrijednosti opterećenja elemenata sustava i naponskih ograničenja zadovolji potrošnju električne energije uzimajući u obzir planirane i neplanirane ispade.
- **Dugoročna razina sigurnosti opskrbe** odnosi se na dulje vremensko razdoblje, pri čemu se promatraju tržišni i investicijski rizici nastali zbog regulatornog okvira i modela tržišta uz razmatranje raznovrsnosti proizvodnih postrojenja po primarnom izvoru energije.

Sigurnost opskrbe hrvatskog elektroenergetskog sustava

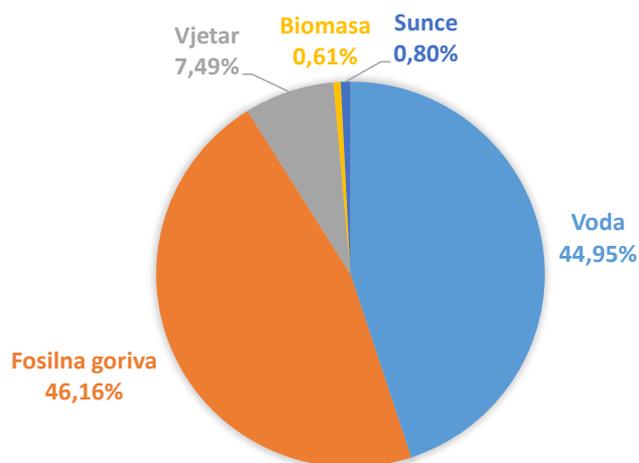
U pogledu srednjoročne razine sigurnosti opskrbe, razmatra se dostatnost proizvodnje kao sposobnost zadovoljenja ukupne potrošnje elektroenergetskog sustava ukupnom proizvodnjom proizvodnih kapaciteta na teritoriju Republike Hrvatske te sposobnost prijenosa tokova snaga kroz prijenosnu mrežu HOPS-a. U ovom poglavlju dan je osvrt na srednjoročnu razinu sigurnosti opskrbe s obzirom na dostatnost proizvodnje. Tablica 4.5.1. prikazuje maksimalna i minimalna opterećenja (P_{max} i P_{min}) hrvatskog elektroenergetskog sustava, vremena njihovog nastanka te pripadajući uvoz i izvoz električne energije.

Tablica 4.5.1. *Maksimalno i minimalno opterećenje hrvatskog elektroenergetskog sustava*

Godina	Maksimalno opterećenje				Minimalno opterećenje			
	P_{max} [MW]	Vrijeme	Uvoz uz P_{max} [MW]	Izvoz uz P_{max} [MW]	P_{min} [MW]	Vrijeme	Uvoz uz P_{min} [MW]	Izvoz uz P_{min} [MW]
2005.	2.900	02.03. 20:00	-	-	-	-	-	-
2006.	3.036	25.01. 20:00	1.960	1.178	1.046	11.06. 03:00	1.454	673
2007.	3.098	17.12. 18:00	1.538	734	1.143	02.05. 04:00	975	288
2008.	3.009	31.12. 18:00	1.903	892	1.182	25.05. 06:00	1.207	672
2009.	3.120	21.12. 18:00	1.448	548	1.151	13.04. 05:00	687	440
2010.	3.121	16.12. 18:00	1.589	955	1.113	23.05. 06:00	1.253	1.060
2011.	2.970	25.01. 19:00	1.493	721	1.185	25.04. 04:00	1.368	687
2012.	3.193	06.02. 19:00	2.340	881	1.132	27.05. 06:00	1.314	609
2013.	2.813	11.02. 20:00	1.626	878	1.105	31.03. 4:00	661	1.347
2014.	2.974	31.12. 18:00	1.462	674	1.166	11.05. 6:00	1.181	1.070

Snaga svih elektrana na teritoriju Republike Hrvatske na kraju 2014. godine iznosila je 4.528 MW. Hrvatska elektroprivreda d.d. je suvlasnik nuklearne elektrane Krško u Republici Sloveniji i raspolaže s 50% snage te elektrane, odnosno s 348 MW.

Slika 4.5.1. prikazuje snage elektrana na teritoriju Republike Hrvatske na kraju 2014. godine po primarnom izvoru.

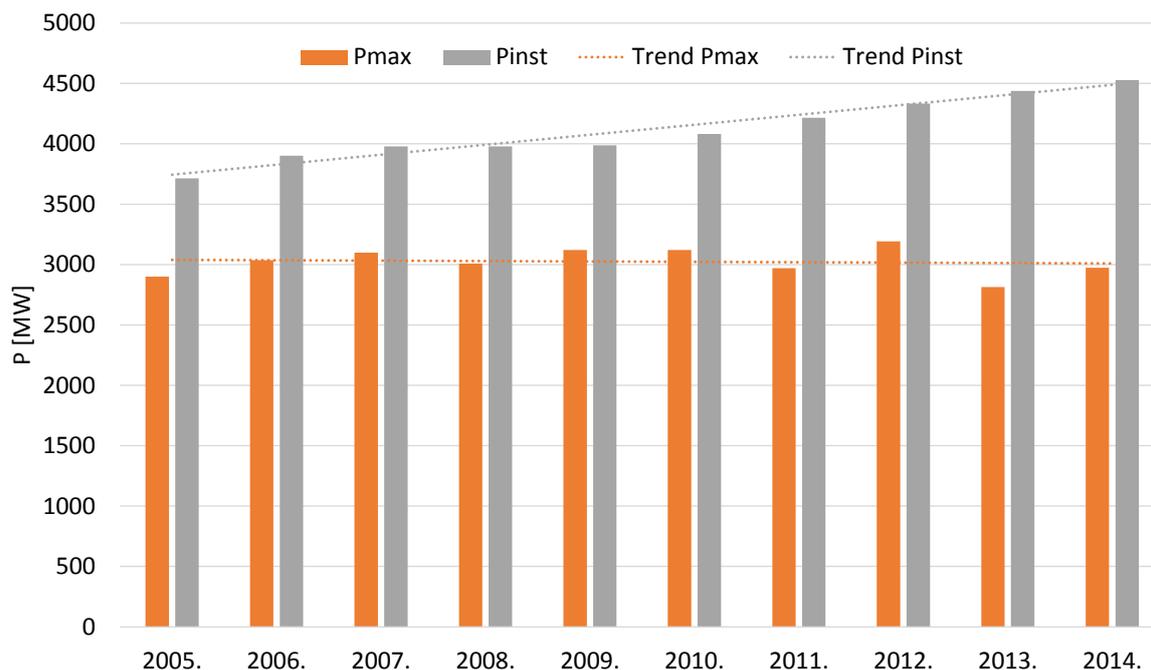

Izvor: HOPS i HEP-ODS

Slika 4.5.1. *Snage elektrana na teritoriju Republike Hrvatske na kraju 2014. godine po primarnom izvoru*

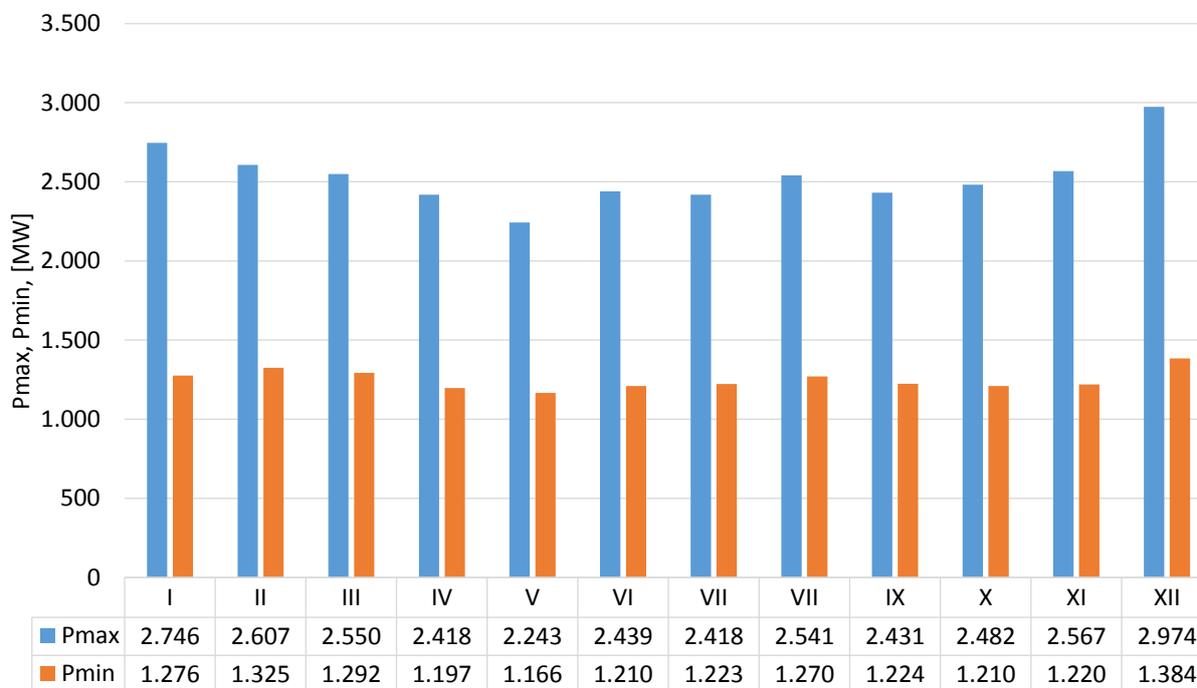
Slika 4.5.2. prikazuje snage elektrana na području Republike Hrvatske te maksimalna opterećenja sustava u razdoblju od 2005. do 2014. godine. Omjer između snage elektrana na teritoriju Republike

Hrvatske i maksimalnog opterećenja hrvatskog elektroenergetskog sustava u 2014. godini iznosio je 1,52.

Slika 4.5.2. Prikaz maksimalnog opterećenja hrvatskog elektroenergetskog sustava (P_{max}) i snage elektrana na području Republike Hrvatske (P_{inst}) od 2005. do 2014. godine

Slika 4.5.3. prikazuje maksimalna i minimalna opterećenja hrvatskog elektroenergetskog sustava tijekom 2014. godine.

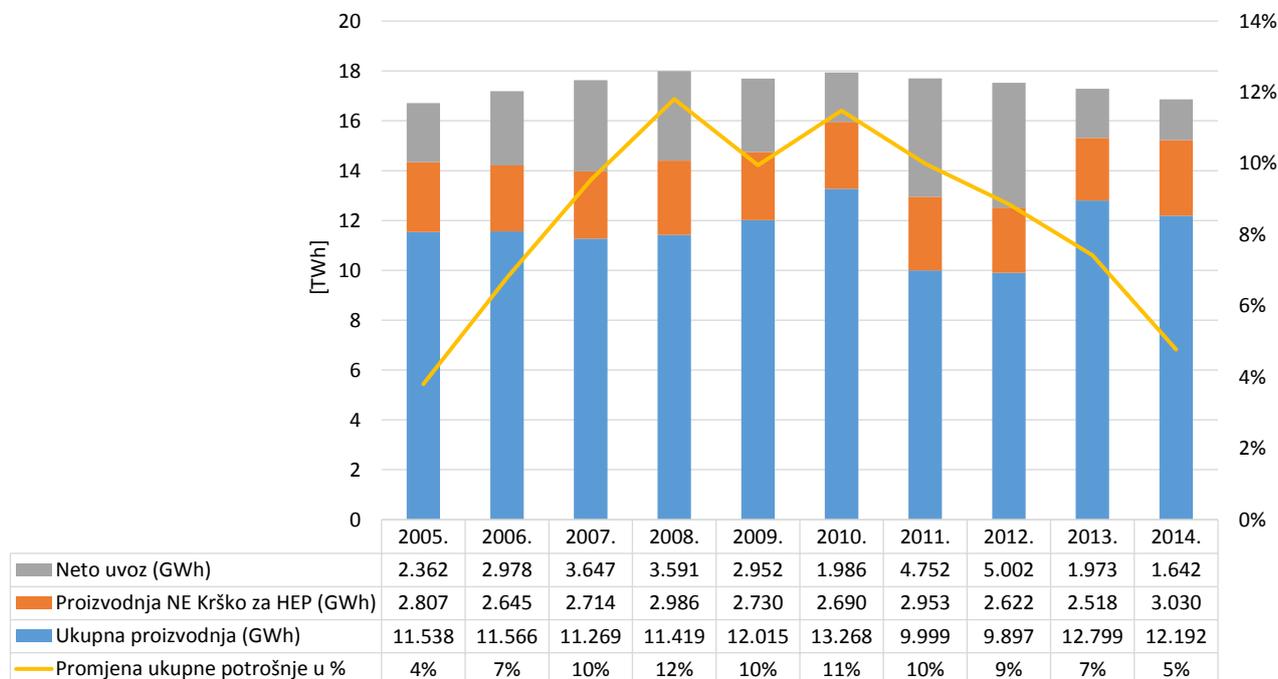

Slika 4.5.3. Maksimalna i minimalna opterećenja hrvatskog elektroenergetskog sustava tijekom 2014. godine

Slika 4.5.4. prikazuje strukturu nabave električne energije za potrebe hrvatskog elektroenergetskog sustava. Na slici je prikazan i promjenu ukupne potrošnje hrvatskog elektroenergetskog sustava

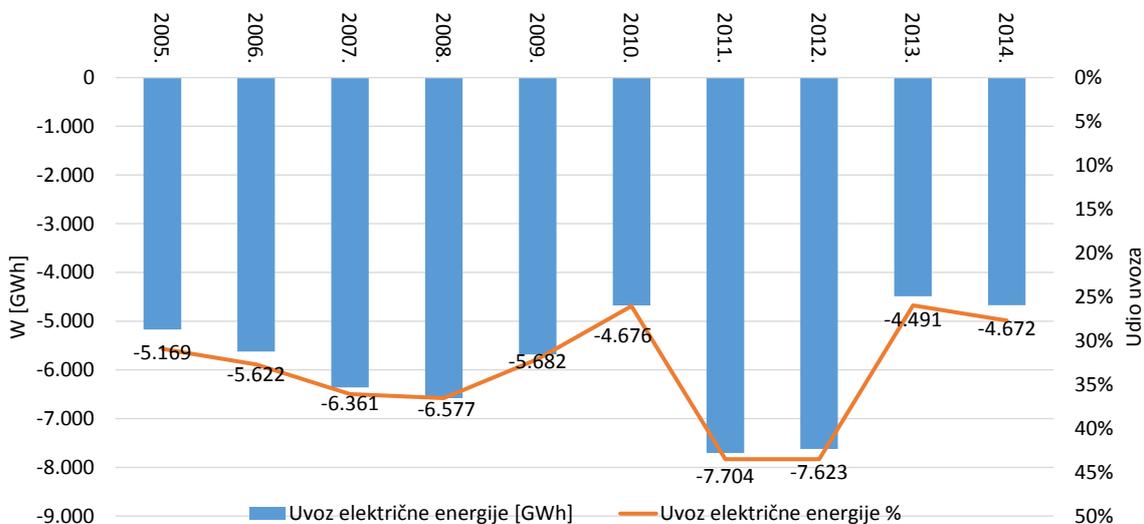
unazad deset godina (u odnosu na 2004. godinu). Ukupna proizvodnja odnosi na elektrane na teritoriju Republike Hrvatske.

Od 2010. godine primjetan je polagani stalni pad potrošnje kao posljedica negativnih trendova u gospodarstvu. Ukupna potrošnja hrvatskog elektroenergetskog sustava pala je za 2,6 % u odnosu na 2013. godinu.

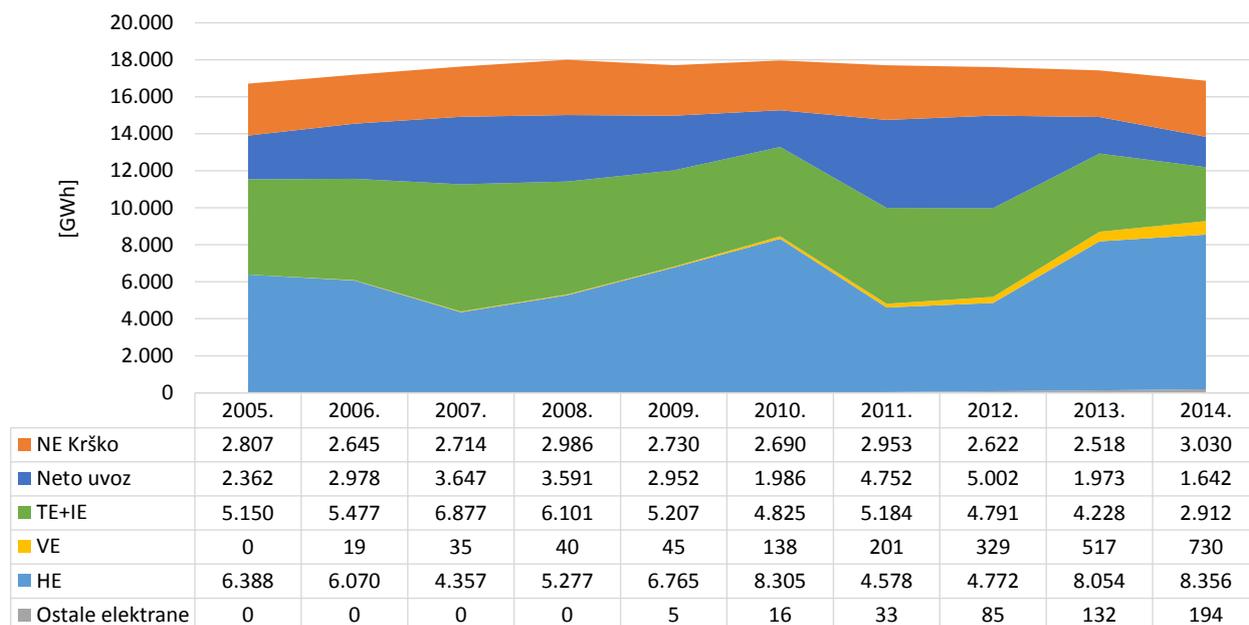
Slika 4.5.4. Struktura nabave električne energije za potrebe hrvatskog elektroenergetskog sustava od 2005. do 2014. godine

Slika 4.5.5. prikazuje uvoz električne energije u elektroenergetski sustav Republike Hrvatske u zadnjih 10 godina koji uključuje i energiju proizvedenu u Nuklearnoj elektrani Krško. Neto uvoz električne energije u 2014. godini iznosi 29% ukupne potrošnje hrvatskog elektroenergetskog sustava.

Slika 4.5.5. Neto uvoz električne energije za potrebe domaće potrošnje te udio potrebnog uvoza u Republiku Hrvatsku

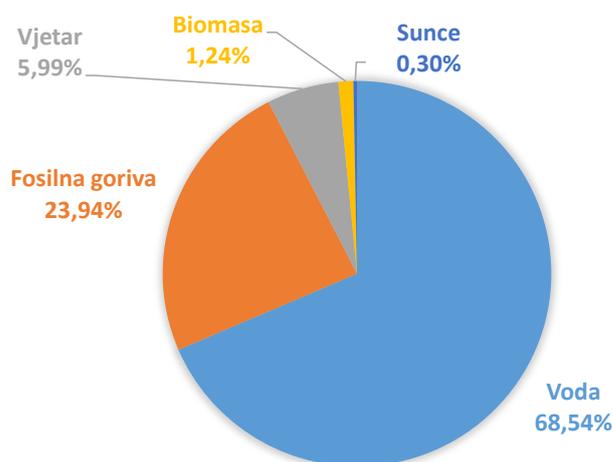
Slika 4.5.6. prikazuje strukturu nabave električne energije za potrebe hrvatskog elektroenergetskog sustava od 2005. do 2014. godine.

Slika 4.5.6. Struktura nabave električne energije za potrebe hrvatskog elektroenergetskog sustava po vrstama proizvodnih postrojenja od 2005. do 2014. godine

Zbog povoljnih hidroloških uvjeta u 2013. i 2014. godini proizvodnja hidroelektrana je visoka, što je rezultiralo smanjenom potrebom za proizvodnjom električne energije iz termoelektrana.

Slika 4.5.7. prikazuje strukturu proizvodnje električne energije iz elektrana na teritoriju Republike Hrvatske po primarnom izvoru.

Izvor: HOPS i HEP-ODS

Slika 4.5.7. Proizvodnja električne energije iz elektrana na teritoriju Republike Hrvatske u 2014. godini po primarnom izvoru

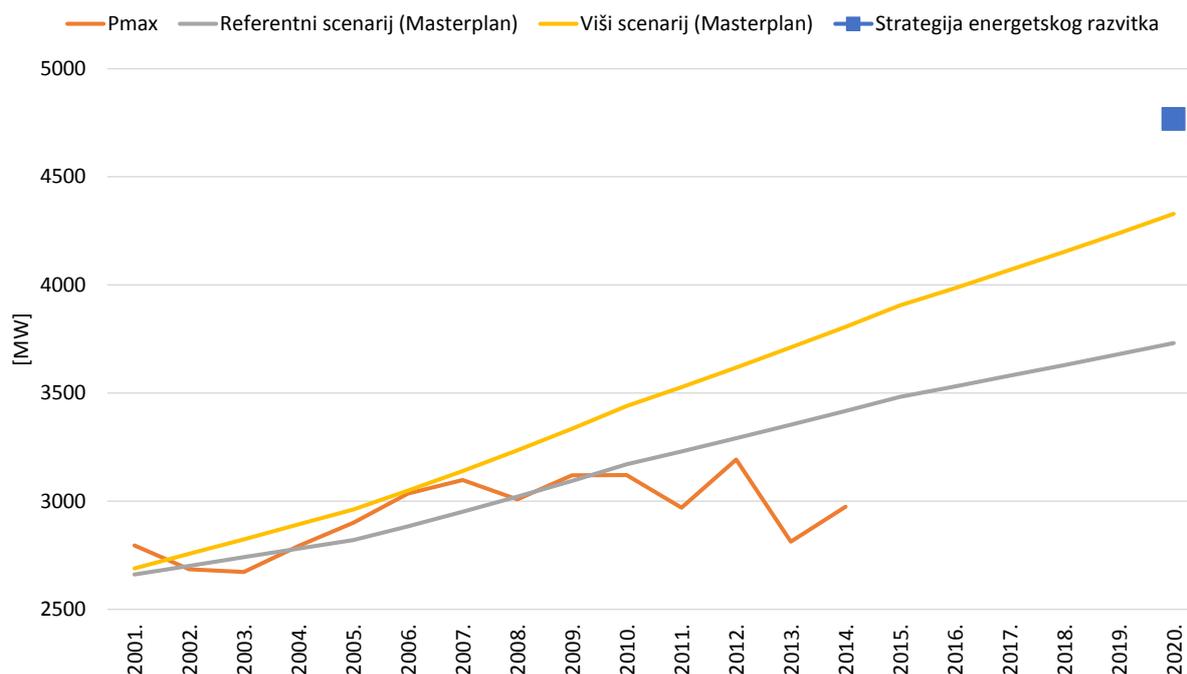
Pri procjeni sigurnosti opskrbe električnom energijom potrebno je uvažiti više čimbenika, a posebice očekivani porast potrošnje električne energije, planove izgradnje novih proizvodnih objekata, ali i zatvaranja dotrajalih i ekonomski nerentabilnih proizvodnih jedinica.

Osnovne smjernice daljnjeg razvoja elektroenergetskog sustava Republike Hrvatske dane su u Strategiji energetskog razvoja Republike Hrvatske („Narodne novine“, br. 130/09) kojom se definira razvoj hrvatskog energetskog sektora do 2020. godine.

Slika 4.5.8. prikazuje ostvarenje vršnog opterećenja od 2001. do 2014. godine u odnosu na prognozu prema Master planu („Potrebna izgradnja novih elektroenergetskih objekata i postrojenja u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2001. do 2020. godine“, EIHP, 2001.) i Strategiji energetskog razvoja Republike Hrvatske. Također, prema Strategiji, do 2020. godine očekuje se završetak rada odnosno zatvaranje termoelektrana ukupne snage 1.100 MW. Međutim, zbog gospodarske krize u proteklom razdoblju Strategijom previđeni porast potrošnje električne energije nije se ostvario.

Prema Desetogodišnjem planu razvoja hrvatske prijenosne mreže (2014.-2023.) postojeće termoelektrane Sisak 1, Plomin 1, EL-TO Zagreb (blok A) i Rijeka izaći će iz pogona u razdoblju do 2020. godine. Riječ je o ukupnoj instaliranoj snazi na pragu elektrana od 308,3 MW odnosno 611,3 MW, ovisno o realizaciji dekomisije TE Rijeka, koja je uvjetovana preostalim satima rada, potrošnjom toplinske energije i potrebom osiguranja snage za pružanje pomoćnih usluga operatoru prijenosnog sustava.

U spomenutom Desetogodišnjem planu razvoja hrvatske prijenosne mreže (2014.-2023.) navode se snage planiranih (novih) termoelektrana i hidroelektrana u ukupnom iznosu od 2.484 MW. Međutim, većina spomenutih projekata još je uvijek u vrlo ranoj fazi razvoja. Također, HEP-Proizvodnja d.o.o. planira revitalizaciju HE Senj, HE Zakučac, HE Dubrovnik i HE Varaždin, čime bi im se povećala njihova instalirana snaga s ukupno 1.012 MW na 1.135 MW.

Slika 4.5.8. Ostvarenje vršnog opterećenja od 2001. do 2014. godine u odnosu na prognozu prema Master planu i Strategiji energetskog razvitka Republike Hrvatske

HOPS je zaprimio zahtjeve za priključenje vjetroelektrana na elektroenergetski sustav ukupne snage veće od 2.000 MW. Budući da su trenutačne regulacijske mogućnosti hrvatskog elektroenergetskog sustava ograničene, zbog već spomenute hidrološke ovisnosti sustava te starosti postrojenja za proizvodnju električne energije, mogućnost integracije vjetroelektrana u sustav trenutačno je ograničena na okvirno 400 MW instalirane snage.

U skladu s odredbama Zakona o energiji, za osiguranje pouzdane i sigurne opskrbe energijom nadležno je Ministarstvo. Vlada Republike Hrvatske, na prijedlog Ministarstva koje pribavlja mišljenje HERA-e, jednom godišnje daje izvješće o stanju sigurnosti opskrbe energijom i očekivanim potrebama za energijom.

Iz trenutno raspoloživih podataka koje HERA-i dostavljaju operator prijenosnog odnosno operator distribucijskog sustava može se zaključiti da je razina sigurnosti opskrbe električnom energijom u hrvatskom elektroenergetskom sustavu zadovoljavajuća.

Zakon o tržištu električne energije propisuje da je operator prijenosnog sustava odnosno operator distribucijskog sustava obvezan pratiti sigurnost opskrbe električnom energijom te najkasnije do 30. travnja tekuće godine, uz prethodnu suglasnost HERA-e, objaviti godišnje izvješće o sigurnosti opskrbe u prijenosnom odnosno distribucijskom sustavu za prethodnu godinu. Na temelju tih izvješća Ministarstvo izrađuje vlastito godišnje izvješće o stanju sigurnosti opskrbe električnom energijom i očekivanim potrebama za električnom energijom u Republici Hrvatskoj. HERA, u suradnji s Ministarstvom, na temelju tih izvješća može zahtijevati od operatora distribucijskog sustava i ostalih elektroenergetskih subjekata provedbu određenih mjera u slučaju potrebe poboljšanja sigurnosti opskrbe električnom energijom. U 2014. godini HERA nije zaprimila zahtjeve za prethodnu suglasnost na izvješća operatora sustava.

4.6 Poticanje proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora energije i kogeneracije

Povlašteni proizvođači električne energije

HERA izdaje pravnim i fizičkim osobama (nositeljima projekata), za pojedinačna planirana postrojenja, prethodno rješenje o stjecanju statusa povlaštenog proizvođača električne energije (*dalje: prethodno rješenje*). Po završetku izgradnje postrojenja te ishodu uporabne dozvole i ostalih dozvola vezanih uz pristup mreži, HERA izdaje rješenje o stjecanju statusa povlaštenog proizvođača električne energije (*dalje: konačno rješenje*) na vremensko razdoblje od 25 godina.

U slučaju gradnje postrojenja koja se smatraju jednostavnim građevinama, u skladu s propisima o prostornom uređenju i gradnji, nositelji projekta ne trebaju ishodu prethodno rješenje ni konačno rješenje, već status povlaštenog proizvođača ostvaruju ishodom elektroenergetske suglasnosti od strane operatora distribucijskog sustava. Trenutno se to odnosi samo na integrirane sunčane elektrane, odnosno sunčane elektrane smještene na površini zgrada.

Tablica 4.6.1. prikazuje broj prethodnih i konačnih rješenja koje je izdala HERA u 2014. godini.

Tablica 4.6.1. Prethodna i konačna rješenja koje je izdala HERA u 2014. godini

Vrsta postrojenja/primarni izvor energije	Broj izdanih rješenja		Snaga postrojenja [MW]	
	Prethodno	Konačno	Prethodno	Konačno
Sunčane elektrane	6	27	2,015	3,5511
Hidroelektrane	5	2	0,685	0,1420
Vjetroelektrane	1	2	2,500	85,0000
Elektrane na biomasu	11	1	18,810	1,0000
Elektrane na bioplin	7	1	8,788	1,0000
Kogeneracije	1	1	1,800	1,8000
Ukupno	31	34	34,598	92,4931

HERA je u 2014. godini također izdala 10 rješenja o izmjeni prethodnog rješenja, 6 rješenja o izmjeni konačnog rješenja i 2 rješenja o produženju prethodnog rješenja. Uz to, izdano je i 5 rješenja o obnovi postupka izdavanja prethodnog rješenja (radi se o istom nositelju projekta), 1 rješenje o odbijanju zahtjeva za prethodno rješenje i 3 rješenja o odbacivanju zahtjeva za produženje prethodnog rješenja. Tablica 4.6.2. daje pregled konačnih rješenja koje je HERA izdala od 2007. do 2014. godine.

Tablica 4.6.2. Konačna rješenja koja je izdala HERA od 2007. do 2014. godine⁸

Vrsta postrojenja/primarni izvor energije	Broj postrojenja	Ukupna snaga [MW]
Sunčane elektrane	183	11,1038
Hidroelektrane	7	3,2460
Vjetroelektrane	17	339,2500
Elektrane na biomasu	4	7,6900
Elektrane na bioplin	12	12,1350
Elektrane na deponijski plin i plin iz postrojenja za pročišćavanje otpadnih voda	2	5,5000
Kogeneracije	5	12,9430
Ukupno	230	391,8678

Uz pravo prioriteta u isporuci električne energije u elektroenergetski sustav, povlaštenu proizvođači električne energije imaju pravo sudjelovati u sustavu poticaja, ukoliko zadovoljavaju dodatne uvjete iz Tarifnog sustava za proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora energije i kogeneracije.

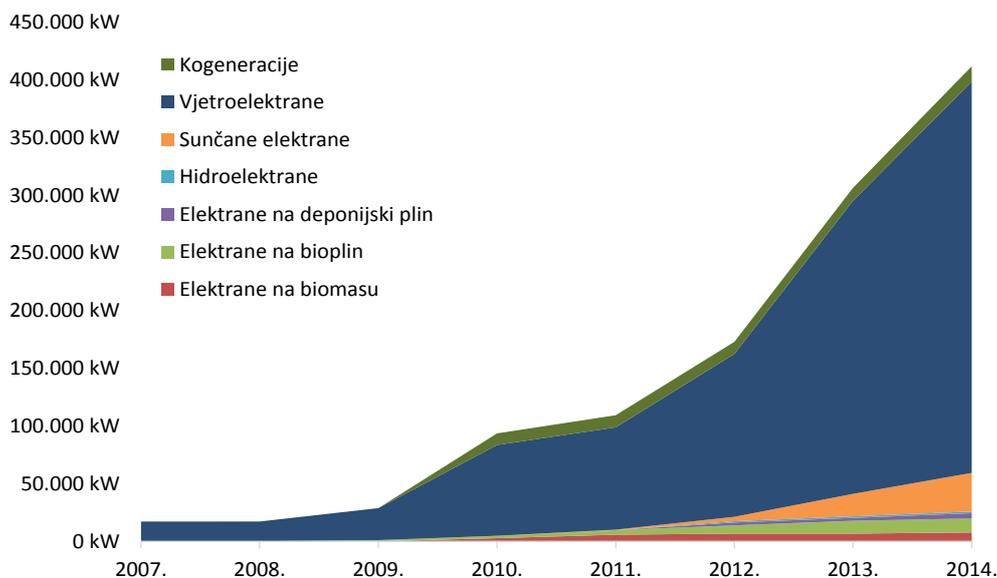
Ukoliko povlaštenu proizvođač električne energije ne može steći uvjete za ulazak u sustav poticaja, može sudjelovati u sustavu jamstva podrijetla električne energije na temelju Uredbe o uspostavi sustava jamstva podrijetla električne energije. Postrojenja ne mogu u isto vrijeme biti u sustavu poticaja te prodavati jamstva podrijetla električne energije.

Sustav poticanja proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora energije i kogeneracije

Nositelji projekta koji zadovoljavaju uvjete za sudjelovanje u sustavu poticanja za proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora energije i kogeneracija sklapaju dugoročni ugovor o otkupu s HROTE-om. Poticajna cijena za svaku grupu postrojenja definira se u Tarifnom sustavu za proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora energije i kogeneracije. Sustav poticanja prvenstveno je usmjeren na gradnju novih proizvodnih postrojenja. Izuzetak su hidroelektrane starije od 25 godina koje se planiraju rekonstruirati.

HROTE je tijekom 2014. godine sklopio 251 ugovor o otkupu električne energije ukupne priključne snage 68,33 MW. Slika 4.6.1. prikazuje postupan ulazak proizvodnih postrojenja u sustav poticaja od njegovog uvođenja 2007. godine, dok tablica 4.6.3. prikazuje osnovne pokazatelje sustava poticanja.

⁸ Podaci se odnose na izdana rješenja od strane HERA-e, stoga broj i ukupna snaga postrojenja ne odgovara nužno podatku o broju postrojenja u sustavu poticaja (poput povlaštenih proizvođača koji nemaju to pravo, integriranih sunčanih elektrana koje ne ishode rješenja od HERA-e i sl.)

Izvor: HROTE

Slika 4.6.1. Instalirana snaga postrojenja u sustavu poticaja od 2007. do 2014. godine prema vrsti postrojenja

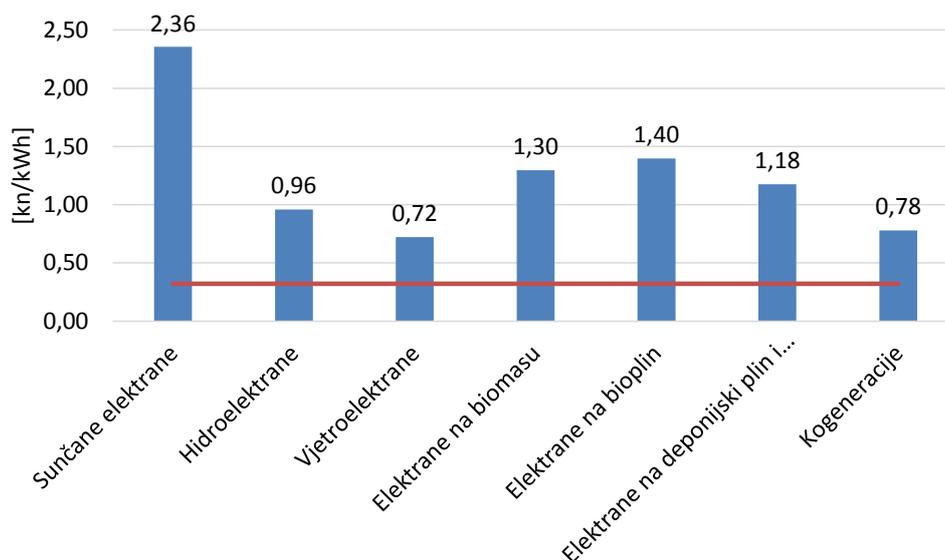
Tablica 4.6.3. Proizvodnja i isplaćeni poticaji povlaštenim proizvođačima u 2014. godini prema vrsti postrojenja

Vrsta postrojenja/primarni izvor energije	Broj postrojenja	Instalirana snaga [MW]	Proizvodnja električne energije [MWh]	Udio u proizvodnji [%]	Isplaćeni poticaji (bez PDV-a) [mil. kn]	Udio u isplatama [%]
Sunčane elektrane	1.022	33,52	35.174	3,79%	82,91	10,05%
Hidroelektrane	6	1,48	9.005	0,97%	8,63	1,05%
Vjetroelektrane	16	339,25	729.970	78,55%	527,62	63,98%
Elektrane na biomasu	4	7,69	50.158	5,40%	65,00	7,88%
Geotermalne elektrane	0	0,00	0	0,00%	0,00	0,00%
Elektrane na bioplin	12	12,14	87.934	9,46%	122,88	14,90%
Elektrane na deponijski plin i plin iz postrojenja za pročišćavanje otpadnih voda	2	4,54	11.001	1,18%	12,94	1,57%
Kogeneracije	5	13,29	6.015	0,65%	4,69	0,57%
Ukupno	1.067	411,90	929.256	100,00%	824,68	100,00%

Izvor: HROTE

U ukupnoj potrošnji električne energije u Republici Hrvatskoj (16.864 GWh), udio električne energije proizvedene u postrojenjima koja koriste obnovljive izvore električne energije čija se proizvodnja potiče iznosio je 5,51 %.

Slika 4.6.2. prikazuje prosječne cijene poticaja za pojedine vrste postrojenja u usporedbi s godišnjim prosjekom cijena električne energije na mađarskoj i slovenskoj burzi električne energije u 2014. godini (0,32 kn/kWh).

Slika 4.6.2. Prosječna cijena poticaja prema vrsti postrojenja

HROTE otkupljuje električnu energiju od povlaštenih proizvođača u sustavu poticaja pomoću sredstava koje prikuplja s dva osnova:

- svi krajnji kupci električne energije u Republici Hrvatskoj putem računa za električnu energiju plaćaju naknadu za poticanje proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora energije i kogeneracije u iznosu 0,035 kn/kWh, odnosno 0,005 kn/kWh za kupce koji su obveznici ishođenja dozvole za emisije stakleničkih plinova.
- svi opskrbljivači obvezni su preuzeti (kupiti) električnu energiju proizvedenu u sustavu poticanja, po reguliranoj cijeni od 0,53 kn/kWh, proporcionalno njihovom udjelu u ukupnoj energiji isporučenoj kupcima.

Tablica 4.6.4. daje pregled prihoda i rashoda u zadnje 3 godine.

Tablica 4.6.4. Pregled novčanih tokova u sustavu poticaja [mil. kn]

Prihodi/rashodi	2012.	2013.	2014.
Prihodi sustava poticaja			
Prihodi od krajnjih kupaca električne energije (od OIEiK naknade)	76,61	148,33	505,21
Prihodi od prodaje električne energije iz sustava poticaja opskrbljivačima	190,07	317,80	492,51
Rashodi sustava poticaja			
Troškovi električne energije otkupljene od povlaštenih proizvođača	331,75	553,27	824,68
Sredstva za financiranje poslova HROTE-a u sustavu poticaja OIEiK	2,90	3,50	4,00
Troškovi energije uravnoteženja	19,01	24,37	-
Troškovi za posebnu naknadu opskrbljivača	1,15	0,95	-
Razlika na godišnjoj razini	-88,13	-115,95	169,04

U tablici se vidi naglo povećanje prihoda od krajnjih kupaca u 2014. godini što je rezultat povećanja naknade za poticanje krajem 2013. godine, budući da dotadašnji prihodi nisu bili dostatni za održivost sustava. Rashodi sustava poticaja, u kojima je glavna stavka trošak otkupa električne energije od povlaštenih proizvođača, nastavljaju nagli porast. Analizirajući trend porasta, sredstva naknade za poticanje trebala bi biti dostatna i u 2015. godini bez potrebe za povećanjem navedene naknade koju plaćaju krajnji kupci.

Uz to, temeljem Uredbe o naknadi za poticanje proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora energije i kogeneracije koja je na snagu stupila krajem 2013. godine, sredstva naknade za poticanje

ne mogu se koristiti za plaćanje troškova uravnoteženja povlaštenih proizvođača koji su u sustavu poticaja.

Zapažanja o poticanju proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora energije i kogeneracije

Prosječna cijena električne energije koja je u 2014. godini isplaćena povlaštenim proizvođačima u sustavu poticaja (0,89 kn/kWh, odnosno 116 €/MWh) gotovo je tri puta veća od godišnjeg prosjeka cijena električne energije na mađarskoj i slovenskoj burzi električne energije. Potrebno je ponovno razmotriti opravdanost tako visokih cijena u postojećem sustavu poticaja u odnosu na cijene na tržištu električne energije u Sloveniji i Mađarskoj.

Sspomenuto je ranije da su opskrbljivači dužni otkupiti ukupno proizvedenu električnu energiju u sustavu poticaja, proporcionalno njihovom udjelu u ukupnoj energiji isporučenoj krajnjim kupcima, po reguliranoj cijeni od 0,53 kn/kWh, dok je godišnji prosjek cijena električne energije na mađarskoj i slovenskoj burzi električne energije u 2014. godini iznosio 0,32 kn/kWh. Navedeno predstavlja značajan trošak na opskrbljivače električne energije u Republici Hrvatskoj koji se posredno, putem cijene električne energije, prebacuje i na krajnje kupce. Eliminacija navedenog troška bez drugih promjena u sustavu nije rješenje, budući da bi se kao posljedica povećala naknada za poticanje proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora energije i kogeneracije. Stoga, potrebno je razmotriti trenutni sustav poticanja u cijelosti te uvođenje sustava koji više odgovara hrvatskom tržištu električne energije.

U odnosu na 2013. godinu HERA je izdala znatno manje prethodnih i konačnih rješenja, prvenstveno za sunčane elektrane. Razlog tome je pojednostavljenje procedure za integrirane sunčane elektrane, ali i doseganje kvote propisane Tarifnim sustavom za proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora energije i kogeneracije.

Projekti sunčanih elektrana su i dalje najbrojniji, uz relativno malu ukupnu snagu, dok projekti vjetroelektrana imaju najveću ukupnu snagu. Sunčane elektrane, iako daleko brojnije od ostalih tipova elektrana, zbog relativno male snage postrojenja i varijabilnosti proizvodnje, proizvode samo 3,79 % u ukupnoj proizvodnji povlaštenih proizvođača iz sustava poticaja. Ipak, isplaćuje im se oko 10 % poticaja u ukupnoj isplati.

Umjesto administrativnog propisivanja nadzora nad ispunjavanjem uvjeta visoke učinkovitosti (UPE) te uvjeta minimalne godišnje učinkovitosti za postrojenja koja istovremeno proizvode električnu i toplinsku energiju, društveno korisnije rješenje bilo bi definiranje pravih cjenovnih signala odnosno utvrđivanje takve poticajne cijene za proizvedenu električnu energiju zbog koje bi se proizvođači sami potrudili proizvoditi i trošiti toplinsku energiju na način koji im donosi dodatnu korist.

1. siječnja 2014. godine dostignuta je „kvota“, odnosno ograničenje na ugovaranje otkupa iz sunčanih elektrana (5 MW za integrirane sunčane elektrane, 2 MW za integrirane sunčane elektrane koje su na objektima u vlasništvu tijela državne uprave, jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i 5 MW za neintegrirane sunčane elektrane). Budući da je za podnošenje zahtjeva vremenski okvir od nekoliko minuta mogao značiti potpisivanje ugovora o otkupu ili odbijanje zahtjeva, mnogo nositelja projekata je bilo nezadovoljno te su pokrenute istražne radnje od strane državnog odvjetništva i policije. HERA je pokrenula postupak nadzora o sklapanju ugovora o otkupu iz sunčanih elektrana u 2013. i 2014. godini te je 16. prosinca 2014. godine izdala Mišljenje o provedenom nadzoru.

U 2014. godini HERA je vodila 7 predmeta vezanih uz produženje roka važenja prethodnog rješenja, od kojih su samo 2 riješena pozitivno. Naime, u svrhu usklađivanja roka trajanja prethodnog rješenja iz Pravilnika o stjecanju statusa povlaštenog proizvođača električne energije („Narodne novine“, br. 67/07 i 35/11), („Narodne novine“, br. 88/12) i („Narodne novine“, br. 132/13, 81/14, 93/14), dopušta se produženje roka prethodnih rješenja. Pravilnik o stjecanju statusa povlaštenog

proizvođača električne energije („Narodne novine“, br. 132/13) je to u početku propustio propisati te se nekoliko nositelja projekata našlo u pravnoj praznini - bez mogućnosti produženja prethodnog rješenja. Izmjenama i dopunama je omogućeno produženje, ali ne prije nego je za te projekte isteklo prethodno rješenje i s time raskinut ugovor o otkupu s HROTE-om.

U Pravilniku o stjecanju statusa povlaštenog proizvođača električne energije („Narodne novine“, br. 132/13) nisu postojale odredbe za izmjenu prethodnog ili konačnog rješenja, što je rezultiralo kočenjem procedure za nekoliko zahtjeva promjene nositelja u konačnom rješenju. Specifičan problem razriješen je izmjenama i dopunama Pravilnika o stjecanju statusa povlaštenog proizvođača električne energije („Narodne novine“, br. 93/14), no područje vezano uz izmjene rješenja potrebno je dodatno doraditi kako ne bi bilo nedefiniranih situacija odnosno kako bi se na jasan način definirao cijeli proces.

5 PRIRODNI PLIN

5.1 Uređenje zakonskog okvira za prirodni plin

Pravni okvir plinskog sektora Republike Hrvatske čine Zakon o energiji, Zakon o tržištu plina, Zakon o regulaciji energetske djelatnosti te podzakonski propisi koji su doneseni temeljem navedenih Zakona.

U 2014. i početkom 2015. HERA je donijela sljedeće podzakonske propise:

- Mrežna pravila plinskog distribucijskog sustava („Narodne novine“, br. 155/14),
- Metodologiju utvrđivanja iznosa tarifnih stavki za skladištenje plina („Narodne novine“, br. 22/14),
- Metodologiju utvrđivanja iznosa tarifnih stavki za javnu uslugu opskrbe plinom i zajamčenu opskrbu („Narodne novine“, br. 28/15),
- Metodologiju utvrđivanja cijene energije uravnoteženja plinskog sustava („Narodne novine“, br. 155/14),
- Metodologiju utvrđivanja naknade za priključenje na plinski distribucijski ili transportni sustav i za povećanje priključnog kapaciteta („Narodne novine“, br. 76/14).

Također, HERA je donijela i sljedeće odluke:

- Odluku o iznosu tarifnih stavki za distribuciju plina („Narodne novine“, br. 31/15),
- Odluku o iznosu tarifnih stavki za distribuciju plina za energetski subjekt ZAGORSKI METALAC d.o.o., Celine 2, Zabok,
- Odluku o iznosu tarifnih stavki za javnu uslugu opskrbe plinom za 2015. godinu („Narodne novine“, br. 155/14) - za razdoblje od 1. siječnja do 31. ožujka 2015. godine,
- Odluku o iznosu tarifnih stavki za javnu uslugu opskrbe plinom za 2015. godinu („Narodne novine“, br. 31/15) - za razdoblje od 1. travnja do 31. prosinca 2015. godine,
- Odluka o iznosu tarifnih stavki za skladištenje plina („Narodne novine“, br. 28/14) - za razdoblje od 1. travnja 2014. do 31. prosinca 2016. godine,
- Odluku o naknadi za priključenje na plinski distribucijski ili transportni sustav i za povećanje priključnog kapaciteta za regulacijsko razdoblje 2014. - 2016. godina („Narodne novine“, br. 86/14).

Temeljem izmjena Zakona o tržištu nafte i naftnih derivata u siječnju 2014. te s obzirom na potrebu za detaljnijim propisivanjem pojedinih odredbi, HERA je 15. srpnja 2014. donijela Odluku o načinu i postupku vođenja razdvojenog računovodstva energetske subjekata, s kojom je prestala važiti Odluka o načinu i postupku vođenja razdvojenog računovodstva energetske subjekata („Narodne novine“, br. 103/13).

HERA je u 2014. energetskim subjektima dala suglasnosti na sljedeće podzakonske propise:

- Pravila o organizaciji tržišta plina (HROTE, 6/14),
- Pravila o organizaciji tržišta plina (HROTE, 9/14),
- Pravila o organizaciji tržišta plina (HROTE, 12/14),
- Mrežna pravila transportnog sustava (PLINACRO d.o.o., 6/14),
- Mrežna pravila transportnog sustava (PLINACRO d.o.o., 12/14),
- Pravila korištenja sustava skladišta plina (PODZEMNO SKLADIŠTE PLINA d.o.o., 12/14).

Vlada Republike Hrvatske je u veljači 2014., sukladno članku 5.a Zakona o tržištu plina, donijela sljedeće odluke:

- Odluku o cijeni plina po kojoj je proizvođač prirodnog plina, prirodni plin proizveden na području Republike Hrvatske dužan prodavati opskrbljivaču na veleprodajnom tržištu plina („Narodne novine“, br. 29/14),
- Odluku o cijeni plina po kojoj je opskrbljivač na veleprodajnom tržištu plina dužan prodavati plin opskrbljivačima u javnoj usluzi opskrbe plinom za kupce iz kategorije kućanstvo („Narodne novine“, br. 29/14),
- Odluku o određivanju opskrbljivača na veleprodajnom tržištu plina („Narodne novine“, br. 29/14),
- Odluku o određivanju obveze proizvođaču prirodnog plina prodaje prirodnog plina opskrbljivaču na veleprodajnom tržištu plina („Narodne novine“, br. 29/14) i
- Odluku o određivanju prioriteta prilikom provođenja postupka za raspodjelu kapaciteta sustava skladišta plina opskrbljivaču na veleprodajnom tržištu plina („Narodne novine“, br. 29/14).

Također, Vlada Republike Hrvatske je, na temelju članka 31. stavka 2. Zakona o Vladi Republike Hrvatske („Narodne novine“, br. 150/2011), a u vezi s člankom 4. stavkom 1. točkom b) Uredbe (EU) br. 994/2010 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. listopada 2010. o mjerama zaštite sigurnosti opskrbe plinom i stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 2004/67/EZ (SL L 295, 12. 11. 2010.), donijela Odluku o donošenju Plana intervencije o mjerama zaštite sigurnosti opskrbe plinom Republike Hrvatske („Narodne novine“, br. 78/14).

Nadalje, Vlada Republike Hrvatske je u ožujku 2015., sukladno članku 5.a stavku 4., odnosno 5. Zakona o tržištu plina, donijela i sljedeće odluke, čijim su stupanjem na snagu prestale važiti iste prethodno navedene odluke:

- Odluku o cijeni plina po kojoj je proizvođač prirodnog plina, prirodni plin proizveden na području Republike Hrvatske dužan prodavati opskrbljivaču na veleprodajnom tržištu plina („Narodne novine“, br. 28/15) i
- Odluku o cijeni plina po kojoj je opskrbljivač na veleprodajnom tržištu plina dužan prodavati plin opskrbljivačima u javnoj usluzi opskrbe plinom za kupce iz kategorije kućanstvo („Narodne novine“, br. 28/15).

Na navedene odluke i plan HERA je dala mišljenje sukladno odredbama Zakona o regulaciji, Zakona o energiji i Zakona o tržištu plina.

Mrežna pravila plinskog distribucijskog sustava

HERA je 23. prosinca 2014. godine donijela Mrežna pravila plinskog distribucijskog sustava, a koja su stupila na snagu 1. siječnja 2015. godine, čime su prestala važiti prethodna Mrežna pravila plinskog distribucijskog sustava („Narodne novine“, br. 158/13). Mrežna pravila uzimaju u obzir izmijenjene okolnosti na tržištu plina u Republici Hrvatskoj te otklanjaju uočene nedostatke dotad propisanih odredbi. Naime, izmijenile su se okolnosti na veleprodajnom tržištu, a koje su izravno povezane s funkcioniranjem maloprodajnog tržišta, pa tako i s radom operatora distribucijskog sustava.

Slijedom navedenog, bitno je dorađen način raspodjele dnevnih količina preuzetog plina na ulazima u distribucijske sustave na opskrbljivače plinom i na bilančne skupine. Praksa koju su do tada primjenjivali operatori distribucijskog sustava pokazala se kao jedna od temeljnih prepreka za učinkovit i razvidan obračun odstupanja, te za daljnji razvoj tržišta plina. Radi izostanka standardnih profila potrošnje, u praksi se primjenjivala inicijalna dnevna raspodjela od strane operatora transportnog sustava, temeljem nominacija, te konačna dnevna raspodjela, po isteku mjeseca, koja

se provodila na temelju raspodjele koju provode operatori distribucijskog sustava bez jasne metodološke podloge i s nedovoljnom razvidnošću.

S obzirom na navedene okolnosti, novim Mrežnim pravilima plinskog distribucijskog sustava, osim izmjene i dopune propisane raspodjele energije plina preuzete na ulazu u distribucijski sustav, detaljno se propisuje novi način utvrđivanja i obračuna gubitaka plina u distribucijskom sustavu te zaštita korisnika ili krajnjeg kupca od postupanja operatora distribucijskog sustava. Također su dopunjene odredbe o načinu utvrđivanja kvalitete plina kao i odredbe o očitaju plinomjera.

Mrežna pravila transportnog sustava

HERA je 29. svibnja 2014. godine dala suglasnost na Mrežna pravila transportnog sustava energetskog subjekta Plinacro d.o.o. S obzirom da je došlo do promjene okolnosti u razdoblju od donošenja Mrežnih pravila transportnog sustava iz prosinca 2013. godine, nova Mrežna pravila sadrže sljedeće izmjene i dopune:

- usklađena je terminologija vezana za priključenje na transportni sustav, ugovorno zagušenje i uparivanje,
- dopunjen je postupak izgradnje priključka i priključenje na transportni sustav na način da je isti prilagođen Metodologiji utvrđivanja naknade za priključenje na plinski distribucijski ili transportni sustav i za povećanje priključnog kapaciteta,
- dopunjen je postupak zahtjeva za rezervaciju kapaciteta za izlaz iz transportnog sustava koji je ujedno i ulaz u sustav skladišta plina i kapacitet za ulaz u transportni sustav koji je ujedno i izlaz iz sustava skladišta plina, na način da korisnici sustava skladišta plina nisu dužni u toku cijele plinske godine rezervirati i plaćati predmetni kapacitet, već samo u razdoblju kada isti koriste,
- prilagođena je odredba koja ograničava ponudu povratnog kapaciteta samo na jednosmjernoj interkonekciji, u smislu da se isti nudi na svakoj interkonekciji,
- prilagođeni su propisani rokovi za nominacije korištenja transportnog sustava, kao i rokovi kod utvrđivanja količina plina za dnevni izvještaj, a na temelju uočenih nedostataka i potreba za omogućavanje jednostavnijeg rada korisnicima sustava,
- dodatno je propisano postupanje kod neovlaštene potrošnje,
- propisane su mjere upravljanja ugovornim zagušenjem i
- prilagođene su prijelazne i završne odredbe s obzirom na rokove za potpuno opremanje obračunskog mjernog mjesta na ulazu u transportni sustav, obvezu mjerenja i izvještavanje parametara kvalitete plina u prijelaznom razdoblju, troškove opremanja obračunskog mjernog mjesta nakon isteka rokova, opremanje specifičnih točaka transportnog sustava, te rok za sklapanje bilateralnih sporazuma između operatora transportnog sustava i operatora distribucijskog sustava.

U svrhu uvođenja novog modela uravnoteženja transportnog sustava te unaprjeđenja raspodjele dnevnih količina plina na izlazima iz transportnog sustava koji su ujedno ulazi u distribucijski sustav, odredbe Mrežnih pravila transportnog sustava su usklađene s odredbama Mrežnih pravila plinskog distribucijskog sustava i odredbama Pravila o organizaciji tržišta plina. S obzirom na navedeno, HERA je 30. prosinca 2014. godine dala suglasnost na nova Mrežna pravila transportnog sustava energetskog subjekta Plinacro d.o.o.

Pravila korištenja sustava skladišta plina

HERA je 23. prosinca 2014. godine dala suglasnost na Pravila korištenja sustava skladišta plina energetskog subjekta Podzemno skladište plina d.o.o. koja su stupila na snagu 1. siječnja 2015.

godine. U odnosu na Pravila korištenja sustava skladišta plina iz prosinca 2013. godine, nova Pravila sadrže sljedeće izmjene i dopune:

- pojašnjeni su postupci i pravila vezana uz građenje i održavanje sustava skladišta plina s obzirom na usvojeni plan razvoja sustava skladišta plina kojim se predviđa izgradnja novog vršnog skladišta plina, a u skladu s odredbama zakona i propisa kojima se uređuje područje rudarstva,
- propisano je da se prodaja plina pridobivenog u postupku istraživanja mineralnih sirovina kojima je svrha utvrditi mogućnost skladištenja ugljikovodika u geološkim strukturama mora provesti u otvorenom postupku prodaje,
- minimalna dnevna i satna količina plina koja se može utisnuti, odnosno povući iz skladišta je dodatno usklađena s obzirom na tehničko – tehnološke karakteristike sustava, instaliranu opremu, pravila struke, kvalitetu usluge te poštivanje načela transparentnosti,
- dopunjeni su uvjeti pod kojima će operator sustava skladišta plina odbiti odnosno prihvatiti nominacije, odnosno donositi odluke o promjeni jednog načina rada u drugi,
- na jasniji način je definirano privremeno ograničenje i prekid usluge skladištenja, te obveze korisnika i operatora vezane uz planirane radove i hitne postupke,
- brisana je odredba o obvezi rezerviranja kapaciteta transportnog sustava za točku izlaza, odnosno ulaza u transportni sustava s obzirom da je isto u potpunosti uređeno Mrežnim pravilima transportnog sustava,
- dodatno su pojašnjeni rokovi dostavljanja tjednih najava, nominacija i renominacija.

Pravila o organizaciji tržišta plina

HERA je 12. lipnja, 10. rujna i 30. prosinca 2014. godine dala HROTE-u suglasnost na Pravila o organizaciji tržišta plina. Pravila o organizaciji tržišta plina izmijenjena su radi prilagodbe modela uravnoteženja novim uvjetima na tržištu. Važeća Pravila o organizaciji tržišta plina su usklađena s odredbama Pravila korištenja sustava skladišta plina i s odredbama Mrežnih pravila transportnog sustava, a u odnosu na prethodna pravila njima se dodatno uređuje sljedeće:

- uvodi se novi model uravnoteženja transportnog sustava,
- jasnije se definira uloga te obveze ponuditelja energije uravnoteženja na godišnjoj razini i voditelja bilančnih skupina,
- omogućuje se ponuditeljima energije uravnoteženja na dnevnoj razini nastupanje na tržištu,
- propisuje se procedura dostave ponuda za energiju uravnoteženja, aktiviranje istih te njihova raspodjela na sudionike,
- propisuje se komercijalno uravnoteženje,
- uvodi se trgovanje na virtualnoj točki trgovanja unutar plinskog dana,
- uvodi se trgovanje preostalim odstupanjem bilančne skupine.

Metodologija utvrđivanja iznosa tarifnih stavki za skladištenje plina

Uvažavajući aktualne promjene na tržištu plina u Republici Hrvatskoj, HERA je donijela novu metodologiju utvrđivanja iznosa tarifnih stavki za skladištenje plina čijim donošenjem je van snage stavljen do tada korišteni Tarifni sustava za skladištenje prirodnog plina, bez visine tarifnih stavki („Narodne novine“, broj 151/08, 13/09 i 2/11).

Metodologija se zasniva na metodi poticajne regulacije, odnosno na metodi maksimalno dozvoljenog prihoda kao i ostale metodologije koje se koriste za regulaciju mrežnih djelatnosti u Republici Hrvatskoj.

Metodologijom se određuju:

- model regulacije energetske djelatnosti skladištenja plina,
- formula i elementi za izraun dozvoljenog prihoda operatora sustava skladišta plina,
- postupak revizije dozvoljenog prihoda,
- raspodjela dozvoljenog prihoda te naan, elementi i kriteriji za izraun iznosa tarifnih stavki,
- koeficijenti za izraun naknade za korištenje kapaciteta sustava skladišta plina,
- obraun naknade za korištenje sustava skladišta plina za korisnika sustava skladišta plina,
- znaajke i preduvjeti za uspostavu regulatornog rauna te naan, elementi i kriteriji za izraun i za reviziju iznosa tarifnih stavki u modelu regulatornog rauna,
- postupak podnošenja zahtjeva za određivanje, odnosno promjenu iznosa tarifnih stavki,
- podaci, dokumentacija i ostale podloge koje se koriste za izraun i za reviziju dozvoljenog prihoda i za izraun iznosa tarifnih stavki.

Metodologija utvrđivanja iznosa tarifnih stavki za javnu uslugu opskrbe plinom i zajamčenu opskrbu

HERA je 21. ožujka 2014. godine donijela Metodologiju utvrđivanja iznosa tarifnih stavki za javnu uslugu opskrbe plinom i zajamčenu opskrbu („Narodne novine“, br. 38/14) (*dalje: Metodologija*) koja je stupila na snagu 1. travnja 2014. godine te su u prilogu iste doneseni iznosi tarifnih stavki za javnu uslugu opskrbe plinom i zajamčenu opskrbu za razdoblje od 1. travnja do 31. prosinca 2014. godine za sve opskrbljivače u javnoj usluzi opskrbe plinom na području Republike Hrvatske.

Metodologijom je izmijenjena formula za izraun tarifne stavke za isporučenu količinu plina na naan da trošak transporta plina za izlaze iz transportnog sustava postaje sastavni dio jediničnog troška nabave plina. Osim toga, izmijenjen je naan izrauna jediničnog troška nabave plina tako da isti uključuje i maržu opskrbljivača na veleprodajnoj razini koja je do tada bila sastavni dio nabavne cijene plina. Cijena dobave plina zamijenjena je cijenom po kojoj je proizvođač prirodnog plina dužan prodavati plin opskrbljivaču na veleprodajnom tržištu za potrebe krajnjih kupaca koji koriste javnu uslugu opskrbe plinom, a sukladno odluci Vlade Republike Hrvatske koja je predmetnu Odluku donijela za razdoblje od 1. travnja 2014. do 31. ožujka 2015. godine. Metodologijom je izmijenjena i formula za izraun opskrbne marže, na naan da ona iznosi 5%, umjesto dotadašnjih 4%, na osnovicu jediničnog troška nabave plina.

Metodologijom je poaetak prijelaznog razdoblja, koje se zasniva na određivanju veleprodajne komponente cijene plina za kućanstva na temelju cijene plina iz prethodnog razdoblja, cijene plina postignute na aukciji, te prosječne cijene plina na odgovarajućem spot tržištu, pomaknut na 1. travnja 2017. godine ili ranije, odnosno prijelazno razdoblje zapoaet će danom prestanka važenja zadnje Odluke o veleprodajnoj cijeni plina donesene od strane Vlade Republike Hrvatske.

Nadalje, HERA je 10. ožujka 2015. godine donijela Izmjene i dopune Metodologije utvrđivanja iznosa tarifnih stavki za javnu uslugu opskrbe plinom i zajamčenu opskrbu („Narodne novine“, br. 28/15) (*dalje: Izmjene i dopune Metodologije*). Izmjenama i dopunama Metodologije iznosi tarifnih stavki za javnu uslugu opskrbe plinom i zajamčenu opskrbu nisu više obuhvaćeni Metodologijom, već se utvrđuju odlukom HERA-e. Također, izmjenama i dopunama Metodologije promijenjen je naan izrauna fiksne mjesečne naknade, na naan da je u izraun iste dodana fiksna mjesečna naknada za opskrbu plinom. Naime, do tada se fiksna mjesečna naknada formirala samo od fiksne mjesečne naknade za distribuciju plina namijenjene pokrivanju pripadajućeg dijela fiksnih troškova obavljanja distribucije plina vezanih za obraunsko mjerno mjesto. S obzirom na izmjene i dopune, fiksna mjesečna naknada koju plaća krajnji kupac koji koristi javnu uslugu, formira se kao zbroj postojeće

fiksne mjesečne naknade za distribuciju plina i fiksne mjesečne naknade za opskrbu plinom. Pri tome je fiksna mjesečna naknada za opskrbu plinom namijenjena pokrivanju pripadajućeg dijela fiksnih troškova obavljanja opskrbe plinom vezanih za krajnjeg kupca, a određena je u iznosu od 10% fiksne mjesečne naknade za distribuciju plina za pojedini tarifni model.

Osim navedenog, izmijenjen je način izračuna opskrbne marže, odnosno troška opskrbe plinom, tako da se isti sastoji od varijabilnog iznosa naknade za opskrbu plinom i iznosa fiksne mjesečne naknade za opskrbu plinom. Pri tome se varijabilni iznos naknade za opskrbu plinom izračunava kao 6,5% jediničnog troška nabave plina, umjesto dotadašnjih 5%.

Metodologija utvrđivanja cijene energije uravnoteženja plinskog sustava

HERA je 23. prosinca 2014. godine donijela Metodologiju utvrđivanja cijene energije uravnoteženja plinskog sustava čijim stupanjem na snagu je prestala važiti Metodologija utvrđivanja cijene energije uravnoteženja plinskog sustava („Narodne novine“, br. 158/13). Prema Metodologiji, pozitivna i negativna cijena energije uravnoteženja utvrđuju se na temelju referentne cijene plina, i to na način da je pozitivna cijena energije uravnoteženja veća za 35%, a negativna cijena energije uravnoteženja manja za 25% od referentne cijene plina.

Referentna cijena plina utvrđuje se kao „košarica“ cijena koju čine:

- cijena plina opskrbljivača na veleprodajnom tržištu plina, utvrđena odlukom Vlade Republike Hrvatske, s udjelom od 75%, i
- cijena plina na plinskoj burzi Central European Gas Hub AG (CEGH), s udjelom od 25 %.

Navedeni odnosi i udjeli postavljeni su na način da odražavaju očekivane razine pozitivne i negativne energije uravnoteženja pri kojima će ponuditelji energije uravnoteženja biti motivirani davati dnevne ponude za energiju uravnoteženja, a na temelju analize dotadašnjeg trenda kretanja cijena na veleprodajnom tržištu u Republici Hrvatskoj, kao i regulirane cijene pri kojima opskrbljivač na veleprodajnom tržištu plina kupuje plin od proizvođača plina te prodaje plin opskrbljivačima u obvezi javne usluge.

Prema Metodologiji, pozitivnu i negativnu cijenu energije uravnoteženja utvrđuje HROTE mjesečno za naredni mjesec te ih javno objavljuje na svojim internetskim stranicama, i to najkasnije do zadnjeg radnog dana u tekućem mjesecu.

Metodologija utvrđivanja naknade za priključenje na plinski distribucijski ili transportni sustav i za povećanje priključnog kapaciteta

HERA je 18. lipnja 2014. godine donijela Metodologiju utvrđivanja naknade za priključenje na plinski distribucijski ili transportni sustav i za povećanje priključnog kapaciteta. Danom stupanja na snagu Metodologije prestao je važiti Pravilnik o naknadi za priključenje na plinski distribucijski ili transportni sustav i za povećanje priključnog kapaciteta („Narodne novine“, br. 137/11, 12/12 i 15/12).

Metodologija je izrađena na način da se uzimaju u obzir odredbe svih zakonskih i podzakonskih propisa iz područja plina u Republici Hrvatskoj, a posebno Zakona o energiji, Zakona o tržištu plina i Zakona o regulaciji energetske djelatnosti, a uređuje sljedeće:

- kategorije priključaka na distribucijski i na transportni sustav,
- grupe složenosti pripremno-završnih radova,
- komponente naknade za priključenje,

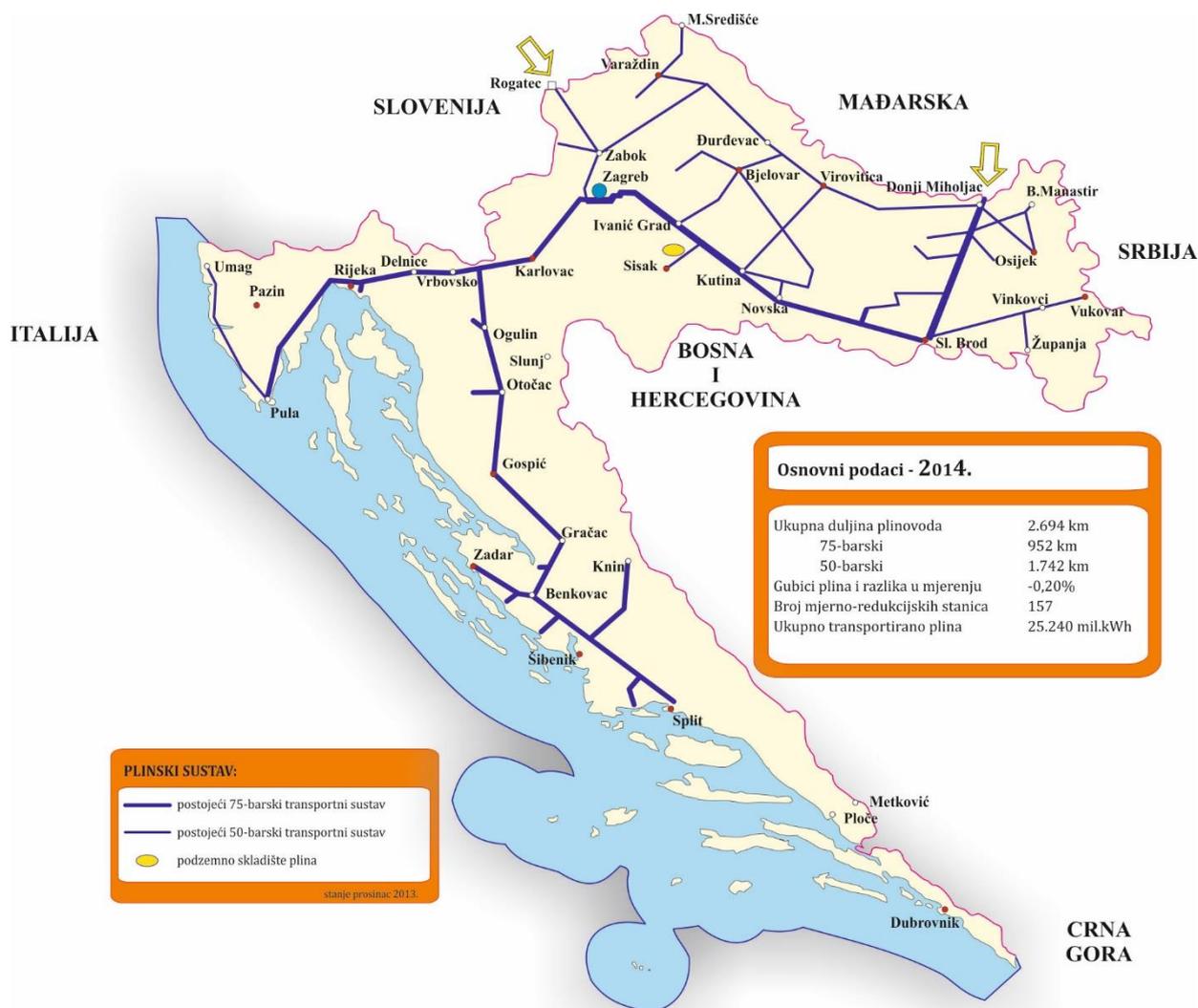
- formule i elemente za izračun troška za redovno i troška za izvanredno stvaranje tehničkih uvjeta u distribucijskom ili transportnom sustavu,
- formule i elemente za izračun troška pripremno-završnih radova,
- komponente troška građenja priključka,
- postupak podnošenja zahtjeva za određivanje, odnosno promjenu naknade za priključenje u dijelu troška za redovno stvaranje tehničkih uvjeta u distribucijskom sustavu,
- podatke i dokumentaciju koju operator sustava dostavlja HERA-i za prethodnu godinu.

Prema Metodologiji, prvo regulacijsko razdoblje započelo je danom stupanja na snagu Metodologije, odnosno 24. lipnja 2014. godine, a završava 31. prosinca 2016. godine.

5.2 Regulirane djelatnosti u sektoru prirodnog plina

5.2.1 Transport prirodnog plina

Transport prirodnog plina je regulirana energetska djelatnost koja se obavlja kao javna usluga. Operator plinskog transportnog sustava Republike Hrvatske je energetska subjekt Plinacro d.o.o. koji je u vlasništvu Republike Hrvatske. Plinacro d.o.o. upravlja sustavom magistralnih i regionalnih plinovoda kojima se prirodni plin iz domaće proizvodnje (sjeverni dio kontinentalne Hrvatske i sjeverni Jadran) i iz uvoza, preko interkonekcija sa Slovenijom (Zabok–Rogatec) i Mađarskom (Donji Miholjac–Dravaszerdahely), transportira do izlaznih mjerno-redukcijskih stanica na kojima se predaje u distribucijske sustave i krajnjim (industrijskim) kupcima koji su izravno priključeni na transportni sustav. Plinski transportni sustav Republike Hrvatske prikazan je na slici 5.2.1.

Slika 5.2.1. Plinski transportni sustav Republike Hrvatske

Rad transportnog sustava, na koji su priključena plinska proizvodna polja Panona i Sjevernog Jadrana, Podzemno skladište plina Okoli, 35⁹ distribucijskih sustava i 25 aktivnih krajnjih kupaca izravno priključenih na transportni sustav, kontinuirano se nadzire i vodi iz nacionalnog dispečerskog centra opremljenog suvremenim sustavom za nadzor, upravljanje i prikupljanje podataka (SCADA). Operativno upravljanje i održavanje sustava organizirano je u pet regija transporta plina: „Istočna Hrvatska“ sa sjedištem u Donjem Miholjcu, „Središnja Hrvatska“ sa sjedištem u Popovači, „Sjeverna Hrvatska“ sa sjedištem u Zaboku, „Zapadna Hrvatska“ sa sjedištem u Rijeci i „Južna Hrvatska“ sa sjedištem u Benkovcu.

Ukupna duljina plinskog transportnog sustava u Republici Hrvatskoj na kraju 2014. godine iznosila je 2.694 km, od čega je 952 km plinovoda radnog tlaka 75 bar i 1.742 km plinovoda radnog tlaka 50 bar.

Plin je u transportni sustav preuziman na 9 priključaka na ulaznim mjernim stanicama, od toga je šest priključaka u funkciji prihvata plina iz proizvodnih polja na teritoriju Republike Hrvatske, dok su dva priključka međunarodna i u funkciji su prihvata plina iz uvoznih dobavnih pravaca, a jedan priključak je u funkciji povlačenja plina iz PSP Okoli.

⁹ Operator distribucijskog sustava Zagorski Metalac d.o.o. je od 1. listopada 2014. godine preuzeo poslovanje i distribucijsko područje tvrtke Komus - u stečaju d.o.o. i od tada je aktivno ukupno 35 operatora distribucijskog sustava u Republici Hrvatskoj.

Plin se iz transportnog sustava isporučuje na 198 priključaka (157 izlaznih mjerno-redukcijskih stanica), od čega je 38 priključaka u funkciji predaje plina industrijskim kupcima priključenim na transportni sustav, dok je 159 priključaka u funkciji predaje plina u distribucijske sustave kojima upravlja 35 operatora distribucijskih sustava, a 1 priključak je u funkciji utiskivanja plina u podzemno skladište plina - PSP Okoli.

U pogledu ostvarenih investicija u 2014. godine, operator transportnog sustava Plinacro d.o.o. je završio gradnju 31 kilometra magistralnog plinovoda Kutina-Dobrovac, te su završeni pogonski objekti u Kutini i Splitu. Uz navedene investicijske projekte obavljen je i niz radova redovitog održavanja transportnog sustava, a koji su između ostalog uključivali aktivnosti vezane uz popravke plinovoda te elektroenergetsko i građevinsko održavanje, odnosno održavanje sustava daljinskih stanica, instrumentacije i napajanja.

Uslugu transporta plina u 2014. godine koristila su 44 opskrbljivača plinom udružena u četrnaest bilančnih skupina¹⁰.

Operator transportnog sustava Plinacro d.o.o. je upravljanje kapacitetima i zagušenjima transportnog sustava u 2014. godini obavljao sukladno odredbama Mrežnih pravila transportnog sustava. Raspodjela kapaciteta se obavlja ukoliko je slobodni kapacitet manji od ukupno zahtijevanog kapaciteta, zasebno za svaki pojedini ulaz u transportni sustav i zasebno za svaki pojedini izlaz iz transportnog sustava, pri čemu se raspodjela kapaciteta obavlja proporcionalno zahtjevima za rezervaciju kapaciteta transportnog sustava.

Obradom zaprimljenih zahtjeva za rezervaciju kapaciteta transportnog sustava za plinsku godinu 2013/2014. utvrđeno je da je zahtijevani kapacitet veći od slobodnog kapaciteta transportnog sustava na UMS Rogatec. Kako bi se maksimalno iskoristio tehnički kapacitet na UMS Rogatec te time udovoljilo zahtjevima svih korisnika u iznosu zatraženog kapaciteta, operator transportnog sustava Plinacro d.o.o. je raspodijelio preostali iznos zahtijevanog kapaciteta kao prekidivi kapacitet. Na taj način je svakom korisniku omogućeno da ostvari maksimalno korištenje kapaciteta u danima za koje ostali korisnici neće nominirati maksimalno rezervirane stalne kapacitete, pri čemu je potrebno naglasiti da uvjeti prekdivosti na UMS Rogatec ovise o uvjetima u transportnom sustavu Slovenije.

Upravljanje uravnoteženjem transportnog sustava provodilo se na način propisan odredbama Pravila o organizaciji tržišta plina. Način rezervacije, raspodjele i ugovaranja kapaciteta identičan je za sve priključke, bez obzira na lokaciju i smjer protoka plina (ulaz/izlaz). Sve rezervacije svih kapaciteta jednog korisnika unutar iste bilančne skupine podnesene u istom zahtjevu za rezervaciju sastavni su dio jednog ugovora o transportu plina.

Na interkonekcijama s Mađarskom (Donji Miholjac–Dravaszerdahely) i sa Slovenijom (Zabok-Rogatec) svakodnevno se sa susjednim operatorima transportnog sustava provodi razmjena podataka za postupak uparivanja količina plina nominiranih na strani jednog i drugog operatora, podataka o izmjerenim količinama i sastavu plina kao i ostalih obveza prema sporazumno utvrđenim pravilima.

Redovite aktivnosti upravljanja kapacitetima transportnog sustava provedene su tijekom 2014. godine u sljedećim poslovnim procesima:

- ugovaranje usluge transporta plina za mjesečna i godišnja razdoblja,
- svakodnevne obrade nominacija,
- prikupljanje i obrada podataka o izmjerenim i raspodijeljenim količinama plina,

---

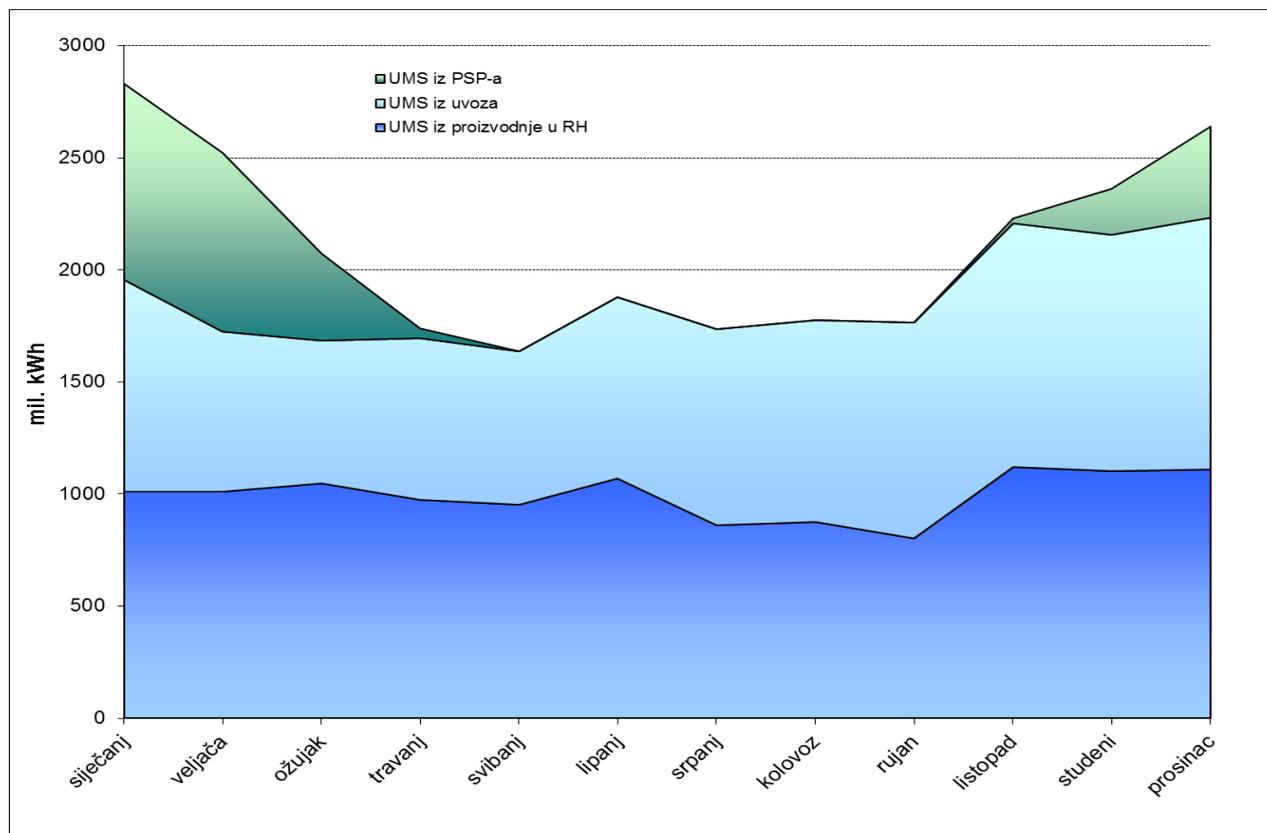
¹⁰ Broj bilančnih skupina na dan 31. prosinca 2014. godine.

- dnevna i mjesečna izvještavanja i objave podataka,
- praćenje i objava podataka o kvaliteti plina.

Broj korisnika transportnog sustava u 2014. godini po kategorijama je:

- 12 korisnika koji koriste ulaze u transportni sustav na interkonekcijama,
- 1 korisnik koji koristi ulaz u transportni sustav iz mreže proizvodnih plinovoda,
- 45 korisnika koji koriste izlaze iz transportnog sustava prema distribucijskim sustavima,
- 10 korisnika koji koriste izlaze iz transportnog sustava prema krajnjim kupcima.

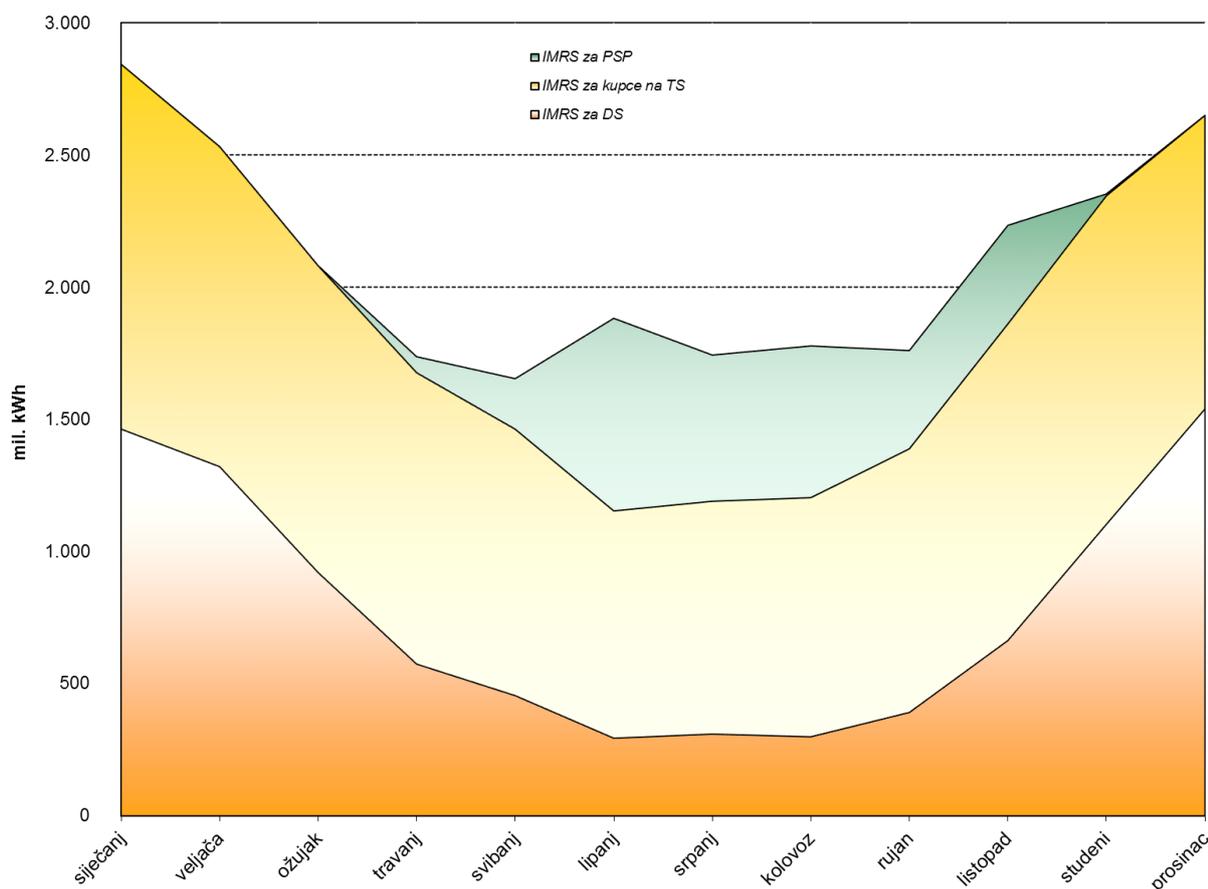
Prema podacima dostavljenim od energetskog subjekta Plinacro d.o.o., ukupno transportirane količine plina u Republici Hrvatskoj u 2014. iznosile su 25.240.027.007 kWh, što je 12% manje u odnosu na ukupno transportirane količine u 2013. Ukupni gubici i razlika u mjerenju plina u 2014. iznosili su -0,20%, što je rezultat niskih gubitaka u transportnom sustavu i pozitivne razlike u mjerenju koja je u granicama dopuštene pogreške mjerenja. Najveća količina transportiranog plina u danu za krajnju potrošnju¹¹ iznosila je 120.410.313 kWh/dan. Ukupni tehnički kapacitet svih ulaza u transportni sustav, na dan 31. prosinca 2014. godine, iznosio je 11.428.706 kWh/h. Prema podacima koje je dostavio Plinacro d.o.o, tehnički kapaciteti utvrđeni su za deset ulaza u transportni sustav, od kojih su najveći: Dravaszerdahely – 2.854.586 kWh/h, Terminal Pula – 2.664.280 kWh/h, PSP Okoli – 2.664.280 kWh/h i Rogatec – 1.998.210 kWh/h. Maksimalni iskorišteni kapacitet na svim ulazima u transportni sustav u satu u 2014. godini iznosio je 5.047.838 kWh/h, pri čemu je maksimalni iskorišteni kapacitet u godini na razini pojedinih ulaza u transportni sustav ostvaren na ulazu PSP Okoli i to u iznosu 2.074.598 kWh/h. Količine transportiranog plina po grupama ulaza u transportni sustav po mjesecima tijekom 2014. prikazane su na slici 5.2.2.

Slika 5.2.2. Količine transportiranog plina po grupama ulaza u transportni sustav po mjesecima 2014. godine

¹¹ Izlazi na distribucijske sustave i izlazi prema kupcima izravno priključenima na transportni sustav

Ukupni tehnički kapacitet izlaza iz transportnog sustava na dan 31. prosinca 2014. iznosio je 17.307.840 kWh/h. Od toga je ukupni tehnički kapacitet izlaza u distribucijske sustave iznosio 9.996.762 kWh/h, ukupni tehnički kapacitet izlaza prema krajnjim kupcima izravno priključenim na transportni sustav 5.693.478 kWh/h i tehnički kapacitet izlaza u PSP Okoli 1.617.600 kWh/h. Maksimalni iskorišteni kapacitet na svim izlazima iz transportnog sustava u satu u 2014. godini iznosio je 6.013.749 kWh/h, pri čemu je maksimalni iskorišteni kapacitet na razini pojedinih izlaza iz transportnog sustava ostvaren na izlazu u distribucijske sustave i to u iznosu 4.348.431 kWh/h. Količine transportiranog plina za grupe izlaza iz transportnog sustava po mjesecima tijekom 2014. prikazane su na slici 5.2.3.

Slika 5.2.3. Količine transportiranog plina za grupe izlaza iz transportnog sustava po mjesecima 2014. godine

Cijena transporta prirodnog plina u 2014. godini bila je određena na temelju Metodologije utvrđivanja iznosa tarifnih stavki za transport plina („Narodne novine“, br. 85/13 i 158/13). Metodologijom je propisano sedam tarifnih stavki sadržanih u sljedećim grupama: tarifne stavke za ugovoreni stalni kapacitet na godišnjoj razini za ulaze u transportni sustav, tarifne stavke za ugovoreni stalni kapacitet na godišnjoj razini za izlaze iz transportnog sustava i tarifna stavka za količinu plina na izlazima iz transportnog sustava. Iznose tarifnih stavki za transport plina određuje HERA i one su jednaki za sve korisnike transportnog sustava. Odlukom o iznosu tarifnih stavki za transport plina za energetski subjekt PLINACRO d.o.o. („Narodne novine“, br. 102/13) koja je stupila na snagu 1. siječnja 2014. utvrđene su tarifne stavke za transport plina za pojedine godine prvog

regulacijskog razdoblja 2014. – 2016. Tablica 5.2.1. prikazuje važeće iznose tarifnih stavki bez PDV-a¹² za transport plina u 2014. godini.

Tablica 5.2.1. Iznosi tarifnih stavki za transport plina u 2014. godini

	Oznaka tarifne stavke	Naziv tarifne stavke	Iznos tarifne stavke	Mjerna jedinica
Tarifne stavke za ugovoreni stalni kapacitet na godišnjoj razini za ulaze u transportni sustav	T _{U,IN}	Tarifna stavka za ulaz na interkonekciji	3,3585	kn/kWh/dan
	T _{U,PR}	Tarifna stavka za ulaz iz proizvodnje	3,0227	kn/kWh/dan
	T _{U,SK}	Tarifna stavka za ulaz iz sustava skladišta plina	0,3359	kn/kWh/dan
Tarifne stavke za ugovoreni stalni kapacitet na godišnjoj razini za izlaze iz transportnog sustava	T _{I,IN}	Tarifna stavka za izlaz na interkonekciji	5,9238	kn/kWh/dan
	T _{I,HR}	Tarifna stavka za izlaz u Hrvatskoj	0,8886	kn/kWh/dan
	T _{I,ZZ}	Tarifna stavka za izlaz u zasebnoj zoni	-	kn/kWh/dan
Tarifna stavka za količinu plina na izlazima iz transportnog sustava	T _K	Tarifna stavka za količinu plina	0,0020	kn/kWh

Cijena transporta plina za pojedinog korisnika transportnog sustava, tj. naknada za korištenje transportnog sustava plinovoda, utvrđuje se u skladu s Metodologijom, a prema prethodno zakupljenom i stvarnom korištenju kapaciteta transportnog sustava pojedinog korisnika u godini. Pri tome se zasebno ugovaraju kapaciteti ulaza u transportni sustav ili izlaza iz transportnog sustava, i to na godišnjoj, mjesečnoj ili dnevnoj razini.

Ukupna prosječna cijena transporta plina u 2014. za sve korisnike transportnog sustava iznosila je 0,0226 kn/kWh, što je 6,67% više u odnosu na ukupnu prosječnu cijenu transporta plina u 2013.

5.2.2 Skladištenje prirodnog plina

Skladištenje prirodnog plina je regulirana energetska djelatnost koja se obavlja kao javna usluga. Operator sustava skladišta plina u Republici Hrvatskoj od 2009. je energetska subjekt Podzemno skladište plina d.o.o. koji za skladištenje prirodnog plina koristi PSP Okoli, čiji je zemljopisni položaj prikazan na slici 5.2.6

¹² Sve tarifne stavke i cijene koje se navode u ovom poglavlju izražene su bez PDV-a

PSP Okoli sastoji se od podzemnog ležišta (geološka struktura), radnih i kontrolnih bušotina i nadzemnog dijela pogona čiji su osnovni objekti bušotinske platforme, priključni plinovodi, regulacijska stanica, stanica za sušenje plina, mjerna stanica i kompresorska stanica te pomoćni objekti. Prirodni plin se u podzemno ležište utiskuje u pravilu od 1. travnja do 31. rujna, a povlači od 1. listopada do 31. ožujka.

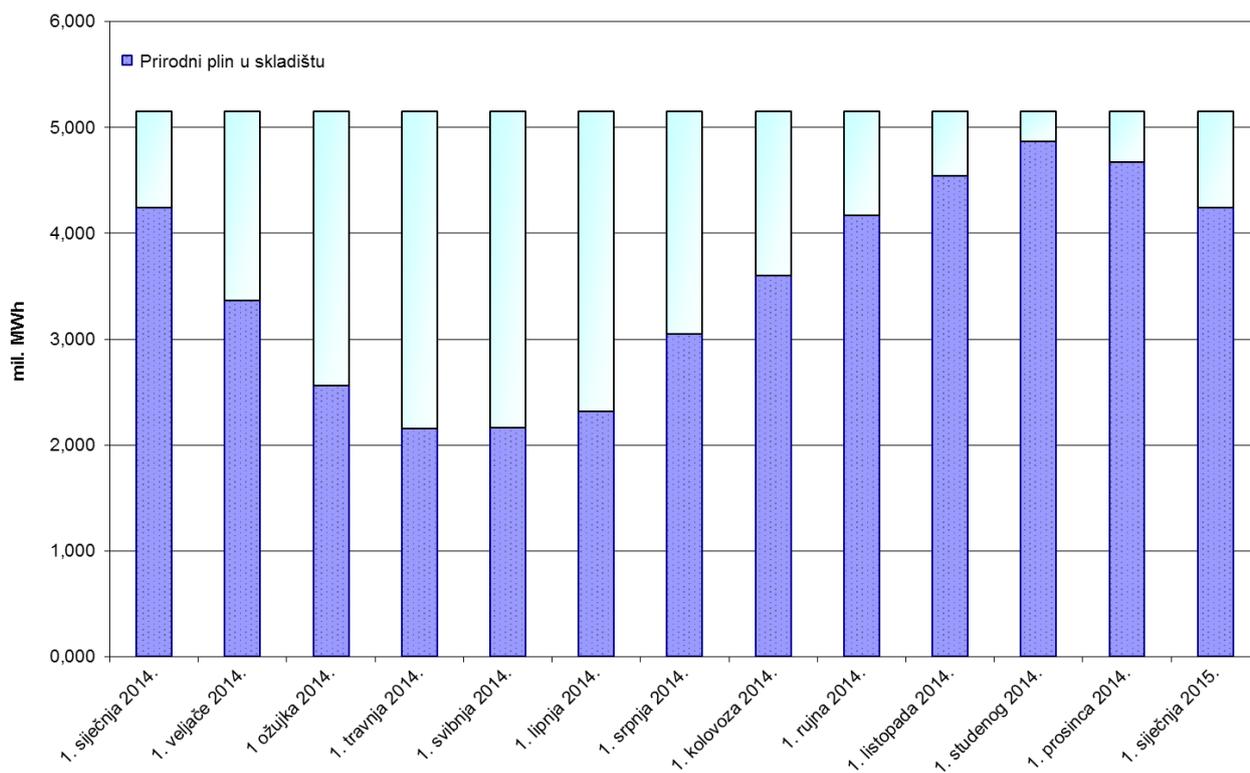
Tehnički kapaciteti sustava skladišta plina¹³ definirani su Dopunskim rudarskim projektom za eksploatacijsko polje Okoli – podzemno skladište plina, od 25. studenog 2005. Tehnički kapacitet radnog volumena iznosi 5.150.000 MWh, tehnički kapacitet povlačenja 2.270 MWh/h (54.480 MWh/dan), a tehnički kapacitet utiskivanja 1.419 MWh/h (34.056 MWh/dan).

Tijekom 2014. u PSP Okoli je ukupno utisnuto 3.460.436 MWh, a povučeno je 3.454.491 MWh prirodnog plina. U 2014. godini u podzemnom skladištu plina PSP Okoli bilo je više razdoblja promjene ciklusa rada, odnosno tri razdoblja povlačenja plina, dva razdoblja stajanja te jedno razdoblje utiskivanja plina. Završetak prvog ciklusa povlačenja i početak ciklusa utiskivanja prirodnog plina, određen prema minimalnoj količini plina u skladištu za kalendarsku godinu, bio je 14. travnja 2014., kada je stanje radnog volumena iznosilo 2.152.687 MWh. Početak zadnjeg ciklusa povlačenja plina bio je 7. studenoga 2014., a stanje radnog volumena tada je iznosilo 4.866.810 MWh, što je ujedno bilo najveće ostvareno stanje radnog volumena PSP Okoli. Stanje radnog volumena prirodnog plina u PSP Okoli na određene dane tijekom 2014. prikazano je na slici 5.2.4. Najveći ostvareni kapacitet povlačenja plina u 2014. iznosio je 2.053 MWh/h, dok je najveći ostvareni kapacitet utiskivanja plina iznosio 1.224 MWh/h.

Investicije energetskog subjekta Podzemno skladište plina d.o.o. u razvoj i dogradnju sustava skladišta plina tijekom 2014. obuhvaćale su ulaganja u slijedeće projekte: kapitalne remonte bušotina, sustav video nadzora i fizičku zaštitu, projekt Grubišno Polje, upravnu zgradu sa skladištem, izgradnju spojnih plinovoda do bušotine OK-26, OK-20, OK-62 i OK-63, sustav za zbrinjavanje slojne vode, dogradnju kompresorske stanice i izgradnju novih bušotina Ok-62 i Ok-63.

---

¹³ Tehnički kapacitet predstavlja ukupni kapacitet sustava skladišta plina koji operator sustava skladišta plina može ponuditi korisnicima sustava, a uzimajući u obzir integritet i tehničke mogućnosti sustava skladišta plina

Slika 5.2.4. Stanje zaliha prirodnog plina u PSP Okoli na određene dane u 2014. godini

Cijena skladištenja prirodnog plina u razdoblju od 1. siječnja do 31. ožujka 2014. utvrđivala se na temelju Tarifnog sustava za skladištenje prirodnog plina, a sukladno Odluci o visini tarifnih stavki za skladištenje prirodnog plina („Narodne novine“, br. 73/09) koju je donijela Vlada Republike Hrvatske u lipnju 2009. Tablica 5.2.2. prikazuje visine tarifnih stavki prema navedenoj Odluci.

Tablica 5.2.2. Visine tarifnih stavki za skladištenje prirodnog plina od 1. siječnja do 31. ožujka 2014.

Naziv tarifne stavke	Oznaka tarifne stavke	Iznos tarifne stavke	Mjerna jedinica
Tarifna stavka za zakup radnog volumena	T_{rv}	8,77	kn/MWh
Tarifna stavka za zakup i korištenje dnevnog kapaciteta utiskivanja plina u radni volumen	T_u	270,65	kn/MWh/dan
Tarifna stavka za zakup i korištenje dnevnog kapaciteta povlačenja plina iz radnog volumena	T_p	195,41	kn/MWh/dan

U veljači 2014. HERA je donijela novu Metodologiju utvrđivanja iznosa tarifnih stavki za skladištenje plina („Narodne novine“, br. 22/14) i Odluku o iznosu tarifnih stavki za skladištenje plina („Narodne novine“, br. 28/14) kojima su određene tarifne stavke za skladištenje plina te njihovi iznosi za prvo regulacijsko razdoblje 2014.-2016. Tablica 5.2.3. prikazuje iznose tarifnih stavki prema navedenoj Odluci, a koje su bile važeće od 1. travnja 2014. do 31. prosinca 2014.

Tablica 5.2.3. Iznosi tarifnih stavki za skladištenje prirodnog plina od 1. travnja do 31. prosinca 2014.

	Oznaka tarifne stavke	Naziv tarifne stavke	Iznos tarifne stavke	Mjerna jedinica
Tarifna stavka za ugovoreni standardni paket skladišnog kapaciteta na godišnjoj razini	T _{SBU}	Tarifna stavka za standardni paket skladišnog kapaciteta	1.481.636,01	kn/SBU
Tarifne stavke za ugovorene pojedinačne stalne usluge na godišnjoj razini	T _{S,UTIS}	Tarifna stavka za stalni kapacitet utiskivanja	1,2156	kn/kWh/dan
	T _{S,POV}	Tarifna stavka za stalni kapacitet povlačenja	0,9724	kn/kWh/dan
	T _{S,RV}	Tarifna stavka za stalni radni volumen	0,0132	kn/kWh
Tarifna stavka za ugovorene pojedinačne prekidive usluge na dnevnoj razini	T _{P,UTIS}	Tarifna stavka za prekidivi nenominirani kapacitet utiskivanja	0,0089	kn/kWh/dan
	T _{P,POV}	Tarifna stavka za prekidivi nenominirani kapacitet povlačenja	0,0072	kn/kWh/dan

5.2.3 Distribucija plina

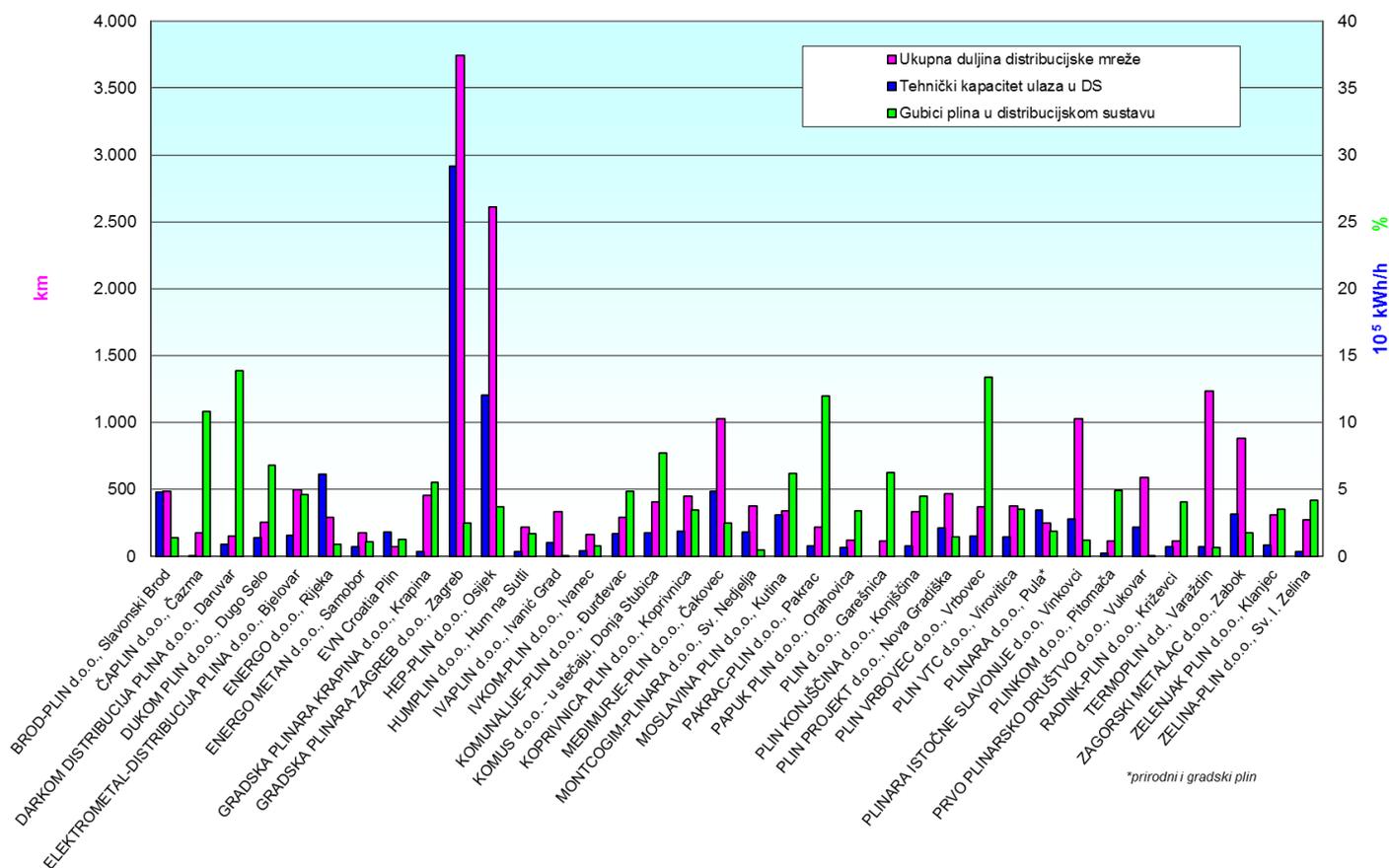
Distribucija plina je regulirana energetska djelatnost koja se obavlja kao javna usluga. Distribuciju plina u Republici Hrvatskoj u 2014. obavljalo je 35 energetskih subjekata¹⁴.

Prema podacima koje je HERA prikupila za Godišnje izvješće od 35 operatora distribucijskog sustava, ukupne distribuirane količine plina¹⁵ u Republici Hrvatskoj u 2014. iznosile su 9.164 milijuna kWh, što je 13,9% manje u odnosu na distribuirane količine plina u 2013. Od ukupne količine distribuiranog plina, najveće količine plina distribuirane su korisnicima tarifnih modela TM2 3.469 milijuna kWh, TM3 1.036 milijuna kWh i TM5 1.097 milijuna kWh.

Ukupan broj obračunskih mjernih mjesta krajnjih kupaca priključenih na distribucijski sustav u 2014. iznosio je 649.455, što je 0,25% manje u odnosu na ukupan broj obračunskih mjernih mjesta u 2013. Od ukupnog broja obračunskih mjernih mjesta, u 2014. bilo je 643.810 obračunskih mjernih mjesta tarifnih modela TM1-TM4 (s godišnjom potrošnjom do 100.000 kWh), a 5.645 obračunskih mjernih mjesta tarifnih modela TM5-TM12 (s godišnjom potrošnjom većom od 100.000 kWh).

¹⁴ Uključujući energetski subjekt Plinara d.o.o., Pula koji je uz prirodni plin distribuirao i gradski plin.

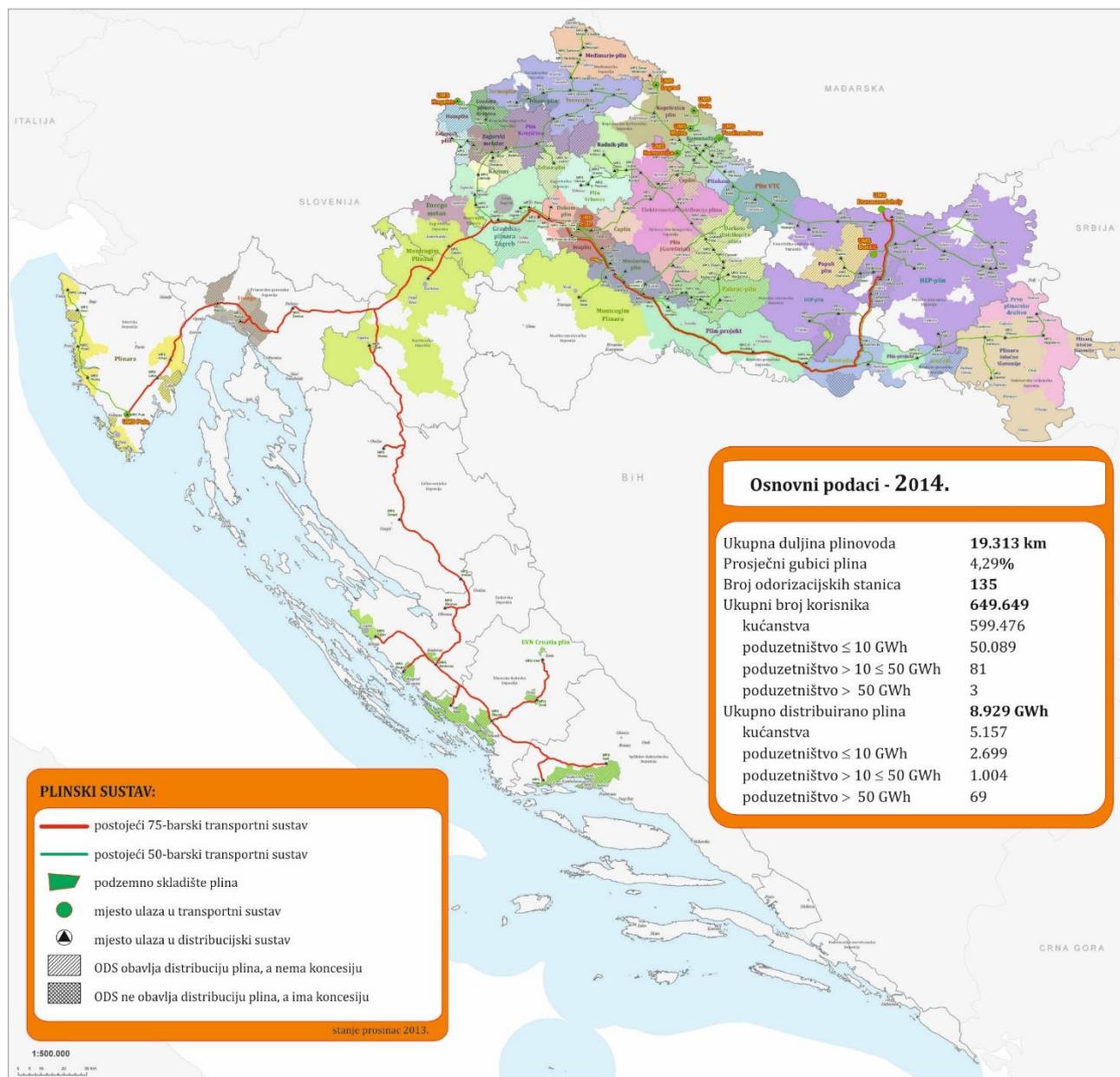
¹⁵ Prirodni plin i gradski plin.

*prirodni i gradski plin

Slika 5.2.5. Usporedba duljine distribucijskih sustava, ukupnog tehničkog kapaciteta ulaza u distribucijske sustave i gubitaka plina po operatorima distribucijskog sustava u Republici Hrvatskoj u 2014. godini

Ukupna duljina svih plinskih distribucijskih sustava u Republici Hrvatskoj na kraju 2014. iznosila je 19.313 km, što je 3,96% više u odnosu na ukupnu duljinu svih plinskih distribucijskih sustava na kraju 2013., prema podacima prikupljenim od operatora distribucijskog sustava. Od ukupne duljine distribucijskog sustava na kraju 2014., 16,5% je niskotlačnog plinovoda, 77,0% srednjetačnog plinovoda i 6,5% visokotlačnog plinovoda. Prema vrsti materijala, od ukupne duljine distribucijskog sustava na kraju 2014., 18,3% je izgrađeno u čeličnim cijevima, 81,3% u polietilenskim cijevima i 0,4% u ostalom materijalu. Ukupan broj odorizacijskih stanica u svim distribucijskim sustavima na kraju 2014. bio je 132. Usporedbu duljine distribucijskih sustava, ukupnog tehničkog kapaciteta ulaza u distribucijske sustave i gubitaka plina po pojedinim operatorima distribucijskog sustava u Republici Hrvatskoj u 2014. prikazuje slika 5.2.5., a zemljopisni raspored distribucijskih područja operatora distribucijskog sustava u 2014. prikazuje slika 5.2.6.

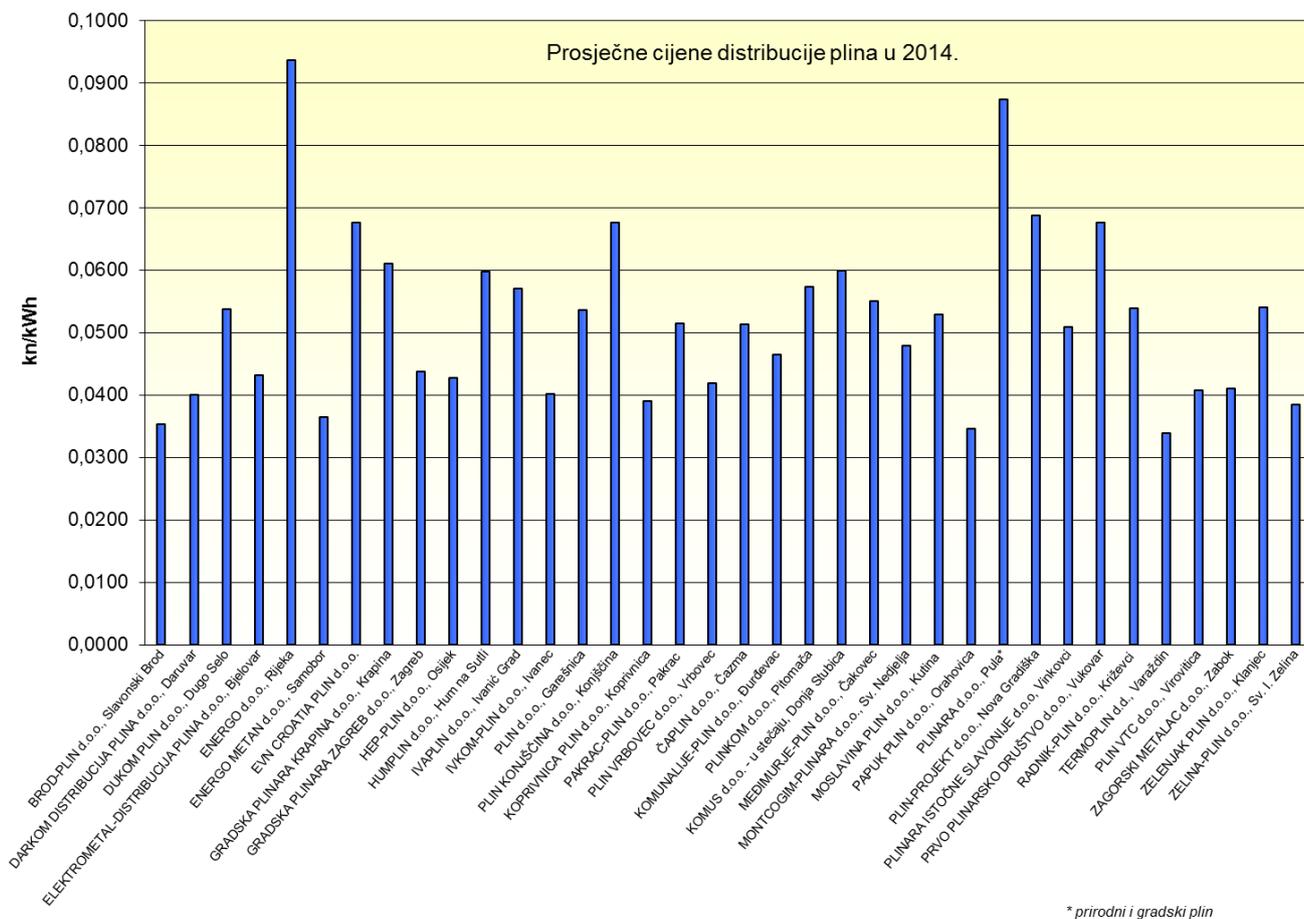

Slika 5.2.6. Raspored distribucijskih područja operatora distribucijskog sustava i osnovni podaci o energetske djelatnosti distribucije plina u Republici Hrvatskoj u 2014.

Cijena distribucije plina, temeljem Zakona o energiji je regulirana i u 2014. godini se utvrđivala primjenom Metodologije utvrđivanja iznosa tarifnih stavki za distribuciju plina („Narodne novine“, br. 104/13). Metodologijom su obračunska mjerna mjesta razvrstana u 12 tarifnih modela prema godišnjoj potrošnji plina. Cijena distribucije plina sastoji se od tarifne stavke Ts1 za distribuiranu količinu plina koja je određena zasebno za svakog operatora distribucijskog sustava i od tarifne stavke Ts2 koja predstavlja fiksnu mjesečnu naknadu i koja je ista za pojedini tarifni model za sve operatore. Iznosi tarifnih stavki za distribuciju plina u 2014. godini bili su određeni Odlukom o iznosu tarifnih stavki za distribuciju plina („Narodne novine“, br. 158/13) koja je stupila na snagu 1. siječnja 2014. godine.

Prosječna cijena distribucije plina pojedinog operatora distribucijskog sustava može se iskazati kao omjer godišnjeg prihoda od distribucije plina ostvarenog temeljem tarifnih stavki Ts1 i Ts2 i ukupne distribuirane količine plina u godini. Ukupna prosječna ponderirana cijena distribucije plina svih operatora distribucijskog sustava u Republici Hrvatskoj u 2014. iznosila je 0,0464 kn/kWh, što je

4,6% više u odnosu na ukupnu prosječnu ponderiranu cijenu distribucije plina u 2013. Prosječne cijene distribucije plina po operatorima distribucijskog sustava u 2014. prikazane su na slici 5.2.7.

Slika 5.2.7. Prosječne cijene distribucije plina po operatorima distribucijskog sustava u Republici Hrvatskoj u 2014. godini

5.2.4 Razdvajanje djelatnosti

Razdvajanje energetske djelatnosti, sukladno odredbama Zakona o tržištu plina, podrazumijeva da djelatnosti operatora transportnog sustava, operatora distribucijskog sustava, operatora sustava skladišta plina i operatora terminala za UPP, uključujući operatora koji je dio vertikalno integriranoga energetskog subjekta, moraju biti organizirani u samostalnom pravnom subjektu, neovisno od drugih djelatnosti u sektoru plina.

Obveze razdvajanja djelatnosti su do 2010. provedene od strane svih sudionika na tržištu.

U 2014. je energetske djelatnosti transporta plina obavljao energetski subjekt Plinacro d.o.o., dok je energetske djelatnosti skladištenja plina obavljao energetski subjekt Podzemno skladište plina d.o.o.

Distribuciju plina je u 2014. obavljalo je 35 energetske subjekata, dok su energetske djelatnosti opskrbe plinom, od 55 licenciranih, aktivno obavljala 44 energetske subjekata. Od 35 operatora distribucijskog sustava 13 ih je organizirano kao samostalni pravni subjekti koji obavljaju isključivo energetske djelatnosti distribucije plina, dok su 22 energetske subjekata organizirane kao vertikalno integrirani pravni subjekti s manje od 100.000 kupaca, koji uz distribuciju plina obavljaju i opskrbu plinom. Struktura energetske subjekata u sektoru plina na kraju 2014., s obzirom na energetske djelatnosti koje obavljaju te zahtjeve razdvajanja, prikazana je na slici 5.2.8. Vlada Republike

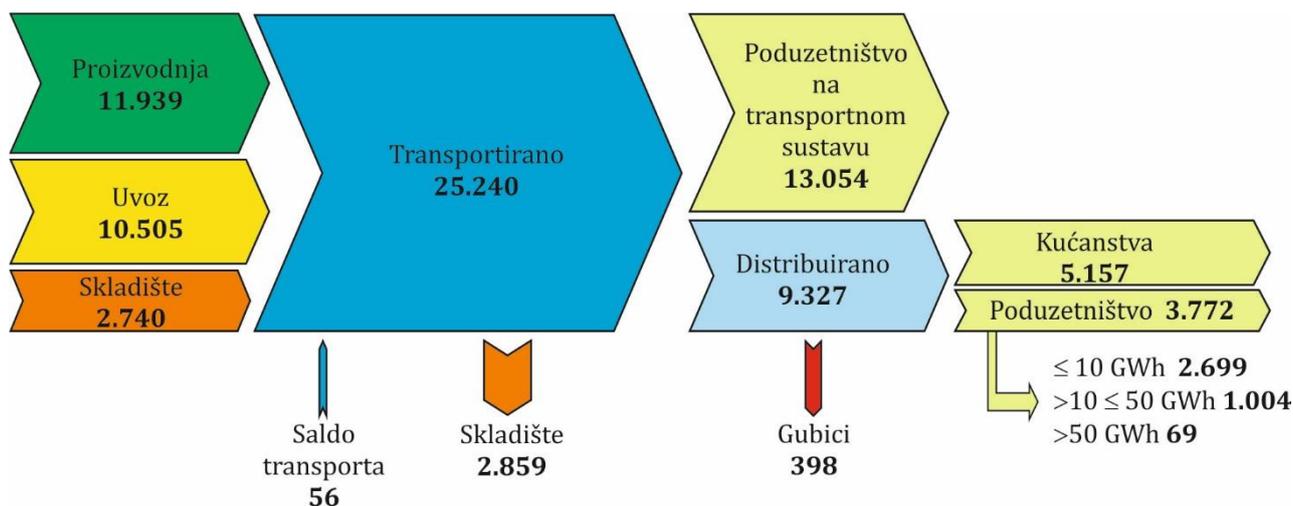

5.3 Tržište plina

5.3.1 Bilanca prirodnog plina

U 2014. godini ukupna količina prirodnog plina koji je ušao u transportni sustav iznosila je 25.184 milijuna kWh, od čega iz domaće proizvodnje 11.939 milijuna kWh (47,4%), iz uvoza 10.505 milijuna kWh (41,7%), te iz PSP Okoli 2.740 milijuna kWh (10,9%) (slika 5.3.1.).

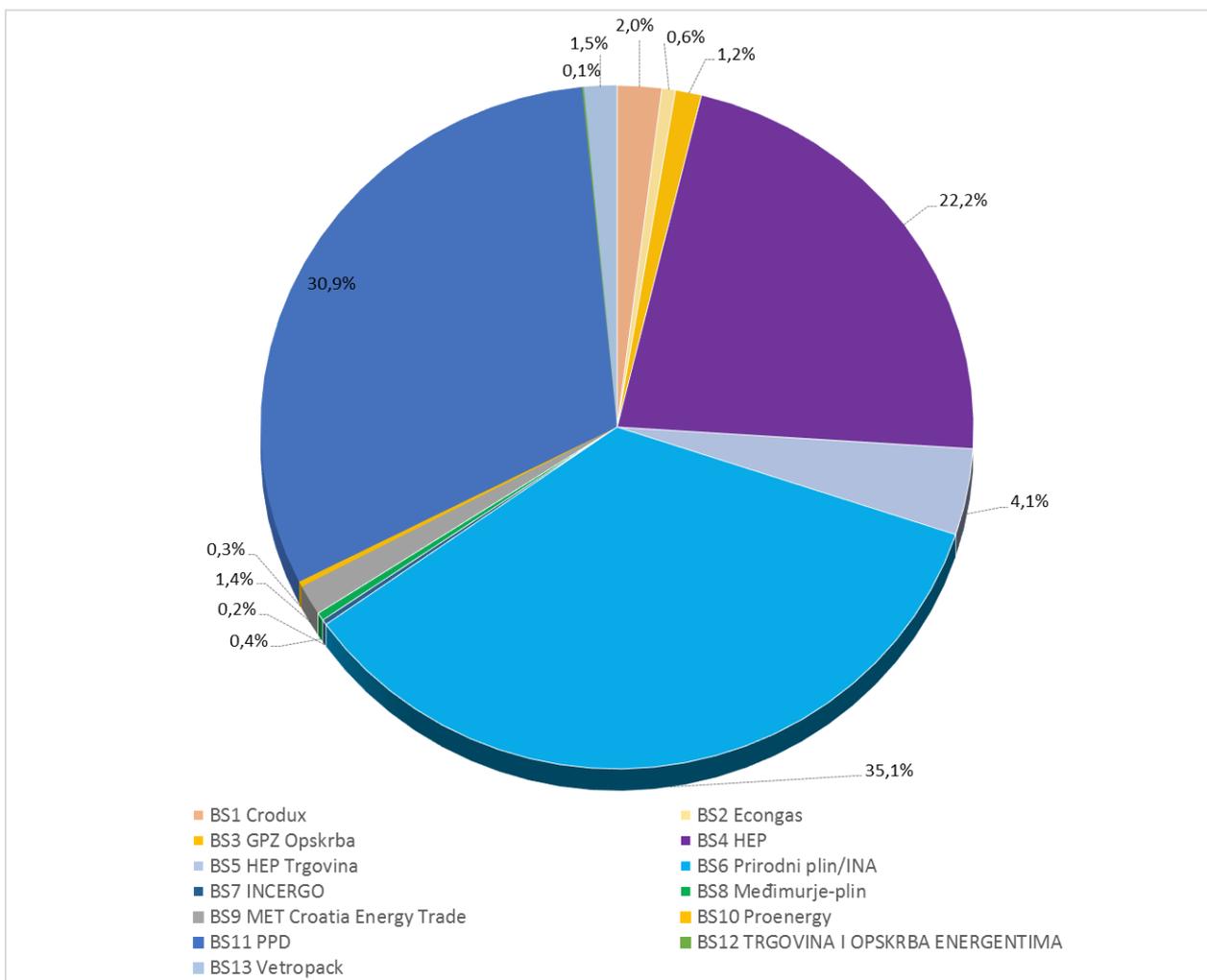
U 2014. godini ukupna količina plina koji je izašao iz transportnog sustava iznosila je 25.240 milijuna kWh, od čega za krajnje kupce izravno spojene na transportni sustav 13.054 milijuna kWh (51,7%), za kupce na distribucijskom sustavu 9.327 milijuna kWh (37,0%), te za PSP Okoli 2.859 milijuna kWh (11,3%).

Slika 5.3.1. Bilanca prirodnog plina u Republici Hrvatskoj u 2014. godini

Prema podacima opskrbljivača plinom, krajnjim kupcima je u 2014. godini iz distribucijskih sustava ukupno isporučeno 8.929 milijuna kWh plina, od čega je kućanstvima isporučeno 5.157 milijuna kWh (58%), a poduzetništvu 3.772 milijuna kWh (42%) plina.

Uslugu transporta plina u 2014. godini koristila su 44 opskrbljivača plinom udružena u 14 bilančnih skupina. Prema udjelima pojedinih bilančnih skupina u količini transportiranog plina za grupe izlaza iz transportnog sustava, voditelj bilančne skupine Prirodni plin d.o.o. je iz transportnog sustava preuzeo 35,1% količina plina, voditelj bilančne skupine Prvo Plinarsko Društvo d.o.o. 30,9% količina plina, voditelj bilančne skupine HEP d.d. 22,2% količina plina, a preostalim 10 bilančnih skupina je preuzelo 11,8% količina plina. Udjeli pojedinih bilančnih skupina u 2014. godini prikazani su na slici 5.3.2.

Slika 5.3.2. Udio bilančnih skupina u ukupno isporučenim količinama prirodnog plina iz transportnog sustava u 2014. godini

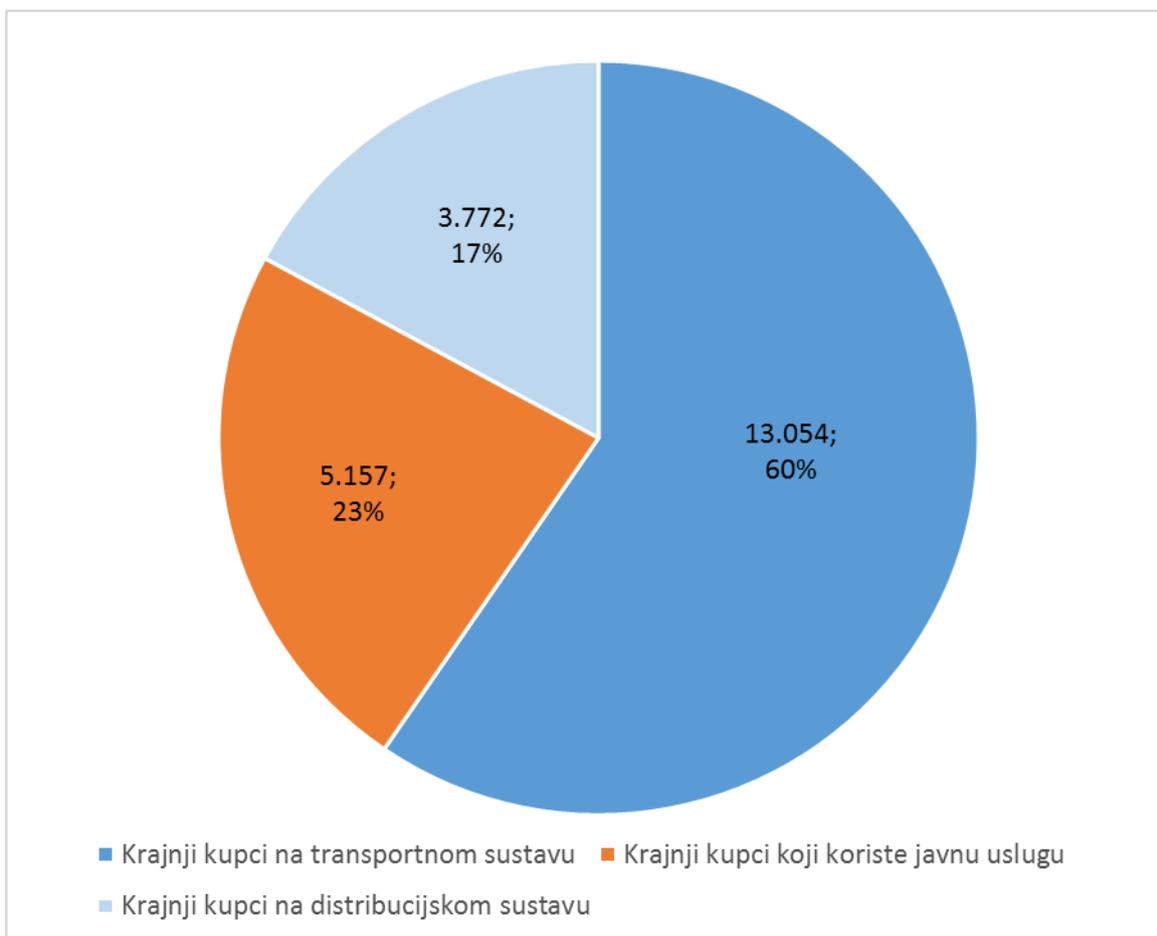
5.3.2 Opskrba prirodnim plinom i krajnja potrošnja prirodnog plina

Opskrbu prirodnim plinom u Republici Hrvatskoj u 2014. godini obavljala su 44 energetska subjekta, iako je u 2014. dozvolu za obavljanje energetske djelatnosti opskrbe plinom imalo 55 energetskih subjekata. Prema podacima koje je HERA prikupila kvartalno za 2014. godinu od opskrbljivača plinom, struktura isporuke plina u 2014. godini bila je sljedeća:

- krajnjim kupcima priključenima na distribucijski sustav koji koriste javnu uslugu opskrbe plinom¹⁶ (dalje: *krajnji kupci koji koriste javnu uslugu*) isporučeno je 5.157 milijuna kWh
- krajnjim kupcima priključenima na distribucijski sustav koji se opskrbljuju prema tržišnim uvjetima (dalje: *krajnji kupci na distribucijskom sustavu*) isporučeno je 3.772 milijuna kWh,
- krajnjim kupcima na tržištu plina izravno priključenima na transportni sustav (dalje: *krajnji kupci na transportnom sustavu*) isporučeno je 13.054 milijuna kWh.

Struktura isporuke u 2014. godini prikazana je na slici 5.3.3.

¹⁶ Opskrba u obvezi javne usluge, sukladno Zakonu o tržištu plina, definirana je kao opskrba plinom koja se obavlja po reguliranim uvjetima za kućanstvo i opskrba plinom onih energetskih subjekata, pravnih i fizičkih osoba kojom se toplinskom energijom proizvedenom iz plina opskrbljuju kućanstvo u skladu sa Zakonom o tržištu toplinske energije.

Slika 5.3.3. Struktura isporuke prirodnog plina iz transportnog sustava u 2014. godini (količine plina u milijunima kWh)

Ukupne količine plina koje su opskrbljivači plinom u 2014. godini isporučili krajnjim kupcima priključenima na distribucijski sustav iznosile su 8.929 milijuna kWh, pri čemu je isporučeno i 151 milijuna kWh kaptažnog plina. Od toga je krajnjim kupcima koji koriste javnu uslugu isporučeno 5.157 milijuna kWh plina, što je smanjenje za 16,2% u odnosu na isporučene količine u 2013. godini. Krajnjim kupcima na distribucijskom sustavu ukupno je isporučeno 3.772 milijuna kWh plina, što je smanjenje za 16,1% u odnosu na isporučene količine u 2013. godini. Krajnjim kupcima na transportnom sustavu ukupno je isporučeno 13.054 milijuna kWh plina, što je smanjenje za 12,8% u odnosu na isporučene količine u 2013. godini.

Ukupan broj krajnjih kupaca na tržištu plina na kraju 2014. bio je 649.674, od čega je 599.476 krajnjih kupaca koji koriste javnu uslugu, 50.173 krajnjih kupaca koji se opskrbljuju po tržišnim uvjetima na distribucijskom sustavu i 25 krajnjih kupaca koji se opskrbljuju po tržišnim uvjetima na transportnom sustavu.

5.3.3 Kvaliteta opskrbe plinom

Zakonom o tržištu plina definirane su obveze proizvođača plina, operatora transportnog sustava, operatora distribucijskog sustava, operatora sustava skladišta plina te operatora terminala za UPP kao i obveze opskrbljivača plinom, u pogledu objavljivanja i održavanja ugovorenih parametara kvalitete opskrbe plinom kupaca. Kvaliteta opskrbe plinom obuhvaća kvalitetu usluge, pouzdanost isporuke i kvalitetu plina.

Okvir za osiguranje kvalitete opskrbe plinom od strane operatora transportnog sustava, operatora distribucijskog sustava i operatora sustava skladišta plina, te od strane opskrbljivača plinom propisuju Opći uvjeti opskrbe plinom. U tom smislu, kvaliteta usluge obuhvaća komercijalne zahtjeve kvalitete opskrbe plinom, čijim poštivanjem operator sustava ili opskrbljivač plinom osigurava korisniku sustava ili krajnjem kupcu zadovoljavajuću razinu pružene usluge. Pod pouzdanošću isporuke razumijeva se stalnost isporuke plina iz transportnog ili distribucijskog sustava u određenom vremenskom razdoblju, iskazana pokazateljima broja i trajanja prekida isporuke. Kvaliteta plina podrazumijeva usklađenost parametara plina koji se isporučuje u plinski sustav sa standardnom kvalitetom plina koja je propisana u Prilogu I. Općih uvjeta opskrbe plinom. Proizvođač plina, opskrbljivač plinom i trgovac plinom dužni su osigurati standardnu kvalitetu plina kojega isporučuju u transportni ili distribucijski sustav.

Nadalje, operatoru transportnog sustava, operatoru distribucijskog sustava, operatoru sustava skladišta plina i opskrbljivaču plinom, propisana je dužnost uspostave sustava prikupljanja podataka o kvaliteti opskrbe plinom te objava godišnjeg izvješća o kvaliteti opskrbe plinom u elektroničkom obliku. Na taj način se prate i prikupljaju podatci o ispunjavanju općih, te garantiranih standarda kvalitete opskrbe. Općim standardima kvalitete opskrbe se mjeri opća razina kvalitete opskrbe plinom pojedinog operatora sustava ili opskrbljivača plinom, dok se garantiranim standardima kvalitete opskrbe propisuje minimalna razina kvalitete opskrbe plinom koju je isti dužan pružiti pojedinom korisniku sustava ili krajnjem kupcu.

Od listopada 2014., operatori sustava i opskrbljivači su dužni HERA-i dostavljati prikupljene podatke o ostvarenim pokazateljima ispunjavanja kvalitete opskrbe za garantirane standarde kvalitete opskrbe, najkasnije u roku od 30 dana od isteka kvartala na koji se odnosi pojedini pokazatelj kvalitete opskrbe plinom. Isto tako, operatori sustava i opskrbljivači plinom, su do 1. ožujka 2015. godine HERA-i dužni dostaviti godišnje izvješće o kvaliteti opskrbe plinom za 2014. godinu.

Na taj način HERA je započela prikupljati podatke o pokazateljima kvalitete opskrbe plinom za operatora transportnog sustava, vezano za praćenje :

- Općih standarda kvalitete opskrbe: pouzdanost isporuke (praćenje prekida isporuke, ispitivanje nepropusnosti transportnog sustava) i kvaliteta plina (kontrola kvalitete plina) i
- Garantiranih standarda kvalitete opskrbe: pouzdanost isporuke (planirani prekidi isporuke).

Osim toga, HERA je započela prikupljati podatke o pokazateljima kvalitete opskrbe plinom za operatore distribucijskih sustava, vezano za praćenje:

- Općih standarda kvalitete opskrbe: pouzdanost isporuke (praćenje prekida isporuke, ispitivanje nepropusnosti distribucijskog sustava, odorizacija plina, hitne intervencije), kvaliteta usluge (prikličenje na distribucijski sustav) i kvaliteta plina (kontrola kvalitete plina) i
- Garantiranih standarda kvalitete opskrbe: pouzdanost isporuke (planirani prekidi isporuke) i kvaliteta usluge (prikličenje na distribucijski sustav, dolazak ovlaštene osobe).

Vezano za opskrbljivače plinom, HERA je započela prikupljati podatke o pokazateljima kvalitete opskrbe plinom, vezano za praćenje :

- Općih standarda kvalitete opskrbe: kvaliteta usluge (rješavanje prigovora i upita krajnjeg kupca, ispravljanje računa za opskrbu plinom) i
- Garantiranih standarda kvalitete opskrbe: kvaliteta usluge (ispravljanje računa za opskrbu plinom, ponovna uspostava isporuke plina nakon podmirivanja obveza).

Poticajne mjere i nadoknade za uslugu pruženu izvan garantiranog standarda se planiraju početi primjenjivati od 2017. godine, do kada će se utvrditi vrijednosti i kriteriji usklađenosti općih

standarda kvalitete opskrbe plinom, te iznosi nadoknada za pojedine garantirane standarde kvalitete opskrbe plinom.

U nastavku se navodi dio pokazatelja kvalitete opskrbe koje je HERA pratila u dosadašnjim izvješćima. Tijekom 2014. godine, operator transportnog sustava je zabilježio 25 planiranih prekida isporuke plina na plinskom transportnom sustavu, te tri neplanirana prekida isporuke. Ukupno trajanje svih prekida isporuke u 2014. godini bilo je 268 sati.

Tijekom 2014. godine operatori distribucijskog sustava su prosječno zabilježili 57 planiranih prekida isporuke plina, te 18 neplaniranih prekida isporuke. Ukupno prosječno trajanje svih prekida isporuke na pojedinom distribucijskom sustavu u 2014. bilo je 158 sata.

5.3.4 Cijene prirodnog plina

Regulirane cijene plina

Maloprodajna regulirana cijena plina primjenjuje se za krajnje kupce koji koriste javnu uslugu, pri čemu se krajnjim kupcima koji koriste javnu uslugu smatraju krajnji kupci kategorije kućanstvo i krajnji kupci koji koriste plin za proizvodnju toplinske energije za opskrbu kućanstava (kotlovnice).

Imajući u vidu odredbe novih zakona u energetskom sektoru koji su doneseni tijekom 2012. i 2013. godine, HERA je krajem 2013. godine donijela Metodologiju utvrđivanja iznosa tarifnih stavki za javnu uslugu opskrbe plinom i zajamčenu opskrbu („Narodne novine“, br. 158/13, 2/14) koja je stupila na snagu 1. siječnja 2014. godine, a u sklopu koje su doneseni iznosi tarifnih stavki za javnu uslugu opskrbe plinom za razdoblje od 1. siječnja do 31. ožujka 2014. godine za dvanaest tarifnih modela za sve opskrbljivače plinom u javnoj usluzi opskrbe plinom na području Republike Hrvatske.

Nadalje, za razdoblje od 1. travnja do 31. prosinca 2014. godine HERA je donijela novu Metodologiju utvrđivanja iznosa tarifnih stavki za javnu uslugu opskrbe plinom i zajamčenu opskrbu („Narodne novine“, br. 38/14) u sklopu koje su doneseni i novi iznosi tarifnih stavki za javnu uslugu opskrbe plinom.

Ukupna prosječna prodajna cijena prirodnog plina bez PDV-a za krajnje kupce koji koriste javnu uslugu po pojedinim opskrbljivačima plinom u Republici Hrvatskoj u 2014. godini kretala se u rasponu od 0,3097 do 0,3921 kn/kWh. Prosječna prodajna cijena prirodnog plina bez PDV-a za krajnje kupce koji koriste javnu uslugu¹⁷ u Republici Hrvatskoj u 2014. godini iznosila je 0,3311 kn/kWh, što u odnosu na 2013. godinu predstavlja smanjenje ukupne prosječne cijene za 0,25%.

Kretanje prosječnih prodajnih cijena plina bez PDV-a za krajnje kupce koji koriste javnu uslugu u Republici Hrvatskoj po kvartalima tijekom 2014. godine, ukupno i zasebno za krajnje kupce kategorije kućanstvo te zasebno za krajnje kupce koji koriste plin za proizvodnju toplinske energije za opskrbu kućanstava (kotlovnice) prikazano je u tablici 5.3.1.

---

¹⁷ Ponderirani prosjek prema isporučenim količinama plina za krajnje kupce koji koriste javnu uslugu, za svakog pojedinog opskrbljivača plinom.

Tablica 5.3.1. *Prosječne prodajne cijene plina bez PDV-a u Republici Hrvatskoj po kvartalima u 2014. za krajnje kupce koji koriste javnu uslugu*

Prosječna prodajna cijena plina za krajnje kupce koji koriste javnu uslugu, bez PDV-a (kn/kWh)		
<i>Razdoblje</i>	<i>kućanstvo</i>	<i>kotlovnice</i>
1. kvartal	0,3264	0,3038
2. kvartal	0,3507	0,3040
3. kvartal	0,3725	0,3354
4. kvartal	0,3275	0,3028
Ukupno	0,3335	0,3056
UKUPNO (JAVNA USLUGA)	0,3311	

Veleprodajna regulirana cijena plina, u razdoblju od 1. siječnja 2014. do 31. ožujka 2014. je, kao i u 2013., bila određena Odlukom o cijeni za dobavu plina dobavljaču plina za opskrbljivače tarifnih kupaca („Narodne novine“, br. 49/12) koju je Vlada Republike Hrvatske donijela u travnju 2012., a koja je stupila na snagu 1. svibnja 2012. godine. Cijena plina prema navedenoj Odluci bila je jednaka za sve krajnje kupce koji koriste javnu uslugu i iznosila je 0,237563 kn/kWh. Dodatno, HERA je u Metodologiji utvrđivanja iznosa tarifnih stavki za javnu uslugu opskrbe plinom i zajamčenu opskrbu precizirala način izračuna veleprodajne regulirane cijene plina, odnosno jediničnog troška nabave plina, za razdoblje od 1. siječnja do 31. ožujka 2014. godine na način da se za isti smatra cijena dobave plina sukladno Odluci, uvećana za cijenu transporta plina za ulaze u transportni sustav u iznosu od 0,0155 kn/kWh.

Nadalje, u veljači 2014. Vlada Republike Hrvatske donijela je Odluku o određivanju opskrbljivača na veleprodajnom tržištu plina, kojom je za opskrbljivača na veleprodajnom tržištu plina određena tvrtka Hrvatska elektroprivreda d.d., te Odluku o cijeni plina po kojoj je opskrbljivač na veleprodajnom tržištu plina dužan prodavati plin opskrbljivačima u javnoj usluzi opskrbe plinom za kupce iz kategorije kućanstvo. Cijena plina iz Odluke o cijeni plina određena je u iznosu od 0,2595 kn/kWh, te uključuje i cjelokupni trošak naknade za korištenje transportnog sustava, a bila je određena za razdoblje od 1. travnja 2014. do 31. ožujka 2015. godine.

Tržišne cijene plina

HERA je i u 2014. nastavila s prikupljanjem podataka od opskrbljivača i trgovaca plinom u Republici Hrvatskoj na kvartalnoj razini putem upitnika o opskrbi i trgovini plinom. U upitniku su se tražili podaci o nabavi plina kao što je broj prodavatelja plina, količina nabavljenog plina te prosječna nabavna cijena plina kupljenog u Republici Hrvatskoj prema tržišnim i prema reguliranim uvjetima te kupljenog iz uvoza. Također, upitnik je obuhvatio podatke o prodaji plina na maloprodajnom tržištu prema kategorijama potrošnje plina za krajnje kupce koji koriste javnu uslugu, za krajnje kupce na tržištu te izravne kupce. Upitnik također obuhvaća podatke o prodaji plina na veleprodajnom tržištu.

U suradnji s Državnim zavodom za statistiku, HERA je za potrebe prikupljanja podataka o cijenama plina, količinama plina i broju krajnjih kupaca plina, s početkom 2014. godine uvela nove kategorije kupaca radi usklađenja kategorija s Direktivom 2008/92/EC, odnosno metodologijom EUROSTAT-a. Pri određivanju kategorija kupaca vodilo se računa o dosadašnjoj kategorizaciji krajnjih kupaca kategorije poduzetništvo u cilju korištenja do sada prikupljenih podataka. Također se vodilo računa i o tarifnim modelima iz metodologija u mjeri u kojoj je isto bilo moguće. Usporedba pojedinih

kategorija prema kategorizaciji EUROSTATA i HERA-e s rasponima potrošnje krajnjih kupaca koji koriste javnu uslugu i krajnjih kupaca na tržištu prikazana je u tablici 5.3.2.

Tablica 5.3.2. Usporedba kategorija krajnjih kupaca prema EUROSTAT-u s kategorijama krajnjih kupaca prema HERA-i

Dosadašnja kategorizacija HERA-e		Državni zavod za statistiku / EUROSTAT		Nova kategorizacija HERA-e	
Oznaka kategorije	Raspon potrošnje (kWh)	Oznaka kategorije	Raspon potrošnje (kWh)	Oznaka kategorije	Raspon potrošnje (kWh)
D	svi krajnji korisnici kategorije kućanstvo	D1	≤ 5.000	D1	≤ 5.000
		D2	5.001 - 50.000	D2	5.001 - 50.000
		D3	> 50.000	D3	> 50.000
I1	≤ 10.000.000	I1	≤ 250.000	I1-1	≤ 100.000
				I1-2	100.001 - 250.000
		I2	250.001 - 2.500.000	I2	250.001 - 2.500.000
I2	10.000.001 - 50.000.000	I3	2.500.001 - 25.000.000	I3-1	2.500.001 - 10.000.000
				I3-2	10.000.001 - 25.000.000
I3	≥ 50.000.001	I4	25.000.001 - 250.000.000	I4-1	25.000.001 - 50.000.000
				I4-2	50.000.001 - 250.000.000
		I5	250.000.001 - 1.000.000.000	I5	250.000.001 - 1.000.000.000
		I6	> 1.000.000.001	I6	≥ 1.000.000.001

Prosječna prodajna cijena plina bez PDV-a za krajnje kupce na distribucijskom sustavu¹⁸ u Republici Hrvatskoj u 2014. iznosila je 0,3564 kn/kWh, što je za 6,36% manje u odnosu na 2013. godinu.

Prosječna prodajna cijena plina bez PDV-a u Republici Hrvatskoj u 2014. za krajnje kupce na transportnom sustavu¹⁹ iznosila je 0,2616 kn/kWh, što je za 6,34% manje u odnosu na 2013. godinu, pri čemu je bila najniža u 3. kvartalu kada je iznosila 0,2465 kn/kWh, a najviša u 1. kvartalu kada je iznosila 0,2738 kn/kWh.

Prosječne prodajne cijene plina bez PDV-a u Republici Hrvatskoj u 2014. godini po pojedinim kategorijama zasebno za krajnje kupce na tržištu te zasebno za izravne krajnje kupce, kao i ukupne prosječne prodajne cijene plina za sve kupce koji ne koriste javnu uslugu u Republici Hrvatskoj prikazane su u tablici 5.3.3.

¹⁸ Ponderirani prosjek prema isporučenim količinama plina za krajnje kupce na tržištu priključene na distribucijski sustav, za svakog pojedinog opskrbljivača plinom.

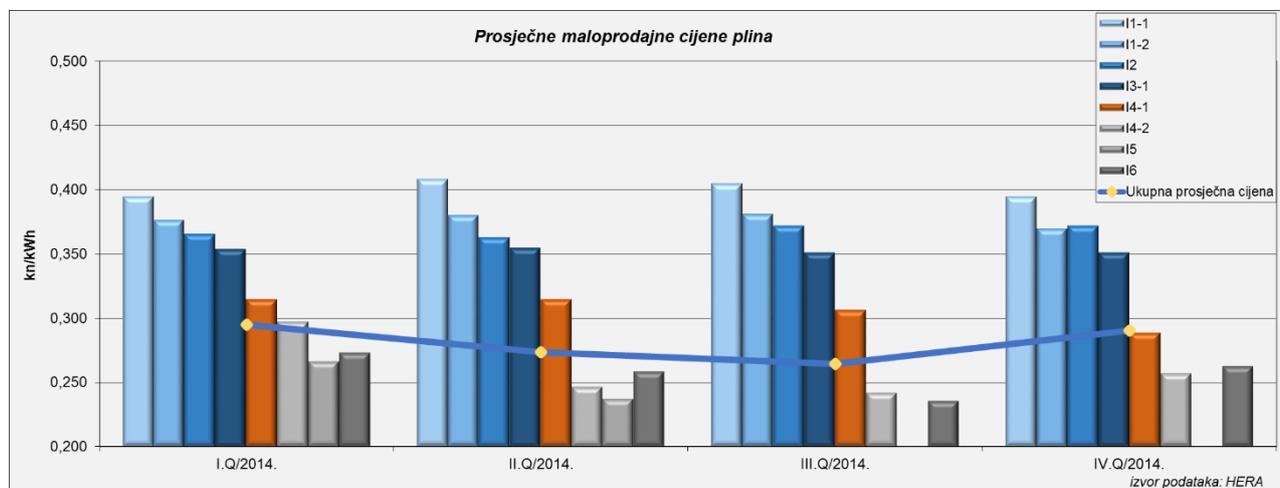
¹⁹ Ponderirani prosjek prema isporučenim količinama plina za krajnje kupce na tržištu priključene na transportni sustav, za svakog pojedinog opskrbljivača plinom.

Tablica 5.3.3. Prosječna prodajna cijena plina bez PDV-a u Republici Hrvatskoj u 2014. godini za krajnje kupce na tržištu

Prosječna prodajna cijena plina bez PDV-a (kn/kWh)			
Kategorije	Krajnji kupci na transportnom sustavu	Krajnji kupci na distribucijskom sustavu	UKUPNO
I1-1	-	0,3974	0,3974
I1-2	-	0,3768	0,3751
I2	0,3277	0,3645	0,3628
I3-1	0,3156	0,3494	0,3483
I3-2	0,3023	0,3340	0,3309
I4-1	0,2770	0,3129	0,3027
I4-2	0,2586	0,2688	0,2599
I5*	*	-	*
I6	0,2591	-	0,2591

* sukladno Direktivi 2008/92/EC, HERA ne objavljuje prosječnu cijenu za ovu kategoriju zbog zaštite povjerljivosti podataka, jer je u istoj kategoriji u 2014. godini bilo manje od 3 krajnja kupca

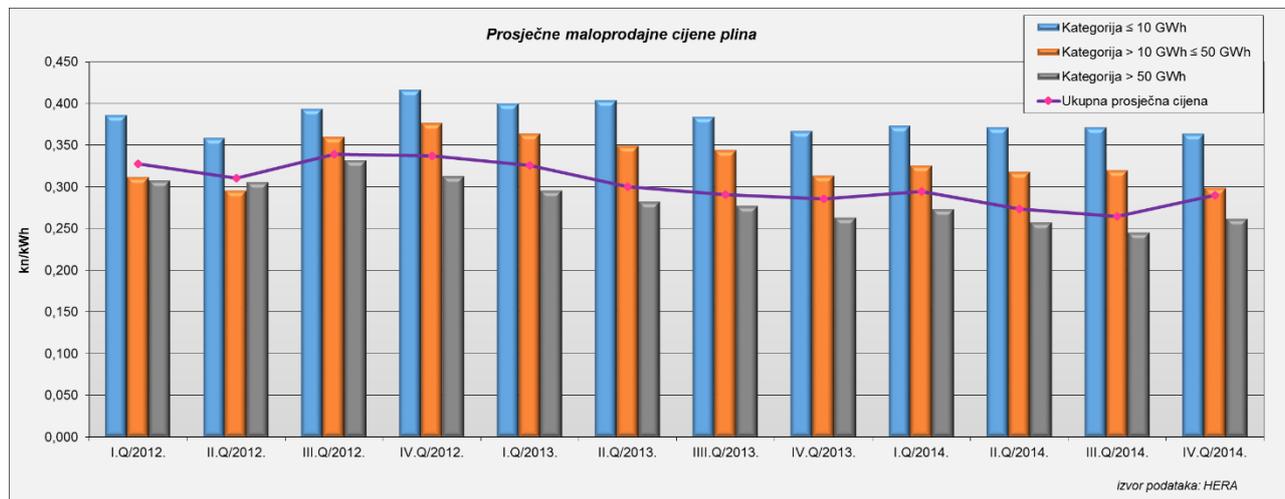
Kretanje prosječnih maloprodajnih cijena plina po kvartalima 2014. godine po kategorijama svih krajnjih kupaca na tržištu grafički je prikazano na slici 5.3.4. Kategorije se odnose na godišnju potrošnju plina počevši od kategorije I1-1 u kojoj je potrošnja plina manja ili jednaka 100.000 kWh, dok je u posljednjoj kategoriji I6, potrošnja plina veća od 1.000.000.000 kWh. Pri tome je ukupno za sve kategorije prosječna maloprodajna cijena plina u 2014. iznosila 0,2827 kn/kWh. U odnosu na 2013. godinu, navedeno predstavlja smanjenje za 6,45%.

Slika 5.3.4. Prosječne maloprodajne cijene plina bez PDV-a po kvartalima 2014. po kategorijama svih kupaca koji ne koriste javnu uslugu u Republici Hrvatskoj

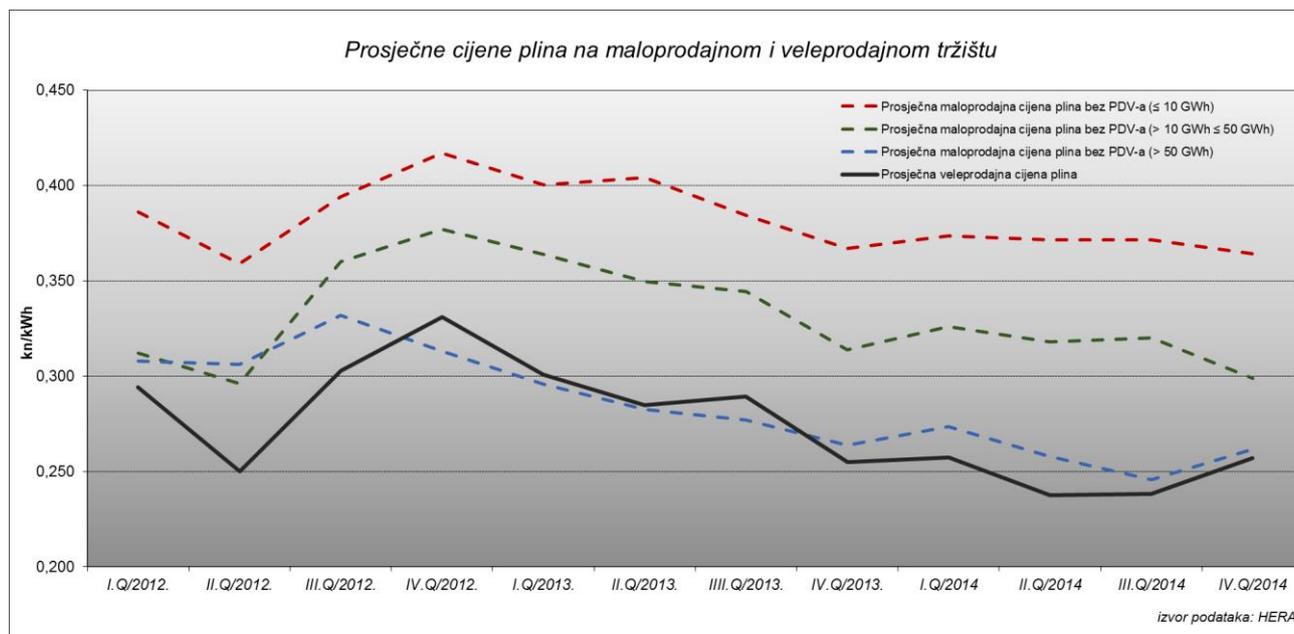
Nova kategorizacija HERA-e strukturirana je na način da je usklađena s kategorijama kupaca prema Direktivi 2008/92/EC i metodologiji EUROSTAT-a, ali i s dosadašnjom kategorizacijom HERA-e, pri čemu je u odnosu na šest kategorija industrijskih krajnjih kupaca prema metodologiji EUROSTAT-a HERA utvrdila ukupno devet kategorija krajnjih kupaca. Razlog navedenome je mogućnost kontinuiranog praćenja cijena i usporedbe cijena plina s prethodnim godinama. Prijašnja je kategorizacija sadržavala tri kategorije potrošnje plina, kategoriju s potrošnjom plina manjom ili jednakom od 10 GWh, kategoriju s potrošnjom plina većom od 10 GWh, a manjom ili jednakom od 50 GWh, te kategoriju s potrošnjom plina većom od 50 GWh.

Slika 5.3.5. prikazuje prosječne maloprodajne cijene plina u Republici Hrvatskoj za navedene tri kategorije potrošnje plina kroz kvartale za razdoblje 2012. – 2014. U kategoriji s potrošnjom plina manjom ili jednakom od 10 GWh, zabilježen je trend pada cijena u 2013. godini, dok je u 2014. u prva tri kvartala cijena ostala na istoj razini, a u 4. kvartalu 2014. došlo je do blagog pada cijena. U kategoriji s potrošnjom plina većom od 10 GWh, a manjom ili jednakom od 50 GWh, tijekom 2013. i 2014. cijena se u prosjeku nije bitno mijenjala, a najniža cijena nakon 2012. godine zabilježena je u 4. kvartalu 2014. U kategoriji s potrošnjom plina većom od 50 GWh zabilježen je trend pada cijena u 2013., a isti trend nastavio se i u 2014.

Slika 5.3.5. Prosječne maloprodajne cijene plina u Republici Hrvatskoj bez PDV-a po kategorijama potrošnje plina kroz kvartale za godine 2012. – 2014.

Na veleprodajnoj razini, prosječna tržišna cijena plina bez PDV-a u 2014. godini iznosila je 0,2738 kn/kWh, što je za 7,44% manje u odnosu na 2013., kada je ista iznosila 0,2958 kn/kWh. Veleprodajna prosječna tržišna cijena plina se u 2014., uzimajući u obzir kvartalne podatke, nije značajno mijenjala. U 2014. godini ukupno 11 opskrbljivača prodavalo je plin na veleprodajnom tržištu. Najviša prosječna veleprodajna cijena plina po pojedinim opskrbljivačima plina u 2014. iznosila je 0,3218 kn/kWh, a najmanja 0,2452 kn/kWh. Usporedbom maloprodajnih i veleprodajnih tržišnih cijena plina na godišnjoj razini u promatranoj 2014. godini uočava se da je prosječna maloprodajna u odnosu na prosječnu veleprodajnu tržišnu cijenu veća za 3,25%. Kretanje prosječnih cijena plina na maloprodajnom tržištu prema prethodnoj kategorizaciji HERA-e u odnosu na prosječnu veleprodajnu tržišnu cijenu, bez PDV-a, u razdoblju od 2012. do 2014. godine prikazano je na slici 5.3.6.

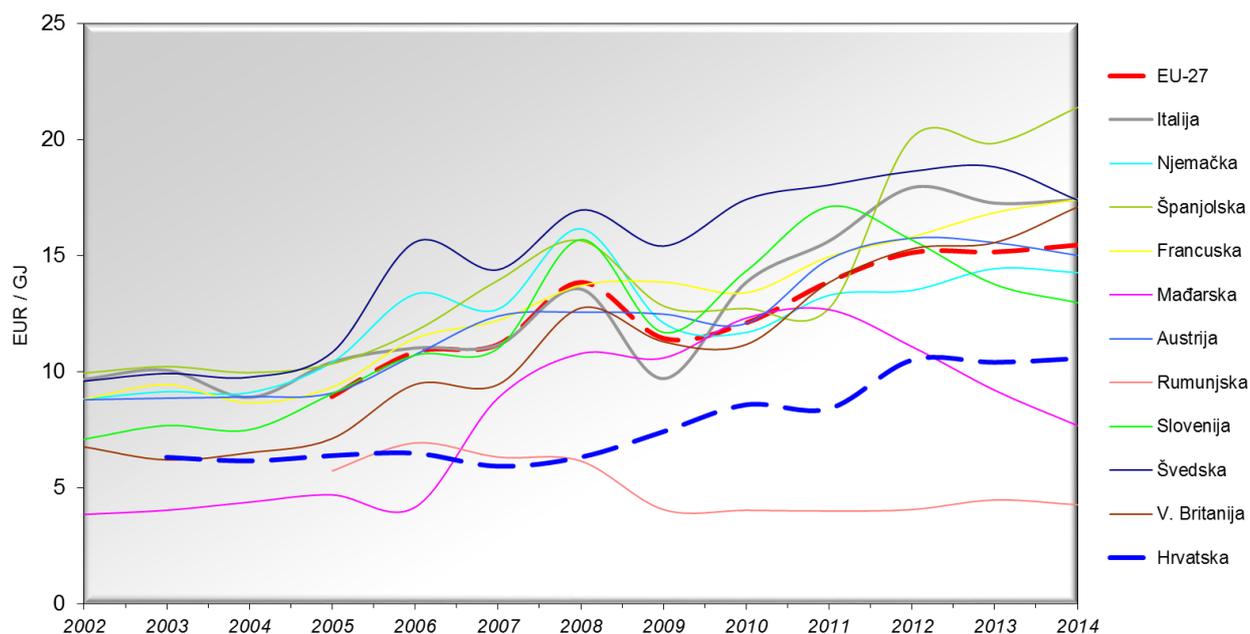

Slika 5.3.6. Trend prosječnih cijena plina na maloprodajnom tržištu plina u odnosu na prosječnu veleprodajnu tržišnu cijenu plina od 2012. do 2014. [kn/kWh]

Cijene prirodnog plina za krajnje kupce u europskim državama

Cijene prirodnog plina za krajnje kupce kategorije kućanstva u većini europskih država bile su u stalnom porastu od 2004. do 2007. godine. Trend porasta cijena nakratko je zaustavljen u 2007. godini, a u pojedinim državama, kao što su Rumunjska i Republika Hrvatska, došlo je čak do smanjenja cijene prirodnog plina za kućanstva. Ponovni porast cijena prirodnog plina zabilježen je u 2008. godini, dok je tijekom 2009. godine u većini zemalja Europske unije došlo do značajnijeg pada cijene prirodnog plina za krajnje kupce kategorije kućanstva. Cijene prirodnog plina za krajnje kupce kategorije kućanstva u Republici Hrvatskoj, prema podacima EUROSTAT-a, bile su u stalnom laganom porastu sve do 2007. godine kada je uslijedila kratka stagnacija cijene, dok je u 2009. godini došlo do značajnijeg porasta cijene te je taj porast nastavljen i u 2012. godini, nakon čega je cijena ostala približno ista i u 2013. godini. Tijekom 2014. godine cijene prirodnog plina za krajnje kupce kategorije kućanstva u Republici Hrvatskoj, prema podacima Eurostata, bile su u laganom porastu. Unatoč navedenom porastu cijene u Republici Hrvatskoj, još uvijek je cijena prirodnog plina za kućanstva značajno ispod prosjeka Europske unije. Trend maloprodajnih cijena prirodnog plina za kućanstva kategorije D₂, s godišnjom potrošnjom prirodnog plina od 20 do 200 GJ, što približno odgovara potrošnji prirodnog plina od 600 do 6.000 m³/god, u pojedinim europskim državama od 2002. do 2014. godine²⁰ prikazan je na slici 5.3.7.

²⁰ Cijene su izračunate kao prosjeci maloprodajnih cijena od srpnja do prosinca razmatranih godina.

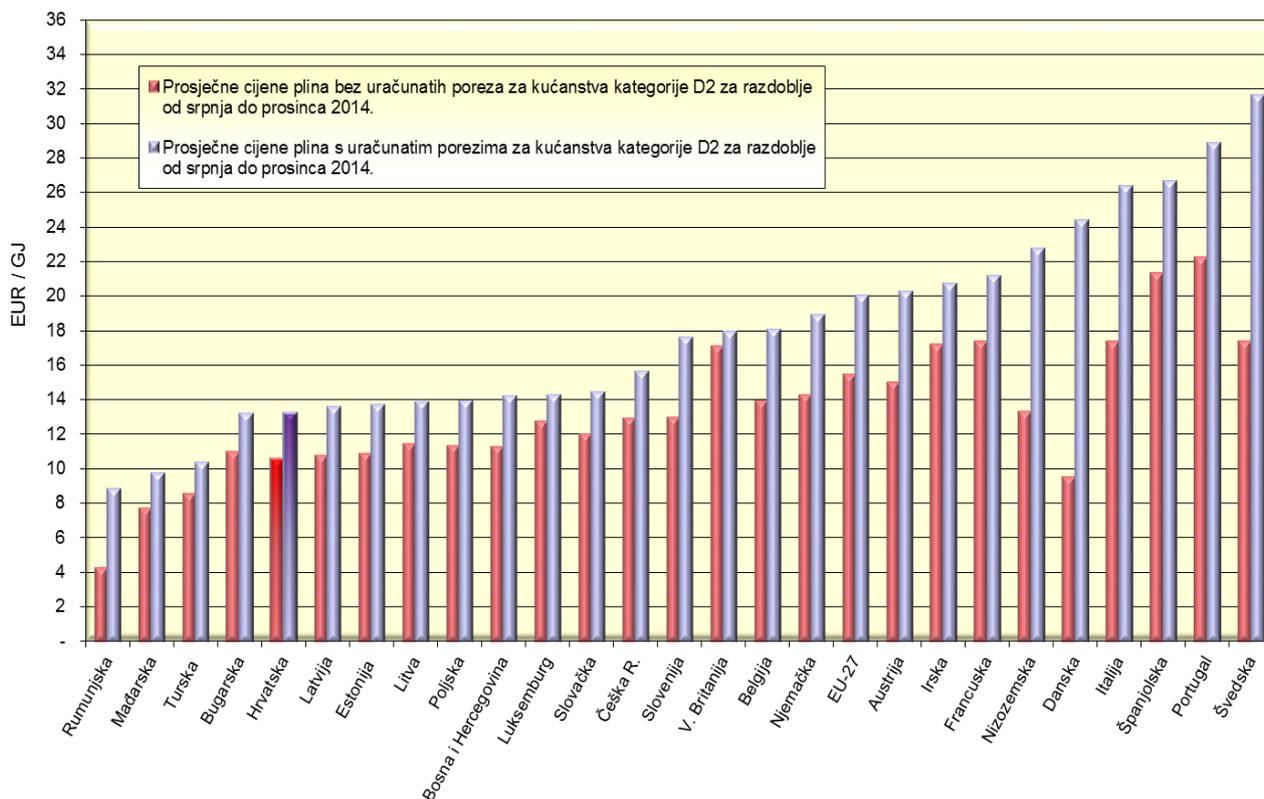
* podaci od 2002. - 2006. izračunati po staroj, a od 2007. do 2014. po novoj metodologiji Eurostat-a

Slika 5.3.7. Trend maloprodajnih cijena prirodnog plina za kućanstva kategorije D₂ u pojedinim europskim državama od 2002. do 2014. godine (bez poreza) [EUR/GJ]

Prema podacima Eurostata, cijene prirodnog plina u Europskoj uniji u razdoblju od 2013. do 2014. godine povećale su se za 1,9% za kućanstva kategorije D₂.

Slika 5.3.8. prikazuje prosječne cijene prirodnog plina za kućanstva kategorije D₂ za razdoblje od srpnja do prosinca 2014. godine, s i bez uračunatih poreza.

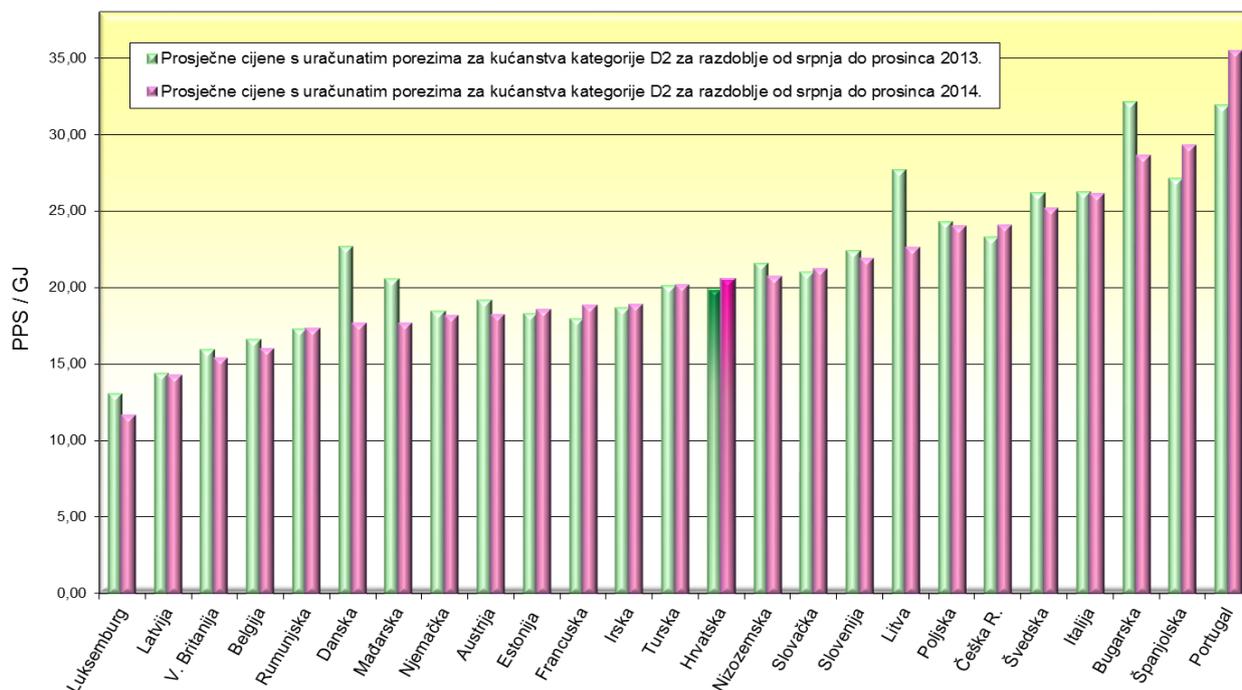
Prodajna cijena prirodnog plina s uračunatim porezima za kućanstva kategorije D₂ u drugoj polovici 2014. godine bila je najveća u Švedskoj (31,63 EUR/GJ), Portugalu (28,87 EUR/GJ) i Španjolskoj (26,64 EUR/GJ), a najmanja u Rumunjskoj (8,85 EUR/GJ), Mađarskoj (9,74 EUR/GJ) i Turskoj (10,36 EUR/GJ). Vidljivo je da se udio poreza u ukupnoj cijeni prirodnog plina za navedenu kategoriju potrošača uvelike razlikovao te je bio najveći u Danskoj (61,1%), Rumunjskoj (51,9%) i Švedskoj (45,1%), a najmanji u Velikoj Britaniji (4,8%), Luksemburgu (10,9%), Slovačkoj (16,7%) i Bugarskoj (16,7%).

Slika 5.3.8. Prosječne cijene prirodnog plina za kućanstva kategorije D2 za razdoblje od srpnja do prosinca 2014. godine (s i bez uračunatih poreza)

Slika 5.3.9. prikazuje usporedbu europskih maloprodajnih cijena prirodnog plina s uračunatim porezima za kućanstva kategorije D₂ za razdoblje od srpnja do prosinca 2013. godine i za razdoblje od srpnja do prosinca 2014. godine. Kao jedinica cijene korištena je međunarodna jedinica PPS/GJ²¹ kojom se eliminira razlika u cijeni dobara/usluga u pojedinim zemljama.

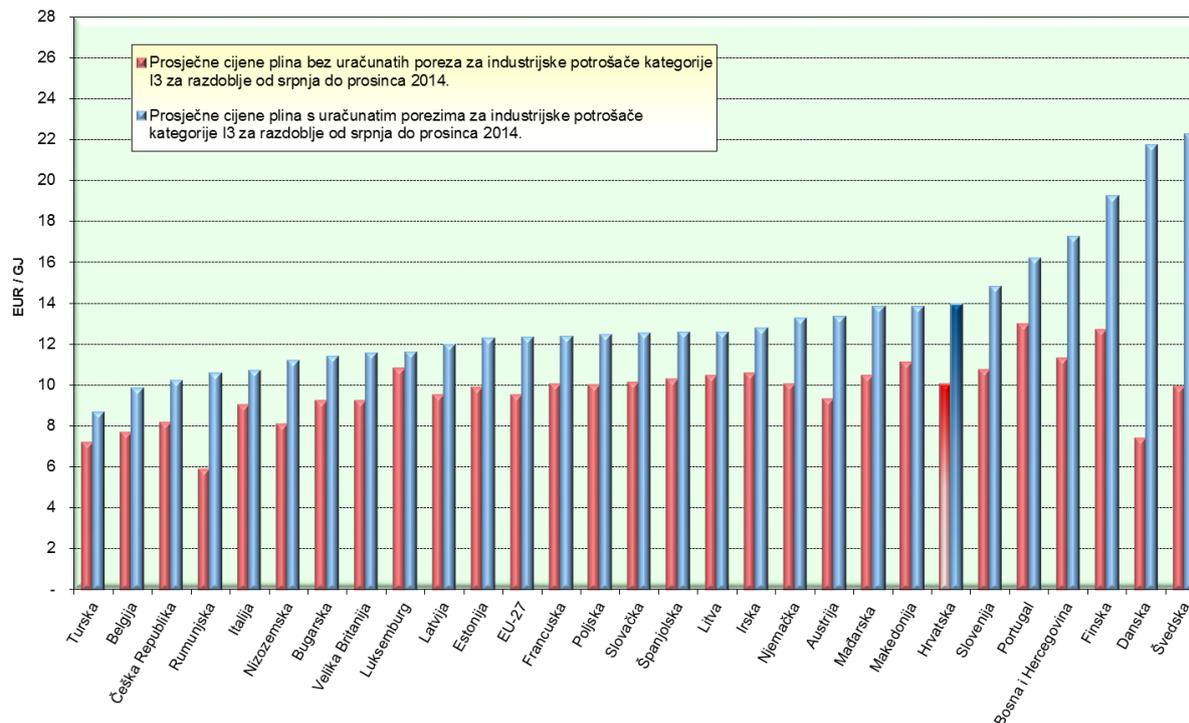
²¹ PPS (purchasing power standards) predstavlja jedinicu kojom je moguće kupiti istu količinu dobara/usluga u svim zemljama.

Slika 5.3.9. Usporedba prosječnih cijena prirodnog plina za kućanstva kategorije D2 u odnosu na cijenu dobara/usluga u europskim zemljama (s uračunatim porezima) za razdoblje od srpnja do prosinca 2013. i 2014. godine

U Europskoj uniji u razdoblju od 2013. do 2014., prema podacima Eurostata, cijene prirodnog plina s uračunatim porezima smanjile su se prosječno za 7,6% za industrijske potrošače kategorije I₃, s godišnjom potrošnjom prirodnog plina od 10.000 do 100.000 GJ, što približno odgovara potrošnji prirodnog plina od 300.000 do 3.000.000 m³/god.

Slika 5.3.10. prikazuje prosječne cijene prirodnog plina za industrijske potrošače kategorije I₃ u europskim državama za razdoblje od srpnja do prosinca 2014. godine, s i bez uračunatih poreza.

Slika 5.3.10. Prosječne cijene prirodnog plina za industrijske potrošače kategorije I₃ za razdoblje od srpnja do prosinca 2014. godine (s i bez uračunatih poreza)

Prodajna cijena prirodnog plina s uračunatim porezima za industrijske potrošače kategorije I₃ u drugoj polovici 2014. godine bila je najveća u Švedskoj (22,26 EUR/GJ), Danskoj (21,73 EUR/GJ) i Finskoj (19,26 EUR/GJ), a najmanja u Turskoj (8,69 EUR/GJ), Belgiji (9,83 EUR/GJ) i Češkoj (10,23 EUR/GJ). Vidljivo je da se udio poreza u ukupnoj cijeni prirodnog plina za navedenu kategoriju potrošača uvelike razlikovao te je bio najveći u Danskoj (66,1%), Švedskoj (55,6%) i Rumunjskoj (44,5%), a najmanji u Luksemburga (7,1%), Italiji (16,0%), Litva (17,3%) i Irskoj (17,3%).

5.3.5 Zaštita kupaca

Tijekom 2014. HERA je iz područja plina zaprimila i riješila ukupno 61 podnesak kupaca, od čega su tri žalbe bile iz područja nadležnosti HERA-e koje su se odnosile na uvjete iz izdane energetske suglasnosti za priključenje na distribucijski sustav, na raspodjelu standardnih paketa skladišnog kapaciteta i postupke priključenja građevine na mrežu.

Žalbe, prigovori i ostali podnesci kupaca prikazani su u tablici 5.3.4.

Tablica 5.3.4. Žalbe, prigovori i ostali podnesci kupaca po vrstama

Vrsta predmeta	Broj	Udio
Žalbe	3	4,9%
Prigovori i ostali podnesci kupaca	58	95,1%
Ukupno	61	100%

Pored žalbi i prigovora prikazanih u tablici 5.3.4., tijekom 2014. HERA je od krajnjih kupaca plina zaprimila i 96 ostalih podnesaka, upita, zahtjeva za mišljenjem te tumačenjem propisa.

5.4 Sigurnost opskrbe prirodnim plinom

Osnovni okvir za uređenje sigurnosti opskrbe prirodnim plinom u Republici Hrvatskoj propisuje Uredba br. 994/2010 Europskog parlamenta i Europskog vijeća o mjerama zaštite sigurnosti opskrbe plinom (*dalje: Uredba 994/2010*).

Također, sukladno odredbama Zakona o tržištu plina, sudionici na tržištu plina odgovorni su za sigurnost opskrbe plinom u okviru svoje djelatnosti. Ministarstvo nadležno za energetiku je odgovorno za:

- praćenje odnosa između ponude i potražnje na tržištu plina,
- izradu procjena buduće potrošnje i raspoložive ponude,
- planiranje izgradnje i razvoja dodatnih kapaciteta plinskog sustava i
- predlaganje i poduzimanje mjera u slučaju proglašenja kriznog stanja.

Jedinice područne (regionalne) samouprave odgovorne su za:

- praćenje odnosa između ponude i potražnje plina na svom području,
- izradu procjena buduće potrošnje i raspoložive ponude,
- planiranje izgradnje dodatnih kapaciteta i razvoj distribucijskog sustava na svom području te
- predlaganje i poduzimanje mjera u okviru svoje nadležnosti utvrđene zakonom.

Nadalje, Uredbom (EU) br. 994/2010 utvrđena je obveza nadležnih institucija za izradu:

- Plana prevencije koji sadrži mjere potrebne za uklanjanje i ublažavanje utvrđenih rizika i
- Interventnog plana koji sadrži mjere koje se poduzimaju radi uklanjanja, odnosno, ublažavanja utjecaja poremećaja u opskrbi plinom.

~~U tom smislu~~ U tom smislu Vlada Republike Hrvatske je u lipnju 2014. donijela Odluku o donošenju Plana intervencije o mjerama zaštite sigurnosti opskrbe plinom Republike Hrvatske kojim se uređuju mjere za osiguranje pouzdane i učinkovite opskrbe prirodnim plinom, kriteriji i način određivanja dovoljne količine prirodnog plina za osiguranje pouzdane opskrbe prirodnim plinom zaštićenih kupaca, redosljed smanjenja ili obustave opskrbe prirodnim plinom pojedinim kategorijama kupaca u slučaju kriznog stanja te sadržaj izvješća opskrbljivača plinom o sigurnosti opskrbe plinom.

5.5 Obveza javne usluge u sektoru plina

Obavljanje energetske djelatnosti kao javnih usluga uređeno je Zakonom o energiji. Javna usluga definirana je kao usluga dostupna u svako vrijeme krajnjim kupcima i energetskim subjektima prema reguliranoj cijeni i/ili uvjetima pristupa i korištenja energetske usluge, koja mora biti dostupna, dostatna i održiva uvažavajući sigurnost, redovitost i kvalitetu usluge, zaštitu okoliša, učinkovitost korištenja energije i zaštitu klime, a koja se obavlja prema načelima razvidnosti i nepristranosti te uz nadzor nadležnih tijela.

Energetske djelatnosti u sektoru plina obavljaju se kao tržišne djelatnosti ili kao regulirane djelatnosti. Regulirane djelatnosti koje se obavljaju kao javne usluge jesu:

- transport plina, distribucija plina, skladištenje plina, upravljanje terminalom za UPP (*dalje: operator sustava*),
- opskrba plinom u obvezi javne usluge, zajamčena opskrba
- i organiziranje tržišta plina.

Operator sustava je dužan priključiti na plinski sustav pravne i fizičke osobe, osim u iznimnim propisanim okolnostima. Također, operator sustava je dužan osigurati korisnicima objektivne, jednake i transparentne uvjete pristupa plinskom sustavu, uz primjenu iznosa tarifnih stavki sukladno metodologiji koju donosi HERA, te uz osiguranje kvalitete plina, kvalitetu usluge i pouzdanost isporuke sukladno Općim uvjetima opskrbe plinom.

Opskrba u obvezi javne usluge predstavlja mjeru zaštite određene grupe kupaca putem reguliranja uvjeta opskrbe plinom. Zakon o tržištu plina propisuje navedenu mjeru za kućanstvo i opskrbu plinom onih energetskih subjekata, pravnih i fizičkih osoba kojom se toplinskom energijom proizvedenom iz plina opskrbljuju kućanstvo u skladu sa zakonom kojim se uređuje tržište toplinske energije. Opskrbljivač pri obavljanju opskrbe u obvezi javne usluge dužan je naplaćivati isporučeni plin sukladno važećim iznosima tarifnih stavki za javnu uslugu opskrbe plinom utvrđenim sukladno metodologiji koju donosi HERA, te osigurati kvalitetu plina i kvalitetu usluge u skladu s Općim uvjetima opskrbe plinom.

Također, propisana je mjera zaštite svih krajnjih kupaca putem prava na zajamčenu opskrbu. Uloga zajamčenog opskrbljivača je u ograničenom periodu pružati javnu uslugu opskrbe plinom prema reguliranim uvjetima krajnjem kupcu koji je pod određenim uvjetima ostao bez opskrbljivača plinom. Period pružanja usluge i odgovarajuće uvjete zajamčene opskrbe propisuje Metodologija utvrđivanja iznosa tarifnih stavki za javnu uslugu opskrbe plinom i zajamčenu opskrbu, kako slijedi:

a) za krajnje kupce koji kupuju plin po tržišnim uvjetima:

- prvih mjesec dana od dana početka zajamčene opskrbe, u iznosu jednakom zadnjoj obračunatoj cijeni plina po kojoj je krajnji kupac plaćao plin postojećem opskrbljivaču,
- daljnja 2 mjeseca (do ukupno 3 mjeseca od dana početka zajamčene opskrbe) u 10% većem iznosu od zadnje obračunate cijene plina po kojoj je krajnji kupac plaćao plin postojećem opskrbljivaču, te
- po isteku 3 mjeseca od dana početka zajamčene opskrbe, opskrba prema tržišnim uvjetima.

b) za krajnje kupce koji su obveznici primjene postupka javne nabave:

- prva 3 mjeseca od dana početka zajamčene opskrbe, u iznosu jednakom zadnjoj obračunatoj cijeni plina po kojoj je krajnji kupac plaćao plin postojećem opskrbljivaču,
- daljnja 3 mjeseca (do ukupno 6 mjeseci od dana početka zajamčene opskrbe), u 10% većem iznosu od zadnje obračunate cijene plina po kojoj je krajnji kupac plaćao plin postojećem opskrbljivaču, te
- po isteku 6 mjeseci od dana početka zajamčene opskrbe, opskrba prema tržišnim uvjetima.

c) za krajnje kupce koji koriste javnu uslugu opskrbe plinom:

- prva 3 mjeseca od dana početka zajamčene opskrbe, u iznosu jednakom tarifnim stavkama za javnu uslugu opskrbe plinom koje je za opskrbljivača plinom na tom području donijela HERA,
- daljnja 3 mjeseca (do ukupno 6 mjeseci od dana početka zajamčene opskrbe), u 10% većem iznosu od tarifnih stavki za javnu uslugu opskrbe plinom koje je za opskrbljivača plinom na tom području donijela HERA, te
- po isteku 6 mjeseci od dana početka zajamčene opskrbe, opskrba od strane novog opskrbljivača u obvezi javne usluge ili opskrba prema tržišnim uvjetima.

6 NAFTA I NAFTNI DERIVATI

6.1 Uređenje zakonskog okvira za naftu i naftne derivate

Tržište nafte i naftnih derivata i obavljanje energetske djelatnosti u sektoru nafte i naftnih derivata uređeni su Zakonom o energiji, Zakonom o regulaciji energetske djelatnosti, Zakonom o tržištu nafte i naftnih derivata te podzakonskim propisima koji su doneseni na temelju navedenih zakona. Treba istaknuti donošenje novog Zakona o tržištu nafte i naftnih derivata.

Osim toga, okvire utvrđivanja i praćenja kvalitete tekućih naftnih goriva propisuje Uredba o kvaliteti tekućih naftnih goriva ("Narodne novine", br. 113/13 i 76/14) na temelju Zakona o zaštiti zraka ("Narodne novine", br. 130/11 i 47/14).

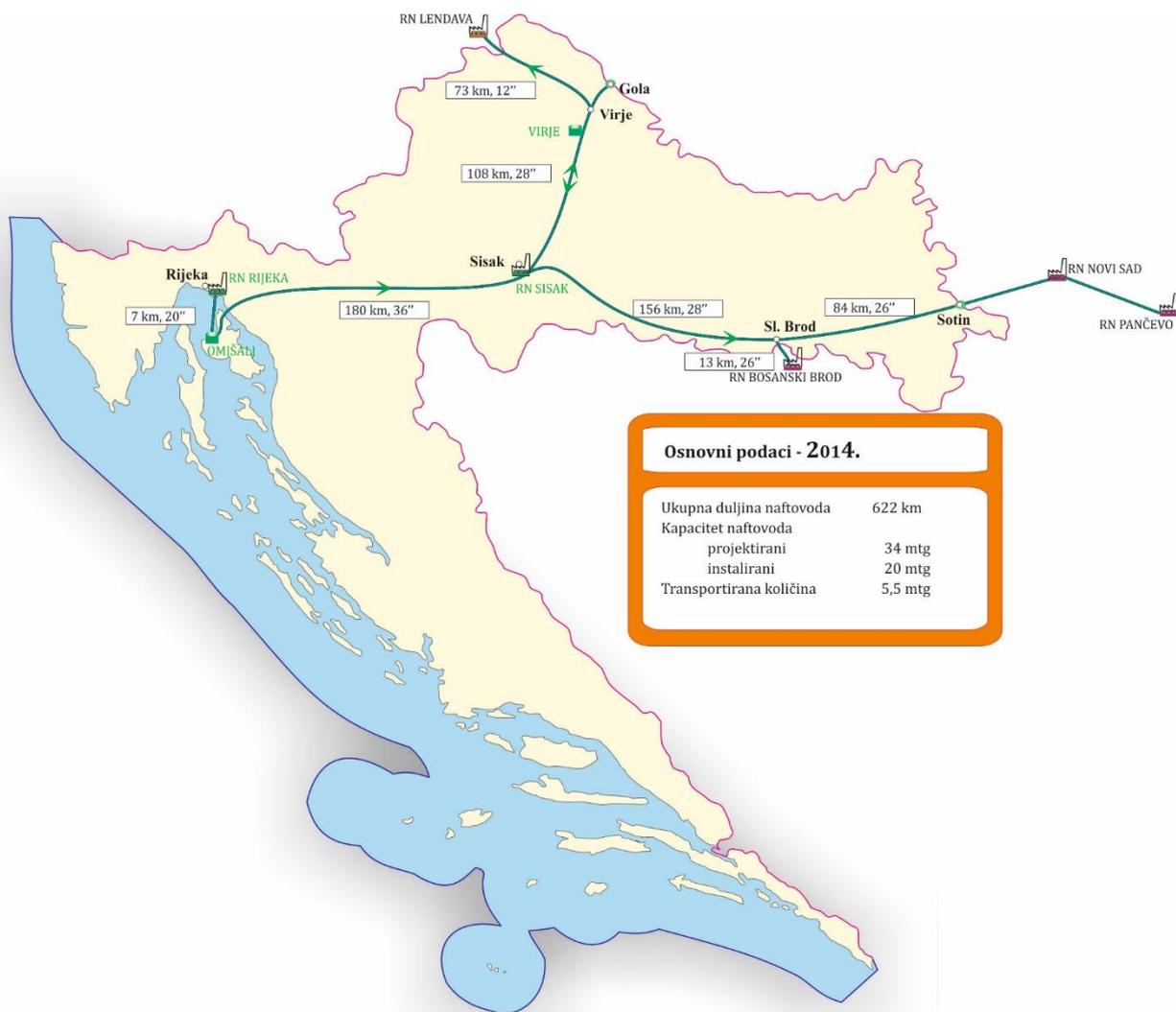
Program praćenja kakvoće tekućih naftnih goriva za 2014. godinu („Narodne novine“, br. 8/14) propisuje način uzorkovanja tekućih naftnih goriva posebno za benzinske postaje i skladišta, broj i učestalost uzimanja uzoraka, lokacije uzorkovanja ovisno o količini tekućih naftnih goriva koje je dobavljač stavio u promet na domaće tržište ili koje koristi za vlastite potrebe i laboratorijsku analizu uzoraka tekućih naftnih goriva.

Uvjeti za obavljanje trgovine na veliko i trgovine s inozemstvom za naftne derivate su uređeni Uredbom o uvjetima za obavljanje trgovina na veliko i trgovine s trećim zemljama za određenu robu.

6.2 Regulacija transporta nafte naftovodom

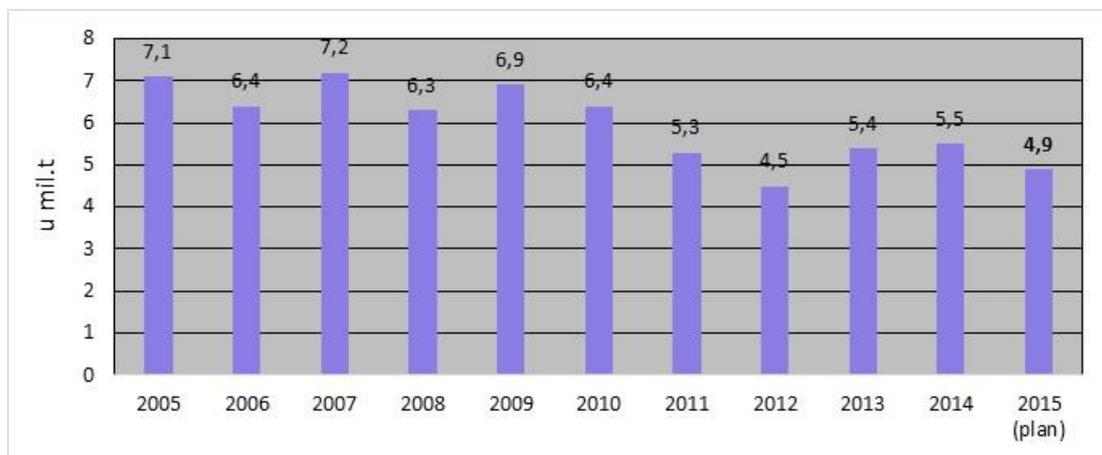
Energetsku djelatnost transporta nafte naftovodom u Republici Hrvatskoj obavlja Jadranski naftovod d.d. (*dalje: JANAF d.d.*). JANAF je sukladno Zakonu o tržištu nafte i naftnih derivata dužan na nepristran i razvidan način pravnim ili fizičkim osobama omogućiti pristup transportnom sustavu.

Naftovodni sustav JANAF-a d.d. koristi se za uvoz nafte tankerima putem morskog terminala na Omišlju na otoku Krku, transport nafte cjevovodom do rafinerija nafte u Rijeci i u Sisku kao i za potrebe rafinerija u Bosni i Hercegovini, Srbiji i Mađarskoj, a prikazan je na slici 6.2.1. Osim toga, sustav je moguće koristiti i za uvoz nafte kopnenim putem.

Slika 6.2.1. Naftovodni sustav JANAF-a d.d.

U 2014. kroz naftovodni sustav ukupno je transportirano 5,5 milijuna tona sirove nafte, što je za 1,85% više nego u prethodnoj godini. Na slici 6.2.2. prikazane su transportirane količine nafte u razdoblju od 2005. do 2014. godine, te planirane količine za 2015. godinu.

Slika 6.2.2. Naftovodni sustav JANAF-a – transportirane količine [mil.t]

Od ostalih aktivnosti JANAF-a d.d. u 2014. godini na razvoju naftovodnog sustava treba spomenuti ulaganje u cjevovode (sanacija), ulaganje u sustav tehničke zaštite, ulaganje u zgrade, mjerne stanice i ostalu infrastrukturu, uspostavu geografsko-informacijskog sustava JANAF-a.

Stupanjem na snagu novog Zakona o tržištu nafte i naftnih derivata u veljači 2014. godine, prestalo je važenje Tarifnog sustava za transport nafte naftovodom („Narodne novine“, br. 39/07) te Odluke o iznosu tarifa za transport nafte („Narodne novine“, br. 53/11). Cijena transporta nafte određuje se internom odlukom JANAF-a o cijenama transporta nafte naftovodnim sustavom koja se donosi na osnovi internog pravilnika o utvrđivanju cijena transporta nafte naftovodnim sustavom JANAF-a.

6.3 Razvoj tržišta nafte i naftnih derivata

6.3.1 Skladištenje nafte i naftnih derivata

Energetsku djelatnost skladištenja nafte i naftnih derivata u 2014. godini obavljala su 22 energetska subjekta. Skladištenje nafte i naftnih derivata uključuje skladištenje u posebnim prostorima za vlastite potrebe (proizvođači, potrošači i transporteri) i skladištenje u svrhu sigurnosti opskrbe i/ili sa svrhom trgovanja. Cijena skladištenja nafte i naftnih derivata nije regulirana, odnosno, određuje se na tržišnim principima. Prema dostavljenim podacima od energetskih subjekata ukupni raspoloživi skladišni kapaciteti u 2014. godini iznosili su 2,3 milijun m³ (nisu uključeni skladišni kapaciteti u sklopu rafinerija INA-e d.d.), a na slici 6.3.1. prikazan je zemljopisni položaj najznačajnijih skladišta nafte i naftnih derivata u Republici Hrvatskoj, s obzirom na tip robe koji se skladišti u pojedinom skladištu.

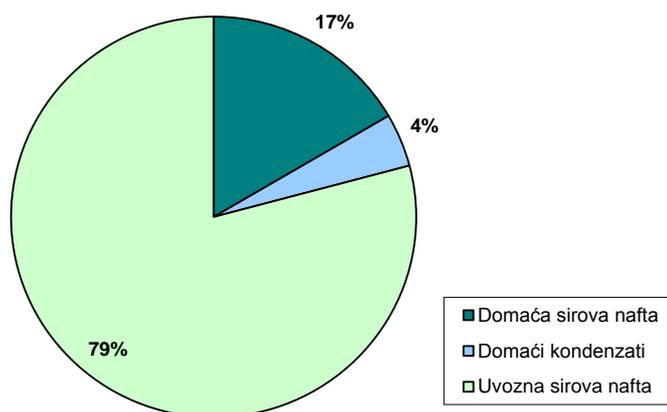

Slika 6.3.1. Zemljopisni položaj skladišta za naftu i naftne derivate s obzirom na tip robe koja se skladišti te ukupni skladišni kapaciteti u 2014. godini

6.3.2 Proizvodnja naftnih derivata i trgovina naftnim derivatima

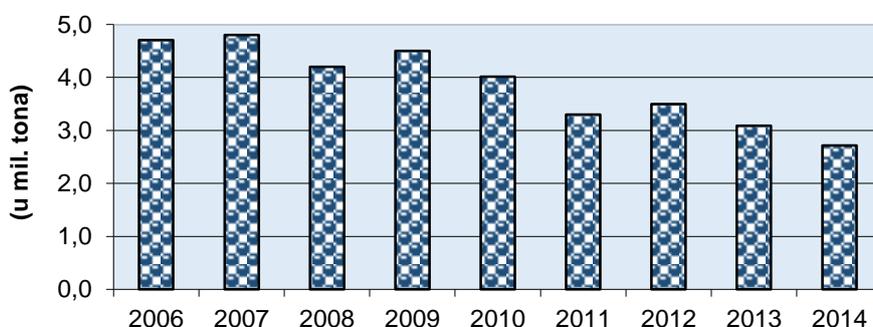
Proizvodnja naftnih derivata

Energetsku djelatnost proizvodnje naftnih derivata u Republici Hrvatskoj obavlja INA d.d. Proizvedeni naftni derivati u rafinerijama nafte u Rijeci i Sisku te na etanskom postrojenju Etan u Ivanić Gradu uključuju motorna goriva te goriva za industriju i kućanstva. Kao sirovine za proizvodnju naftnih derivata koriste se sirova nafta iz uvoza te sirova nafta i kondenzati proizvedeni na domaćim naftnim i plinskim poljima. Na slici 6.3.2. prikazana je sirovinska struktura rafinerijske prerade u 2014. godini.

Slika 6.3.2. Sirovinska struktura rafinerijske prerade u 2014. godini

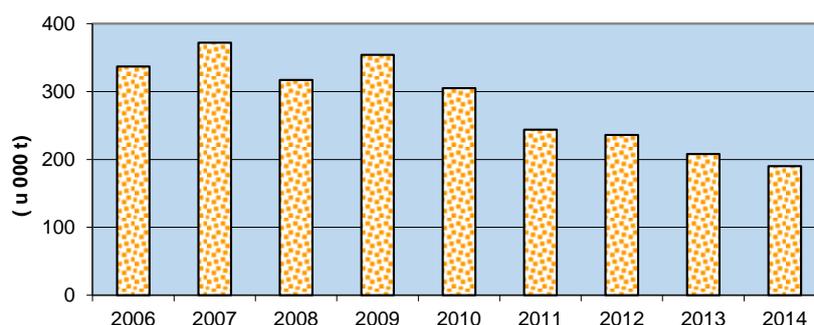
Ukupna proizvodnja naftnih derivata u 2014. godini iznosila je 2,4 milijuna tona naftnih derivata, što je za 12% manje nego u 2013. godini. Ukupno proizvedene količine naftnih derivata u razdoblju od 2006. do 2014. godine prikazane su na slici 6.3.3.

Slika 6.3.3. Proizvedena količina naftnih derivata u razdoblju od 2006. do 2014. godine [mil.t]

INA d.d. je i u 2014. nastavila s proizvodnjom goriva koja zadovoljavaju EURO V zahtjeve kvalitete.

Na slici 6.3.4. posebno su prikazane proizvedene količine ukapljenog naftnog plina (UNP) u razdoblju od 2006. do 2014. godine.

Slika 6.3.4. Proizvedena količina UNP-a u razdoblju od 2006. do 2014. [tis.t]

Trgovina naftnim derivatima

Trgovina naftnim derivatima podrazumijeva sljedeće energetske djelatnosti:

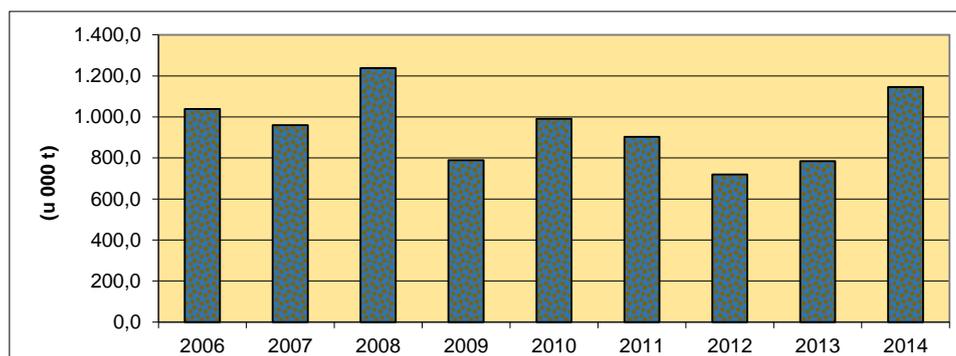
- trgovina na veliko naftnim derivatima,
- trgovina na malo naftnim derivatima,
- trgovina na veliko ukapljenim naftnim plinom i
- trgovina na malo ukapljenim naftnim plinom.

Dozvolu HERA-e potrebno je ishoditi za energetske djelatnosti trgovine na veliko naftnim derivatima i trgovine na veliko ukapljenim naftnim plinom. Dodatno, za obavljanje navedenih djelatnosti potrebno je pribaviti i suglasnost Ministarstva na način propisan Uredbom o uvjetima za obavljanje trgovina na veliko i trgovine s trećim zemljama za određenu robu.

U 2014. godini, trgovinu na veliko naftnim derivatima obavljalo je 39 energetskih subjekata, dok je trgovinu na veliko ukapljenim naftnim plinom (UNP) obavljalo osam energetskih subjekata.

Cijena naftnih derivata nije regulirana, odnosno, određuje se po tržišnim načelima. Pored naftnih derivata iz domaće proizvodnje, na tržištu Republike Hrvatske značajan udio zauzimaju naftni derivati iz uvoza. Prema podacima koje su HERA-i dostavili energetski subjekti, u 2014. godini ukupno je uvezeno 1,15 milijuna tona naftnih derivata, a na slici 6.3.5. prikazana je usporedba uvezenih količina naftnih derivata u razdoblju od 2006. do 2014. godine.

Bitno je istaknuti da je Ministarstvo, usporedno s ukidanjem ograničenja maksimalnih cijena u maloprodaji naftnih derivata, uvelo pojačani nadzor nad primijenjenim cijenama. Sukladno odredbama Pravilnika o izmjeni i dopunama Pravilnika o podacima koje su energetski subjekti dužni dostavljati Ministarstvu („Narodne novine“, br. 16/15) i Pravilnika o dopuni Pravilnika o načinu isticanja maloprodajne cijene i cijene za jedinicu mjere proizvoda i usluga („Narodne novine“, br. 16/15), a počevši od 15. veljače 2015. godine, energetski subjekti koji obavljaju energetske djelatnosti trgovina na malo naftnim derivatima i trgovina na malo ukapljenim naftnim plinom, dužni su svaku promjenu maloprodajne cijene naftnih derivata i/ili biogoriva dostaviti Ministarstvu koje temeljem sakupljenih podataka omogućava javni uvid u stanje maloprodajnih cijena.

Slika 6.3.5. Uvoz naftnih derivata u razdoblju od 2006. do 2014. godine [tis.t]

6.4 Sigurnost opskrbe naftom i naftnim derivatima

Preduvjeti sigurne opskrbe naftom i naftnim derivatima tržišta Republike Hrvatske propisani su Zakonom o tržištu nafte i naftnih derivata kojim se prenosi Direktiva 2009/119/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 14. rujna 2009. godine kojom se države članice obvezuju održavati minimalne zalihe sirove nafte i/ili naftnih derivata. U tom kontekstu Ministarstvo stvara uvjete i nadzire sigurnu, redovitu i kvalitetnu opskrbu tržišta nafte i naftnih derivata u Republici Hrvatskoj, te je zaduženo za koordinaciju i suradnju s Europskom komisijom i Međunarodnom agencijom za energiju, a stručnu pomoć Ministarstvu osigurava Hrvatska agencija za obvezne zalihe nafte i naftnih derivata (HANDA).

Predstavnik HERA-e, u svojstvu člana, sudjeluje u radu Stručnog povjerenstva za praćenje redovite opskrbe tržišta nafte i naftnih derivata, koje provodi Plan intervencije u slučaju izvanrednog poremećaja opskrbe tržišta nafte i naftnih derivata („Narodne novine“, br. 111/12). Planom intervencije utvrđeni su postupci i kriteriji za utvrđivanje izvanrednog poremećaja te nadležnosti i odgovornosti u slučaju poremećaja opskrbe i postupci za normalizaciju opskrbe tržišta nafte i naftnih

derivata, koji uključuju mjere za smanjenje potrošnje naftnih derivata i uvjete trošenja i obnavljanja obveznih zaliha nafte i naftnih derivata.

S obzirom na formiranje količina obveznih zaliha nafte i naftnih derivata, HANDA je dužna formirati obvezne zalihe u visini 90-dnevne prosječne potrošnje. Sukladno odredbama Zakona o tržištu nafte i naftnih derivata količinu i strukturu obveznih zaliha za pojedinu godinu odlukom određuje HANDA. HANDA je donijela Odluku o količini i strukturi obveznih zaliha nafte i naftnih derivata za 2014. godinu i Izmjene i dopune Odluke o količini i strukturi obveznih zaliha nafte i naftnih derivata za 2014. godinu, u iznosima kako je prikazano u tablici 6.4.1.

Tablica 6.4.1. Količina i struktura obveznih zaliha nafte i naftnih derivata za 2014. godinu

Obveznik	motorni benzin [t]	dizelsko gorivo [t]	plinsko ulje [t]	gorivo za mlazne motore [t]	sirova nafta [t]
HANDA	40.000	183.000	30.000	20.000	405.000

Plan osiguranja, dinamike formiranja i zadržavanja obveznih zaliha nafte i naftnih derivata, organizacije skladištenja i regionalnog rasporeda („Narodne novine“, br. 149/09) propisuje da je količina i struktura obveznih zaliha nafte i naftnih derivata javni podatak, dok je razmještaj obveznih zaliha nafte i naftnih derivata po količini i strukturi povjerljiv podatak. Nadalje, HANDA je obvezna jedanput mjesečno dostavljati Ministarstvu podatke o stanju ukupnih obveznih zaliha nafte i naftnih derivata. Sukladno navedenom HANDA na službenoj internetskoj stranici objavljuje stanje zaliha nafte i naftnih derivata, i to tjednim izvještajem o stanju zaliha nafte i naftnih derivata.

Biogoriva kao dopuna ili zamjena za dizelsko gorivo ili benzin za potrebe prijevoza

Zakon o tržištu nafte i naftnih derivata prepoznaje korištenje biogoriva kao dodatak naftnim derivatima ako isti udovoljava propisu o kakvoći biogoriva.

Uredba o kakvoći biogoriva („Narodne novine“, br. 141/05 i 33/11) propisuje granične vrijednosti značajki kakvoće biogoriva koji predstavljaju dopunu ili zamjenu dizelskog goriva ili benzina za potrebe prijevoza.

Zakon o biogorivima za prijevoz osigurava poticanje proizvodnje i potrošnje biogoriva u Republici Hrvatskoj, posebno u smislu promicanja korištenja biogoriva i drugih obnovljivih goriva za prijevoz čime se hrvatsko zakonodavstvo usklađuje s pravnom stečevinom Europske unije.

7 BIOGORIVA

7.1 Uređenje zakonskog okvira za biogoriva

Tržište biogoriva i obavljanje energetske djelatnosti u svezi biogoriva uređeni su Zakonom o energiji, Zakonom o regulaciji energetske djelatnosti, Zakonom o biogorivima za prijevoz te podzakonskim propisima donesenim na temelju navedenih zakona.

Zakonom o biogorivima za prijevoz uređuje se proizvodnja, trgovina i skladištenje biogoriva, korištenje biogoriva u prijevozu te donošenje programa, planova i mjera za poticanje proizvodnje i korištenja biogoriva u prijevozu.

U lipnju 2013. godine donesen je Pravilnik o načinu i uvjetima primjene zahtjeva održivosti u proizvodnji i korištenju biogoriva („Narodne novine“, br. 83/13) kojim se u pravni sustav Republike Hrvatske prenosi Direktiva Europskog parlamenta i Vijeća 2009/28/EZ o poticanju uporabe energije iz obnovljivih izvora.

U prosincu 2013. godine donesene su Odluka o jediničnom iznosu novčanog poticaja za proizvodnju biogoriva u 2014. godini („Narodne novine“, br. 141/13) i Uredba o poticanju proizvodnje biogoriva za prijevoz („Narodne novine“, br. 1/14).

7.2 Razvoj tržišta biogoriva

U području biogoriva razlikujemo sljedeće energetske djelatnosti:

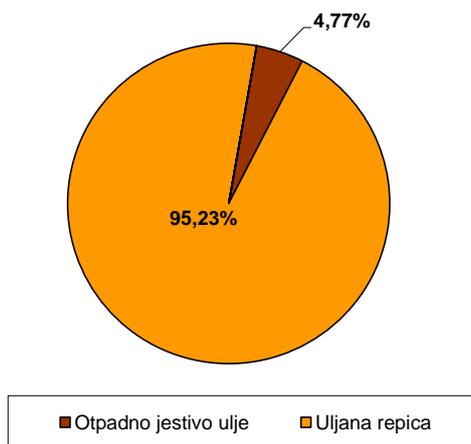
- proizvodnja biogoriva,
- skladištenje biogoriva,
- trgovina na veliko biogorivima i
- trgovina na malo biogorivima.

Za obavljanje navedenih energetske djelatnosti potrebno je od HERA-e ishoditi dozvolu, osim za proizvodnju biogoriva koje se proizvodi isključivo za vlastite potrebe ili se proizvodi energija do 1 TJ godišnje, trgovinu na malo biogorivom te skladištenje biogoriva isključivo za vlastite potrebe. Za obavljanje djelatnosti trgovine na veliko biodizelom, osim dozvole HERA-e, potrebno je pribaviti i suglasnost Ministarstva na način propisan Uredbom o uvjetima za obavljanje trgovine na veliko i trgovine s trećim zemljama za određenu robu.

Za obavljanje navedenih energetske djelatnosti dozvole su ishodila tri energetska subjekta, koji su u 2014. godini proizveli i distribuirali ukupno 35.279 t biodizela, što je povećanje proizvodnje od 5,5% u odnosu na 2013. godinu. Ovi subjekti raspoložu sa skladišnim kapacitetima od ukupno 1.768 m³. Ukupni kapacitet proizvodnje biogoriva u 2014. godini iznosio je 179 t/dan, pri čemu je sirovinška struktura u proizvodnji biogoriva²², prikazana na slici 7.2.1. Najveći udio u strukturi čini uljana repica sa 95,2% dok otpadno jestivo ulje čini samo 4,8%.

---

²² U 2014. isključivo biodizel

Slika 7.2.1. Sirovinska struktura u proizvodnji biodizela u 2014. godini

8 TOPLINSKA ENERGIJA

8.1 Uređenje zakonskog okvira za toplinsku energiju

Zakonodavni okvir

Uređenje sektora toplinske energije i obavljanje energetske djelatnosti proizvodnje, distribucije i opskrbe toplinskom energijom, te djelatnosti kupca toplinske energije u Republici Hrvatskoj temelji se na Zakonu o energiji, Zakonu o regulaciji energetske djelatnosti, Zakonu o tržištu toplinske energije, te podzakonskim propisima koji su doneseni temeljem navedenih zakona. Zakon o tržištu toplinske energije uveo je značajne novine u uređenju, organizaciji i funkcioniranju sektora toplinske energije, s ciljem razvoja tržišta, novih investicija u toplinske sustave, te stvaranja mogućnosti za kvalitetnijim i efikasnijim odnosom između sudionika na tržištu toplinske energije. Kako bi se pokrenule aktivnosti na povećanju energetske učinkovitosti u zgradama i omogućilo suvlasnicima u svakoj zgradi da sami odlučuju i rješavaju probleme oko stručnog upravljanja, rukovanja i održavanja unutarnjih instalacija u zgradi uveden je novi sudionik-kupac toplinske energije koji u ime i za račun vlasnika ili suvlasnika zgrade obavlja djelatnost kupca toplinske energije u samostalnom, zatvorenom i centralnom toplinskom sustavu.

Sukladno odredbama Zakona o tržištu toplinske energije, HERA je odgovorna i donosi iznose tarifnih stavki za proizvodnju toplinske energije i iznose tarifnih stavki za distribuciju toplinske energije i to samo za centralne toplinske sustave. Dakle, u centralnim toplinskim sustavima iznosi tarifnih stavki za proizvodnju i distribuciju toplinske energije predstavljaju regulirani dio cijene toplinske energije, dok se naknada za opskrbu toplinskom energijom i naknada za djelatnost kupca toplinske energije slobodno ugovaraju.

Cijena toplinske energije u zatvorenim i samostalnim toplinskim sustavima slobodno se utvrđuje u skladu s tržišnim uvjetima. Zakonom o tržištu toplinske energije propisano je da su energetska djelatnost opskrbe toplinskom energijom i djelatnost kupca toplinske energije tržišne djelatnosti, te se naknada za opskrbu toplinskom energijom i naknada za kupca toplinske energije slobodno utvrđuju u skladu s tržišnim uvjetima.

Na temelju Zakona o tržištu toplinske energije, koji je postavio okvire za promjene u organizaciji sektora toplinske energije, HERA je 2014. godine donijela niz podzakonskih propisa kojima se detaljnije uređuju prava, dužnosti, obveze, odgovornosti i odnosi između pojedinih sudionika na tržištu toplinske energije - proizvođača toplinske energije, distributera toplinske energije, opskrbljivača toplinskom energijom, kupca toplinske energije i krajnjih kupaca.

Donesenim podzakonskim propisima omogućen je prelazak na nove odnose koji su nastupili 1. rujna 2014. godine stupanjem na snagu Mrežnih pravila za distribuciju toplinske energije, Općih uvjeta za opskrbu toplinskom energijom i Općih uvjeta za isporuku toplinske energije, koje je donijela HERA, te Pravilnika o načinu raspodjele i obračunu troškova za isporučenu toplinsku energiju koji je donijelo Ministarstvo gospodarstva. HERA je tijekom 2014. godine donijela i Metodologiju utvrđivanja iznosa tarifnih stavki za proizvodnju toplinske energije i Metodologiju utvrđivanja iznosa tarifnih stavki za distribuciju toplinske energije.

Mrežna pravila za distribuciju toplinske energije

Ovim podzakonskim propisom uređuje se razvoj, građenje i održavanje distribucijske mreže, upravljanje i nadzor nad distribucijskom mrežom, uvjeti priključenja na distribucijsku mrežu, gradnja priključka i priključenje na distribucijsku mrežu, prava i dužnosti distributera toplinske energije i korisnika distribucijske mreže, uvjeti mjerenja isporučene toplinske energije, objava podataka i razmjena informacija, kvaliteta usluge i sigurnost opskrbe toplinskom energijom, mjere zaštite

korisnika distribucijske mreže, neovlašteno korištenje toplinske energije, naknada štete i pravna zaštita.

Opći uvjeti za opskrbu toplinskom energijom

Općim uvjetima za opskrbu toplinskom energijom uređuju se odnosi između proizvođača toplinske energije, distributera toplinske energije i opskrbljivača toplinskom energijom, obveze i odgovornosti proizvođača toplinske energije, distributera toplinske energije i opskrbljivača toplinskom energijom, uvjeti kvalitete i sigurnosti opskrbe toplinskom energijom, uvjeti ograničenja i obustave opskrbe toplinskom energijom, uvjeti obračuna i naplate toplinske energije, postupak promjene opskrbljivača toplinskom energijom, mjere zaštite krajnjih kupaca i pravna zaštita.

Opći uvjeti za isporuku toplinske energije

Općim uvjetima za isporuku toplinske energije uređuju se odnosi između opskrbljivača toplinskom energijom i kupca toplinske energije, odnosi između kupca toplinske energije i krajnjih kupaca, obveze i odgovornosti opskrbljivača toplinskom energijom i kupca toplinske energije, obveze i odgovornosti kupca toplinske energije i krajnjih kupaca, uvjeti obračuna i naplate toplinske energije, uvjeti ograničenja i obustave isporuke toplinske energije, investicije, rekonstrukcije i održavanje proizvodnih postrojenja i unutarnjih instalacija, pristup mjerilima toplinske energije i instalacijama priključka, postupak kod neovlaštenog korištenja toplinske energije, postupak u slučaju tehničkih i drugih smetnji u opskrbi toplinskom energijom, postupak kod preraspodjele toplinske energije za krajnjeg kupca, postupak kod isključenja cijele zgrade/građevine iz toplinskog sustava, mjere zaštite krajnjih kupaca, postupak promjene kupca toplinske energije, način informiranja krajnjih kupaca o potrošnji i troškovima toplinske energije, obveza kupca toplinske energije da obavijesti krajnje kupce o svakoj promijeni konačne cijene toplinske energije, pravo na raspolaganje podacima o potrošnji, uključujući pravo i uvjete prosljeđivanja podataka drugom kupcu toplinske energije te pravna zaštita.

Metodologija utvrđivanja iznosa tarifnih stavki za proizvodnju toplinske energije

Ova Metodologija odnosi se na proizvođača toplinske energije u centralnom toplinskom sustavu i njom se utvrđuje metodologija za izračun tarifnih stavki za proizvodnju toplinske energije u centralnom toplinskom sustavu, elementi za određivanje dozvoljenog prihoda, postupak podnošenja zahtjeva za određivanje, odnosno promjenu iznosa tarifnih stavki, formula za izračun ukupnog prihoda, tablice za praćenje troškova i izračun dozvoljenog prihoda. Kao posebna novina, u odnosu na prethodno važeću metodologiju, odnosno tarifni sustav, uvedena je i propisana mogućnost automatske promjene iznosa tarifnih stavki za energiju u slučaju promjene cijene bilo kojeg goriva za proizvodnju toplinske energije.

Metodologija utvrđivanja iznosa tarifnih stavki za distribuciju toplinske energije

Metodologijom utvrđivanja iznosa tarifnih stavki za distribuciju toplinske energije utvrđuje se metodologija za izračun iznosa tarifnih stavki za distribuciju toplinske energije, elementi za određivanje dozvoljenog prihoda, postupak podnošenja zahtjeva za određivanje, odnosno promjenu iznosa tarifnih stavki, formula za izračun ukupnog prihoda, tablice za praćenje troškova i izračun dozvoljenog prihoda.

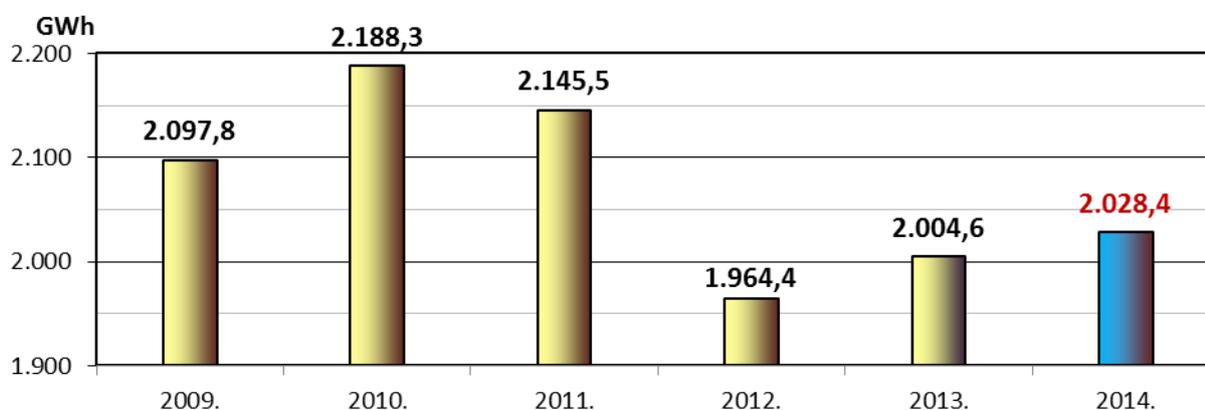
8.2 Organizacija, aktivnosti i pokazatelji sektora toplinske energije

8.2.1 Organizacija sektora toplinske energije

Energetski subjekti za proizvodnju, distribuciju i opskrbu toplinskom energijom u Republici Hrvatskoj pružaju usluge grijanja prostora i pripreme potrošne tople vode za približno 155.000 krajnjih kupaca, od toga više od 95% ukupnog broja krajnjih kupaca pripada kategoriji kućanstva.

Toplinska energija za potrebe grijanja prostora i pripremu potrošne tople vode proizvodi se u kogeneracijskim termoelektranama u Zagrebu i Osijeku, te u područnim toplanama, odnosno zasebnim kotlovnica, koje se nalaze u skoro svim većim gradovima.

Energetski subjekti u 2014. godini isporučili su kućanstvima i industrijskim potrošačima preko 2 TWh toplinske energije (slika 8.2.1.). Ukupna duljina distribucijske mreže i vanjskih instalacija iznosi oko 430 kilometara. Prema podacima iz tablice 8.2.1., uspoređujući proizvedenu i isporučenu toplinsku energiju za sve toplinske sustave i za sve energetske subjekte, prosječni gubici u 2014. godini iznosili su 16%.

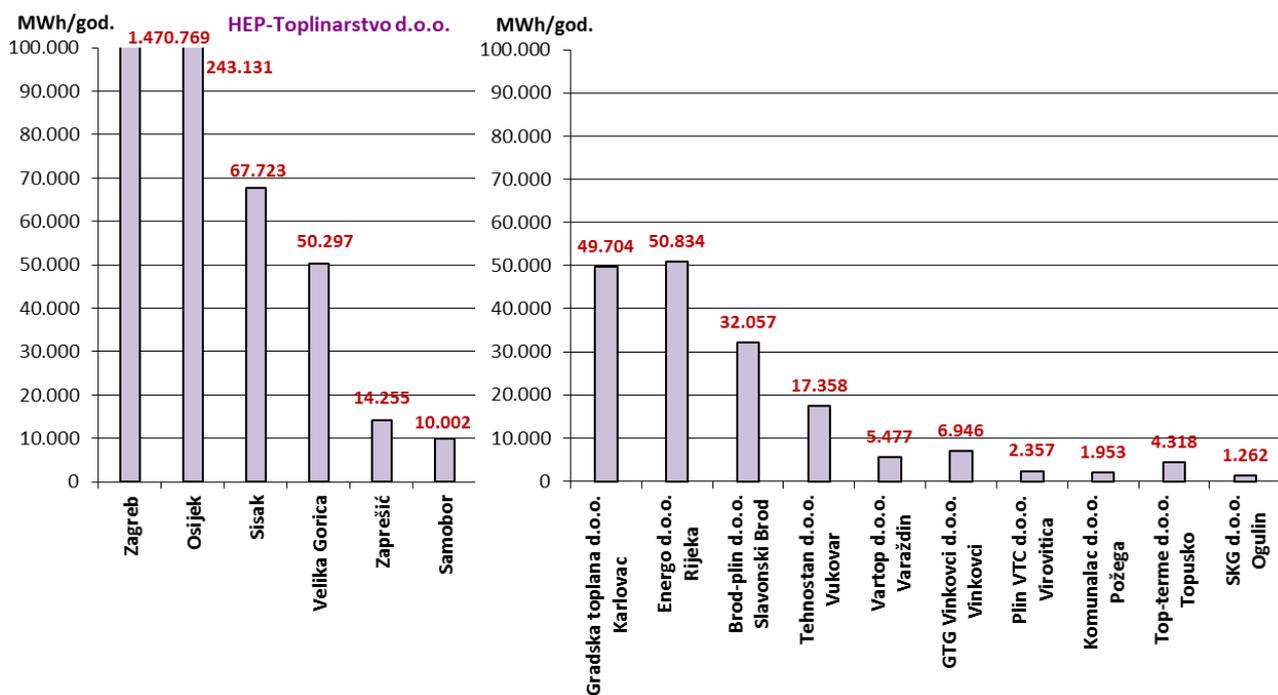
Slika 8.2.1. Isporučena toplinska energija u Republici Hrvatskoj od 2009. do 2014. godine

Osnovni tehnički podaci o toplinskim sustavima u hrvatskim gradovima prikazani su u tablici 8.2.1. i slikama 8.2.2., 8.2.3. i 8.2.4.

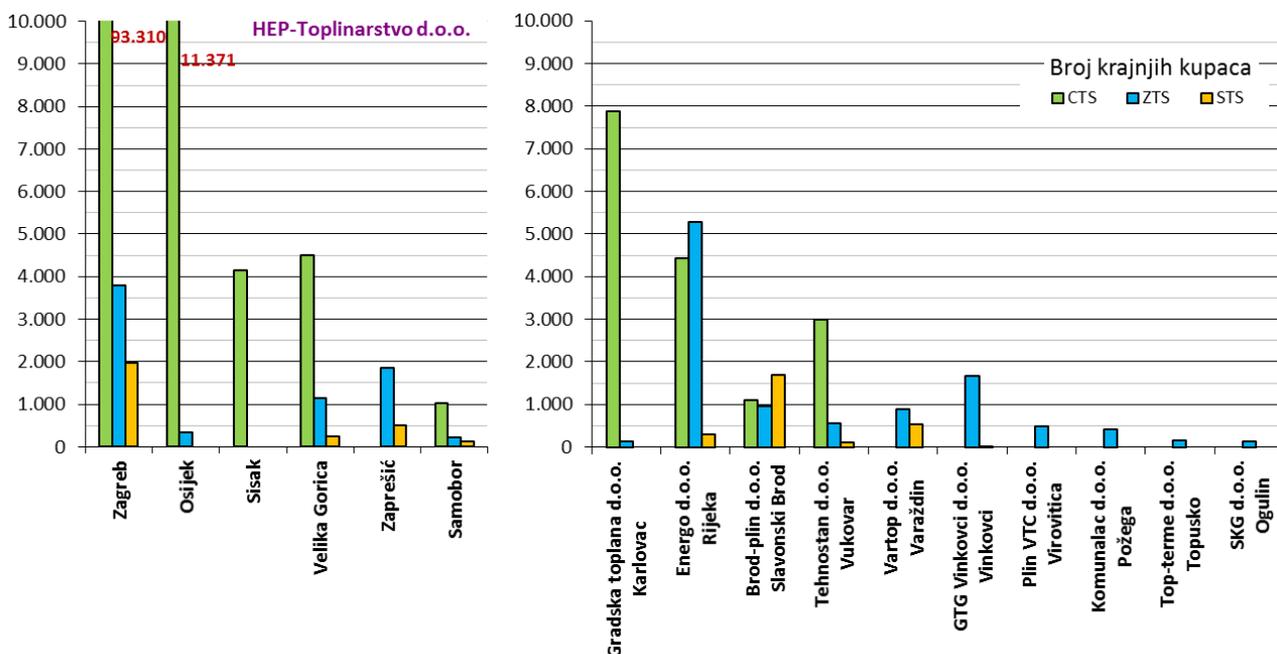
Tablica 8.2.1. Podaci o energetskim subjektima u sektoru toplinske energije za 2014. godinu

ENERGETSKI SUBJEKT	Broj krajnjih kupaca	Duljina mreže	Ukupno instalirana snaga	Proizvedena toplinska energija	Isporučena toplinska energija	Grijana površina	Gorivo*
		km	MWt	GWh/god.	GWh/god.	m ²	
HEP-Proizvodnja d.o.o.			1.537,00	2.054,04			PP, LU
Zagreb			1.277,00	1.672,27			PP, LU
Osijek			190,00	276,31			PP, LU
Sisak			70,00	105,47			PP
HEP-Toplinarstvo d.o.o.	124.564	368,76	490,39	159,72	1.856,18	9.899.854	PP, LU, LUL
Zagreb	99.077	271,40	89,11	68,50	1.470,77	7.978.555	PP, LU, LUL
Osijek	11.708	56,20	167,61	7,21	243,13	1.105.719	PP, LU, LUL
Sisak	4.140	26,60	124,95	0,31	67,72	293.150	PP
Velika Gorica	5.893	9,82	69,61	56,94	50,30	335.233	PP, LU, LUL
Zaprešić	2.369	1,66	20,36	15,61	14,26	108.588	PP, LU, LUL
Samobor	1.377	3,08	18,75	11,15	10,00	78.609	PP, LU, LUL
Gradska toplana d.o.o., Karlovac	8.004	21,20	117,63	55,87	49,70	505.856	PP
Energo d.o.o., Rijeka	10.010	16,54	102,16	65,74	50,83	576.228	PP, LU, LUL
Brod-plin d.o.o., Slavonski Brod	3.767	7,05	34,70	35,48	32,06	197.261	PP
Tehnostan d.o.o., Vukovar	3.670	7,22	45,94	18,94	17,36	204.319	PP, LU
Vartop d.o.o., Varaždin	1.429	1,57	27,10	9,60	5,48	75.014	PP
GTG Vinkovci d.o.o., Vinkovci	1698	1,60	17,83	7,19	6,95	89.695	PP, LU
Plin VTC d.o.o., Virovitica	481	0,90	9,80	3,33	2,36	30.020	PP
Komunalac d.o.o., Požega	417	0,80	5,40	1,95	1,95	19.839	PP
Top-terme d.o.o., Topusko	168	1,50	0,00	0,00	4,32	31.404	GEO
SKG d.o.o., Ogulin	126	0,45	4,40	1,79	1,26	8.137	LUL
UKUPNO	154.334	427,58	2.392,34	2.413,64	2.028,44	11.637.629	

* PP-prirodni plin, LU-lož ulje, LU, LUL-ekstra lako loživo ulje, LUL-lako loživo ulje, GEO -geotermalna energija

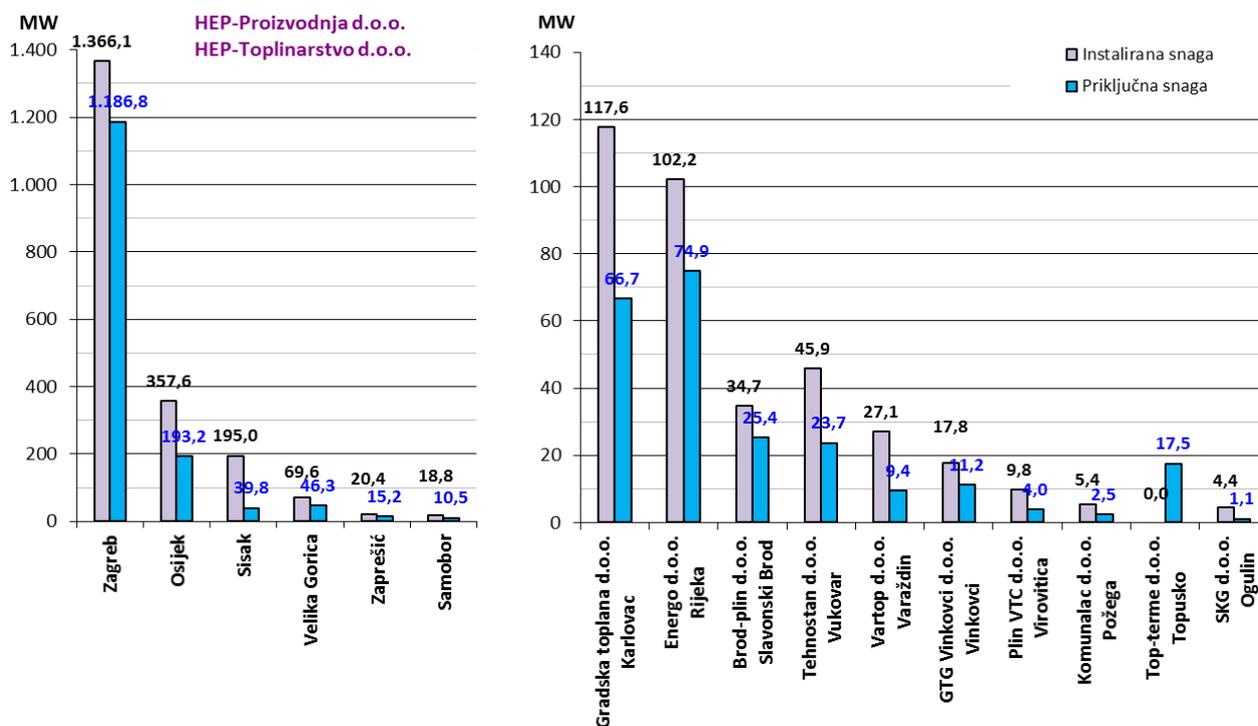
Slika 8.2.2. Isporučena toplinska energija u 2014. godini

Slika 8.2.3. Broj krajnjih kupaca toplinske energije po toplinskim sustavima u 2014. godini

Ako se podaci prikazani u tablici 8.2.1. usporede s podacima iz prijašnjih godina može se zaključiti da su i broj krajnjih kupaca i isporučena toplinska energija približno isti.

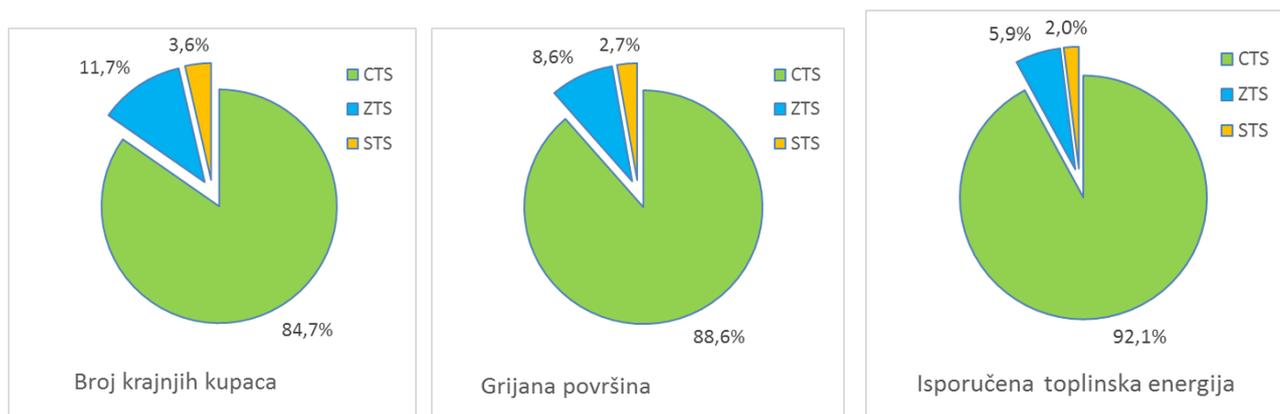
Većina energetskih subjekata u sektoru toplinske energije ima značajnu rezervu instalirane snage u odnosu na priključnu snagu. Energetski subjekt HEP-Toplinarstvo d.o.o. samo manji dio isporučene toplinske energije proizvodi u vlastitim postrojenjima, a većinu kupuje i preuzima od proizvođača toplinske energije energetskog subjekta HEP-Proizvodnja d.o.o. U 2014. godini HEP-Proizvodnja d.o.o. predala je HEP-Toplinarstvu d.o.o. 2.054,04 GWh toplinske energije.

Slika 8.2.4. Instalirana snaga postrojenja za proizvodnju toplinske energije i priključna snaga u 2014. godini

Energetski subjekti koji obavljaju energetske djelatnosti proizvodnje, distribucije i opskrbe toplinskom energijom uglavnom su u vlasništvu jedinica lokalne samouprave, odnosno državnom vlasništvu, a samo manji broj energetskih subjekata nalazi se u privatnom vlasništvu. Uz toplinske djelatnosti najčešće se bave distribucijom plina, komunalnim djelatnostima i upravljanjem zgradama.

Na centralne toplinske sustave u gradovima Zagreb, Osijek, Sisak, Samobor, Velika Gorica, Rijeka, Karlovac, Slavonski Brod i Vukovar u odnosu na sve toplinske sustave koji su prikazani u tablici 8.2.1. priključeno je 84,7% krajnjih kupaca, odnosno 88,6% grijane površine, kojima je isporučeno 92,1% toplinske energije, a što je prikazano na slici 8.2.5.

Slika 8.2.5. Prikaz udjela krajnjih kupaca, grijane površine i isporučene toplinske energije po toplinskim sustavima u 2014. godini

Promatrajući samo centralne toplinske sustave u 2014. godini prosječni gubici u distribuciji toplinske energije iznosili su 16,5%.

Prema Metodologiji utvrđivanja iznosa tarifnih stavki za distribuciju toplinske energije HERA priznaje stvarno ostvarene gubitke u vrelovodnoj/toplovodnoj distribucijskoj mreži, maksimalno do 10%.

Iz prosječnih gubitaka u proizvodnji i distribuciji toplinske energije vidljivo je da postoji puno prostora za smanjenjem gubitaka, a što se može postići ulaganjima u nove tehnologije i obnovljive izvore energije u proizvodnji toplinske energije, te u rekonstrukciju postojeće distribucijske mreže.

8.2.2 Aktivnosti u sektoru toplinske energije

U sektoru toplinske energije, HERA je tijekom 2014. godine zaprimila i riješila 169 predmeta koji su grupirani i prikazani u tablici 8.2.2.

Tablica 8.2.2. Predmeti u sektoru toplinske energije u 2014. godini

Vrsta predmeta	Broj	Udio
Žalbe, prigovori, upiti i podnesci	142	84%
Odluke o iznosima tarifnih stavki za centralne toplinske sustave	18	11%
Zahtjevi energetskih subjekata i nadležnih državnih tijela za mišljenje i očitovanje	9	5%
Ukupno	169	100%

Tijekom 2014. godine HERA je produžila dozvolu za obavljanje energetske djelatnosti proizvodnje toplinske energije i distribucije toplinske energijom energetskom subjektu Ivakop d.o.o. iz Ivanić-Grada, te je obavila prijenos dozvola za proizvodnju toplinske energije i opskrbu toplinskom

energijom s energetskog subjekta TEKIJIA d.o.o. iz Požege, na trgovačko društvo Komunalac Požega d.o.o. iz Požege.

HERA je u 2014. godini izdala dozvolu za obavljanje energetskih djelatnosti proizvodnje toplinske energije i opskrbe toplinskom energijom trgovačkom društvu Vartop d.o.o. iz Varaždina koje je preuzelo obavljanje tih energetskih djelatnosti od trgovačkog društva Grijanje Varaždin d.o.o. u stečaju. Također, izdane su dozvole za obavljanje energetskih djelatnosti proizvodnje toplinske energije i opskrbe toplinskom energijom trgovačkom društvu Univerzal d.o.o. iz Varaždina, te dozvola za obavljanje eneretske djelatnosti proizvodnje toplinske energije trgovačkom društvu Drvni centar Glina d.o.o. iz Gline.

Na dan 31. prosinca 2014. stanje dozvola u sektoru toplinske energije je sljedeće:

- proizvodnja toplinske energije 21,
- distribucija toplinske energije 12 i
- opskrba toplinskom energijom 19.

U srpnju 2013. stupio je na snagu Zakon o tržištu toplinske energije. Sukladno odredbama ovoga Zakona HERA je tijekom 2014. godine donijela podzakonske propise i to Mrežna pravila za distribuciju toplinske energije, Opće uvjete za opskrbu toplinskom energijom i Opće uvjete za isporuku toplinske energije, te Metodologiju utvrđivanja iznosa tarifnih stavki za proizvodnju toplinske energije i Metodologiju utvrđivanja iznosa tarifnih stavki za distribuciju toplinske energije.

Navedenim podzakonskim propisima određene su međusobne obveze i odgovornosti, te odnosi između sudionika na tržištu toplinske energije. Zakonom je predviđeno prijelazno razdoblje za usklađivanje svih sudionika na tržištu toplinske energije, te je predviđeno da će sukladno novim uvjetima sustav početi funkcionirati 1. rujna 2014. godine kada su na snagu stupili podzakonski propisi koje je donijela HERA i Pravilnik o načinu raspodjele i obračunu troškova za isporučenu toplinsku energiju kojega je donijelo Ministarstvo.

Tijekom srpnja i kolovoza 2014. godine energetski subjekti Energo d.o.o., Gradska toplana d.o.o., Brod-plin d.o.o. i Tehnostan d.o.o. koji obavljaju djelatnosti proizvodnje toplinske energije i distribucije toplinske energije u centralnim toplinskim sustavima podnijeli su zahtjeve za određivanje iznosa tarifnih stavki za proizvodnju toplinske energije prema Metodologiji utvrđivanja iznosa tarifnih stavki za proizvodnju toplinske energije i zahtjeve za određivanje iznosa tarifnih stavki za distribuciju toplinske energije prema Metodologiji utvrđivanja iznosa tarifnih stavki za distribuciju toplinske energije.

HERA je tijekom kolovoza 2014. godine obradila dostavljene zahtjeve, te je donijela odluke o iznosu tarifnih stavki za proizvodnju toplinske energije i distribuciju toplinske energije za centralne toplinske sustave u Rijeci, Karlovcu, Slavonskom Brodu i Vukovaru. Energetski subjekti HEP-Proizvodnja d.o.o. i HEP-Toplinarstvo d.o.o. nisu podnijeli zahtjeve, stoga je HERA samostalno u skladu s metodologijama odredila iznose tarifnih stavki za proizvodnju toplinske energije i iznose tarifnih stavki za distribuciju toplinske energije za centralne toplinske sustave u Zagrebu, Osijeku, Sisku, Velikoj Gorici i Samoboru.

Doneseni iznosi tarifnih stavki za proizvodnju toplinske energije i distribuciju toplinske energije za centralne toplinske sustave predstavljaju regulirani dio cijene toplinske energije, dok se, sukladno odredbama Zakona o tržištu toplinske energije, naknada za opskrbu toplinskom energijom i naknada za djelatnost kupca toplinske energije slobodno ugovaraju u skladu s tržišnim uvjetima. Također, cijena toplinske energije u zatvorenim i samostalnim toplinskim sustavima slobodno se utvrđuje u skladu s tržišnim uvjetima.

S obzirom da većina ovlaštenih predstavnika suvlasnika nije, sukladno odredbama Zakona o tržištu toplinske energije, do 1. lipnja 2014. godine s kupcem toplinske energije sklopila ugovor o potrošnji

toplinske energije, Vlada Republike Hrvatske donijela je u kolovozu 2014. godine. Uredbu o dopuni Zakona o tržištu toplinske energije kojom je propisano da "do sklapanja ugovora o potrošnji toplinske energije od strane ovlaštenog predstavnika suvlasnika i gospodarskog subjekta koji je registriran za obavljanje djelatnosti kupca, za kupca toplinske energije određuje se dosadašnji opskrbljivač toplinskom energijom koji opskrbljuje krajnje kupce toplinskom energijom".

Na taj način, zakonski je osiguran nastavak daljnje isporuke toplinske energije, odnosno određeno je da opskrbljivač toplinskom energijom preuzima obavljanje djelatnosti kupca toplinske energije za vlasnike i/ili suvlasnike zgrade/građevine koji nisu donijeli odluku o odabiru kupca toplinske energije i posljedično tome nisu sklopili ugovor o potrošnji toplinske energije.

8.2.3 Cijene toplinske energije

Sukladno odredbama Zakona o tržištu toplinske energije, HERA na temelju Metodologije utvrđivanja iznosa tarifnih stavki za proizvodnju toplinske energije i Metodologije utvrđivanja iznosa tarifnih stavki za distribuciju toplinske energije određuje iznose tarifnih stavki za proizvodnju toplinske energije i iznose tarifnih stavki za distribuciju toplinske energije samo za centralne toplinske sustave.

Tablica 8.2.3. Iznosi tarifnih stavki koji su se primjenjivali do 31. kolovoza 2014. (bez PDV-a)

ENERGETSKI SUBJEKT	CENTRALNI TOPLINSKI SUSTAV (CTS)	Kućanstva	Industrija i poslovni potrošači	Kućanstva	Industrija i poslovni potrošači
		Tarifni element - energija		Tarifni element - snaga	
		kn/kWh		kn/kW	
Energ d.o.o. Rijeka	GORNJA VEŽICA	0,37	0,37	19,30	20,00
	KRNJEVO	0,37	0,37	19,30	20,00
	VOJAK	0,37	0,37	19,30	20,00
Gradska toplana d.o.o. Karlovac	TINA UJEVIĆA	0,38	0,50	18,00	24,00
Brod-plin d.o.o. Slavonski Brod	SLAVONIJA	0,34	0,49	22,00	22,00
Tehno stan d.o.o. Vukovar	BOROVO NASELJE	0,39	0,50	19,00	19,00
	OLAJNICA	0,39	0,50	19,00	19,00
HEP-Toplinarstvo d.o.o. Zagreb	SAMOBOR	0,30	0,34	16,96	16,96
	VELIKA GORICA	0,30	0,34	16,96	16,96
	DUBRAVA	0,17	0,34	11,41	15,49
HEP-Toplinarstvo d.o.o. Zagreb	ZAGREB	0,17	0,34	11,41	15,49
	OSIJEK	0,16	0,31	11,41	15,49
	SISAK	0,18	0,34	13,09	16,96

Tablica 8.2.4. Iznosi tarifnih stavki za tehnološku paru koji su se primjenjivali do 31. kolovoza 2014. godine (bez PDV-a)

ENERGETSKI SUBJEKT	CTS	Tarifni element - energija	Tarifni element - snaga
		kn/t	kn/t/h
HEP-Toplinarstvo d.o.o. Zagreb	ZAGREB	288,26	8.178,33
	OSIJEK	265,57	8.178,33
	SISAK	288,26	14.138,38

Temeljem odredbi Zakona o energiji, Zakona o regulaciji energetske djelatnosti, Zakona o tržištu toplinske energije i važećih metodologija za utvrđivanje iznosa tarifnih stavki, HERA je u kolovozu 2014. godine donijela odluke o iznosima tarifnih stavki za proizvodnju toplinske energije i iznosima tarifnih stavki za distribuciju toplinske energije za centralne toplinske sustave u Zagrebu, Osijeku, Sisku, Velikoj Gorici, Samoboru, Rijeci, Karlovcu, Slavonskom Brodu i Vukovaru. Doneseni iznosi tarifnih stavki za proizvodnju toplinske energije i za distribuciju toplinske energije za centralne toplinske sustave na snazi su od 1. rujna 2014. godine.

Tablica 8.2.5. Iznosi tarifnih stavki za proizvodnju toplinske energije i za distribuciju toplinske energije za centralne toplinske sustave na snazi od 1. rujna 2014. (bez PDV-a)

ENERGETSKI SUBJEKT	CENTRALNI TOPLINSKI SUSTAV	TARIFNE GRUPE (Tg)*	TARIFNI MODELI (TM)**	Iznosi tarifnih stavki					
				PROIZVODNJA		DISTRIBUCIJA		UKUPNO	
				Energija [kn/kWh] [kn/t]	Snaga [kn/kW] [kn/t/h]	Energija [kn/kWh] [kn/t]	Snaga [kn/kW] [kn/t/h]	Energija [kn/kWh] [kn/t]	Snaga [kn/kW] [kn/t/h]
Energ d.o.o. Rijeka	GORNJA VEŽICA	Tg1	TM1	0,3650	9,50	0,0500	4,00	0,4150	13,50
		Tg2	TM2	0,3650	9,50	0,0500	4,00	0,4150	13,50
	KRNJEVO	Tg1	TM1	0,3650	11,00	0,0500	5,50	0,4150	16,50
		Tg2	TM2	0,3650	11,00	0,0500	5,50	0,4150	16,50
	VOJAK	Tg1	TM1	0,4100	11,00	0,0500	5,50	0,4600	16,50
		Tg2	TM2	0,4100	11,00	0,0500	5,50	0,4600	16,50
Gradska toplana d.o.o. Karlovac	TINA UJEVIĆA	Tg1	TM1	0,3340	11,60	0,0400	4,40	0,3740	16,00
		Tg2	TM2	0,4510	12,60	0,0400	4,40	0,4910	17,00
Brod-plin d.o.o. Slavonski Brod	SLAVONIJA	Tg1	TM1	0,3300	11,60	0,0500	5,20	0,3800	16,80
		Tg2	TM2	0,4300	11,60	0,0500	5,20	0,4800	16,80
Tehnostan d.o.o. Vukovar	BOROVO NASELJE	Tg1	TM1	0,3680	9,50	0,0470	5,00	0,4150	14,50
		Tg2	TM2	0,4480	9,50	0,0470	5,00	0,4950	14,50
	OLAJNICA	Tg1	TM1	0,3680	9,50	0,0470	5,00	0,4150	14,50
		Tg2	TM2	0,4480	9,50	0,0470	5,00	0,4950	14,50
HEP-Toplinarstvo d.o.o. Zagreb	SAMOBOR	Tg1	TM1	0,2605	7,24	0,0395	3,73	0,3000	10,97
		Tg2	TM2	0,2952	7,69	0,0448	3,97	0,3400	11,66
	VELIKA GORICA	Tg1	TM1	0,2760	7,88	0,0240	3,27	0,3000	11,15
		Tg2	TM2	0,3128	8,97	0,0272	3,73	0,3400	12,70
	DUBRAVA	Tg1	TM1	0,1569	3,96	0,0131	2,64	0,1700	6,60
		Tg2	TM2	0,3137	7,36	0,0263	4,90	0,3400	12,26
HEP-Proizvodnja d.o.o. Zagreb HEP-Toplinarstvo d.o.o. Zagreb	ZAGREB	Tg1	TM1	0,1525	2,30	0,0175	3,45	0,1700	5,75
			TM2	0,3050	5,86	0,0350	6,17	0,3400	12,03
				TM3	232,5521	3.980,57	55,7079	4.194,64	288,2600
	OSIJEK	Tg1	TM1	0,1492	4,32	0,0108	4,11	0,1600	8,43
			TM2	0,2891	7,01	0,0209	6,20	0,3100	13,21
				TM3	207,2821	3.222,26	58,2879	4.953,16	265,5700
	SISAK	Tg1	TM1	0,1089	3,44	0,0711	4,11	0,1800	7,55
			TM2	0,2058	5,65	0,1342	6,61	0,3400	12,26
				TM3	174,4590	5.233,29	113,8010	8.905,09	288,2600

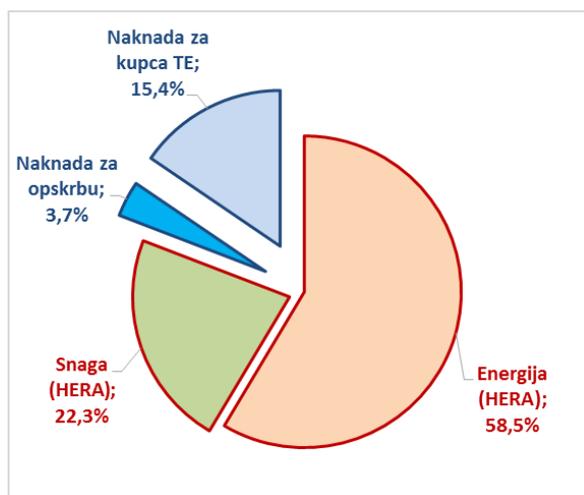
(Tg)* Tg1 – Kućanstva; Tg2 – Industrija i poslovni potrošači

(TM)** TM1 – Vrela/topla voda; TM2 – Vrela/topla voda; TM3 – Tehnološka para

U tablici 8.2.5. prikazani su iznosi tarifnih stavki za proizvodnju toplinske energije i za distribuciju toplinske energije za centralne toplinske sustave, koje je donijela HERA i koji predstavljaju regulirani dio cijene toplinske energije, dok se, sukladno odredbama Zakona o tržištu toplinske energije, naknada za opskrbu toplinskom energijom i naknada za djelatnost kupca toplinske energije slobodno ugovaraju.

Na slici 8.2.6. grafički je prikazan prosječni udio pojedine komponente u ukupnoj cijeni toplinske energije za krajnje kupce kategorije potrošnje kućanstva za centralne toplinske sustave u Republici Hrvatskoj. U izračun udjela pojedine komponente cijene toplinske energije uzeti su podaci o isporučenoj toplinskoj energiji, priključnoj snazi, grijanoj površini i broju krajnjih kupaca za pojedine centralne toplinske sustave za 2014. godinu, iznosi tarifnih stavki za proizvodnju i distribuciju toplinske energije koje je donijela HERA i koji su na snazi od 1. rujna 2014. godine, te naknade za

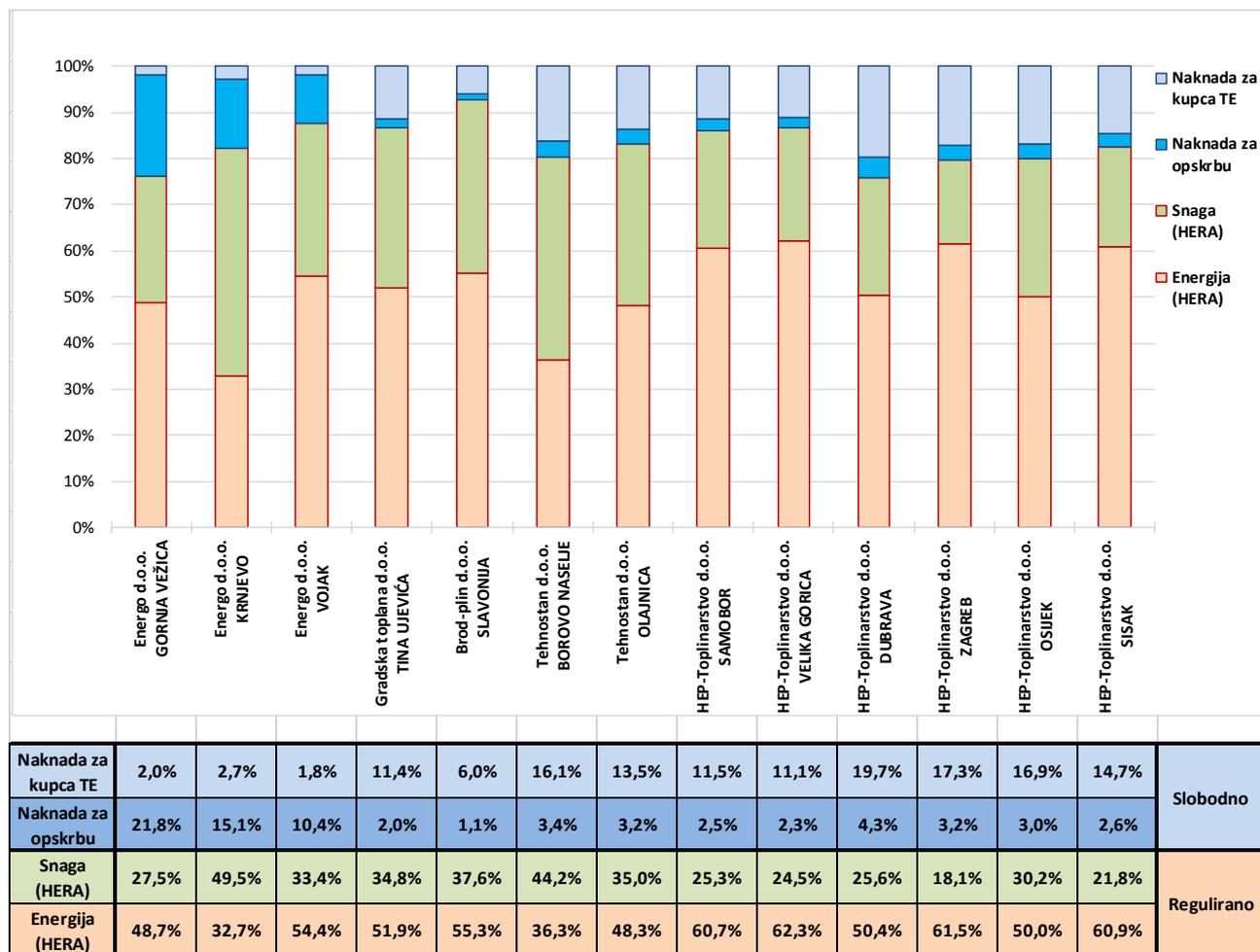
opskrbu toplinskom energijom i naknade za kupca toplinske energije koje se od 1. rujna 2014. godine naplaćuju krajnjim kupcima kategorije potrošnje kućanstva u centralnim toplinskim sustavima.

Slika 8.2.6. Prosječni udio pojedine komponente u ukupnoj cijeni toplinske energije za krajnje kupce kategorije potrošnje kućanstva za centralne toplinske sustave

Na slici 8.2.6. prikazan je prosječni regulirani dio cijene toplinske energije za sve centralne toplinske sustave koji iznosi 80,8%.

Radi detaljnijeg prikaza i usporedbe na slici 8.2.7. grafički su pojedinačno prikazani centralni toplinski sustavi u Republici Hrvatskoj s udjelima pojedine komponente u ukupnoj cijeni toplinske energije za krajnje kupce kategorije potrošnje kućanstva.

Slika 8.2.7. Udio pojedine komponente u ukupnoj cijeni toplinske energije za krajnje kupce kategorije potrošnje kućanstva za pojedine centralne toplinske sustave

Zatvoreni toplinski sustav je sustav koji obuhvaća više industrijskih i/ili stambeno-poslovnih zgrada/građevina koje imaju zajednički toplinski sustav, a u kojem je stručno upravljanje, rukovanje i održavanje dužan osigurati opskrbljivač toplinskom energijom. U zatvorenom toplinskom sustavu cijene isporučene toplinske energije kupcima toplinske energije slobodno se utvrđuju u skladu s tržišnim uvjetima.

Samostalni toplinski sustav sastoji se od kotlovnice, mjerila toplinske energije i unutarnjih instalacija. Samostalnim toplinskim sustavom upravlja i održava ga kupac toplinske energije, a cijena isporučene toplinske energije krajnjim kupcima slobodno se utvrđuje u skladu s tržišnim uvjetima.

S obzirom da HERA ne određuje ni jednu komponentu cijene toplinske energije u zatvorenim i samostalnim toplinskim sustavima u tablici 8.2.5. nisu prikazane cijene u tim sustavima.

8.2.4 Zaštita kupaca

U sektoru toplinske energije, HERA je tijekom 2014. godine zaprimila 142 žalbe, prigovora, upita i podnesaka. U tablici 8.2.6. prikazana je klasifikacija i detaljnija sistematizacija predmeta.

Tablica 8.2.6. *Žalbe, prigovori, upiti i podnesci zaprimljeni u 2014. godini*

Opis predmeta	Broj	Udio
Izdvajanje i isključenje iz toplinskog sustava	17	12%
Primjena Metodologija i cijene toplinske energije	11	8%
Kvaliteta toplinske energije, kvaliteta usluge i obračun potrošnje toplinske energije	32	23%
Raspodjela toplinske energije prema Pravilniku o načinu raspodjele i obračunu troškova za isporučenu toplinsku energiju	19	13%
Zahtjevi krajnjih kupaca za mišljenje i tumačenje Zakona o tržištu toplinske energije i podzakonskih propisa	36	25%
Zahtjevi drugih pravnih osoba za mišljenje i tumačenje Zakona o tržištu toplinske energije i podzakonskih propisa	27	19%
Ukupno	142	100%

Broj žalbi, prigovora, upita i podnesaka koji su zaprimljeni u HERA-u u 2014. godini veći je nego prijašnjih godina. Međutim, to je i očekivano s obzirom da je tijekom 2014. godine donesen čitav niz podzakonskih propisa koji su određeni Zakonom o tržištu toplinske energije. 2014. bila je godina usklađivanja svih sudionika na tržištu toplinske energije sa Zakonom o tržištu toplinske energije, a poznato je da bilo kakva promjena uvijek zahtjeva dodatna objašnjenja i tumačenja.

Krajem 2014. došlo je do problema u raspodjeli i obračunu troškova za isporučenu toplinsku energiju na zajedničkom mjerilu toplinske energije u zgradama s ugrađenim razdjelnicima u kojima ima puno stanova koji se ne koriste ili u kojima većina suvlasnika iz bilo kojih razloga nije koristila zajednički sustav grijanja. Naime, u tim zgradama, krajnji kupci koji su koristili grijanje dobili su velike račune za toplinsku energiju. Gledano u postotnom udjelu, u odnosu na ukupan broj krajnjih kupaca u Republici Hrvatskoj, problem je obuhvatio manji broj krajnjih kupaca i pojavio se u nekoliko zgrada u Vukovaru, Slavonskom Brodu, a posebno u Rijeci. Problemi s izrazito visokim računima koje su dobili pojedini krajnji kupci krajem 2014., koji su se nastavili i u 2015., doveli su do izmjena Pravilnika o načinu raspodjele i obračunu troškova za isporučenu toplinsku energiju u ožujku 2015. godine.

9 POPIS TABLICA I SLIKA

9.1 Popis tablica

Tablica 4.2.1.	Procjena ukupnih investicijskih ulaganja u razvoj prijenosne mreže u desetogodišnjem razdoblju (2014. – 2023.).....	38
Tablica 4.2.2.	Ostvarene godišnje investicije u mrežu HOPS-a od 2010. do 2014. godine u milijunima kuna	38
Tablica 4.2.3.	Procjena investicijskih ulaganja u razvoj distribucijske mreže u desetogodišnjem razdoblju (2014. – 2023.).....	38
Tablica 4.2.4.	Ostvarene godišnje investicije u mrežu HEP-ODS-a od 2010. do 2014. godine u milijunima kuna.....	39
Tablica 4.2.5.	Prosječne naknade za korištenje prijenosne mreže u razdoblju od 2010. do 2014.....	40
Tablica 4.2.6.	Prosječne naknade za korištenje distribucijske mreže u razdoblju od 2010. do 2014.	40
Tablica 4.3.1.	Elektroenergetska bilanca Republike Hrvatske u 2014. godini.....	42
Tablica 4.3.2.	Režimi dodjele prekograničnih prijenosnih kapaciteta po granicama RH sa susjednim državama u 2014. godini	45
Tablica 4.3.3.	Režimi dodjele prekograničnih prijenosnih kapaciteta po granicama u 2015. godini	45
Tablica 4.3.4.	Kapaciteti dodijeljeni na godišnjoj dražbi po granicama za 2014. godinu	46
Tablica 4.3.5.	Prosječne zimske i ljetne vrijednosti NTC-a po granicama za 2013. i 2014. godinu	47
Tablica 4.3.6.	Struktura prihoda i rashoda HOPS-a od dražbi za dodjelu prekograničnih prijenosnih kapaciteta u 2014. godini	48
Tablica 4.4.1.	Broj obračunskih mjernih mjesta te prodaja, prosječna prodaja i udio prodaje električne energije krajnjim kupcima po kategorijama potrošnje u 2014. godini.....	52
Tablica 4.4.2.	Razdioba potrošnje i razdioba obračunskih mjernih mjesta krajnjih kupaca iz kategorije kućanstvo po EUROSTAT-ovim razredima potrošnje	53
Tablica 4.4.3.	Razredi potrošnje električne energije i indikativne vršne snage za kupce iz kategorije poduzetništvo prema EUROSTAT-u	54
Tablica 4.4.4.	Razdioba potrošnje i razdioba obračunskih mjernih mjesta krajnjih kupaca iz kategorije poduzetništvo na niskom, srednjem i visokom naponu po EUROSTAT-ovim razredima potrošnje	55
Tablica 4.4.5.	Prosječne ukupne prodajne cijene električne energije za krajnje kupce u razdoblju od 2008. do 2014. godine [kn/kWh].....	59
Tablica 4.4.6.	Prosječne cijene električne energije za krajnje kupce na tržištu (izvan okvira javne usluge) [kn/kWh]	59
Tablica 4.4.7.	Prosječne cijene električne energije za krajnje kupce u okviru univerzalne usluge (kućanstva) [kn/kWh].....	59
Tablica 4.4.8.	Značajke karakterističnih krajnjih kupaca električne energije u Republici Hrvatskoj	59
Tablica 4.4.9.	Broj prekida napajanja i trajanje prekida napajanja u mreži HOPS-a od 2008. do 2014. godine.....	63
Tablica 4.4.10.	Izdane PEES i EES krajnjim kupcima u mreži HEP-ODS-a u 2014. godini.....	65
Tablica 4.4.11.	Izdane PEES i EES proizvođačima u mreži HEP-ODS-a u 2014. godini.....	66
Tablica 4.4.12.	Predmeti iz područja električne energije zaprimljeni u 2014. godini	67
Tablica 4.4.13.	Statistika žalbi i prigovora iz područja električne energije u 2014. godini.....	67
Tablica 4.4.14.	Pregled žalbi koje je rješavalo Povjerenstvo za žalbe HEP-ODS-a u 2014. godini.....	69
Tablica 4.5.1.	Maksimalno i minimalno opterećenje hrvatskog elektroenergetskog sustava	73
Tablica 4.6.1.	Prethodna i konačna rješenja koje je izdala HERA u 2014. godini	78
Tablica 4.6.2.	Konačna rješenja koja je izdala HERA od 2007. do 2014. godine	79
Tablica 4.6.3.	Proizvodnja i isplaćeni poticaji povlaštenim proizvođačima u 2014. godini prema vrsti postrojenja ..	80
Tablica 4.6.4.	Pregled novčanih tokova u sustavu poticaja [mil. kn]	81
Tablica 5.2.1.	Iznosi tarifnih stavki za transport plina u 2014. godini.....	95
Tablica 5.2.2.	Visine tarifnih stavki za skladištenje prirodnog plina od 1. siječnja do 31. ožujka 2014.	97
Tablica 5.2.3.	Iznosi tarifnih stavki za skladištenje prirodnog plina od 1. travnja do 31. prosinca 2014.	98
Tablica 5.3.1.	Prosječne prodajne cijene plina bez PDV-a u Republici Hrvatskoj po kvartalima u 2014. za krajnje kupce koji koriste javnu uslugu	108
Tablica 5.3.2.	Usporedba kategorija krajnjih kupaca prema EUROSTAT-u s kategorijama krajnjih kupaca prema HERA-i.....	109
Tablica 5.3.3.	Prosječna prodajna cijena plina bez PDV-a u Republici Hrvatskoj u 2014. godini za krajnje kupce na tržištu.....	110
Tablica 5.3.4.	Žalbe, prigovori i ostali podnesci kupaca po vrstama.....	116
Tablica 6.4.1.	Količina i struktura obveznih zaliha nafte i naftnih derivata za 2014. godinu	125
Tablica 8.2.1.	Podaci o energetskim subjektima u sektoru toplinske energije za 2014. godinu	131
Tablica 8.2.2.	Predmeti u sektoru toplinske energije u 2014. godini	133

Tablica 8.2.3.	Iznosi tarifnih stavki koji su se primjenjivali do 31. kolovoza 2014. (bez PDV-a).....	135
Tablica 8.2.4.	Iznosi tarifnih stavki za tehnološku paru koji su se primjenjivali do 31. kolovoza 2014. godine (bez PDV-a).....	136
Tablica 8.2.5.	Iznosi tarifnih stavki za proizvodnju toplinske energije i za distribuciju toplinske energije za centralne toplinske sustave na snazi od 1. rujna 2014. (bez PDV-a)	137
Tablica 8.2.6.	Žalbe, prigovori, upiti i podnesci zaprimljeni u 2014. godini	140

9.2 Popis slika

Slika 3.1.1.	Organizacijska shema HERA-e	20
Slika 4.2.1.	Osnovni podaci o prijenosnom sustavu na dan 31.12.2014. godine	34
Slika 4.2.2.	Osnovni podaci o distribucijskom sustavu na dan 31.12.2014. godine	35
Slika 4.2.3.	Trend gubitaka električne energije u prijenosnoj mreži od 2010. do 2014. godine	36
Slika 4.2.4.	Trend gubitaka električne energije u distribucijskoj mreži od 2010. do 2014. godine.....	37
Slika 4.3.1.	Struktura nabave električne energije za potrebe hrvatskog elektroenergetskog sustava u 2014.	42
Slika 4.3.2.	Prekogranina trgovina po granicama Republike Hrvatske u 2014. godini prema iznosima iz ugovornih rasporeda energetskih subjekata	43
Slika 4.3.3.	Udjeli proizvodnih kapaciteta i proizvodnje električne energije iz elektrana na teritoriju Republike Hrvatske po energetskim subjektima u 2014. godini.....	44
Slika 4.3.4.	Prosječne mjesečne vrijednosti prekograničnih prijenosnih kapaciteta po granicama u 2014. godini	46
Slika 4.3.5.	Struktura prihoda HOPS-a od mjesečnih dražbi po smjerovima za prekogranične prijenosne kapacitete u 2014. godini	47
Slika 4.3.6.	Prosječne cijene pozitivnog i negativnog odstupanja u Hrvatskoj, Sloveniji i Mađarskoj u 2014. godini.....	49
Slika 4.3.7.	Prosječne mjesečne cijene pozitivnih i negativnih odstupanja SOZO-a u 2014. godini	50
Slika 4.3.8.	Mjesečni iznosi u obračunu energije uravnoteženja (bez HEP-ODS-a)	50
Slika 4.4.1.	Udjeli pojedine kategorije krajnjih kupaca u ukupnoj prodaji električne energije	52
Slika 4.4.2.	Prodaja električne energije krajnjim kupcima u razdoblju od 2005. do 2014. godine.....	53
Slika 4.4.3.	Razdioba potrošnje i razdioba broja obračunskih mjernih mjesta krajnjih kupaca iz kategorije kućanstvo po EUROSTAT-ovim razredima potrošnje	54
Slika 4.4.4.	Porast broja obračunskih mjernih mjesta krajnjih kupaca koji se opskrbljuju izvan okvira javne usluge u 2014. godini	56
Slika 4.4.5.	Udjeli opskrbe krajnjih kupaca u okviru javne usluge i tržišne opskrbe, prema energiji i prema broju obračunskih mjernih mjesta krajem 2014. godine	56
Slika 4.4.6.	Udjeli opskrbljivača iz HEP Grupe i ostalih opskrbljivača u opskrbi krajnjih kupaca, prema energiji i prema broju obračunskih mjernih mjesta krajem 2014. godine.....	57
Slika 4.4.7.	Struktura krajnje cijene električne energije za krajnje kupce prema EUROSTAT-ovim razredima potrošnje.....	60
Slika 4.4.8.	Prikaz strukture krajnjih cijena električne energije u europskim državama za krajnje kupce iz kategorije kućanstvo iz razreda potrošnje Dc, u drugom polugodištu 2014. godine.....	60
Slika 4.4.9.	Prikaz strukture krajnjih cijena električne energije u europskim državama za krajnje kupce iz kategorije poduzetništvo za razred potrošnje Ic, u drugom polugodištu 2014. godine.....	61
Slika 4.4.10.	Krajnja cijena električne energije za krajnje kupce iz kategorije kućanstvo za razred potrošnje Dc, s porezima i naknadama u drugom polugodištu 2014. godine.....	61
Slika 4.4.11.	Krajnja cijena električne energije za krajnje kupce iz kategorije poduzetništvo za razred potrošnje Ic, s porezima i naknadama u drugom polugodištu 2014. godine.....	62
Slika 4.4.12.	Pokazatelji pouzdanosti napajanja u mreži HEP-ODS-a u 2014. godini.....	63
Slika 4.4.13.	Pokazatelji pouzdanosti napajanja u mreži HEP-ODS-a od 2006. do 2014. godine.....	63
Slika 4.4.14.	Pokazatelji pouzdanosti napajanja u mreži HEP-ODS-a po distribucijskim područjima u 2014. godini	64
Slika 4.4.15.	Broj opravdanih prigovora na kvalitetu napona na 1.000 kupaca u distribucijskoj mreži HEP-ODS-a po distribucijskim područjima u 2014. godini	65
Slika 4.4.16.	Udjeli žalbi i prigovora po pojedinim vrstama u 2014. godini	68
Slika 4.4.17.	Broj žalbi i prigovora na 1.000 kupaca po distribucijskim područjima HEP-ODS-a u 2014. godini.....	68
Slika 4.4.18.	Broj žalbi vezanih uz priključenje na 1.000 kupaca po distribucijskim područjima HEP-ODS-a u 2014. godini.....	69
Slika 4.4.19.	Struktura žalbi koje je rješavalo povjerenstvo za reklamacije potrošača HEP-ODS-a u 2014. godini...	70
Slika 4.5.1.	Snage elektrana na teritoriju Republike Hrvatske na kraju 2014. godine po primarnom izvoru	73
Slika 4.5.2.	Prikaz maksimalnog opterećenja hrvatskog elektroenergetskog sustava (P_{max}) i snage elektrana na području Republike Hrvatske (P_{inst}) od 2005. do 2014. godine	74

Slika 4.5.3.	Maksimalna i minimalna opterećenja hrvatskog elektroenergetskog sustava tijekom 2014. godine .	74
Slika 4.5.4.	Struktura nabave električne energije za potrebe hrvatskog elektroenergetskog sustava od 2005. do 2014. godine	75
Slika 4.5.5.	Neto uvoz električne energije za potrebe domaće potrošnje te udio potrebnog uvoza u Republiku Hrvatsku.....	75
Slika 4.5.6.	Struktura nabave električne energije za potrebe hrvatskog elektroenergetskog sustava po vrstama proizvodnih postrojenja od 2005. do 2014. godine	76
Slika 4.5.7.	Proizvodnja električne energije iz elektrana na teritoriju Republike Hrvatske u 2014. godini po primarnom izvoru	76
Slika 4.5.8.	Ostvarenje vršnog opterećenja od 2001. do 2014. godine u odnosu na prognozu prema Master planu i Strategiji energetskog razvitka Republike Hrvatske	77
Slika 4.6.1.	Instalirana snaga postrojenja u sustavu poticaja od 2007. do 2014. godine prema vrsti postrojenja .	80
Slika 4.6.2.	Prosječna cijena poticaja prema vrsti postrojenja.....	81
Slika 5.2.1.	Plinski transportni sustav Republike Hrvatske	91
Slika 5.2.2.	Količine transportiranog plina po grupama ulaza u transportni sustav po mjesecima 2014. godine ..	93
Slika 5.2.3.	Količine transportiranog plina za grupe izlaza iz transportnog sustava po mjesecima 2014. godine ..	94
Slika 5.2.4.	Stanje zaliha prirodnog plina u PSP Okoli na određene dane u 2014. godini	97
Slika 5.2.5.	Usporedba duljine distribucijskih sustava, ukupnog tehničkog kapaciteta ulaza u distribucijske sustave i gubitaka plina po operatorima distribucijskog sustava u Republici Hrvatskoj u 2014. godini.....	99
Slika 5.2.6.	Raspored distribucijskih područja operatora distribucijskog sustava i osnovni podaci o energetske djelatnosti distribucije plina u Republici Hrvatskoj u 2014.	100
Slika 5.2.7.	Prosječne cijene distribucije plina po operatorima distribucijskog sustava u Republici Hrvatskoj u 2014. godini	101
Slika 5.2.8.	Struktura energetskih subjekata prema ulozi na tržištu plina Republike Hrvatske	102
Slika 5.3.1.	Bilanca prirodnog plina u Republici Hrvatskoj u 2014. godini	103
Slika 5.3.2.	Udio bilančnih skupina u ukupno isporučenim količinama prirodnog plina iz transportnog sustava u 2014. godini	104
Slika 5.3.3.	Struktura isporuke prirodnog plina iz transportnog sustava u 2014. godini (količine plina u milijunima kWh)	105
Slika 5.3.4.	Prosječne maloprodajne cijene plina bez PDV-a po kvartalima 2014. po kategorijama svih kupaca koji ne koriste javnu uslugu u Republici Hrvatskoj	110
Slika 5.3.5.	Prosječne maloprodajne cijene plina u Republici Hrvatskoj bez PDV-a po kategorijama potrošnje plina kroz kvartale za godine 2012. – 2014.	111
Slika 5.3.6.	Trend prosječnih cijena plina na maloprodajnom tržištu plina u odnosu na prosječnu veleprodajnu tržišnu cijenu plina od 2012. do 2014. [kn/kWh].....	112
Slika 5.3.7.	Trend maloprodajnih cijena prirodnog plina za kućanstva kategorije D ₂ u pojedinim europskim državama od 2002. do 2014. godine (bez poreza) [EUR/GJ]	113
Slika 5.3.8.	Prosječne cijene prirodnog plina za kućanstva kategorije D ₂ za razdoblje od srpnja do prosinca 2014. godine (s i bez uračunatih poreza).....	114
Slika 5.3.9.	Usporedba prosječnih cijena prirodnog plina za kućanstva kategorije D ₂ u odnosu na cijenu dobara/usluga u europskim zemljama (s uračunatim porezima) za razdoblje od srpnja do prosinca 2013. i 2014. godine	115
Slika 5.3.10.	Prosječne cijene prirodnog plina za industrijske potrošače kategorije I ₃ za razdoblje od srpnja do prosinca 2014. godine (s i bez uračunatih poreza)	116
Slika 6.2.1.	Naftovodni sustav JANAF-a d.d.	120
Slika 6.2.2.	Naftovodni sustav JANAF-a – transportirane količine [mil.t].....	120
Slika 6.3.1.	Zemljopisni položaj skladišta za naftu i naftne derivate s obzirom na tip robe koja se skladišti te ukupni skladišni kapaciteti u 2014. godini.....	122
Slika 6.3.2.	Sirovinska struktura rafinerijske prerade u 2014. godini.....	123
Slika 6.3.3.	Proizvedena količina naftnih derivata u razdoblju od 2006. do 2014. godine [mil.t].....	123
Slika 6.3.4.	Proizvedena količina UNP-a u razdoblju od 2006. do 2014. [tis.t]	123
Slika 6.3.5.	Uvoz naftnih derivata u razdoblju od 2006. do 2014. godine [tis.t].....	124
Slika 7.2.1.	Sirovinska struktura u proizvodnji biodizela u 2014. godini	127
Slika 8.2.1.	Isporučena toplinska energija u Republici Hrvatskoj od 2009. do 2014. godine	130
Slika 8.2.2.	Isporučena toplinska energija u 2014. godini.....	131
Slika 8.2.3.	Broj krajnjih kupaca toplinske energije po toplinskim sustavima u 2014. godini.....	132
Slika 8.2.4.	Instalirana snaga postrojenja za proizvodnju toplinske energije i priključna snaga u 2014. godini...	132

<i>Slika 8.2.5.</i>	<i>Prikaz udjela krajnjih kupaca, grijane površine i isporučene toplinske energije po toplinskim sustavima u 2014. godini .....</i>	<i>133</i>
<i>Slika 8.2.6.</i>	<i>Prosječni udio pojedine komponente u ukupnoj cijeni toplinske energije za krajnje kupce kategorije potrošnje kućanstva za centralne toplinske sustave .....</i>	<i>138</i>
<i>Slika 8.2.7.</i>	<i>Udio pojedine komponente u ukupnoj cijeni toplinske energije za krajnje kupce kategorije potrošnje kućanstva za pojedine centralne toplinske sustave .....</i>	<i>139</i>

10 DODATAK – DOZVOLE ZA OBAVLJANJE ENERGETSKIH DJELATNOSTI

Popis energetske subjekata kojima je HERA izdala, produžila ili prenijela dozvole za obavljanje energetske djelatnosti u 2014. po energetske djelatnostima:

Popis izdanih dozvola u razdoblju 01.01.2014.-31.12.2014.	Br. izdanih dozvola
Proizvodnja električne energije	3
AMNIS ENERGIJA d.o.o. za usluge Karlovačka cesta 203/A 10000 Zagreb	
RP GLOBAL DANILO d.o.o. za razvoj projekata za proizvodnju energije Bijenička 21 10000 Zagreb	
EKO-ENERGIJA projektiranje, proizvodnja i trgovina d.o.o. Ante Starčevića 18 21241 Obrovac	
Opskrba električnom energijom	4
220V d.o.o. za trgovinu električnom energijom Zavojna 8 10000 Zagreb	
LUKA PLOČE ENERGIJA d.o.o. za proizvodnju električne energije Trg kralja Tomislava 21 20340 Ploče	
TRGOVINA I OPSKRBA ENERGETIMA d.o.o. za trgovinu i usluge Radnička cesta 39 10000 Zagreb	
MET Croatia Energy Trade društvo s ograničenom odgovornošću za trgovinu i usluge Radnička cesta 80 10000 Zagreb	
Trgovina električnom energijom	2
ELEKTRO ENERGIJA ADRIA d.o.o. za trgovinu električnom energijom Radnička cesta 80 10000 Zagreb	
ENERGIE2 d.o.o. za trgovinu električnom energijom Prilaz Gjura Deželića 74/II 10000 Zagreb	
Proizvodnja plina	1
PLINARA d.o.o. za opskrbu plinom Industrijska 17 52100 Pula	
Opskrba plinom	5
TRGOVINA I OPSKRBA ENERGETIMA d.o.o. za trgovinu i usluge Radnička cesta 39 10000 Zagreb	
FERTGAS d.o.o. za proizvodnju i usluge Kaptol 24 10000 Zagreb	
PRVO PLINARSKO DRUŠTVO - OPSKRBA POSLOVNIH KORISNIKA d.o.o. K. A. Stepinca 27 32000 Vukovar	
PRVO PLINARSKO DRUŠTVO - OPSKRBA KUĆANSTAVA d.o.o. K. A. Stepinca 27 32000 Vukovar	

Popis izdanih dozvola u razdoblju 01.01.2014.-31.12.2014.	Br. izdanih dozvola
RWE Plin društvo s ograničenom odgovornošću za opskrbu plinom Capraška ulica 6 10000 Zagreb	
Proizvodnja toplinske energije	3
VARTOP d.o.o. za održavanje, upravljanje i toplinarstvo Trg slobode 12/I 42000 Varaždin	
UNIVERZAL d.o.o. za proizvodnju, gospodarenje otpadom, trgovinu i hotelijerstvo Cehovska 10 42000 Varaždin	
DRVNI CENTAR GLINA d.o.o. za proizvodnju, trgovinu i usluge Žrtava Domovinskog rata 71 44400 Glina	
Opskrba toplinskom energijom	2
VARTOP d.o.o. za održavanje, upravljanje i toplinarstvo Trg slobode 12/I 42000 Varaždin	
UNIVERZAL d.o.o. za proizvodnju, gospodarenje otpadom, trgovinu i hotelijerstvo Cehovska 10 42000 Varaždin	
Trgovina na veliko naftnim derivatima	6
OKTAN ŽAŽINE d.o.o. za prijevoz i trgovinu Dužica 199 Dužica 44272 Lekenik	
TEHNOPETROL j.d.o.o. za prijevoz, trgovinu i usluge Gornja Trebinja 5 47000 Karlovac	
HODAK d.o.o. za proizvodnju, trgovinu i usluge Marka Križevčanina 1 43000 Bjelovar	
KTC proizvodnja, trgovina, usluge i turistička agencija, d.d. Nikole Tesle 18 48260 Križevci	
O.W. Bunker Croatia d.o.o. za trgovinu naftom i naftnim derivatima i usluge Poljička cesta 43 21000 Split	
TRI BARTOLA za trgovinu i usluge društvo s ograničenom odgovornošću Hrvatskog sabora 25G 23000 Zadar	
Skladištenje nafte i naftnih derivata	1
SIROVINA BENZ TRANSPORT d.o.o. za prijevoz Trg Oluje 1 22300 Knin	
Trgovina na veliko ukapljenim naftnim plinom (UNP)	3
PROENERGY d.o.o. za proizvodnju električne energije J. Marohnića 1 10000 Zagreb	
GAS OIL RIJEKA d.o.o. za prodaju naftnih derivata Spinčići 38 51215 Kastav	
PROPAN-BUTAN d.o.o. za usluge Put sv. Jurja 74 21217 Kaštel Novi	
UKUPNO	30

Popis produženih dozvola u razdoblju 01.01.2014.-31.12.2014.	Br. produženih dozvola
Proizvodnja električnom energijom	2
SLADORANA TVORNICA ŠEĆERA društvo s ograničenom odgovornošću za proizvodnju, trgovinu i usluge Šećerana 63 32270 Županja	
VJETROELEKTRANA ORLICE društvo s ograničenom odgovornošću za proizvodnju energije Bože Peričića 30 22000 Šibenik	
Opskrba električnom energijom	3
HEP-Operator distribucijskog sustava d.o.o. za distribuciju i opskrbu električne energije Ulica grada Vukovara 37 10000 Zagreb	
CRODUX PLIN d.o.o. za trgovinu i usluge Kaptol 19 10000 Zagreb	
RWE ENERGIJA d.o.o. za opskrbu energijom Capraška ulica 6 10000 Zagreb (prije: ENERGIJA 2 SUSTAVI d.o.o. za opskrbu električnom energijom)	
Trgovina električnom energijom	5
MVM Partner d.o.o. za trgovinu i usluge Ilica 1 10000 Zagreb	
Enel Trade d.o.o. za trgovinu električnom energijom Ulica Petra Hektorovića 2 10000 Zagreb	
EZPADA d.o.o. za trgovinu i usluge Ulica grada Vukovara 284 10000 Zagreb	
GEN-I Zagreb d.o.o. trgovina i prodaja električne energije Radnička cesta 54 10000 Zagreb	
EFT HRVATSKA d.o.o. za trgovinu i usluge Trnjanska cesta 65 10000 Zagreb	
Proizvodnja plina	1
PLINARA d.o.o. za opskrbu plinom Industrijska 17 52100 Pula	
Distribucija plina	4
Gradska plinara Krapina d.o.o. za distribuciju i opskrbu plinom Frana Galovića 7 B/II 49000 Krapina	
PLINARA d.o.o. za opskrbu plinom Industrijska 17 52100 Pula	
BROD-PLIN d.o.o. za izgradnju i održavanje plinske mreže, distribuciju i opskrbu prirodnim plinom, proizvodnju, distribuciju i opskrbu toplinskom energijom Tome Skalice 4 35000 Slavonski Brod	
PRVO PLINARSKO DRUŠTVO d.o.o. za distribuciju plina Kardinala A. Stepinca 27 32000 Vukovar	
Opskrba plinom	6
INA - INDUSTRIJA NAFTE d.d. Avenija V. Holjevca 10 10000 Zagreb	

Popis produženih dozvola u razdoblju 01.01.2014.-31.12.2014.	Br. produženih dozvola
ZELENJAK PLIN d.o.o. za distribuciju i opskrbu plinom Trg Antuna Mihanovića 1 49290 Klanjec	
PLIN VRBOVEC d.o.o. za distribuciju i opskrbu plinom Kolodvorska 29 10340 Vrbovec	
ACQUAMARIN PROJEKTI d.o.o. za inženjering, trgovinu i proizvodnju Trogirska 3 51000 Rijeka	
Vetropack Straža tvornica stakla d.d. Hum na Sutli Hum na Sutli 203 49231 Hum na Sutli	
EVN Croatia Plin društvo s ograničenom odgovornošću za distribuciju plina Zagrebačka avenija 104 10000 Zagreb	
Organiziranje tržišta plina	1
HRVATSKI OPERATOR TRŽIŠTA ENERGIJE d.o.o. za organiziranje tržišta električne energije i plina Ulica grada Vukovara 284 10000 Zagreb	
Proizvodnja toplinske energije	1
IVAKOP d.o.o. za komunalne djelatnosti Savska 50 10310 Ivanić Grad	
Distribucija toplinske energije	1
IVAKOP d.o.o. za komunalne djelatnosti Savska 50 10310 Ivanić Grad	
Proizvodnja biogoriva	1
BIODIZEL VUKOVAR d.o.o. za proizvodnju, trgovinu i usluge (prije: EUROPA MIL-BIOGORIVA d.o.o. za proizvodnju, trgovinu i usluge) Težačka međa 2 32000 Vukovar	
Skladištenje biogoriva	1
BIODIZEL VUKOVAR d.o.o. za proizvodnju, trgovinu i usluge Težačka međa 2 32000 Vukovar	
Trgovina na veliko naftnim derivatima	3
SIROVINA BENZ TRANSPORT d.o.o.za prijevoz Trg Oluje 1 22300 Knin	
LUKOIL Croatia d.o.o. za trgovinu naftom i naftnim derivatima Capraška ulica 6 10000 Zagreb	
LUKA PLOČE - TRGOVINA d.o.o. za trgovinu i usluge Lučka cesta bb 20340 Ploče	
Skladištenje nafte i naftnih derivata	1
LUKA PLOČE - TRGOVINA d.o.o. za trgovinu i usluge Lučka cesta bb 20340 Ploče	
Trgovina na veliko ukapljenim naftnim plinom (UNP)	1
PETROL PLIN d.o.o. za skladištenje, punjenje i trgovinu plinom (prije: PETROL-JADRANPLIN d.o.o.) Put Bioca 15 22000 Šibenik	
UKUPNO	31

Energetska djelatnost	Izdane dozvole Stanje na dan 31.12.2014.
Proizvodnja električne energije	31
Prijenos električne energije	1
Distribucija električne energije	1
Opskrba električnom energijom	22
Trgovina električnom energijom	16
Organiziranje tržišta električnom energijom	1
Proizvodnja plina	1
Isporuka i prodaja prirodnog plina iz vlastite proizvodnje	1
Dobava plina	0
Skladištenje prirodnog plina	1
Transport prirodnog plina	1
Distribucija plina	35
Upravljanje terminalom za ukapljeni prirodni plin (UPP)	0
Opskrba plinom	55
Posredovanje na tržištu plina	0
Zastupanje na tržištu plina	0
Trgovina plinom	2
Organiziranje tržišta plina	1
Proizvodnja toplinske energije	21
Distribucija toplinske energije	12
Opskrba toplinskom energijom	19
Proizvodnja biogoriva	3
Trgovina na veliko biogorivom	4
Skladištenje biogoriva	3
Proizvodnja naftnih derivata	1
Transport nafte naftovodima i drugim nespomenutim oblicima transporta	2
Transport naftnih derivata produktovodima i drugim nespomenutim oblicima transporta	1
Transport nafte, naftnih derivata i biogoriva cestovnim vozilom	30
Trgovina na veliko naftnim derivatima	39
Skladištenje nafte i naftnih derivata	20
Trgovina na veliko ukapljenim naftnim plinom (UNP)	8
Trgovanje, posredovanje i zastupanje na tržištu energije	4
Trgovina na veliko i malo ukapljenim naftnim plinom (UNP)	1
UKUPNO:	337

Na dan 31. prosinca 2014. HERA je izdala ukupno 337 dozvola.

Odbijene - 3 dozvole

Prijenos dozvola- 2 dozvole

Podaci o dozvolama za obavljanje energetske djelatnosti mogu se pronaći u Zbirnom pregledu registra dozvola koji vodi HERA na internetskoj stranici HERA-e:
<http://www.hera.hr/hrvatski/html/dozvole.html>.